ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ:
«ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΟΛΚ-ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΝΟΧΩΝ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ($20^{ος\ αιων.}$)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
Κος ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΗΣ

ΤΖΑΦΕΡΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΑΘΗΝΑ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2009

«Αν η υπόθεση του δημοσιογράφου Πολκ αποσιωπηθεί, αυτό θα αποτελέσει νίκη για εκείνους που πιστεύουν ότι μπορούν να σκοτώσουν την αλήθεια σκοτώνοντας τον άνθρωπο που επιδιώκει να την αποκαλύψει»

Έρνεστ Χέμινγουεϊ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ **ΣΕΛ.6**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ **ΣΕΛ.7**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

Ι) ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΚ **ΣΕΛ.8**

ΙΙ) ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΠΟΛΚ ΣΤΗ Β. ΕΛΛΑΔΑ **ΣΕΛ.11**

ΙΙΙ) Η ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΟΤΑΝ Ο ΠΟΛΚ ΦΤΑΝΕΙ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ **ΣΕΛ.12**

IV) ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΠΑΦΕΣ-ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΚ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ **ΣΕΛ.19**

V) Ο ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΣ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΗΝ ΈΛΕΝ ΜΑΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΚ **ΣΕΛ.20**

VI) ΠΟΙΟΥΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕ Ο ΠΟΛΚ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ 8-9/5 – ΤΑ ΑΓΝΩΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΙ Η ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ **ΣΕΛ.21**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

Ι) ΤΟ ΠΤΩΜΑ ΤΟΥ ΠΟΛΚ, ΟΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΙΘΑΝΟΥΣ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΣ **ΣΕΛ.25**

ΙΙ) Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ LIPPMANN ΚΑΙ ΟΛΟΙ ΟΣΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΣΤΗΝ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ **ΣΕΛ.32**

ΙΙΙ) ΠΟΙΟΣ ΕΙΧΕ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ GEORGE POLK **ΣΕΛ.35**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

Ι) ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΑΝΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΧΟΥΝΤΗ **ΣΕΛ.40**

ΙΙ) ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΙΕΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΤΩΝ ΔΟΛΟΦΟΝΩΝ - ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ **ΣΕΛ.44**

ΙΙΙ) Η ΕΠΙΣΠΕΥΣΗ ΜΙΑΣ ΛΥΣΗΣ «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ» ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ **ΣΕΛ.48**

IV) Η ΣΥΛΛΗΨΗ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ **ΣΕΛ.51**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

Ι) ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ **ΣΕΛ.52**

ΙΙ) Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ **ΣΕΛ.52**

ΙΙΙ) Η ΤΡΙΤΗ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ -ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΣΠΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ **ΣΕΛ.59**

IV) ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ **ΣΕΛ.62**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

I) Ο ΜΟΥΣΧΟΥΝΤΗΣ ΑΝΑΓΓΕΛΛΕΙ ΠΩΣ ΕΓΙΝΕ Ο ΦΟΝΟΣ **ΣΕΛ.81**

II) ΟΙ ΠΙΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΧΤΗΚΕ Η ΡΕΑ ΠΟΛΚ ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ **ΣΕΛ.82**

III) ΟΙ ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ **ΣΕΛ.83**

IV) Η ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΠΕΜΠΕ ΣΕ ΔΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΠΡΟΒΑΛΛΕ Ο ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΣ **ΣΕΛ.86**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

I) Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ **ΣΕΛ.88**

II) ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ **ΣΕΛ.105**

III) Η ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΤΟΥ KELLIS ΣΤΙΣ Η.Π.Α. **ΣΕΛ.107**

IV) Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΟΥΙΛΙΑΜ ΝΤΟΝΟΒΑΝ. Ο W. DONOVAN ΚΑΙ Ο W. POLK **ΣΕΛ.110**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο

I) ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΒΟΗΘΗΣΑΝ ΤΟΝ ΓΡΗΓΟΡΗ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙ ΤΗΝ ΑΘΩΟΤΗΤΑ ΤΟΥ **ΣΕΛ.113**

II) Η ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ **ΣΕΛ. 113**

III) ΟΙ ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΟΥ Ι. ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΥ **ΣΕΛ.115**

IV) Η ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗ ΤΟΥ **ΣΕΛ.120**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο

I) ΤΑ ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΕΚΥΨΑΝ ΧΡΟΝΙΑ ΑΡΓΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΘΩΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ **ΣΕΛ.121**

II) ΠΡΩΤΗ ΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ **ΣΕΛ.125**

III) Ο ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗ ΤΟΥ **ΣΕΛ.126**

IV) ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗ ΚΑΙ Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ **ΣΕΛ.127**

V) ΤΡΙΤΗ ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ **ΣΕΛ.129**

VI) Η ΤΕΤΑΡΤΗ ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ **ΣΕΛ.130**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9ο

Ι) ΤΑ ΑΝΑΠΑΝΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΟΛΚ ΠΟΥ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΣΚΕΥΩΡΙΑΣ **ΣΕΛ.131**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10ο

Ι) ΤΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΟΣΟΙ ΜΕΛΕΤΗΣΑΝ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΟΛΚ **ΣΕΛ.143**

ΙΙ) Η ΑΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΔΕΚΤΕΣ ΤΙΣ ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗΣ **ΣΕΛ.156**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11ο

Ι) Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ **ΣΕΛ.158**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12ο

Ι) ΤΑΙΝΙΕΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΟΛΚ **ΣΕΛ.170**

Α) « Ο φάκελος Πολκ στον αέρα» **ΣΕΛ.171**

Β) «Κιέριον» **ΣΕΛ.176**

Γ) Σύγκριση των δύο ταινιών μυθοπλασίας **ΣΕΛ.179**

ΕΠΙΛΟΓΟΣ **ΣΕΛ.181**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ **ΣΕΛ.183**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ **ΣΕΛ.188**

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ **ΣΕΛ.199**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέσα στο κλίμα του ελληνικού εμφυλίου πολέμου και ό,τι αυτό συνεπάγεται, παρακράτος, προσχεδιασμένες δολοφονίες, ακραίες τάσεις, αιματοκύλισμα, αλληλοκατηγορίες, φανατισμός, αμαύρωση της αλήθειας…εντάσσεται και η δολοφονία του αμερικανού δημοσιογράφου George Polk που το πτώμα του βρέθηκε να επιπλέει στον Θερμαϊκό κόλπο το πρωί της 16ης Μαΐου 1948.

Στόχος αυτής της έρευνας είναι να εξετάσουμε την δολοφονία και όλα όσα την πλαισιώνουν. Πιο συγκεκριμένα θα γίνει αναφορά στο ταξίδι του Πολκ στη Θεσσαλονίκη που οδήγησε στη δολοφονία του, στους πιθανούς υπόπτους για αυτή τη δολοφονία σε συνδυασμό με τα κίνητρα και το συμφέρον που είχαν, στην ανακριτική έρευνα της Αστυνομίας και στο κατά πόσο υπήρξε ορθή και αντικειμενική σύμφωνα με τα όσα ορίζει ο νόμος, στην «επιλογή» του Γρ. Στακτόπουλου ως ενόχου ή ως θύμα-«αποδιοπομπαίου τράγου», στα στοιχεία πάνω στα οποία η Αστυνομία βασίστηκε για την απόδειξη της ενοχής του Στακτόπουλου, στο κατά πόσο η ομολογία του ήταν αληθής ή αποσπάστηκε μ’ άλλα μέσα, στη δίκη και καταδίκη του Στακτόπουλου, στο ρόλο κάποιων Βρετανών και Αμερικανών αξιωματούχων που κατείχαν θέσεις «κλειδιά» στην υπόθεση Πολκ και στην παρουσίαση διαφορετικών εκδοχών από αυτή που υπέδειξε η αστυνομία για την υπόθεση.

Τέλος θα γίνει αναφορά στις προσπάθειες του Γρ. Στακτόπουλου να διακηρύξει την αθωότητά του μέσα από τη φυλακή, στις αιτήσεις χάριτος που υπέβαλε με τη βοήθεια της αδερφής του, στα νέα στοιχεία που προέκυψαν μετά από έρευνα του Στ. Παπαθεμελή, στις αίτησεις για αναψηλάφηση της δίκης και στις απορρίψεις τους, στα αναπάντητα ερωτήματα της υπόθεσης Πολκ και μία αναφορά στον Γρ. Στακτόπουλο σήμερα.

Αποφάσισα να ασχοληθώ με το συγκεκριμένο ερευνητικό θέμα καθώς πρόκειται για μία υπόθεση που οδήγησε στο ξεκλήρισμα της οικογένειας Στακτόπουλου, στην καταστροφή της ζωής της, στην αμφισβήτηση της δικαιοσύνης και που πίσω από όλα αυτά κρύβονται πολιτικές σκοπιμότητες. Για να το θέσω σαφέστερα πρόκειται για μία υπόθεση που δύσκολα αφήνει αδιάφορους ή ασυγκίνητους τους μελετητές της δεινής κατάστασης του ελληνικού εμφυλίου πολέμου 1944-1949. Προσωπικά μέσα από αυτή την υπόθεση μου γεννήθηκε η επιθυμία για μία έρευνα εις βάθος των στοιχείων και για μία προσπάθεια φώτισης και πιθανής «αποκάλυψης» των πραγματικών γεγονότων.

Το χρονικό διάστημα που καλύπτεται είναι από τον Μάιο του 1948(επιθυμία του Πολκ να ταξιδέψει στη Β. Ελλάδα) ως την αποφυλάκιση του Γρ. Στακτόπουλου από τις φυλακές της Αίγινας 12 χρόνια αργότερα, το 1960, με μια προέκταση της έρευνας στον Γρ. Στακτόπουλου σήμερα.

Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπλήρωση αυτής της έρευνας είναι ελληνική και ξένη βιβλιογραφία και αρθρογραφία, ιστοσελίδες του διαδικτύου, ταινίες σχετικές με την υπόθεση καθώς και ο ελληνικός τύπος της τότε εποχής.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Παρασκευή 7 Μαΐου 1948 ένας αμερικανός φτάνει στο αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για τον δημοσιογράφο ανταποκριτή του CBSnews, George Polk. Είχε προορισμό τη Καβάλα αλλά λόγω πλημμυρών κατέληξε στη Θεσσαλονίκη.

Δύο μέρες μετά, την Κυριακή 9 Μαΐου, γίνεται αισθητή η εξαφάνισή του όταν συνάδελφοι και γνωστοί του, τον έψαξαν στο ξενοδοχείο Αστόρια όπου διέμενε και από εκεί πληροφορήθηκαν ότι ο Πολκ δεν είχε εμφανιστεί από το Σάββατο.

Δεν θα εμφανιστεί ούτε τις επόμενες μέρες και το πτώμα του θα γίνει αντιληπτό την Κυριακή στις 16 Μαΐου να επιπλέει στον Θερμαϊκό κόλπο.

Εντωμεταξύ, όπως θα γνωστοποιηθεί καιρό μετά, τη δεύτερη μέρα της εξαφάνισης του αμερικανού δημοσιογράφου, το Γ΄ αστυνομικό τμήμα Θεσσαλονίκης παρέλαβε ένα φάκελο που είχε ριχθεί στο γραμματοκιβώτιο του Λευκού Πύργου δίχως να αναγράφεται το όνομα του αποστολέα και δίχως γραμματόσημο. Ο φάκελος περιείχε τη ταυτότητα του αμερικανού δημοσιογράφου και ένα διαφημιστικό φυλλάδιο της Παναμέρικαν.

Το Γ΄ Αστυνομικό τμήμα δεν ανέφερε τότε τίποτα για την παραλαβή αυτού του φακέλου. Το Αμερικανικό Γενικό Προξενείο και η κοινή γνώμη ενημερώθηκαν για την δολοφονία του Πολκ την Κυριακή στις 16 Μαΐου όταν το πτώμα του ήρθε στην επιφάνεια.

Τα γεγονότα που προέκυψαν από την προσπάθεια εξιχνίασης της υπόθεσης και αποκάλυψης των οργανωτών και δολοφόνων του Πολκ, οδήγησαν στην οργάνωση μίας σκευωρίας εναντίον της οικογένειας Στακτοπούλου και στην απόκρυψη των πραγματικών ενόχων των οποίων η ταυτότητα παραμένει άγνωστη ως τις μέρες μας.

Η δική μου προσέγγιση θα επικεντρωθεί και θα βασιστεί στα πραγματικά γεγονότα και αποδείξεις, χωρίς να λάβω υπόψη μου τις όποιες ενδείξεις ή στοιχεία που αποκαλύφθηκαν ή καλύτερα δημιουργήθηκαν-κατασκευάστηκαν λόγω πολιτικών ή οποιοδήποτε άλλων σκοπιμοτήτων.

Ορισμένα από τα κρίσιμα ερωτήματα που γεννιούνται μέσα από αυτή την υπόθεση και στα οποία θα προσπαθήσω να απαντήσω είναι γιατί ο Πολκ δολοφονήθηκε, γιατί αυτός και όχι κάποιος άλλος ανταποκριτής που κάλυπτε δημοσιογραφικά τον ελληνικό εμφύλιο, τι στοιχεία είχε ο Πολκ, πως αποδεικνύεται η αθωότητα του Στακτόπουλου, ποια γεγονότα αμφισβητούν την επίσημη λύση της υπόθεσης, πως κατασκευάστηκαν οι ενοχοποιητικές αποδείξεις εναντίον του Στακτόπουλου, ποιοι είχαν όφελος από αυτή δολοφονία…

Πρόκειται για μερικά από τα πολλά φλέγοντα ερωτήματα στα οποία θα προσπαθήσω να ανταποκριθώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

Ι) ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΚ

Ο Αμερικανός δημοσιογράφος George Polk γεννήθηκε στο Τένεσι του Τέξας στις 17 Οκτωβρίου του 1913. Ο πατέρας του, George Washington Polk, που ήταν δικηγόρος, επιθυμούσε ο μεγάλος του γιος να ακολουθήσει το ίδιο επάγγελμα ωστόσο ο George Polk εγκατέλειψε τη νομική λίγο πριν την αποφοίτηση. Σε νεαρή ηλικία εγκαταστάθηκε στην Αλάσκα όπου και ασχολήθηκε για πρώτη φορά με τη δημοσιογραφία καθώς είχε αναλάβει τη καταγραφή κειμένων σχετικά με τις εμπειρίες του από την συμμετοχή του στην εξερευνητική αποστολή του ποταμού Yukon, τα οποία δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα "Fort Worth Press". Το γεγονός αυτό υπήρξε καθοριστικό για τη καριέρα του καθώς αποφάσισε να ασχοληθεί με τον κόσμο της δημοσιογραφίας. Έτσι παραμονές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου μεταβαίνειστην Άπω Ανατολή για να εργαστεί ως μαθητευόμενος ανταποκριτής σε αγγλόφωνη εφημερίδα της Σαγκάης από όπου όμως φεύγει απογοητευμένος εξαιτίας της άθλιας πολιτικοοικονομικής κατάστασης που επικρατούσε. Επόμενος σταθμός για την δημοσιογραφική του ενασχόληση είναι το Παρίσι όπου θα εργαστεί για την εφημερίδα "New York Herald Tribune". Θα παραμείνει εκεί ως το τέλος του 1940 οπότε ακολουθεί η επιστροφή του στην Αμερική και η φοίτηση στο Columbia University[1].

Όταν η Αμερική αποφάσισε την είσοδό της στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, ο Πολκκατετάγη στην πολεμική αεροπορία του Ναυτικού συμμετέχοντας στην αποστολή του Νότιου Ειρηνικού, κάτι που προκάλεσε το σοβαρό τραυματισμό του και αφού νοσηλεύτηκε σε διάφορα νοσοκομεία επέστρεψε στην Αμερική συνεχίζοντας να ασκεί το δημοσιογραφικό του επάγγελμα[2].

Μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, κάλυψε δημοσιογραφικά την ίδρυση του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ενώ αρχές του ΄46 ως ανταποκριτής πλέον του μεγάλου αμερικανικού ραδιοφωνικού σταθμού CBSnews(Columbia Broadcasting System) και του περιοδικού Newsweek καταπιάστηκε με τη δίκη της Νυρεμβέργης.

Επίσης αρχές του 1946 ο Πολκ χώρισε με την πρώτη σύζυγό του, Mary Catherine Phillips, που ήταν συνάδελφος δημοσιογράφος[3].

Επόμενος προορισμός του η Μέση Ανατολή όπου καταφθάνει μαζί με συναδέλφους του από τον σταθμό του Columbia, μία περιοχή την οποία γνώριζε από τον καιρό που μαθήτευε εκεί και για την οποία είχε εκφράσει την αγανάκτησή και αντιπάθειά του για την ιμπεριαλιστική πολιτική που

---

[1] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 387-388.
[2] ο.π., σελ. 391-392.
[3] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death in the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 11.

εφάρμοζαν τόσο οι Άγγλοι όσο και οι Αμερικανοί. Οι μελέτες του Πολκ και η ερευνητική του δραστηριότητα στην περιοχή είχαν ως αποτέλεσμα να συλλέξει αρκετά στοιχεία και υλικό που ενοχοποιούσαν τους Αμερικανούς και τους Βρετανούς για την επεκτατική συμπεριφορά τους και αποτελούσαν ντοκουμέντο για την κυριαρχία τους στη Μέση Ανατολή όπως επίσης και για την εκμεταλλευτική τακτική τους αναδεικνύοντας παράλληλα την ηγεμονία τους και την εξουσία που είχαν να ασκούν έλεγχο σε όλους σχεδόν τους τομείς της ευρύτερης περιοχής.[4]

Πιο συγκεκριμένα για την Αγγλία, ο George Polk[5] έχοντας βιώσει από κοντά τη βρετανική κυριαρχία στη Σαγκάη, στη Σιγκαπούρη, στην Ινδία και στην Αίγυπτο είχε εμπεδώσει τον διαχωρισμό ανάμεσα στην επικράτηση του δημοκρατικού πολιτεύματος στη χώρα τους και στην ιμπεριαλιστική αγγλική κυριαρχία στο εξωτερικό. Η βρετανική πολιτική, έτσι όπως την έζησε στην Παλαιστίνη και στην Αίγυπτο τον «αηδίαζε». Και όπως είχε γράψει ο ίδιος στον αδερφό του, τον Ουίλλιαμ Πολκ, παρόλο που θαύμαζε τους Βρετανούς, δεν πήρε μέρος στον Β΄ παγκόσμιο για να δει να συνεχίζεται το παλιό βρετανικό ιμπεριαλιστικό σύστημα στη Μέση Ανατολή.

Η θρασύτητα της ιμπεριαλιστικής πολιτικής των Βρετανών αποτυπώνεται εύλογα σε τηλεγράφημα του Τσόρτσιλ προς τον βρετανό πρεσβευτή στην Ελλάδα, Leeper,

«…Η δική μας θέση μετά τον πόλεμο, δεν εξαρτάται από την καλή θέληση των Ελλήνων αλλά η δική τους θέση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη δική μας καλή θέληση…»[6].

Για τον George Polk-άποψη που συμμερίζεται και ο William Polk- οι βρετανικές κυβερνήσεις παραδοσιακά προσπαθούσαν να προστατέψουν το μέρος εκείνο της Ασίας που είχαν υπό την κατοχή τους από την είσοδο άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Για τη Μεγάλη Βρετανία, στο παρελθόν, η Γαλλία του Ναπολέοντα, η Αυστρία της αυτοκρατορίας των Αψβούργων και η τσαρική Ρωσία, η μία μετά την άλλη αποτελούσαν χώρες που θα έθεταν σε κίνδυνο την κυριαρχία τους στην Ινδία και στην Αίγυπτο και για να τους σταματήσουν χρησιμοποιούσαν τους Τούρκους και τους Αφγανούς[7].

Στην δεκαετία του 1930 με την άνοδο του Χίτλερ, η απειλή για τα βρετανικά συμφέροντα στη Μέση Ανατολή μετατίθεται στη Γερμανία και η χώρα που θα σταματούσε την Γερμανία ήταν πλέον η Ελλάδα. Ο Τσόρτσιλ είχε από νωρίς χαρακτηρίσει τον Χίτλερ ως κύριο εχθρό της Βρετανίας και είχε προβλέψει ότι ο Χίτλερ θα αναλάμβανε με τα όπλα να αυξήσει την γεωγραφική έκταση της χώρας τους[8].

---

[4] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 21-22.

[5] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 413.

[6] Procopis Papastratis, *The British Policy towards Greece during the Second World War,* Cambridge University Press, Cambridge 1984, pg. 169.

[7] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 414-415.

[8] Magazine "Time", Article, *"Time Capsule 1949 The Year in Review, as reported in the pages of TIME"*, pg. 20-21.

Η Ελλάδα[9] θα αποτελούσε πλέον τη βάση για την προστασία των βρετανικών συμφερόντων στις τεράστιες εκτάσεις βαμβακιού στην Αίγυπτο και στα πετρέλαια του Ιράν και του Ιράκ.

Η πολιτική της Βρετανίας προς την Ελλάδα και ο στρατηγικός ρόλος που διαδραμάτιζε η χώρα για τα συμφέροντά των Βρετανών, γίνονται ξεκάθαρα και από το περιεχόμενο κάποιων σχετικών εγγράφων της Βρετανικής Κυβέρνησης. Σ' ένα υπόμνημα του Foreign Office, ο βρετανός υπουργός εξωτερικών, ο Eden, υπογραμμίζει τη στρατηγική θέση της Ελλάδας,

«...Εάν θέλουμε να διατηρήσουμε την πολιτική μας επιρροή στην Νοτιοανατολική Ευρώπη και κυρίως στην Ανατολική Μεσόγειο μετά τον πόλεμο, είναι απαραίτητο η Ελλάδα να κυβερνάται από κυβέρνηση φιλική προς εμάς. Θεωρώ απαραίτητο ότι η Βρετανική πολιτική στην Ελλάδα και οι παραδοσιακοί δεσμοί μεταξύ των δύο χωρών, πρέπει να διατηρηθούν...»[10].

Μάλιστα όταν ο Πολκ έκανε ζωντανές αναμεταδόσεις από το Κάιρο στη Νέα Υόρκη, τα σχόλια του είχαν προκαλέσει πολλές φορές την αγανάκτηση τόσο των Βρετανικών μονοπωλίων όσο των Εβραίων και των Αράβων που έλεγχαν την περιοχή. Ο Πολκ με τις καυστικές αναμεταδόσεις είχε καταστεί αντιπαθητικός και δεν ήταν λίγες οι επιθέσεις εναντίον του σε τοπικές εφημερίδες στην Ιερουσαλήμ όπως και τα απειλητικά μηνύματα εναντίον της ζωής του[11].

Ο George Polk μετατέθηκε στην Ελλάδα στις 7 Ιανουαρίου του 1947. Όταν έφτασε στην Αθήνα ανέλαβε την κάλυψη του ελληνικού εμφυλίου πολέμου [12].

Και οι από εκεί αναμεταδόσεις του προκαλούσαν την οργισμένη αντίδραση των ελλήνων κυβερνητικών. Μάλιστα οι σχολιασμοί του στρέφονταν όχι μόνο κατά της ελληνικής κυβέρνησης αλλά και κατά των αμερικανών αξιωματούχων στην Ελλάδα τους οποίους και θεωρούσε ηθικούς αυτουργούς για την όλη διαμορφωθείσα κατάσταση. Ο Πολκ χρέωνε τις Ηνωμένες Πολιτείες με την κατηγορία ότι η βοήθεια που έδινε στην Ελλάδα μετέτρεπε τον Ελληνικό Στρατό σε «Στρατιωτικό Τέρας» και ότι λόγω έλλειψης ενός σωστού και λειτουργικού πολιτικού συστήματος θα μπορούσε ο στρατός να χρησιμοποιηθεί είτε από την άκρα δεξιά είτε από την άκρα αριστερά[13].

Τον Ιανουάριο του 1948 ο Πολκ δημοσίευσε στην Herald Tribune ένα γράμμα στο οποίο έγραφε ότι η κραυγαλέα αδικία της Ελληνικής Δικαιοσύνης οδηγεί περισσότερους Έλληνες στον Κομμουνισμό παρά από όσους οδηγεί η ρωσική κατασκοπεία και προπαγάνδα, *«...Στην Ελλάδα το πρόβλημα δεν είναι ο κομμουνισμός αλλά η κυβέρνησή της και η κραυγαλέα αδικία»* [14].

---

[9] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death in the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 24.

[10] Procopis Papastratis, *British policy towards Greece during the Second World War,* Cambridge University Press, Cambridge 1984, pg. 202.

[11] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death in the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 10.

[12] http://dlib.nyu.edu:8083/tamwagead/servlet/SaxonServlet?source=/newsmens.xml&sty

[13] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death in the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 34-35.

[14] ο.π., σελ. 34-35.

Ο 34χρονος αμερικανός ήταν παντρεμένος πρόσφατα -8μήνες- με την 20χρονη Ελληνίδα αεροσυνοδό, Ρέα Κοκώνη, πριν την τραγική του κατάληξη μετά την άφιξή του στη Θεσσαλονίκη. Είχαν αποφασίσει να εγκατασταθούν στην Αμερική όπου τον Πολκ τον περίμενε μία υποτροφία στο πανεπιστήμιο του Harvard αμέσως μετά το ταξίδι τους στη Βόρεια Ελλάδα-Καβάλα και Κόνιτσα-που επιθυμούσε να πραγματοποιήσει ο αμερικανός.

Στις 6 Μαΐου του 1948-μία μέρα πριν την άφιξη του στη Θεσσαλονίκη, ο Πολκ από την Ελλάδα αναμεταδίδει την εκτέλεση 44 κομμουνιστών αναφέροντας τα εξής, *«Η Βρετανική κυβέρνηση αντέδρασε σ' αυτή την εκτέλεση αναγγέλλοντας πως κάτι τέτοιο αποτελεί σοκ για όλους στο Λονδίνο…Η Αμερικανική κυβέρνηση δεν είχε καμία αντίδραση…Από την προηγούμενη εβδομάδα παραπάνω από 200 άτομα έχουν σκοτωθεί από τον επίσημο ελληνικό στρατό. Αυτές οι εκτελέσεις είναι απόρροια της δολοφονίας του Υπουργού Δικαιοσύνης Χρήστου Λαδά που σύμφωνα με την ελληνική αστυνομία έγινε από τους κομμουνιστές. Τα αντι-κομμουνιστικά μέτρα της ελληνικής κυβέρνησης περιλαμβάνουν στρατιωτικό νόμο, απαγόρευση κυκλοφορίας τα βράδια και βαριές στρατιωτικές δυνάμεις σε στρατηγικά σημεία. Σήμερα στους δρόμους της Αθήνας πιο συχνά συναντάς όπλο παρά τσιγάρο»* [15].

ΙΙ) ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΠΟΛΚ ΣΤΗ Β. ΕΛΛΑΔΑ

Ο Πολκ επιθυμώντας ένα ταξίδι στη Βόρεια Ελλάδα πριν επιστρέψει στην Αμερική, παρουσιάστηκε στο Υπουργείο Πληροφοριών της Αθήνας προκειμένου να του παραχωρήσουν την απαραίτητη άδεια για να ταξιδέψει μαζί με τη σύζυγό του και το ζεύγος Χατζηαργύρη-φίλους και συνεργάτες του Πολκ στην Αθήνα-. Και ενώ παλαιότερα άλλες αιτήσεις για άδεια που είχε υποβάλλει ο Πολκ είχαν απορριφθεί, αυτή τη φορά η αίτηση έγινε δεκτή και η άδεια παραχωρήθηκε. Ωστόσο ο Κώστας Χατζηαργύρης πληροφόρησε τον Πολκ ότι τελικώς δεν θα τους συνοδεύσουν καθώς είχαν κάποιες υποχρεώσεις που έπρεπε να τακτοποιήσουν.

Το βράδυ της παραμονής της αναχώρησής τους η Ρέα Κοκώνη και ο Πολκ ήρθαν σε ρήξη και έτσι εκείνη αποφάσισε να μην πάει μαζί του.

Λίγο πριν την αναχώρησή του, ο Πολκ επισκέφθηκε τον Χατζηαργύρη για να συζητήσουν για το επικείμενο ταξίδι του στην Καβάλα και την Κόνιτσα. Θα διέμενε για λίγο στην Καβάλα και στη συνέχεια θα μετέβαινε στην Κόνιτσα, στο πεδίο μάχης του εμφυλίου πολέμου που βρισκόταν κοντά στα ελληνοαλβανικά σύνορα.

Αξιοσημείωτο υπήρξε και το γεγονός ότι ο Πολκ μία βδομάδα πριν, δεχόταν απειλητικά τηλεφωνήματα, *«Πρόσεχε Πολκ, γνωρίζουμε ότι είσαι Κομμουνιστής».*[16]

---

[15] Kati Marton, *The Polk Conspiracy, Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg., 12.

[16] Kati Marton, *The Polk Conspiracy, Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 5-16.

ΙΙΙ) Η ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΟΤΑΝ Ο ΠΟΛΚ ΦΤΑΝΕΙ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Όταν ο Πολκ έφτασε στη Θεσσαλονίκη την άνοιξη του 1948 η πόλη διακατεχόταν από μια βαριά εμφύλιο-πολεμική ατμόσφαιρα. Οι μαζικές συλλήψεις και εκτελέσεις είχαν καταστεί η διαταγή της ημέρας. Η βία, η αναρχία και η διαφθορά συμπλήρωναν τα σημαντικότατα προβλήματα της ανεργίας, της πείνας και των κακουχιών που αντιμετώπιζε τότε ο ελληνικός λαός. Οι τοπικοί ιθύνοντες ήταν σε κατάσταση επιφυλακής καθώς θα ήταν καταδικασμένοι αν τελικώς επικρατούσαν οι ανταρτικές δυνάμεις του ΕΑΜ-Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο. Η κυκλοφορία απαγορευόταν αυστηρά μετά της 18:00 εμποδίζοντας έτσι τους Θεσσαλονικείς να κυκλοφορούν κατά τις απογευματινές και βραδινές ώρες. Χωρίς επίσημη άδεια, κανείς δεν περνούσε το φυλάκιο το οποίο βρισκόταν δυο χιλιόμετρα μακριά από το Ντεπό[17].

Πρόκειται για την τελευταία και πιο κρίσιμη φάση του ελληνικού εμφυλίου πολέμου, τρία χρόνια μετά την συμφωνία της Βάρκιζας (12/02/1945) [18] η οποία λόγω των παραβιάσεων που υπέστη από την ελληνική κυβέρνηση σ' όλους τους τομείς (π.χ. στην εφαρμογή της αμνηστίας, στις ελευθερίες του τύπου της Αριστεράς, στις συνδικαλιστικές ελευθερίες της ΓΣΕΕ, στην ίδρυση[19] του νέου εθνικού στρατού όπου η κυβέρνηση επέτρεψε την είσοδο ακροδεξιών στοιχείων και παλαιών μελών των ταγμάτων Ασφαλείας, στην εκκαθάριση από το δημόσιο όχι των φασιστών και των δοσίλογων αλλά των ατόμων που συνεργάστηκαν με το ΕΑΜ, στην μεταχείριση των δοσίλογων που υπήρξε ευνοϊκή και η δίκη τους ήταν μία δίκη παρωδία…) ανάγκασε το ΕΑΜ να στραφεί στην πλευρά της σοσιαλιστικής επανάστασης κάτι που αρχικά ο γενικός γραμματέας του Κ.Κ.Ε., Ν. Ζαχαριάδης αρνιόταν να εφαρμόσει . Το Κ.Κ.Ε. είχε δείξει εξαρχής καλή διάθεση για συνεργασία με τις ελληνικές και βρετανικές αρχές και δεν είχε δώσει κανένα σημάδι επανάστασης καθώς γνώριζε πόσο δύσκολο ήταν να ξεσπάσει στην Ελλάδα. Μάλιστα όταν ο Ζαχαριάδης επέστρεψε στην Ελλάδα από το Νταχάου στις 29/05/1945, χάραξε πολιτική συνεργασίας με τους Βρετανούς και τους υποσχέθηκε πως θα φροντίσει να είναι πιο ήρεμη η κατάσταση στην Ελλάδα όπως επίσης θα φροντίσει να μην προκαλέσει διαφορές ανάμεσα σε Αγγλία και Ε.Σ.Σ.Δ. και ως ένδειξη καλής θελήσεως, κατήγγειλε δημόσια τη δράση του Άρη Βελουχιώτη[20].

Όμως μετά τις παραβιάσεις της συμφωνίας της Βάρκιζας(όπως αναφέρθηκε παραπάνω) σε συνδυασμό με το Γ΄ Ψήφισμα που κατατέθηκε στην Βουλή στις 07/06/1946 και με το οποίο καταργούνταν οι

---

[17] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 30.

[18]Heinz Richter, *British intervention in Greece: From Varkiza to civil war, February 1945 to August 1946,* London, Merlin Press, 1986, pg. 285-287.

[19] Mark Mazower, *Στην Ελλάδα του Χίτλερ η εμπειρία της κατοχής,* εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1994, σελ. 381

[20]Οικονομίδης Φοίβος, *Οι προστάτες, η αληθινή Ιστορία της αντίστασης,* εκδόσεις Ορφέας, Β΄ συμπληρωμένη έκδοση, Αθήνα 1985, σελ. 400-402.

πολιτικές ελευθερίες και επισημοποιούνταν οι συλλήψεις των αριστερών και σε συνδυασμό με την εξαγγελία του δόγματος Τρούμαν(12/03/1947) και του σχεδίου Μάρσαλ(05/06/1947) που στόχευαν στην εξαφάνιση του κομμουνισμού, η ηγεσία του Κ.Κ.Ε. αποφασίζει να αλλάξει κατεύθυνση. Ο Γ΄ Γύρος του Ελληνικού εμφυλίου πολέμου είχε αρχίσει στις 26/03/1946 ενώ στις 24/12/1947 εξαγγέλλεται ο σχηματισμός «Κυβέρνησης της Ελεύθερης Ελλάδας στο Βουνό» στις περιοχές που είχε υπό τον έλεγχό του ο ΔΣΕ(Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας) υπό τους Μ. Βαφειάδη, Γ. Ιωαννίδη, Μ. Πορφυρογένη, Δ. Βλαντά, Π. Ρούσο και Β. Μπαρτζιώτα

Στο Μακεδονικό έδαφος διεξαγόταν αιματηρή η αναμέτρηση των ανταρτών με τις δυνάμεις του επίσημου κράτους και οι συγκρούσεις έφταναν από τα σύνορα της Ελλάδας στην Αλβανία ως την Πίνδο. Ειδήσεις για σφαγές και αίσχη κατέφθαναν από την Πελοπόννησο ενώ ο σχηματισμός κυβέρνησης του Κ.Κ.Ε., της γνωστής κυβέρνησης του «Βουνού» με τον Μάρκο Βαφειάδη να είναι ο επικεφαλής του Δημοκρατικού Στρατού στη Βόρεια Ελλάδα, προκαλούσε ιδιαίτερη ανησυχία στους επίσημους στην Αθήνα για πιθανή αναγνώρισή της από τα σοσιαλιστικά κράτη.[21]

Συνεχώς γίνονταν αναφορές στις συγκρούσεις μεταξύ των ανταρτών και του ελληνικού στρατού στις πλαγιές του Χορτιάτη, φήμες για επιδρομές που προκαλούσαν άλλες αντίστοιχες ως αντίποινα και για αγριότητες που προκαλούσαν άλλες αγριότητες. Όταν ένα κομμένο κεφάλι έκανε την εμφάνισή του σε δημόσιο μέρος, οι κάτοικοι ήταν σίγουροι ότι μετά την πάροδο λίγων ημερών στον ίδιο χώρο θα εμφανιζόταν ένα κομμένο κεφάλι της αντίθετης παράταξης. Όταν ο βρετανικός τύπος δημοσίευσε μία φωτογραφία με τα κεφάλια κάποιων ανταρτισσών, δεμένα από τα μαλλιά στη σέλα κάποιου στρατιώτη, ο αρχηγός του Λαϊκού κόμματος, Κ. Τσαλδάρης, πρόβαλλε ως εξήγηση ότι η έκθεση κομμένων κεφαλιών ήταν ένα ελληνικό έθιμο και ότι θα προσπαθούσε να μην επαναληφθεί στο μέλλον κάτι αντίστοιχο, τουλάχιστον στην περίπτωση γυναικών εχθρών[22].

Το Κ.Κ.Ε. καθώς και ο Τύπος του, «Λαϊκή Φωνή», είχαν περάσει τότε στην παρανομία και ο ραδιοφωνικός σταθμός του Μάρκου Βαφειάδη εξέπεμπε-και αυτός παράνομα-από την Αλβανία ή σε κάποια περιοχή κοντά στα σύνορα. Η μόνη νόμιμη-ωστόσο όχι έγκυρη-πληροφόρηση σχετικά με τις εξελίξεις του εμφυλίου πολέμου ήταν η πληροφόρηση των επίσημων ελληνικών αρχών και εφημερίδων.

Η ημέρα της αφίξεως του Πολκ στη Θεσσαλονίκη συνέπιπτε με τον τερματισμό μίας κυβερνητικής κρίσης που είχε ξεσπάσει στην Αθήνα, με την ορκωμοσία νέων υπουργών. Ο Γ. Μελάς ορκιζόταν υπουργός Δικαιοσύνης στη θέση του δολοφονηθέντος Χρήστου Λαδά, ο Στ. Κωστόπουλος ορκιζόταν

[21] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε. , Αθήνα 1988, σελ., 40.
[22] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε. , Αθήνα 1988, σελ., σελ. 80.

υπουργός Εφοδιασμού-Διανομών, ο Αν. Μπακάλμπασης Αεροπορίας, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής Μεταφορών και ο Μιχ. Αιλιανός Τύπου και Πληροφοριών. Τον Μάιο του 1948 κυβέρνηση στην Ελλάδα ήταν εκείνη του συνασπισμού Φιλελευθέρων-Λαϊκών, με πρωθυπουργό τον Θεμιστοκλή Σοφούλη. Στις 7 Μαΐου αποφάσισαν να αναστείλουν τις εργασίες της βουλής για ένα μήνα και η κυβέρνηση να συνεχίσει να λειτουργεί με έκδοση αναγκαστικών νόμων. Το συντονιστικό συμβούλιο της Κυβερνήσεως αποτελούν τώρα οι Κωνστ. Τσαλδάρης(πρόεδρος), Σοφοκλής Βενιζέλος, Στέφανος Στεφανόπουλος, Κ. Ρέντης και Μαυρομιχάλης.[23]

Η Ελληνική Κυβέρνηση είχε επιδοθεί σ' ένα νέο κύμα καταπίεσης εναντίον των αριστερών. Εκατοντάδες ύποπτοι για κομμουνιστική συμπάθεια, ανάμεσά τους και μέλη εργατικών ενώσεων, αντιβασιλικοί και σοσιαλιστές, συλλαμβάνονταν και οδηγούνταν σε πολιτικά στρατόπεδα συγκέντρωσης που είχαν διαμορφωθεί ειδικά για το σκοπό αυτό στα νησιά του αιγαίου[24].

Η οργανωμένη και απροκάλυπτη δίωξη όλων των μελών του ΕΑΜ και όχι μόνο των ανωτέρων στελεχών(που ίσως για τα ανώτερα στελέχη ήταν πιο εύκολη η εύρεση δικαιολογίας για τη δίωξή τους) του σ΄ όλες τις περιοχές της Ελλάδας από τις επίσημες δυνάμεις της Χωροφυλακής και της Εθνοφυλακής, είχε σαν αποτέλεσμα να προκύψει οξύ το πρόβλημα χώρου στις ελληνικές φυλακές[25].

Παράλληλα την ίδια περίοδο-Μάιος 1948-, ο υπουργός Δημόσιας Τάξεως, Κ. Ρέντης, αναγκάστηκε να προβεί σε ανακοινώσεις, έπειτα από την κατακραυγή της διεθνούς κοινής γνώμης για τις εκτελέσεις στην Ελλάδα εναντίον των κομμουνιστών, οι οποίες και είχαν αυξηθεί μετά την δολοφονία του Χρήστου Λαδά. Οι ανακοινώσεις του Ρέντη είχαν ως εξής,

«Διά τους εγκληματίας ενόχους ανθρωποκτονιών κατά τα γεγονότα του Δεκέμβρη 1944 και προγενεστέρως, εξεδόθησαν αποφάσεις των ορκωτών δικαστηρίων. Ως σήμερον έχομεν 2691 καταδίκας εις θάνατον.

Μετά την διαδικασίαν αναιρέσεως στον Άρειο Πάγο και την απονομή χάριτος, 500 περίπου καταδίκες, κατακυρώθηκαν από τον Άρειο Πάγο.

Επί της υπουργίας του Χρήστου Λαδά είχαν εκτελεσθή 157 αποφάσεις και παρέμεναν προς εκτέλεσιν περίπου 300. Λόγω της Μεγάλης Βδομάδος αναβλήθηκαν. Αργότερα 24 εκτελέσθηκαν στις 4 Μαΐου στην Αίγινα και στις 7 και 8 Μαΐου, πάλι στην Αίγινα. Δεν είχαν χαρακτηριστικά αντεκδικήσεως. Εκπλήσσομαι διότι μέρις του Αγγλικού και του Γαλλικού Τύπου εξεγείρονται».

---

[23] Αχιλλέας Χατζόπουλος, *Οι προστάτες 1943-1949*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1977, σελ. 243-244.

[24] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death in the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 40.

[25]Γιάννης Γιανουλόπουλος, *Ο Μεταπολεμικός Κόσμος, Ελληνική και Ευρωπαϊκή Ιστορία (1945-1963),* εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1992, σελ. 226.

Ο διεθνής όμως Τύπος-Αγγλικός και Γαλλικός-συνέχισε την κατακραυγή και τις εκκλήσεις προς την Ελλάδα για τον τερματισμό των εκτελέσεων εναντίον των κομμουνιστών γιατί αυτές οι εκτελέσεις ήταν πολλαπλάσιες και το γεγονός αυτό αποδεικνύεται και από το τηλεγράφημα που έστειλε ο τότε στρατάρχης Παπάγος στον Ρέντη με έκκληση για τον τερματισμό τους. Η αντικομουνιστική υστερία ήταν άνευ προηγουμένου[26].

Παράλληλα με τις χιλιάδες συλλήψεις και εκτελέσεις, την περίοδο εκείνη ξεκινούσε και η δίκη των εκατό αξιωματικών και ναυτών του Πολεμικού Ναυτικού με την κατηγορία για κομμουνιστική δράση(20/04/1948)[27].

Την ίδια περίοδο επρόκειτο να γίνει και η επικείμενη αντικατάσταση του ξένου παράγοντα, δηλαδή η αντικατάσταση των Βρετανών προστατών από τους αμερικανούς. Οι όποιες εξελίξεις στην Ελλάδα εκείνη την εποχή ήταν βαρυσήμαντες αφού σ' αυτές στηριζόταν η έκβαση της ξένης βοήθειας προς την Ελλάδα -Δόγμα Τρούμαν(10/03/1947)- που τόσο είχε ανάγκη. Το Κογκρέσο είχε λάβει την απόφαση να αποστείλει στην Ελλάδα οικονομική βοήθεια που έφτανε τα 400 εκατομμύρια στο όνομα της «*αντίστασης των ελεύθερων ανθρώπων έναντι της υποδούλωσής τους από τις οπλισμένες μειονότητες*» [28].

Παρόλο που είχε φτάσει η ώρα αλλαγής «Προστατών», οι Άγγλοι εξακολουθούσαν να συντηρούν τα ισχυρά κέντρα ελέγχου τους και στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη μέσω της συνέχισης της ύπαρξης του Αγγλικού Στρατού, των Αγγλικών υπηρεσιών, της Αγγλικής Αστυνομικής Αποστολής-η οποία είχε αναλάβει την οργάνωση της Ελληνικής χωροφυλακής και αστυνομίας-, του Άγγλου Στρατηγού Σερ Τσαρλς Ουίκαμ στην Αθήνα -Επικεφαλή Ομάδας Άγγλων αστυνομικών-, του Άγγλου συνταγματάρχη της Αστυνομίας Στέισυ στη Θεσσαλονίκη και του συνταγματάρχη Θεσσαλονίκης, Μάρτιν-γνωστού για το διευρυμένο δίκτυο πληροφοριών και διασυνδέσεων που διέθετε-. Το παραπάνω γεγονός είχε σαν αποτέλεσμα οι Βρετανοί να έχουν πληθώρα πληροφοριών για πρόσωπα και πράγματα στην Ελλάδα καλύτερα και από αυτές των Ελληνικών αρχών.[29] Για παράδειγμα, η Βρετανική Αστυνομική Αποστολή στη Θεσσαλονίκη, γνώριζε τα ονόματα των ατόμων που είχαν συνεργασία με τους αντάρτες πριν ακόμα οι ελληνικές αστυνομικές αρχές της Θεσσαλονίκης κατορθώσουν να ενημερωθούν επί του θέματος.

Για τον George Polk την περίοδο εκείνη η μόνη αποτελεσματική ξένη παρουσία στην Ελλάδα δεν ήταν άλλη από την Βρετανική και όπως είχε γράψει, «*δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι στην Ελλάδα η Αμερικανική πολιτική είναι η τυφλή έγκριση της βρετανικής σφραγίδας*» [30].

---

[26] ο.π. σελ. 245.
[27] www.rizospastis.gr/story.do?id(Φύλλο εφημερίδας Πέμπτη 28/04/02)
[28] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 420.
[29] Αχιλλέας Χατζόπουλος, *Οι προστάτες 1943-1949*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1977, σελ. 242-243.
[30] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 420.

Επίσης οι Βρετανοί γνώριζαν καλύτερα από όλους ότι η υπάρχουσα κυβέρνηση είναι διεφθαρμένη, τυραννική και «*βρώμικη*» αλλά δεν τολμούσαν να την αφήσουν να καταρρεύσει. Οι Αμερικανοί επίσης από την αρχή της αφίξεως τους στην Ελλάδα σχημάτισαν μία αρνητική εικόνα για την ελληνική Κυβέρνηση θεωρώντας την αδύναμη και διεφθαρμένη και πολλοί από αυτούς απογοητεύτηκαν, ωστόσο οι επίσημοι επικεφαλείς ήταν τόσο επικεντρωμένοι στον κομμουνιστικό κίνδυνο που είχαν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η Ελληνική κυβέρνηση πρέπει να χαίρει της υποστήριξής τους ανεξάρτητα από την δική τους αρνητική γνώμη[31].

Γεγονός αποτελεί ότι ο Τσόρτσιλ, μόλις ένα χρόνο πριν, είχε καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να διατηρήσει τα κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας του στην Ελλάδα, την οποία και χρησιμοποιούσε για να προστατέψει τα βρετανικά συμφέροντα στη Μέση Ανατολή. Ο Τσόρτσιλ είχε συμφωνήσει με τον Στάλιν για τις σφαίρες ενδιαφέροντος, είχε γίνει αυτό που ο Πολκ αποκαλεί «ανταλλαγή». Οι βρετανοί παρέδωσαν τα Βαλκάνια στα χέρια της ΕΣΣΔ και αυτοί με τη σειρά τους πήραν ως αντάλλαγμα τον έλεγχο της Ελλάδας[32].

Ο Τσόρτσιλ πίστευε ότι η αγγλική παρουσία στην Ελλάδα ήταν απαραίτητη για τη διασφάλιση των συμφερόντων τους στην Μέση Ανατολή και θεωρούσε ότι οι Βρετανοί θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται με σεβασμό από την πλευρά των Ελλήνων από τη στιγμή που η δική τους στήριξη απομάκρυνε τον κίνδυνο του λοιμού από τη χώρα και από τη στιγμή που τα πρώτα χρόνια της απελευθέρωσης η Ελλάδα εξαρτιόταν αποκλειστικά από τις βρετανικές τροφοδοσίες[33].

Η εκτεταμένη και σχεδόν ολοκληρωτική επικράτηση των Βρετανών αξιωματούχων, πρεσβευτών και στρατηγών στον ελληνικό κρατικό μηχανισμό και η αναμφισβήτητη διείσδυση τους εις βάθος όλων των ελληνικών υποθέσεων(εσωτερικών και εξωτερικών), μετέτρεπε την διαδικασία μετακύλησης της ευθύνης στους Αμερικανούς σε περίπλοκη υπόθεση. Η αλλαγή φρουράς τουλάχιστον τον πρώτο καιρό, είχε πραγματοποιηθεί μόνο στον οικονομικό τομέα και η Αμερική δρούσε στο πλευρό, αν όχι στη σκιά της Μεγάλης Βρετανίας[34].

Άλλωστε οι βρετανικές δυνάμεις είχαν πετύχει την επαναφορά του καθεστώτος της μοναρχίας με την επιστροφή του βασιλιά και την επιβολή μιας φιλικής προς αυτούς κυβέρνησης ή καλύτερα μιας κυβέρνησης που θα αποτελούνταν από πολιτικούς-μαριονέτες των βρετανών, γεγονότα που σε κάθε περίπτωση προκαλούσαν την οργή όχι μόνο του ΕΑΜ αλλά και σχεδόν ολόκληρου του ελληνικού λαού.

Πιο συγκεκριμένα από την στιγμή της ορκωμοσίας της Κυβέρνησης του Γ. Παπανδρέου στις 23/10/1944 και ύστερα, κάθε νέα κυβέρνηση που θα διαδέχεται την άλλη -υπό την πλήρη πάντα

---

[31] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 420.
[32] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 415-416.
[33] Procopis Papastratis, *The British towards Greece during the Second World War,* Cambridge University Press, Cambridge 1984, pg. 202.
[34]Γιάννης Γιανουλόπουλος, *Ο Μεταπολεμικός Κόσμος, Ελληνική και Ευρωπαϊκή Ιστορία (1945-1963),* εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1992, σελ. 230-231.

εποπτεία των Βρετανών- θα αποτελεί και ένα βήμα για πιο συντηρητικές και ελεγχόμενες από τους Βρετανούς, Κυβερνήσεις[35]. Οι Βρετανοί αφού «χρησιμοποίησαν» τον Γ. Παπανδρέου για να σηκώσει το βάρος των Δεκεμβριανών, τον αντικατέστησαν με τον στρατηγό Πλαστήρα(τον οποίο είχαν καλέσει από την Γαλλία να αναλάβει τον σχηματισμό Κυβέρνησης πριν καν ο Γ. Παπανδρέου φύγει από την πρωθυπουργία). Η νέα κυβέρνηση του Πλαστήρα δεν θα κρατήσει παραπάνω από τέσσερις μήνες(03/01/1945-08/04/1945) και θα αντικατασταθεί από τον ναύαρχο Π. Βούλγαρη(που είχε καταστείλει και το κίνημα στην Μέση Ανατολή το 1944) αλλά και αυτής της κυβέρνησης ο χρόνος ύπαρξής της θα είναι σύντομος (08/04/1945-17/10/1945) όπως και όσων ακολουθούν, για να επιβάλλουν τελικά οι Βρετανοί την 1η Σεπτεμβρίου του 1946 την επιστροφή του Βασιλιά, Γεώργιου Β΄, με ένα νόθο και ανελεύθερο δημοψήφισμα και να καταλήξουν στον συνεργάσιμο, του Λαϊκού Κόμματος, Κ. Τσαλδάρη[36].

Εκείνη την εποχή στην Ελλάδα δεν υπήρχε μέση κατάσταση. Όλα ήταν άσπρο ή μαύρο, Δεξιοί ή Αριστεροί. Όποιος αποτολμούσε να εκφράσει μία εναλλακτική, ενδιάμεση, συγκαταβατική, μετριοπαθή γνώμη για τις εξελίξεις, υπήρχε ο φόβος να κατηγορηθεί είτε ως Δεξιός από τους Αριστερούς είτε ως Αριστερός από τους Δεξιούς.

Οι Έλληνες πολίτες με μετριοπαθείς πεποιθήσεις που ίσως θα μπορούσαν να δώσουν στην Ελλάδα ειρήνη και ελευθερία δυστυχώς δεν είχαν συμμάχους, δεν είχαν ηγέτες και υποστήριξη. Σύντομα και αυτοί με τη σειρά τους διασπάστηκαν ανάμεσα στα δύο άκρα και όπως χαρακτηριστικά ο George Polk έγραψε το 1948,

«*Σίγουρα τίποτα θετικό δε γίνεται από κανένα για να διασωθεί η πλειοψηφία των ελλήνων δημοκρατικών ανθρώπων από τα νύχια των δεξιών και των αριστερών. Το χρήμα ρέει άφθονο στην Ελλάδα χωρίς να αλλάζει κάτι πέρα από τον τραπεζικό λογαριασμό ορισμένων ατόμων*» [37].

Η μεταφορά των παιδιών έξω από τα σύνορα από τους αντάρτες ήταν ένα ακόμα φλέγον ζήτημα της περιόδου εκείνης. Οι αντάρτες είχαν αποφασίσει την εφαρμογή αυτών των μεταφορών προκειμένου να προστατέψουν τα ελληνόπουλα από το να μετατραπούν σε μοναρχο- φασίστες. Ωστόσο κάτι τέτοιο δεν τους ωφέλησε ιδιαίτερα καθώς η αστυνομία κινητοποιήθηκε ακόμα περισσότερο εναντίον τους.

---

[35]Οικονομίδης Φοίβος, *Οι προστάτες, η αληθινή Ιστορία της αντίστασης,* εκδόσεις Ορφέας, Β΄ συμπληρωμένη έκδοση, Αθήνα 1985, σελ. 115-119.

[36] Την Κυβέρνηση του Π. Βούλγαρη αντικατέστησε ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός για το διάστημα 17/10/1945-01/11/1945, την Κυβέρνηση σχηματισμού αντικατέστησε ο Π. Κανελλόπουλος για την περίοδο 01/11/1945-22/11/1945, τον Κανελλόπουλο αντικατέστησε η Κυβέρνηση του Θ. Σοφούλη για το διάστημα 22/11/1945-04/04/1946, τον Σοφούλη αντικαθιστά ο δικαστικός και πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, Π. Πουλίτσας, για την περίοδο 04/04/1946-18/04/1946, τον Πουλίτσα διαδέχεται το Λαϊκό Κόμμα του Κ. Τσαλδάρη για το διάστημα 18/04/1946-24/01/1947, τον Τσαλδάρη διαδέχεται ο Δ. Μάξιμος για την περίοδο 24/01/1947-29/08/1947. ο Δ. Μάξιμος θα αντικατασταθεί από τον Κ. Τσαλδάρη που αναλαμβάνει τον σχηματισμό κυβέρνησης για το διάστημα 29/08/1947-07/09/1947.

[37] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 419.

Ήταν η φάση του εμφυλίου πολέμου που σχεδόν σε όλους του νομούς της Ελλάδας είχαν σχηματιστεί και δρούσαν ανεξέλεγκτες παρακρατικές οργανώσεις. Πρόκειται για πρόσκαιρες στρατιωτικές μονάδες, ασύντακτες, που στερούνταν ιδεολογίας, οργάνωσης, συνοχής και πειθαρχίας. Η κύρια δράση τους επικεντρωνόταν εναντίον των στελεχών και οπαδών του ΕΑΜ ενώ το «έργο» τους χαρακτηρίζεται από αυθαιρεσίες, ληστείες, φόνους και κάθε είδους άνομη πράξη[38].

Οι ακροδεξιές παρακρατικές οργανώσεις είχαν ξεφύγει από τον έλεγχο της κυβέρνησης και δρούσαν ανεξάρτητα ή σε συνεργασία με διεφθαρμένα στελέχη της Χωροφυλακής. Τα σώματα της Χωροφυλακής και της Εθνοφρουράς όταν δεν συμμετείχαν στις δραστηριότητες των παρακρατικών ομάδων, φρόντιζαν τουλάχιστον να μην επεμβαίνουν στο «έργο» τους. Χαρακτηριστική υπήρξε και η απόδοση δικαιοσύνης από τα μέλη των παρακρατικών συμμοριών της άκρας Δεξιάς με πιο δημοφιλές τις περιπτώσεις σε περιοχές της Πελοποννήσου και της Θεσσαλίας[39].

Οι παρακρατικές οργανώσεις είχαν εξαπλωθεί σ' όλη την ελληνική επικράτεια, στην Μακεδονία από τις πλέον γνωστές παρακρατικές ομάδες ήταν αυτή του Αντ. Τσαούση στην Δράμα και του Καντά και Βαγγέλη στην Χρυσούπολη. Στην Ήπειρο οι πιο ξακουστές ήταν του Καλιοδημήτρη που δέσποζε στην περιοχή του Σουλίου και των Μπαλούμπα, Κάτσιου και Πανταλέων στην Θεσπρωτία. Στην Θεσσαλία τον «πρώτο λόγο» είχε η ομάδα του Σούρλα και των Καλαμπαλίκη, Βελέντζα, Ταμπούρου και Τσαντούλα. Στον νομό Τρικάλων έδρευαν οι ομάδες των Κουκουμτζή, Μαϊμάνη και Μπίζη. Στην Λαμία η ομάδα του Βουρλάκη ενώ στην Πελοπόννησο και συγκεκριμένα στο νομό Μεσσηνίας οι ομάδες του Μαγγανά και Κατσαρέα(όταν ο τελευταίος απεβίωσε, διάδοχοί του υπήρξαν ο Γερακάρης και ο Καμαρινέας). Επίσης γνωστή -για τις φρικαλεότητές της- ακροδεξιά ομάδα ήταν αυτή των «Χιτών» του Κύπριου συνταγματάρχη Γεώργιου Γρίβα[40].

Μάλιστα αυτοί οι πολιτικοί γνώριζαν πολύ καλά ότι η άσκηση ελέγχου στις παρακρατικές ακροδεξιές αυτές συμμορίες δεν ήταν απλά δύσκολο να πραγματοποιηθεί αλλά και ακατόρθωτο. Σε μία κοινή τους δήλωση οι πολιτικοί Πλαστήρας, Σοφούλης, Τσουδερός, Μυλωνάς και άλλοι, είχαν εκφράσει και σχετικό προβληματισμό,

«…αι τρομοκρατικαί οργανώσεις της άκρας Δεξιάς αι κυριώτεραι εκ των οποίων είχον οπλισθεί εν μέρει υπό των Γερμανών και παντοιοτρόπως συνειργάσθηκαν μετ' αυτών, όχι μόνον δεν αφωπλίσθησαν, όχι μόνον δεν διώκονται, αλλά αναφανδόν συμπράττουν με τα όργανα της τάξεως προς τελείαν κάθε δημοκρατικής πνοής κατάπνιξιν...η καθημερινή πρόοδος της τρομοκρατίας καθιστούσε αφόρητον την ζωήν των μη βασιλοφρόνων πολιτών…»[41].

---

[38] Δ. Ζαφειρόπουλος, *Αντισυμμοριακός Αγώνας 1945-1949,* Αθήνα 1956, σελ. 84-85.

[39] Γιάννης Γιανουλόπουλος, *Ο Μεταπολεμικός Κόσμος, Ελληνική και Ευρωπαϊκή Ιστορία (1945-1963),* εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1992, σελ. 226.

[40] Δ. Ζαφειρόπουλος, *Αντισυμμοριακός Αγώνας 1945-1949,* Αθήνα 1956, σελ. 153-155

[41] Γιάννης Γιανουλόπουλος, *Ο Μεταπολεμικός Κόσμος, Ελληνική και Ευρωπαϊκή Ιστορία (1945-1963),* εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1992, σελ. 226-227.

Τέλος την ίδια εποχή, διευθυντής χωροφυλακής Θεσσαλονίκης ήταν ο Ξανθόπουλος. Ο Μουσχουντής, ο Τσώνος, ο Παπατσώρης, ο Τριανταφύλλου ήταν οι αξιωματικοί οι οποίοι είχαν υπό τον έλεγχό τους την Γενική Ασφάλεια Θεσσαλονίκης. Ο συνταγματάρχης Μουσχουντής ήταν ένας «*πονηρός*» αστυνομικός που υπηρετούσε στην Θεσσαλονίκη πάρα πολλά χρόνια και έτσι γνώριζε την «*πιάτσα*» της, γνώριζε «*πρόσωπα και πράγματα καλύτερα από κάθε άλλο αστυνομικό*».[42]

IV) ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΠΑΦΕΣ-ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΚ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Το ταξίδι του Πολκ στη Β. Ελλάδα άρχισε στις 7 Μαΐου. Επρόκειτο για ένα ταξίδι αναψυχής και όχι συλλογής πληροφοριών από τη στιγμή που το ζεύγος Πολκ θα έφευγε σε δύο εβδομάδες για την Αμερική. Ο Πολκ κατέληξε στη Θεσσαλονίκη αντί στη Καβάλα καθώς το αεροδρόμιο της τελευταίας είχε πλημμυρίσει από τις καταιγίδες εδώ και μέρες και δεν τον ειδοποίησαν πριν φύγει από την Αθήνα. Τότε ήταν που αποφάσισε να μείνει λίγες μέρες στη Θεσσαλονίκη και ο Έλληνας υπεύθυνος του ελληνικού στρατού εκεί, του έκλεισε ένα δωμάτιο στο ξενοδοχείο Αστόρια.[43]

Όσο τυχαίο και αν υπήρξε το γεγονός να καταλήξει ο Πολκ στη Θεσσαλονίκη, έσπευσε να εκμεταλλευθεί την ευκαιρία και να μάθει αν οι κομμουνιστικές δυνάμεις απήγαγαν παιδιά από τα γύρω χωριά και τα έβγαζαν από τα βόρεια σύνορα, θέμα που απασχολούσε τότε μια Ειδική Βαλκανική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Ο Πολκ ενδιαφέρθηκε να ενημερωθεί λεπτομερώς για την υπόθεση-«παιδομάζωμα» και για κάποιους πιθανούς συνδέσμους που ίσως θα μπορούσαν να τον φέρουν σε επαφή με τους αντάρτες.

Πρώτα συνάντησε τον φίλο του Ρούπερτ Πρόουμ-Υπάλληλος στο Γραφείο Πληροφοριών των Η.Π.Α. στη Θεσσαλονίκη-, ύστερα συναντήθηκε με τον συνταγματάρχη Μίλερ από το αμερικανικό προξενείο και του ζήτησε να τον φέρει σε επαφή με τους αντάρτες, ωστόσο αυτός τον απέτρεψε επίμονα. Μετά πλησίασε τον Τζέραλντ Ντρου-Αναπληρωτής εκπρόσωπος των Η.Π.Α. στη Βαλκανική Επιτροπή-και του μίλησε για ένα πιθανό ταξίδι στο βουνό αλλά και αυτός τον αποθάρρυνε.[44]

Ο Πολκ ύστερα απ' αυτές τις συναντήσεις έστρεψε την προσοχή του στο θέμα του «παιδομαζώματος», και επωφελούμενος από την γνωριμία του με τον συνταγματάρχη Μίλερ, γνωρίστηκε με τον Δρ. Αχμέντ-Ινδός υπεύθυνος Τύπου της Βαλκανικής Επιτροπής-από τον οποίο και πληροφορήθηκε λεπτομερώς για την υπόθεση. Καθώς ο Πολκ άκουγε τον Δρ. Αχμέντ να του αναφέρει σκηνές σε χωριά όπου οι αντάρτες επέμεναν να στείλουν τα παιδιά έξω από τα σύνορα, αποφάσισε να παραμείνει στη Θεσσαλονίκη μέχρι να μάθει νέα για τις εξελίξεις από την Βαλκανική

---

[42] ο.π. σελ. 243.

[43] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk*., Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 17.

[44] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 51-52

Επιτροπή Ειρήνης.[45]. Άλλωστε ο Πολκ ήταν ευαισθητοποιημένος σε ζητήματα που αφορούσαν παιδιά. Ήδη βοηθούσε ένα παιδί από το Κάιρο με επιταγές χρηματικών ποσών και επιστολές με συμβουλές.

Η συνάντηση του Πολκ με την Έλεν Μάμας πραγματοποιήθηκε λίγο μετά την γνωριμία του με τον Αχμέντ. Η Έλεν Μάμας είχε γεννηθεί στη Μασαχουσέτη αλλά από Έλληνες γονείς και ήταν 21 ετών. Γνώριζε τον Πολκ από την Αθήνα όπου και τον είχε συναντήσει λίγο καιρό πριν. Ο Πολκ με πρωτοβουλία του συναντήθηκε με την Μάμας στο ξενοδοχείο Κοσμοπολίτ όπου εκείνη διέμενε.

Ο Πολκ την ενημέρωσε πως ενδιαφέρεται για την υπόθεση του «παιδομαζώματος» και την ρώτησε αν έχει επαφές με την άλλη πλευρά, εκείνη αποκρίθηκε πως για επαφή με τους αντάρτες χρησιμοποιεί μόνο επίσημες πηγές και του ζήτησε όταν θα μεταβεί στην Αμερική-όπως ο ίδιος της είχε αναφέρει-να του δώσει ένα δέμα για να το παραδώσει στους γονείς της που έμεναν εκεί. Τέλος ανανέωσαν το ραντεβού τους για το βράδυ, στο ξενοδοχείο Μεντιτεράνια για να συζητήσουν και μ' άλλους γνωστούς τους συναδέλφους το ζήτημα του «παιδομαζώματος».

Εντωμεταξύ, ο Πολκ κατά τις 18:00 στέλνει τηλεγράφημα στη σύζυγό του, με το οποίο την ενημέρωνε πως αποφάσισε να παραμείνει στο ξενοδοχείο Αστόρια της Θεσσαλονίκης γιατί τον απασχολεί το θέμα του «παιδομαζώματος» και πως ίσως το ταξίδι του στην Καβάλα να γίνει Δευτέρα ή Τρίτη και μετά θα επέστρεφε στην Αθήνα για να φύγουν για Αμερική.[46]

V) Ο ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΣ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΗΝ ΈΛΕΝ ΜΑΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΚ

Κατά τις 19:30, οι δημοσιογράφοι συναντήθηκαν στο μπαρ του ξενοδοχείου Μεντιτεράνια. Μαζί με την Έλεν Μάμας και τον Πολκ ήταν και ο Όλιβερ Κρόσμπυ-αμερικανός διπλωμάτης- και ο Ντον Μάτσχαν, δημοσιογράφος από τη Νέα Υόρκη.[47]

Ο δημοσιογράφος Γρηγόρης Στακτόπουλος (Για το βιογραφικό του Βλ. Παράρτημα) που εργαζόταν στην εφημερίδα Μακεδονία κάλυπτε το θέμα της Βαλκανικής Επιτροπής Ειρήνης και περνούσε από το ξενοδοχείο Μεντιτεράνια για να δει τον υπεύθυνο του Τύπου, τον Αχμέντ και να ενημερωθεί για τις όποιες εξελίξεις. Έτσι στην είσοδο του ξενοδοχείου ο Στακτόπουλος συνάντησε την Μάμας η οποία τον σύστησε στους αμερικανούς συναδέλφους της και του πρότεινε να καθίσει για ποτό. Ωστόσο ο Στακτόπουλος αρνήθηκε καθώς δεν έπινε, χαιρέτησε τους δημοσιογράφους και έφυγε. Ανέβηκε και συνάντησε τον Αχμέντ, όταν κατέβηκε οι αμερικανοί μαζί με την Μάμας είχαν φύγει για δείπνο.

Από εκεί κατευθύνθηκε στο γραφείο του όπου αφού έγραψε τις ειδήσεις και τις μεταφράσεις που είχε, σκέφθηκε να γράψει και την άφιξη των τριών αμερικανών δημοσιογράφων που του σύστησε η

---

[45] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg 19-20.
[46] ο.π. σελ. 20-21.
[47] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 21.

Μάμας, όμως επειδή δεν θυμόταν τα ονόματά τους τηλεφώνησε στο εστιατόριο ζητώντας της να του τα επαναλάβει.[48] Στη συνέχεια η Μάμας ανέφερε στην παρέα της πως ήταν ο Στακτόπουλος και ζητούσε τα ονόματά τους καθώς θα έγραφε για τους ξένους νεοαφιχθέντες δημοσιογράφους στη Θεσσαλονίκη. Κατά τις 23:30 η παρέα αποχώρησε. Η Μάμας μαζί με τους δύο δημοσιογράφους επέστρεψαν στο ξενοδοχείο τους ενώ ο Πολκ περπάτησε μόνος την απόσταση ως το ξενοδοχείο Αστόρια όπου διέμενε.[49]

VI) ΠΟΙΟΥΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕ Ο ΠΟΛΚ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ 8-9/5 -ΤΑ ΑΓΝΩΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΙ Η ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ

Το επόμενο πρωί, 8 Μαΐου, ο Πολκ ως τις 09:30 είχε κανονίσει να συναντηθεί το Σάββατο και την Κυριακή με κάποιους χωρίς όμως να αναφέρει στους φίλους ή συνεργάτες του με ποιους. Κάτι που αποδεικνύεται από το γεγονός ότι όταν ο Ρούπερτ του τηλεφώνησε το πρωί του Σαββάτου και του ζήτησε να συναντηθούν, ο Πολκ αρνήθηκε τις προσκλήσεις του για το Σαββατοκύριακο λέγοντας πως είχε ήδη κανονίσει, ανανεώνοντας το ραντεβού τους για τη Δευτέρα 10 Μαΐου.

Στη συνέχεια, το πρωί, συναντήθηκε με τον Τζέραλντ Ντρου τον οποίο και ρώτησε αν έχει επαφές με τους Κομμουνιστές, ωστόσο ο Ντρου αρνήθηκε και προσπάθησε να τον αποτρέψει.

Σκεφτόμενος ο Πολκ πως οι Βρετανοί ήταν περισσότερο καιρό στην Ελλάδα από ότι οι Αμερικανοί, αποφάσισε να απευθυνθεί στον Ράντολ Κόουτ, έναν αξιωματούχο του Βρετανικού Γραφείου Πληροφοριών στη Θεσσαλονίκη που είχε τη φήμη της καλύτερης πηγής σχετικά με επαφές με τους αντάρτες. Έτσι το πρωί του Σαββάτου συναντήθηκε και με τον Κόουτ.[50]

Στη συνάντησή τους, όπως αργότερα ανέφερε ο ίδιος ο Κόουτ, ο Πολκ εκείνη την ημέρα του είπε,

«Οι συνεργάτες μου στην Αθήνα μου είπαν να έρθω να σε βρω. Θα ήθελα να πάω στην άλλη πλευρά. Έχεις βοηθήσει άλλους στο παρελθόν…»

Ο Κόουτ σύμφωνα με όσα ο ίδιος αναφέρει, *«Θεώρησα καθήκον μου να τον αποτρέψω από ένα τέτοιο εγχείρημα γιατί ο Πολκ μου είχε δώσει την εντύπωση περισσότερο ενός ενθουσιώδους νεαρού αμερικανού σπουδαστή σε αναζήτηση περιπετειών παρά ενός ώριμου και έμπειρου δημοσιογράφου».*

Επίσης ο Κόουτ ανέφερε πως σε προηγούμενες περιπτώσεις, υπήρξε πρόθυμος να δώσει σχετικές πληροφορίες σ' έναν άλλον αμερικανό δημοσιογράφο ο οποίος φαινόταν πιο «*ώριμος*» από τον Πολκ για μία τέτοια συνάντηση.[51]

---

[48] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ η Προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο Σ. Παπαθεμελής, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση 1988, σελ. 45-46.

[49] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.,* Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg., 22.

[50] ο.π. σελ. 23-24.

[51] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 49-50

Ο Πολκ επέστρεψε στο ξενοδοχείο Μεντιτεράνια δύο φορές όπου την πρώτη φορά έστειλε κάρτα στον Ινδό Αχμέντ για να τον συναντήσει όμως όταν ο Αχμέντ πληροφορήθηκε την πρόταση και τον έψαξε, ο Πολκ είχε ήδη φύγει. Την δεύτερη φορά, ανάμεσα στις 12:30 και 13:00, ο Πολκ βρισκόταν στο μπαρ του ξενοδοχείου ελπίζοντας να συναντήσει τον Μάτσχαν για δείπνο, όμως ο τελευταίος επέστρεψε στις 19:00 οπότε ο Πολκ είχε αποχωρήσει.

Κατά τις 18:00 ο Πολκ έστειλε μήνυμα στη σύζυγό του στο οποίο έγραφε, *«Σχεδιάζω να πάω στην Καβάλα αεροπορικώς την Τετάρτη. Τι θα έλεγες να με συναντήσεις στο αεροδρόμιο και να πάμε μαζί για λίγες μέρες;...Σου προτείνω να πετάξεις μέσω των Ελληνικών Αερογραμμών την Τετάρτη...Σε παρακαλώ στείλε μου απάντηση στο ξενοδοχείο Αστόρια Με Αγάπη George».*[52]

Από εκείνη την ημέρα ο Πολκ δεν εμφανίστηκε πουθενά και κανείς από τους γνωστούς του δεν κατάφερε να τον δει ή να έρθει σε επαφή μαζί του.

Όταν η σύζυγός του Πολκ αποφάσισε την προσεχή Τετάρτη12 Μαΐου να συναντήσει τον άντρα της στην Καβάλα, όπως ο ίδιος της είχε προτείνει στο γράμμα που της είχε στείλει, δεν κατόρθωσε να φτάσει καθώς το αεροδρόμιό εκεί ήταν ακόμα κλειστό λόγω των καταρρακτωδών βροχών.

Έτσι πήγε στο Αστόρια να βρει τον Πολκ. Δύο τηλεγραφήματα που του είχε στείλει ήταν ακόμα κλειστά στη θυρίδα του ξενοδοχείου. Το δωμάτιο ήταν ακατάστατο, κάτι που δεν συνήθιζε ο Πολκ, αντιθέτως ήταν ιδιαίτερα τακτικός, όπως χαρακτηριστικά κατέθεσε στους ανακριτές στις 18 Μαΐου του 1948, «*Εκ της όλης καταστάσεως του δωματίου και των πραγμάτων τα οποία ευρίσκοντο εκεί, έκαμα τη θλιβεράν σκέψιν ότι θα ήτο δυνατόν να είχε ληστευθεί από κακούργους*» [53]. Τότε σκέφθηκε πως ο Πολκ δεν θα είχε πάει μακριά αφού είχε αφήσει βασικά πράγματα πίσω του, τη φωτογραφική του μηχανή-όταν πήγαινε σε σημαντική δημοσιογραφική αποστολή πάντα την έπαιρνε μαζί του-, όλα του τα ρούχα, τα ξυριστικά του και δύο γράμματα που το ένα προοριζόταν για τη μητέρα του και ακόμα δεν το είχε τελειώσει και το άλλο προοριζόταν για τον Έντουαρντ Ρ. Μαρόου φίλο και συνεργάτη στο ραδιοφωνικό σταθμό του CBS News-και αυτό παράξενο για τις συνήθειες του Πολκ ο οποίος συνήθιζε να γράφει γράμματα το βράδυ και όπου και αν βρισκόταν ό,τι ώρα και να ήταν, θα έβγαινε να τα ταχυδρομήσει-. Από όλα αυτά λοιπόν η Ρέα Πολκ συμπέρανε πως ο Πολκ δεν είχε πάει μακριά. Έτσι αποφάσισε να κάνει κάποιες προετοιμασίες για να υποδεχθεί το σύζυγό όταν αυτός θα επέστρεφε. Ζήτησε από υπάλληλο του ξενοδοχείου να φέρει ζεστό νερό καθώς σκέφτηκε πως ο Πολκ θα το χρειαζόταν για ξύρισμα. Τότε ήταν που ο υπάλληλος την ενημέρωσε πως ο Πολκ δεν είχε φανεί από το Σάββατο 8 Μαΐου. Η είδηση αυτή την ανησύχησε και έτσι μετέβη στο αμερικανικό προξενείο προκειμένου να βρει κάποιον γνωστό που θα μπορούσε ίσως να της δώσει κάποιες πληροφορίες σχετικά με το που βρισκόταν ο Πολκ. Εκεί συνάντησε τον Ουέιντ Κόντον-Υπάλληλος του γραφείου

---

[52] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.,* Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 24-25.

[53] Κώστας Χατζηαργύρης, *Η Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη, ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ.,16

Πληροφοριών των Η.Π.Α. στη Θεσσαλονίκη-, εκείνος προσπάθησε να την καθησυχάσει. Η Ρέα Πολκ σκέφτηκε ότι ίσως ο άντρας της έχει πάει να συναντήσει τους αντάρτες, όπως άφηνε να εννοηθεί από το γράμμα του προς τον Μαρόου, το γράμμα εκείνο που βρήκε στο δωμάτιο του. Πιο συγκεκριμένα σ' αυτό το γράμμα ο Πολκ έλεγε τα εξής, *«...Ειλικρινά ένας από τους λόγους που ήρθα βόρεια ήταν να έρθω σε επαφή με τον Μάρκο. Από το 1946 δεν είχα κάνει καμία επαφή με το Κομμουνιστικό Κόμμα, κάτι που θεωρώ ως πραγματική επαφή. Πολλά άτομα παρουσιάστηκαν σε μένα ως τα κατάλληλα πρόσωπα που θα με έφερναν σε επαφή αλλά νομίζω ήταν όλα ψεύτικα. Έτσι με μία επαφή μέσω μίας επαφής, θα επιθυμούσα να έρθω σε επικοινωνία με πρόσωπα που μετράνε. Αν είναι αναγκαίο, θα πάω έξω από την Θεσσαλονίκη, σε οποιαδήποτε άλλη πόλη ή χωριό μου υποδείξουν...Έχω δουλέψει από τον Δεκέμβριο προκειμένου να πάω να συναντήσω τον Μάρκο...ακόμα και με δεμένα τα μάτια, αν είναι αναγκαίο. Θα ήθελα να βάλω τον Μάρκο να μιλήσει στον αέρα μέσω του μυστικού του ραδιοφωνικού σταθμού. Προσφέρθηκα να πουν εκείνοι-οι αντάρτες- ό,τι θέλουν και εγώ απλά να κάνω την μετάφραση των δικών τους λεγομένων. Μόλις τελειώσει αυτό και φύγω από εκεί θα μπορώ να πω όποια ιστορία θέλω(Πιστεύω πως ο ραδιοφωνικός σταθμός του Μάρκου είναι το Ράδιο Τίρανα ή το Ράδιο Βελιγράδι)* [54].

Το μη ολοκληρωμένο γράμμα προς τη μητέρα του δεν παρείχε καμία πληροφορία, ήταν ένα συνηθισμένο γράμμα.

Εντωμεταξύ τη Δευτέρα 10 Μαΐου, κάποιος άγνωστος είχε ταχυδρομήσει τη δημοσιογραφική ταυτότητα του άντρα της και το διαφημιστικό φυλλάδιο της Pan-American Airways στο Γ΄ αστυνομικό τμήμα της πόλης και εκτός από αυτό, η εξαφάνιση του Πολκ είχε αρχίσει να γίνεται γνωστή στον δημοσιογραφικό κύκλο.

Η Ρέα Πολκ πήγε να βρει την Έλεν Μάμας-που ο Πολκ της είχε ήδη γνωρίσει στην Αθήνα-ίσως αυτή να γνώριζε κάτι. Όταν συναντήθηκαν, η Μάμας συνοδευόταν από τον Στακτόπουλο, ο οποίος ρώτησε τη Ρέα Πολκ αν είχε νέα από το σύζυγό της. Εκείνη καθώς δεν απέκλειε τη πιθανότητα ο Πολκ να έχει πάει να συναντήσει τους αντάρτες, μη θέλοντας να διακινδυνεύσει την αποκλειστικότητα της συνέντευξης είπε ψέματα στο Στακτόπουλο, *«Απλά μόλις έφυγε για την Καβάλα...Δεν υπάρχει κάτι να αναφέρω πραγματικά. Δεν έχει εξαφανιστεί. Δεν έχει πάει στα βουνά».* Απορρίπτοντας έτσι τις συνεχείς προκλήσεις του Στακτόπουλου για μία συνέντευξη.[55]

Όταν πλέον γνωστοποιήθηκε η είδηση της εξαφάνισης του αμερικανού, ο Στακτόπουλος θεώρησε δημοσιογραφικό του καθήκον τη συγκέντρωση σχετικών πληροφοριών. Όπως ο ίδιος θυμάται, μετέβη επανειλημμένα στο ξενοδοχείο Αστόρια κατά το διάστημα που ο Πολκ ήταν εξαφανισμένος για να μάθει νέα.

---

[54] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.,* Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 172-3, 176-7

[55] ο.π., σελ., 178.

Η Μακεδονία δημοσίευσε δύο άρθρα-ανυπόγραφα και τα δύο-όπου αναφέρονταν διάφορες εικασίες σχετικά με την εξαφάνιση του Πολκ. Το πρώτο δημοσιεύτηκε στις 15 Μαΐου και το δεύτερο την επόμενη μέρα, με τίτλο, *«Η Υπόθεσις Πολκ μένει πάντοτε μυστηριώδης/ Ούτος μετέβη μάλλον εις τους συμμορίτας/ Θα κάμει τον μεσολαβητήν;»*.

Στο βιβλίο του ο Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ η Προσωπική μου μαρτυρία,* αναφέρει ότι η ενασχόλησή με την υπόθεση οφείλεται στο γεγονός ότι έκανε τον διερμηνέα σ' έναν αμερικανό συνάδελφο του που είχε έρθει από την Αθήνα ως ανταποκριτής του ΑΡ και ενδιαφερόταν και αυτός με τη σειρά του για την εξαφάνιση. Έτσι ο Στακτόπουλος μαζί με τον συνάδελφό του επισκέφθηκαν τον ταγματάρχη Μουσχουντή, στα γραφεία της Ασφάλειας όπου ήταν και ο βρετανός συνταγματάρχης Μάρτιν μαζί του. Ο Μουσχουντής τους είπε να φύγουν. Την ίδια μέρα κανόνισε συνάντηση με τον φίλο του Γεώργιο Δρόσο-που ήταν Εκπρόσωπος της Ελληνικής Αντιπροσωπείας στην Βαλκανική Επιτροπή και βουλευτής του Λαϊκού Κόμματος-αλλά εκείνος δεν είχε να του δώσει κάποια σχετική πληροφορία. Ούτε όμως και ο γενικός εισαγγελέας, ο Κωνσταντινίδης τον οποίο επισκέφτηκε ο Στακτόπουλος, ήταν σε θέση να τους δώσει στοιχεία

Ο Στακτόπουλος συναντήθηκε ξανά με τον Μουσχουντή, όταν πήγε στα γραφεία της Ασφάλειας μαζί με τον συνάδελφό του Αυγέρη. Ο Μουσχουντής ζήτησε αυτή τη φορά από τον Στακτόπουλο να μάθει τι γνώριζε σχετικά με τα σχέδια του Πολκ η Έλεν Μάμας, να πληροφορηθεί για τις ενέργειες και συναντήσεις του Πολκ στη Θεσσαλονίκη και γενικότερα να ενημερωθεί για οτιδήποτε θα μπορούσε φανεί χρήσιμο στην έρευνα της Ασφάλειας. Ο Στακτόπουλος άφησε τον Αυγέρη στην Ασφάλεια και πήγε να συναντήσει την Μάμας όμως εκείνη δεν γνώριζε τίποτα. Όταν μία αθηναϊκή εφημερίδα δημοσίευσε πως το τελευταίο άτομο που συνάντησε ο Πολκ ήταν ο Στακτόπουλος, ο τελευταίος πήγε στον Κωνσταντινίδη κρατώντας την εφημερίδα και λέγοντάς ότι πρόκειται περί «*ψεύδους και κακοήθειας*». Ο εισαγγελέας τον καθησύχασε διαβεβαιώνοντας τον ότι δεν υπάρχουν στοιχεία και επομένως δεν πρόκειται να το λάβουν υπόψη τους.[56]

Η Ρέα Πολκ επέστρεψε στο Αστόρια και προτού ξαναφύγει άφησε ένα σημείωμα, *«Μόλις βγήκα για καφέ. Σε παρακαλώ μείνε στο δωμάτιο και μην τηλεφωνήσεις ή δεις κάποιον πριν δεις εμένα. Είναι σημαντικό»*.

Αλλά και πάλι όταν επέστρεψε ο Πολκ δεν είχε φανεί. Ξημερώματα Πέμπτης, τρεις άντρες μπήκαν στο δωμάτιο ισχυριζόμενοι ότι ήταν από την Ασφάλεια, έφυγαν, αφού έψαξαν όλο το δωμάτιο[57].

---

[56] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ,* εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 198-203.

[57] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk*., Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 179.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

Ι) ΤΟ ΠΤΩΜΑ ΤΟΥ ΠΟΛΚ, ΟΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΙΘΑΝΟΥΣ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΣ

Η εξαφάνιση του αμερικανού δημοσιογράφου είχε κινητοποιήσει τον τύπο στην Αθήνα που δημοσίευε διάφορες εικασίες και την συνέδεε με την επίσκεψη του στους αντάρτες. Ο Υπουργός Τύπου επιβεβαίωνε τα δημοσιεύματα που ήθελαν τον Πολκ να σχεδιάζει επαφές με στελέχη των ανταρτών[58]. Η Ασφάλεια της Θεσσαλονίκης άρχισε την έρευνα επί της υπόθεσης αφού είχε παρέλθει αρκετός καιρός από τη μέρα που είχε σταλεί στο Γ΄ αστυνομικό τμήμα η ταυτότητα του Πολκ μέσα σ' ένα φάκελο με άγνωστο αποστολέα και δίχως γραμματόσημο. Η αργοπορία των αστυνομικών αρχών για την έναρξη διεξαγωγής ερευνών υπήρξε χαρακτηριστική. Μόνο τη Πέμπτη 13 Μαΐου έκαναν γνωστό ότι τους ταχυδρομήθηκε ο επικείμενος φάκελος. Ωστόσο και μετά απ' αυτή τη γνωστοποίηση, οι έρευνες της Αστυνομίας δεν μπορούν να θεωρηθούν στο ελάχιστό τυπικές καθώς δεν φρόντισαν να καλέσουν ούτε το προσωπικό του ξενοδοχείου ούτε τον υπάλληλο του ταχυδρομείου του Λευκού Πύργου, Ν. Δημόπουλο, που βρήκε το φάκελο μέσα στο γραμματοκιβώτιο, για να συλλέξουν χρήσιμες πληροφορίες[59].

Τη Κυριακή 16 Μαΐου**,** ο βαρκάρης Λάμπρος Αντώναρος, είδε να επιπλέει στη θάλασσα το πτώμα ενός άνδρα. Πόδια και χέρια είχαν δεθεί με σχοινί και το σώμα ήταν μουλιασμένο από την πολυήμερη παραμονή στη θάλασσα. Στη πίσω πλευρά του κεφαλιού ήταν ορατή μια τρύπα από σφαίρα. Προφανώς η σφαίρα βγήκε απευθείας από τη μύτη του δολοφονημένου γιατί κατά την αυτοψία δεν διαπιστώθηκε άλλη πληγή. Στα ρούχα του θύματος-σακάκι, πουκάμισο, παντελόνι και παπούτσια-δεν ανιχνεύτηκαν άλλες ενδείξεις. Στις τσέπες του σακακιού και του παντελονιού υπήρχαν 95 δολάρια και 14 επιταγές της American Express. Οι δείκτες του ρολογιού του πτώματος είχαν σταματήσει στις 12.20, όπως επίσης η ταυτότητα στο χέρι έγραφε George Polk και η βέρα είχε χαραγμένο το όνομα «Renee Cocconis 9/11/47,K.18» [60].

Οι αρχές που εξέτασαν τα στοιχεία διαπίστωσαν ότι το πτώμα ανήκε στον ανταποκριτή του CBS News, George Polk, που ήταν εξαφανισμένος εδώ και μία βδομάδα και του οποίου η δημοσιογραφική ταυτότητα είχε σταλεί ταχυδρομικώς από κάποιον άγνωστο στο Γ΄ Αστυνομικό.

Τα δεμένα χέρια και πόδια καθώς και η σφαίρα στο πίσω μέρος του κεφαλιού φανέρωναν ότι δεν πρόκειται για ένα κοινό έγκλημα αλλά για μία πολιτική δολοφονία, καθώς κατά αυτόν τον τρόπο-

---

[58] ο.π. σελ. 26-7.
[59] Κώστας Χατζηαργύρης, *Η Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 17-18.
[60] Κώστας Χατζηαργύρης, *Η Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 27.

δηλαδή με δεμένα άκρα και πυροβολισμό στο πίσω μέρος του κεφαλιού-συνήθιζαν να δολοφονούν οι αριστεροί. Επιπρόσθετα τα χρήματα δεν είχαν αφαιρεθεί από το θύμα επομένως σκοπός της δολοφονίας δεν ήταν η ληστεία.[61]

Μετά την επίσημη αναγνώριση του δολοφονημένου από τον Κόντον, ο Γκίμπσον-γενικός πρόξενος των Η.Π.Α. στη Θεσσαλονίκη-στέλνει τηλεγράφημα στις αρχές στις ΗΠΑ και στον σταθμό Κολούμπια με το οποίο τους ενημερώνει για τη δολοφονία του Πολκ

Την ενημέρωση της οικογένειας Πολκ ανέλαβε ο φίλος και συνάδελφος του Πολκ, George Herman, ο οποίος τηλεφώνησε για να μεταφέρει τα δυσάρεστα νέα τη Δευτέρα 17 Μαΐου. Η μητέρα του Πολκ μετέφερε τη σωρό του γιου της στην Αθήνα όπου και έγινε η τελετή της ταφής.

Τη Ρέα Πολκ ενημέρωσε ο Raleigh Gibson[62].

Τη νεκροψία ανέλαβε ο Κωνσταντίνος Ηλιάδης, καθηγητής της Ιατροδικαστικής και της Τοξικολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο. Σύμφωνα με τη νεκροψία, το θύμα παρέμεινε στο νερό γύρω στις επτά ημέρες, δεν υπήρχαν στοιχεία πάλης ούτε ίχνη κάκωσης. Από την ποσότητα του νερού που βρέθηκε στους πνεύμονες του Πολκ συμπέρανε ότι το θύμα ήταν ακόμα ζωντανό όταν το πέταξαν στη θάλασσα ωστόσο η σοβαρή πληγή του εγκεφαλικού ιστού και οι ενδείξεις αιμορραγίας έδειχναν ότι όταν έπεσε στο νερό δεν είχε τις αισθήσεις του. Επίσης η νεκροψία έδειξε ότι στο στομάχι του δολοφονημένου υπήρχαν υπολείμματα από περίπου δύο κιλά τροφής από αστακό, αρακά και ψωμί και μικρή ποσότητα οινοπνεύματος, τα υπολείμματα του αστακού ήταν μεγάλα και δεν είχαν υποβληθεί στη διαδικασία της πέψης ενώ τα περισσότερα μπιζέλια είχαν μείνει ολόκληρα. Άρα το τελευταίο γεύμα του πρέπει να ήταν βιαστικό[63].

Ο Έλληνας αξιωματούχος που κλήθηκε να αναλάβει την εξιχνίαση της δολοφονίας ήταν ο ταγματάρχης Νικόλαος Μουσχουντής, διοικητής της Γενικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης, ανακριτικής μονάδας που υπαγόταν στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Παρόλη όμως αυτή την υπαγωγή, η γενική ασφάλεια Θεσσαλονίκης έχαιρε σχεδόν πλήρους ανεξαρτησίας από το κέντρο. Ο Μουσχουντής φημιζόταν για τη δραστηριότητα και την αποτελεσματικότητά του. Επρόκειτο για έναν αξιωματούχο με 25 χρόνια εμπειρίας ελάχιστα κοινωνικό με συντηρητικές αρχές. Επίσης ήταν φανατικός αντικομμουνιστής όπως άλλωστε και οι περισσότεροι αξιωματικοί και χωροφύλακές που τον πλαισίωναν[64].

---

[61]Εντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ,* εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 29-30.

[62] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death in the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 13-14.

[63] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.,* Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 180-2.

[64] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 43-45.

Στο παρελθόν ο Μουσχουντής συνεργαζόταν με την ακροδεξιά οργάνωση «Χ». Ο ταγματάρχης διέθετε ταλέντο στο να προσαρμόζεται και να ελίσσεται ανάλογα με τις υπάρχουσες συνθήκες. Για παράδειγμα κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής συνέχισε να ασκεί το επάγγελμά του δίχως να έρθει ποτέ σε προστριβή με τους Γερμανούς. Πέντε μήνες πριν την αποχώρηση των Γερμανών, όταν η νίκη των βρετανών συμμάχων ήταν ξεκάθαρα αναμενόμενη, άλλαξε πλεύση και άρχισε την άψογη συνεργασία με τους βρετανούς αξιωματούχους, μία συνεργασία σ΄ όλους τους τομείς επί πολλά έτη[65]. Σε σύγκριση με άλλους ταγματάρχες, ο Μουσχουντής δεν πήρε ποτέ μετάθεση από την Θεσσαλονίκη αλλά συνέχισε να ελέγχει τις εξελίξεις στην πόλη σε μία περίοδο που το λιμάνι αποτελούσε σταυροδρόμι για εγκληματικές πράξεις όπως πορνεία, διακίνηση ναρκωτικών και λαθρεμπόριο. *«Έχωνε την μύτη του παντού»* και ακόμα και οι δικαστές και οι δημόσιοι υπάλληλοι ανησυχούσαν ότι ο ταγματάρχης έχει ανακαλύψει τα μυστικά τους (τα μυστικά που αφορούσαν ανήθικές ή άνομες πράξεις). Όλη η Θεσσαλονίκη τον φοβόταν. Ένας γνωστός του τον περιέγραψε ως τον άνθρωπο που γεννήθηκε για να γίνει αστυνομικός, *«…διέθετε μία αξιοσημείωτη ικανότητα να θυμάται ονόματα και πρόσωπα και κατάφερνε ανθρώπους που θα μπορούσαν να του κάνουν χάρες να τους έχει υποχρεωμένους απέναντί του…»*[66]. Δεν παντρεύτηκε ποτέ, γιατί όπως ο ίδιος είχε πει, σαν παντρεμένος θα μπορούσε να αφιερώσει τη μισή και όχι όλη του τη ζωή στην αστυνομία. Ήταν ο τύπος ανθρώπου που δεν θα έχανε ποτέ την ευκαιρία να προκαλέσει εντύπωση αν αυτό κατά τη γνώμη του, δυνάμωνε την φήμη του. Με την πάροδο των χρόνων ο Μουσχουντής διαμόρφωσε μία μυθική εικόνα για τον εαυτό του.

Οι αμερικανοί αξιωματούχοι από την πρώτη κιόλας στιγμή ενθουσιάστηκαν με τον Μουσχουντή. Είδαν σε αυτόν, τον ταγματάρχη που θα έφερνε αποτελέσματα.

Συνεργάτες του Μουσχουντή στη διαδικασία εξιχνίασης του εγκλήματος υπήρξαν ο Απόστολος Ξανθόπουλος, διευθυντής της Αστυνομικής Διεύθυνσης της Θεσσαλονίκης, ο υποδιοικητής Σπύρος Τριανταφύλλου, ο διοικητής του δέκατου Α.Τ. ο Παπατσώρης, οι αξιωματικοί Γεώργιος Τσώνος και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, οι χωροφύλακες Βαγγέλης Χαραλαμπίδης και Γιάννης Μιχαηλίδης. Πρόκειται για αξιωματούχους που επιτέλεσαν αποφασιστικό ρόλο στην κατεύθυνση των ερευνών και στην έκβαση της υπόθεσης, άτομα τα οποία ο Στακτόπουλος χρόνια μετά την αποφυλάκισή του θα κατονομάσει ως βασανιστές του[67].

Παράλληλα με τις έρευνες του αστυνομικού τμήματος Θεσσαλονίκης, οι αστυνομικές διευθύνσεις Αθηνών και Πειραιώς που διευθυντές του ήταν ο Άγγελος Έβερτ και ο Ιωάννης Πανόπουλος

---

[65] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 47.

[66] ο.π., σελ. 48.

[67] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 51-52.

αντίστοιχα, είχαν αναλάβει και αυτές έρευνες για την υπόθεση, όπως επίσης έρευνες διεξάγονταν από την Ελληνική Στρατιωτική Αστυνομία(ΕΣΑ) και το Γ΄ Σώμα Στρατού[68].

Στη συνέχεια, ο γενικός πρόξενος Γκίμπσον συνόδευσε τον Μουσχουντή και άλλους αστυνομικούς στο ξενοδοχείο Αστόρια στο δωμάτιο του Πολκ. Μετά από έρευνα βρήκαν τα δύο γράμματα του Πολκ.

Οι πρώτες υποθέσεις σχετικά με τους δολοφόνους του Πολκ άρχισαν από την ίδια τη στιγμή της ανεύρεσης του πτώματος. Ο τρόπος με τον οποίο το πτώμα δολοφονήθηκε-δεμένα άκρα, σφαίρα στο πίσω μέρος του κεφαλιού και το γράμμα που βρέθηκε στο δωμάτιο του Πολκ με την πιθανή του συνάντηση με τον Μάρκο Βαφειάδη-έστρεψαν απευθείας το βλέμμα της Αστυνομίας προς τους αντάρτες. Η αστυνομία δεν έκρυψε ποτέ την βέβαιη πεποίθηση της ότι οι κομμουνιστές ευθύνονταν για τον φόνο. Η προκατάληψη τους δεν εξέπληξε καθόλου καθώς ήταν γνωστό ότι στο σύνολό της η αστυνομία ήταν βαθιά συντηρητική και αντικομμουνιστική. Αυτό φάνηκε και από την 3σέλιδη αναφορά του Μουσχουντή που συνέταξε μετά την ανεύρεση του δολοφονημένου και την παρέδωσε στις αμερικανικές αρχές. Τα στοιχεία εκείνης της αναφοράς που φανερώνουν κάτι τέτοιο είναι τα παρακάτω,

Α) *«…Η Κυρία Πολκ όταν έφτασε στην Θεσσαλονίκη στις 16 Μαΐου δεν εξέφρασε καμία ανησυχία σχετικά με την εξαφάνιση του συζύγου της, αφήνοντας να εννοηθεί ότι ο άνδρας της θα γύριζε ασφαλής από το ταξίδι του στον Μάρκο…».*

Β) *«…Ο αρχηγός της Αστυνομίας στην Αθήνα μας έδωσε μία εξακριβωμένη πληροφορία ότι ο Κύριος Πολκ είχε ένα καυγά με την σύζυγό του Ρέα ένα απόγευμα πριν αποχωρήσει για το ταξίδι του στη Βόρεια Ελλάδα και ότι δύο από τους συγγενείς της Ρέας είναι μέλη του ΚΚΕ…».*

Γ) *«…Τα χέρια και τα πόδια του Πολκ ήταν δεμένα πριν τον φόνο. Τα πόδια του δεν ήταν πολύ σφικτά δεμένα, επιτρέποντάς του έτσι να κάνει μόνο μικρά βήματα. Κατά την διάρκεια του 1944 στην Ελλάδα, οι Κομμουνιστές έδεναν τους αιχμαλώτους τους κατά τον ίδιο τρόπο…».*

Δ) *«…Υπήρξε θύμα του κλασσικού κομμουνιστικού τρόπου δολοφονίας…».* Έλεγαν και ξανάλεγαν οι Αστυνομικοί, καλλιεργώντας έτσι τη πεποίθηση ότι οι δολοφόνοι ήταν κομμουνιστές.

Ε) *«… Ο κύριος Πολκ πυροβολήθηκε στο πίσω μέρος του κρανίου και η σφαίρα έφυγε από την μύτη του θύματος. Παρόμοια μέθοδο εκτέλεσης είχαν υιοθετήσει οι Κομμουνιστές στην Ελλάδα εναντίον των συνεργατών των Γερμανών, βεβαιώνοντας έτσι τον θάνατο…»*[69].

Στην ίδια γραμμή κατευθύνθηκαν και οι ξένοι, Αμερικανοί και Βρετανοί. Δηλαδή ότι για το φόνο του Αμερικανού ευθύνεται «Κομμουνιστικός παράγοντας».

---

[68] ο.π. σελ. 52.

[69] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 183.

Τα αρχεία του State Department φανερώνουν ότι οι ελληνικές αρχές της Θεσσαλονίκης από τη πρώτη στιγμή διαμόρφωσαν τη πεποίθηση ότι οι Κομμουνιστές είναι αυτοί που δολοφόνησαν τον Πολκ, αφήνοντας ελάχιστες πιθανότητες για την ευθύνη «Δεξιού ή Βρετανικού παράγοντα». Τη στάση τους αυτή υπέθεσαν ότι θα συμμερίζονταν και οι Αμερικανοί, των οποίων η αυξανόμενη παρουσία στην Ελλάδα ήταν απόρροια του Δόγματος Τρούμαν, που διακηρύχθηκε και χρηματοδοτήθηκε με στόχο να αντιμετωπίσει τις βλέψεις των κομμουνιστών κατά της Ελλάδας. Ωστόσο οι ελληνικές τοπικές αρχές, προσπάθησαν να πείσουν τις αντίστοιχες αμερικανικές πως η έρευνα που θα διεξαγόταν θα εξέταζε όλες τις πιθανές εκδοχές.

Ο γενικός εισαγγελέας εφετών, Παναγιώτης Κωνσταντινίδης, που κλήθηκε να αναλάβει την ενημέρωση του αμερικανικού προξενείου Θεσσαλονίκης για τις εξελίξεις επί της υπόθεσης, εξέφρασε την άποψη ότι αν και δεν μπορούσε κανείς να αγνοήσει τις πιθανότητες ο Πολκ να είχε δολοφονηθεί από παρακρατικούς ή ακροδεξιούς ή ακόμα και άτομα προερχόμενα από τη δεξιά, η πιθανότητα αυτή θα έπρεπε να αποκλειστεί γιατί ο Πολκ δολοφονήθηκε με τον τρόπο που συνήθιζαν να εκτελούν οι κομμουνιστές. Και ο εισαγγελέας συμμεριζόταν τη λύση περί «Κομμουνιστικού δακτύλου»[70].

Όπως αργότερα παρατήρησε ο Γκίμπσον, *«Είναι φανερό ότι ο Γενικός Εισαγγελέας δεν θέλει να πιστέψει ότι η δολοφονία προκλήθηκε από τη Δεξιά και είμαι της γνώμης ότι αγωνίζεται να πείσει τον εαυτό του για αυτό. Ωστόσο δεν πιστεύω ότι θα αποκρύψει τυχόν πληροφορίες, που θα έδειχναν ότι η Δεξιά διέπραξε τη δολοφονία»* [71].

Ο Βρετανός Τσαρλς Ουίκαμ, επικεφαλής της Βρετανικής Αστυνομικής Αποστολής συμφωνούσε με τον Γκίμπσον, προσθέτοντας μάλιστα ότι εμπιστεύονται την ανακριτική διαδικασία που έχει αναλάβει η Γενική Ασφάλεια Θεσσαλονίκης[72].

Οι Βρετανικές αρχές στη Θεσσαλονίκη αποφάσισαν να καταπιαστούν με την εξιχνίαση της δολοφονίας ενημερώνοντας σχετικώς το Λονδίνο. Αυτό συνεπαγόταν πως θα ενημερώνονταν για όλες τις ενέργειες των ελληνικών και αμερικανικών αρχών. Άλλωστε ο Μουσχουντής συνεργαζόταν στενά χρόνια τώρα με τους Βρετανούς, δεν θα παρέλειπε να κάνει το ίδιο και αυτή τη φορά.

Γενικότερα οι επίσημοι Αμερικανοί έδειχναν απόλυτη εμπιστοσύνη τόσο στις ελληνικές όσο και στις βρετανικές αρχές και δεν εξέτασαν ποτέ την αντικειμενικότητα της διαδικασίας της προανάκρισης, κάτι που μας κατευθύνει στο συμπέρασμα πως ίσως και να συμφωνούσαν με την επιλογή «κομμουνιστικού παράγοντα» για τη διάπραξη του εγκλήματος.

Στις 25 Μαΐου, ο επικεφαλής της Αμερικανικής Αποστολής Βοήθειας στην Ελλάδα, ο Ντουάιτ Γκρίζουολντ, που βρισκόταν τότε στην Ουάσιγκτον για διαβουλεύσεις, ανέφερε σ' ένα δημοσιογράφο

---

[70] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 66.
[71] ο.π., σελ. 67.
[72] ο.π., σελ. 67.

της New York Times τη προσωπική του γνώμη για το έγκλημα, *«Πιστεύω ότι φταίνε κάποιοι Κομμουνιστές»* [73].

Όσοι επομένως κινήθηκαν γύρω από την εκδοχή του «Κομμουνιστικού παράγοντα» φαίνονταν να ικανοποιούνται από την εξήγηση που παρέθεσαν οι ελληνικές αρχές για τα κίνητρα που είχαν οι αριστεροί για τη διάπραξη της δολοφονίας, ότι δηλαδή η δολοφονία του αμερικανού δημοσιογράφου εκτελέστηκε για να επιφέρει στην ελληνική κυβέρνηση ένα σοβαρό πλήγμα στις σχέσεις της με τον νέο προστάτη της μέσω της αρνητικής δημοσιότητας που θα έπαιρνε στις Η.Π.Α. Έτσι θα έθεταν σε κίνδυνο την αμερικανική βοήθεια του Δόγματος Τρούμαν και του Σχεδίου Μάρσαλ, εκμηδενίζοντας την επιρροή της στην έκβαση του εμφυλίου πολέμου.

Υπήρχε βέβαια και η αντίθετη γνώμη-που όμως με δεδομένα τα παραπάνω ελάχιστη υποστήριξη βρήκε είτε από τις τοπικές ελληνικές αρχές είτε από τις ξένες βρετανικές ή αμερικανικές-μερικών άλλων ανθρώπων, όπως για παράδειγμα κάποιων δημοσιογράφων(ελλήνων και αμερικανών) αλλά και η αντίθετη γνώμη της Ρέας Πολκ, που θεωρούσαν πιθανή την εκδοχή η δολοφονία να διαπράχθηκε από άτομα της Δεξιάς ή από παρακρατικές και ακροδεξιές οργανώσεις με την από κοινού συμμετοχή των τότε επισήμων ελλήνων κυβερνητικών αλλά και Βρετανών και Αμερικανών[74]. Κατά αυτή την άποψη ο στόχος της δολοφονίας ήταν να εκφοβίσει τους ανταποκριτές που κατέκριναν το ελληνικό πολιτικό κατεστημένο και να εμποδίσει τον Πολκ να γνωστοποιήσει μία θετική εικόνα των ανταρτών. Άλλωστε παρά τα όσα ισχυρίζονταν οι αστυνομικές αρχές Θεσσαλονίκης περί του τρόπου διάπραξης της δολοφονίας που ενοχοποιούσε την αριστερά, θα μπορούσε να υπογραμμιστεί το γεγονός ότι ο τρόπος διάπραξης δεν ενοχοποιούσε ούτε το στρατόπεδο της Αριστεράς ούτε το στρατόπεδο της Δεξιάς από τη στιγμή που ήταν η πρώτη φορά που ένα πτώμα δέθηκε και πετάχτηκε στη θάλασσα[75].

Συγκεκριμένα η Ρέα Πολκ είχε λόγους να πιστεύει ότι *«πίσω από τον θάνατο του Πολκ θα μπορούσε ίσως να κρύβεται η κυβέρνηση»,* επειδή ο Πολκ είχε δημοσιεύσει δριμείς επιθέσεις εναντίον της και επειδή είχε εκφράσει ολοφάνερα τη γνώμη του στον Τσαλδάρη, απειλώντας τον μάλιστα-σε συνέντευξη που του είχε πάρει στην Αθήνα λίγο καιρό πριν την δολοφονία του-πως θα αποκαλύψει το σκάνδαλο με τους παράνομους λογαριασμούς του ύψους 25,000 δολαρίων στη Chase National Bank. *«Έμεινα έκπληκτη πως ο Πολκ ζούσε τρεις μέρες μετά από αυτή την συνέντευξη»,* είπε χαρακτηριστικά η Ρέα Πολκ[76]

Ο αμερικανός δημοσιογράφος Robert S. Allen, βασισμένος στο γράμμα που του είχε στείλει ο φίλος του William Van Patten-μέλος της αμερικανικής αποστολής βοήθειας στην Ελλάδα- υποστήριξε πως οι αντάρτες στην Ελλάδα χρησιμοποιούνται από την Ελληνική Κυβέρνηση για να δικαιολογήσουν τα

---

[73] ο.π., σελ. 67

[74] Εντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 64-68.

[75] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 45.

[76] http://dlib.nyu.edu:8083/tamwagead/servlet/SaxonServlet?source=/newsmens.xml&sty

πάντα, *«…το πιο εκνευριστικό είναι να βλέπεις την σάπια αδικία, τη διαφθορά και την αναποτελεσματικότητα να χαρακτηρίζουν την ελληνική κυβέρνηση και να μην μπορείς να κάνεις τίποτα για αυτό…αμφιβάλλω πολύ αν βρεθούν ποτέ οι δολοφόνοι του Πολκ αλλά ακόμα και αν αυτό γίνει, είμαι σίγουρος ότι η ταυτότητά τους θα αποσιωπηθεί. Είμαι πεπεισμένος ότι ο Πολκ δολοφονήθηκε από ακροδεξιούς. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο Πολκ δολοφονήθηκε στην Θεσσαλονίκη, πόλη προπύργιο της αντιδραστικής άκρας δεξιάς…»*[77]

Όταν προϊστάμενος στην AMAG(αμερικανική αποστολή βοήθειας στην Ελλάδα) ανακάλυψε ότι πηγή του Allen υπήρξε ο Van Patten, ο τελευταίος προσπάθησε να σώσει την καριέρα του στέλνοντας γράμμα απολογίας στους ανώτερούς του στην AMAG με το οποίο δικαιολογούσε τη πράξη του, *«…ήταν καθαρή ανοησία να εκφράσω προσωπικά συναισθήματα σ΄ έναν δημοσιογράφο…στο γράμμα που έστειλα στον Allen ανέπτυξα δικές μου θεωρίες σχετικά με την υπόθεση Πολκ. Θυμάμαι συγκεκριμένα ότι υπογράμμισα πως δίχως να έχω κάποια στοιχεία, πιστεύω ότι ο Πολκ δολοφονήθηκε από άτομα προερχόμενα από τον χώρο της Δεξιάς…»*[78]. Οι ανώτεροι του στην AMAG αποφάσισαν να μην τον απολύσουν για να μην προκαλέσουν τον δημοσιογραφικό κύκλο του Allen και άλλων αμερικανών που στήριζαν την εκδοχή ο Πολκ να δολοφονήθηκε από άτομα της Δεξιάς ή της Ακροδεξιάς ωστόσο δεν ανανέωσαν τη σύμβαση εργασίας όταν αυτή έληξε τον Ιούνιο.

Οι Αντάρτες και ο Κομμουνιστικός Τύπος από την πλευρά τους είχαν τη δική τους γνώμη για τον φόνο. Πιο συγκεκριμένα στις 30 Μαΐου ο ραδιοφωνικός σταθμός του Μάρκου Βαφειάδη ανήγγειλε τα εξής, *«Η δολοφονία του Πολκ σχεδιάστηκε από τη Μυστική Αμερικανική Υπηρεσία στην Αθήνα σε συνεργασία με την Ελληνική Αστυνομία και πραγματοποιήθηκε από τη Γενική Αστυνομία της Θεσσαλονίκης. Ήταν γνωστό τόσο στους μοναρχικούς Έλληνες όσο και στους Αμερικανούς ότι ο Πολκ ήρθε στην Ελλάδα με την επιθυμία να συναντήσει τον Μάρκο. Κάτι τέτοιο θα αποκάλυπτε την πραγματική επικρατούσα κατάσταση στην Ελλάδα την οποία οι επίσημες αρχές προσπαθούσαν να κρύψουν τόσο απεγνωσμένα.*

Όταν ο Πολκ έφτασε στην Αθήνα, τον πλησίασαν δύο άνδρες που του υποσχέθηκαν να τον πάνε στον Μάρκο και για αυτό έπρεπε να πάει στη Θεσσαλονίκη στις 8 Μαΐου. Εκεί ήταν που τον «απήγαγε» ο Μουσχουντής…δίπλα από το βραδινό κέντρο «Λουξεμβούργο»…τον έβαλαν σε μία βάρκα και τον πυροβόλησαν στο πίσω μέρος του κεφαλιού…Οι Μοναρχικοί μαζί με τους Αμερικανούς θα ισχυριστούν από τότε ότι ταξίδεψε για να συναντήσει τον Μάρκο και πως δολοφονήθηκε από τους αντάρτες. Αλλά μία παροιμία λέει το έξυπνο πουλί από την μύτη πιάνεται. Οι μοναρχικοί δεν κατόρθωσαν να κρύψουν

---

[77] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 9

[78] ο.π., σελ. 194.

το πτώμα, το οποίο λίγες μέρες αργότερα εμφανίστηκε να επιπλέει στον Θερμαϊκό Κόλπο, προκαλώντας ένα διεθνές σκάνδαλο…»[79].

Οι αντάρτες στήριξαν την επιχειρηματολογία τους στο γεγονός ότι κανείς άλλος εκτός από άτομα της αστυνομίας δεν θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει βάρκα για να πετάξει το πτώμα στην ανοικτή θάλασσα από τη στιγμή που χρειαζόταν επίσημη άδεια των αρχών όχι μόνο για χρήση βάρκας αλλά ακόμα και για ψάρεμα[80].

Την επόμενη μέρα της ανευρέσεως του πτώματος, Δευτέρα 17 Μαΐου, σύμφωνα με αναφορές από το Λονδίνο, ο ραδιοφωνικός σταθμός της Μόσχας μετέδιδε τις εξής απόψεις σχετικά με την δολοφονία,

«Στο παρελθόν ο Πολκ επετέθη έντονα κατά της Ελληνικής Κυβερνήσεως και του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων. Τον σκότωσε η φασιστική κυβέρνηση για να σωπάσει ένας κατήγορος της και να συνετισθούν οι άλλοι. Συνήργησε η Αμερικανική κυβέρνηση. Ο Αστυνομικός Διευθυντής Έβερτ σχεδίασε τον φόνο και ανέθεσε την εκτέλεση αυτού σε δύο πράκτορες της αστυνομίας, ύστερα από συνεννόηση με τους αμερικανούς πράκτορες πληροφοριών στην Ελλάδα, που ενδιαφέρονταν να κρατήσουν τον Πολκ μακριά από τις απελευθερωμένες ελληνικές περιοχές[81].

ΙΙ) Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ LIPPMANN ΚΑΙ ΟΛΟΙ ΟΣΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΣΤΗΝ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ

Η ένωση των δημοσιογράφων Εξωτερικού της Ουάσιγκτον, ανέλαβε στις 21 Μαΐου τη σύσταση μίας επιτροπής που ονομάστηκε Lippmann από το όνομα του κορυφαίου αμερικανού δημοσιογράφου Ουώλτερ Λίπμαν που ορίστηκε πρόεδρός της για την παρακολούθηση των ερευνών και ανακρίσεων που θα διεξάγονταν γύρω από την υπόθεση[82].

Η επιτροπή Λίπμαν όρισε τον Ντόνοβαν υπεύθυνο για την παρακολούθηση της διαδικασίας διεξαγωγής των ερευνών και ανακρίσεων στην Ελλάδα. Ο Ουίλλιαμ Ντόνοβαν, απόστρατος στρατηγός, είχε οργανώσει κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου την OSS(Office Strategic Studies), δηλαδή το γραφείο Στρατηγικών Υπηρεσιών της Αμερικής με κατασκοπευτικές δραστηριότητες και στη συνέχεια υπήρξε ένα από τα ιδρυτικά στελέχη της CIA. Μετά το τέλος του πολέμου αποφάσισε να αφοσιωθεί στο δικηγορικό του γραφείο το οποίο διατηρούσε στενές επαφές με

---

[79] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.,* Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 224-5.

[80] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 45.

[81] Αχιλλέας Χατζόπουλος, *Οι προστάτες 1943-1949*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1977, σελ. 254.

[82] Κώστας Χατζηαργύρης, *Η υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 75.

τη κυβέρνηση. Φίλος του προέδρου της Ένωσης Συγγραφέων-Δημοσιογράφων Εξωτερικού, Έρνεστ Κ. Λίντλι, δέχτηκε να παρέχει τις υπηρεσίες του δίχως αμοιβή[83].

Βέβαια η επιλογή του Ο. Ντόνοβαν δεν ήταν τυχαία, πρόκειται για ανώτατο αμερικανό αξιωματούχο με μεγάλη συνεισφορά στο τομέα της αμερικανικής κατασκοπείας. Η τοποθέτησή του στην θέση του συμβούλου της επιτροπής αποδεικνύει την ιδιαίτερη σημασία που έδινε η αμερικανική πολιτική στην υπόθεση και την απόλυτη ανάγκη να εξασφαλιστεί ότι ο υπεύθυνος της παρακολούθησης της διεξαγωγής των ερευνών ήταν «δικός τους άνθρωπος». Το βιογραφικό του Ο. Ντόνοβαν, τον καθιστούσε ως το πλέον κατάλληλο πρόσωπο για την ανάληψη επίβλεψης των ερευνών επί της υπόθεσης και επίσης για την εξασφάλιση ότι το αμερικανικό υπουργείο εξωτερικών θα είχε στη διάθεση του κάθε λεπτομέρεια επί των εξελίξεων της υπόθεσης.

Μάλιστα ο Ο. Ντόνοβαν ήταν αυτός που πρότεινε τη συνεργασία επί της υπόθεσης με τον αντισυνταγματάρχη της αμερικανικής αεροπορίας, Τζέιμ Κέλις. Ο τελευταίος ήταν ελληνοαμερικανός που καταγόταν από τη Χίο και είχε δραστηριοποιηθεί κατά τη διάρκεια του πολέμου στη Μέση Ανατολή και στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στη Δυτική Θράκη όπου και είχε συμμετάσχει σε ομάδα σαμποτέρ[84].

Η επιτροπή Λίπμαν, αντιπρόσωποι της οποίας ήταν ο Ο. Ντόνοβαν και ο Κέλις, αυτοί άλλωστε υπήρξαν και οι δύο κύριοι αμερικανοί στην Αθήνα που ανέλαβαν την παρακολούθηση των σχετικών εξελίξεων με την υπόθεση, συστάθηκε προκειμένου να εξασφαλίσει-μέσω του ελέγχου που θα ασκούσε-την ορθολογική διεξαγωγή των ερευνών από τις ελληνικές αρχές καθώς υπήρχαν υποψίες για το αντίθετο, υποψίες που βασίστηκαν σε πληροφορίες περί δικτατορικής τακτικής και κακομεταχείρισης των αμερικανών ανταποκριτών εκ μέρους των ελληνικών αρχών. Εκτός από τον Λίντλι και τον Λίππμαν, την Ειδική Επιτροπή στελέχωναν κορυφαία ονόματα της δημοσιογραφίας όπως, ο Eugene Meyer της Washington Post, ο Marquis Childs φιλελεύθερων ιδεών, ο James Reston της New York Times, ο Benjamin M. McKelway της Washington Star, ο Phelps Adams της New York Sun, ο Relman Morin της Associated Press, ο Lyle Wilson της United Press και άλλοι[85]. Τα μέλη της Επιτροπής συναντήθηκαν με τον υπουργό εξωτερικών Μάρσαλ στις 24 Μαΐου, αποφασίζοντας να συνεργαστούν προκειμένου να υλοποιήσουν το σκοπό τους. Ο Μάρσαλ έθεσε το State Department στη διάθεση της Επιτροπής ώστε η τελευταία να έχει πρόσβαση σε κάθε πληροφορία των κρατικών υπηρεσιών που ήταν σχετική με τη δραστηριότητα του Πολκ στην Ελλάδα και γενικότερα με την υπόθεση. Τέλος τους γνωστοποίησε τα ονόματα των αμερικανών υπευθύνων για την υπόθεση, του Ουίλλιαμ Μπάξτερ στο State Department, του Καρλ Ράνκιν στην Αθήνα και του Ράλεϊ Γκίμπσον στη Θεσσαλονίκη. Επιπρόσθετα διακήρυξαν ότι η επιτροπή Λίπμαν αντιπροσωπεύει τις εφημερίδες της

---

[83] ο.π., σελ. 82.
[84] ο.π., σελ. 83.
[85] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death in the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 16-17.

χώρας, τους ραδιοφωνικούς σταθμούς, τα γνωστά πρακτορεία ειδήσεων και όλους τους δημοσιογραφικούς οργανισμούς[86].

Όμως κατά αυτόν τον τρόπο η Επιτροπή έχανε την δύναμη της καθώς η ανεξαρτησία της περιοριζόταν. Άλλωστε η επιλογή του W. Donovan ως αρχηγού της ήταν ένα ακόμα μείον για αυτή από τη στιγμή που ο έλεγχος θα ασκούνταν όχι από δημοσιογράφο αλλά από έναν άνθρωπο με γνωστούς τους δεσμούς του με την Κυβέρνηση. Επίσης[87] πριν ολοκληρωθεί η έρευνα για την ανακάλυψη των δολοφόνων το State Department θα αθετήσει την υπόσχεση που έδωσε στην Επιτροπή και θα κρατάει κρυφά από αυτή κάποια έγγραφα και ντοκουμέντα που χαρακτήριζε «ευαίσθητα».

Επιπρόσθετα αμερικανοί αξιωματούχοι όπως ο Φρέντερικ Άιρ της αμερικανικής αποστολής ασφάλειας και πράκτορας του FBI, ανέλαβαν τη στενή παρακολούθηση των εργασιών της ανάκρισης. Άλλωστε ο συγκεκριμένος αμερικανός είχε λάβει εντολή απευθείας από τον Μάρσαλ να εγκαταλείψει κάθε άλλη ενασχόληση και δραστηριότητα που είχε στην Ελλάδα και να αφοσιωθεί ολοκληρωτικά στη διάθεση και συντονισμό των ανακριτικών μεθόδων ενημερώνοντας σε καθημερινή βάση τον υπουργό εξωτερικών για τις όποιες εξελίξεις[88].

Τέλος οι ανταποκριτές Ουίνστον Μπέρντετ και Τζακ Σεκοντάρι ήταν απεσταλμένοι του CBS news και είχαν επιφορτιστεί με τη διεξαγωγή μίας πρώτης υπεύθυνης έκθεσης για τον φόνο. Ωστόσο τα συμπεράσματα που διεξήγαγαν δεν διακρίνονται για την αντικειμενικότητά τους καθώς ο Φρέντερικ Άιρ είχε αναλάβει να τους κατευθύνει στις όποιες έρευνές τους καλλιεργώντας ένα κλίμα φόβου γύρω τους που στηριζόταν στο ενδεχόμενο να πέσουν και αυτοί θύματα των κομμουνιστών μετά την αποκάλυψη της ενοχής τους. Ο Άιρ τους έπεισε να οπλοφορούν και να έχουν φύλακα κάποιο ακροδεξιό φρουρό[89].

Μάλιστα ο Burdett στην πρώτη του συνάντηση με τον Μουσχουντή μπήκε απευθείας στο κλίμα της προπαγάνδας και του αποπροσανατολισμού. Ο Μουσχουντής του πρότεινε να εφοδιαστεί με περίστροφο καθώς η ελληνική αστυνομία δεν θα μπορούσε να σηκώσει το βάρος της δολοφονίας και άλλου αμερικανού δημοσιογράφου. Η συνομιλία αυτή υπήρξε καθοριστική για την μετέπειτα συμπεριφορά του ανταποκριτή και τη σθεναρή στήριξη της επίσημης εκδοχής. Υπήρξαν μέρες ολόκληρες που ο Burdett δεν έβγαινε από το δωμάτιο του[90].

---

[86] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 157-8.

[87] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death in the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 19.

[88] Κώστα Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 82, 250-251.

[89] Κώστα Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 251.

[90] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk-The Press covers up a death in the family,* Temple University Press T editions, Philadelphia 1996, pg. 93.

Ο Burdett μπορεί να ήταν επαρκής για τη διεξαγωγή έρευνας γενικά αλλά δεν ήταν ιδανική επιλογή για την συγκεκριμένη έρευνα καθώς δεν γνώριζε τίποτα σχετικά με την Ελλάδα και τους Έλληνες. Επιπρόσθετα στο παρελθόν είχε υπάρξει θερμός κομμουνιστής(από τα τέλη της δεκαετίας του 1930 ως τις αρχές της δεκαετίας του 1940) και ξαφνικά το 1942 έκοψε κάθε σχέση με τους κομμουνιστές για άγνωστους λόγους και λίγο έλειψε να μετατραπεί σε αντικομμουνιστής. Έτσι η έρευνά του, η στάση του και οι απόψεις του πάνω στην υπόθεση δεν θα μπορούσε παρά να είναι προκατειλημμένες εξαιτίας του φόβου του μήπως κατηγορηθεί ως κομμουνιστής, μήπως χάσει τη δουλειά του και μήπως κάποιοι θελήσουν να τον εκδικηθούν για την παλιά κομμουνιστική δράση του[91].

ΙΙΙ) ΠΟΙΟΣ ΕΙΧΕ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ GEORGE POLK

Υπάρχουν διάφορες απόψεις σχετικά με το ποιος είχε συμφέρον από τη δολοφονία του συγκεκριμένου αμερικανού ανταποκριτή τις οποίες θα προσπαθήσω να αναπτύξω βασιζόμενη στην κατάσταση που επικρατούσε τότε και στα δεδομένα εκείνης της περιόδου.
Η δολοφονία του Πολκ εξελίχθηκε σε μυστηριώδες αστυνομικό έγκλημα και αναδείχθηκε σ' ένα από τα μεγαλύτερα ιστορικά αινίγματα του 20ου αιώνα. Η επίσημη λύση της υπόθεσης δεν την διαλεύκανε ποτέ ούτε έφερε στην επιφάνεια τα πραγματικά γεγονότα που οδήγησαν στην δολοφονία του αμερικανού ανταποκριτή.
Στο ερώτημα ποιοι είχαν συμφέρον να δολοφονηθεί ο Πολκ η απάντηση είναι πολλαπλή.

Η Δεξιά και οι επίσημες ελληνικές αρχές-αστυνομικοί και κυβερνητικοί-από τη πρώτη στιγμή που έγινε αντιληπτό το πτώμα του Πολκ να επιπλέει στον Θερμαϊκό υποστήριξαν ότι ο φόνος διαπράχθηκε από τους αντάρτες. Η μεταβίβαση της ευθύνης της δολοφονίας στους κομμουνιστές θα εξανάγκαζε τους νέους προστάτες να υποστηρίξουν ολοκληρωτικά τον ελληνικό στρατό να φέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα επικράτησής του έναντι των ένοπλων κομμουνιστικών δυνάμεων στον εμφύλιο σπαραγμό. Πρόβαλλαν ως κίνητρο των ανταρτών την επιθυμία τους να εκθέσουν την Ελληνική κυβέρνηση στους Αμερικανούς με αποτέλεσμα να σταματήσει κατά αυτόν το τρόπο η βοήθεια του Δόγματος Τρούμαν, την οποία χρησιμοποιούσαν κυρίως για να αντιμετωπίσουν τις ανταρτικές δυνάμεις.

Την άποψη της ελληνικής κυβέρνησης φαίνεται πως συμμερίζονταν και οι επίσημες αμερικανικές και βρετανικές αρχές αφού παρόλο που τάσσονταν υπέρ της εξέτασης όλων των πιθανών υπόπτων, επέλεξαν να δείξουν εμπιστοσύνη και δεν παρενέβησαν-εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις-στην ερευνητική διαδικασία που διεξήγαγε η ασφάλεια της Θεσσαλονίκης για την ανεύρεση των ενόχων και την τελική λύση της υπόθεσης.

---

[91] ο.π., σελ. 92-93.

Ποιος όμως ήταν ο λόγος που οδήγησε Έλληνες, Βρετανούς και Αμερικανούς να συνεργαστούν για την προώθηση μίας λύσης που θα ενοχοποιούσε τους αντάρτες; Γιατί οι παραπάνω αρχές, όχι απλά συνεργάστηκαν και προώθησαν από κοινού την εκδοχή «κομμουνιστικού παράγοντα» αλλά και κατέβαλλαν κάθε δυνατή προσπάθεια για να «κουκουλώσουν» την υπόθεση ώστε να μην έρθει ποτέ ξανά στην επιφάνεια;

Μέρος της απάντησης αυτής μπορεί να στηριχθεί στο γεγονός ότι και οι τρεις χώρες είχαν σχηματίσει την ίδια αντίληψη περί εθνικού συμφέροντος και είχαν την ίδια στάση αντιμετώπισης του κοινού εχθρού, του κομμουνισμού. Στην περίπτωση των Ελλήνων ενόψει του εμφυλίου πολέμου, οι αξιωματούχοι θεωρούσαν ως εθνικό συμφέρον την ενοχοποίηση των κομμουνιστών, κάποιων δηλαδή που να αποτελούν την ιδανική λύση ώστε να μην κινδυνέψει το πρόγραμμα οικονομικής και στρατιωτικής υποστήριξης[92].

Στην περίπτωση των Αμερικανών ενόψει του ψυχρού πολέμου με τη ΕΣΣΔ θεωρούσαν ως εθνικό συμφέρον να αποδειχθούν ως ένοχοι οι κομμουνιστές για να μην απειληθεί η σχέση των δύο χωρών σε μία εποχή ιδιαίτερα κρίσιμη για τις ευρύτερες εξελίξεις στα Βαλκάνια και για να προβάλλουν διεθνώς μία αρνητική εικόνα για τους κομμουνιστές. Η πεποίθησή τους αυτή τους οδήγησε σε στενή συνεργασία με τους έλληνες αξιωματούχους για την από κοινού εξεύρεση της επιθυμητής αλλά συνάμα και απαιτούμενης λύσης στην υπόθεση.

-Υπάρχει ωστόσο και η εκδοχή ότι[93] οι ένοχοι πρέπει να αναζητηθούν στο χώρο των Αμερικανών καθώς ο Πολκ επρόκειτο να δημοσιεύσει ένα βιβλίο με τίτλο, «*Το μωσαϊκό της Μέσης Ανατολής*» στο οποίο θα αποκάλυπτε με στοιχεία που είχε συλλέξει από τη μακροχρόνια έρευνά του, τη δράση και τις αυθαιρεσίες αξιωματούχων αμερικανών που είχαν σχέση με τη περιοχή. Ένα μέρος της «*λεπτής έρευνας*» του Πολκ είχε ταχυδρομηθεί για την Αμερική ωστόσο δεν έφτασε ποτέ στο προορισμό του. Υφίσταται η υποψία, τα στοιχεία να κατέληξαν στο περιβάλλον αυτών που θίγονταν ή σε μυστικές υπηρεσίες που ενδιαφέρονταν για τα πετρέλαια της Ανατολής και πιθανώς να οργάνωσαν αυτοί την πολιτική παγίδα στη Θεσσαλονίκη. Ο Πολκ ως μέλος της Αμερικανικής Αποστολής Βοήθειας στην Ελλάδα γνώριζε πως χρησιμοποιούνται τα χρήματα του Αμερικανικού λαού, γνώριζε πολλά για την συνωμοτική δράση των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών στην ευρύτερη περιοχή και για αυτό έπρεπε να βρεθεί τρόπος να μην τα γνωστοποιήσει. Σύμφωνα με αυτή την εκδοχή, στη σκευωρία αυτή συνέπραξαν και οι τότε επίσημες πολιτικές αρχές της Δεξιάς στην Ελλάδα, ως συνεργάτες των Η.Π.Α. κατά της κομμουνιστικής απειλής[94].

Στην περίπτωση των Βρετανών που αποχωρούσαν με δική τους πρωτοβουλία λόγω του πλήγματος που είχε υποστεί η οικονομία τους και γιατί κάλυπταν όλα τα έξοδα του ελληνικού εμφυλίου πολέμου

---

[92] *Τα μεγάλα Ιστορικά Αινίγματα της Εποχής μας(από το 1830-1995),* Τόμος 15ος, εκδόσεις Αλέξανδρος, Αθήνα, σελ. 101.
[93] www.hri.org/news/greek/kosmos/1998.html
[94] Εντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 487-8.

αλλά και εξαιτίας της εμπλοκής τους στο Παλαιστινιακό, η ενοχοποίηση των κομμουνιστών ήταν επιθυμητή αλλά και αναγκαία καθώς από τη μία θα δικαιολογούσε την περαιτέρω ανάμειξή τους στα εσωτερικά πολιτικά ζητήματα της Ελλάδος και θα συνέχιζαν να την χρησιμοποιούν ως δορυφόρο για την προστασία και διεκδίκηση των συμφερόντων τους στη Μέση Ανατολή ενώ από την άλλη θα έκανε τη διαδικασία αντικατάστασής τους από τους Αμερικανούς πιο γρήγορη και έτσι θα αναλάμβαναν εκείνοι τα έξοδα[95]. Τέλος είχαν σοβαρούς λόγους να «*φορτώσουν*» τη διάπραξη του φόνου κάπου «*γρήγορα και γενικώς αποδεκτά*» καθώς ο βρετανός αξιωματούχους Κόουτ είχε επισύρει σοβαρές υποψίες για συμμετοχή στο φόνο[96].

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν διάφορα στοιχεία που κατευθύνουν την απάντηση του ερωτήματος αυτού στην ενοχοποίηση της δεξιάς και του παρακράτους. Η ελληνική κυβέρνηση τότε και το παρακράτος είχαν συμφέρον απ' αυτή τη δολοφονία για να ανακόψουν το ρεύμα των ξένων ανταποκριτών προς τους αντάρτες. Αντιθέτως ο Δημοκρατικός Στρατός και το Κ.Κ.Ε. δεν είχαν ιδιαίτερο συμφέρον καθώς οι επισκέψεις των ξένων δημοσιογράφων αποτελούσαν διεθνή διαφήμιση για το έργο τους κάτι που υπερτερούσε των οφελών από τη δυσφήμιση του κράτους που θα προκαλούσε η δολοφονία ενός από αυτούς, για παράδειγμα του Πολκ. Οι αντάρτες θα είχαν σημαντικά κέρδη από μία συνέντευξη με τον αμερικανό.[97] Άλλωστε ο Πολκ ήταν ένας από τους λίγους ανταποκριτές που φαινόταν να υποστηρίζει τον αγώνα των ανταρτών και δημοσίευε άρθρα υπέρ τους. Πιθανώς η επιθυμία του Πολκ να μεταβεί στους αντάρτες και να δημοσιοποιήσει τη φωνή και το έργο τους να αποτέλεσε και το λόγο της δολοφονίας του από τους Δεξιούς ή κάποιους παρακρατικούς[98].

Επιπροσθέτως, αν την δολοφονία διέπραξαν οι κομμουνιστές, το πιο πιθανό είναι να έπαιρναν τα χρήματα και τις επιταγές που βρέθηκαν στις τσέπες του Πολκ καθώς τους ήταν απαραίτητα για να αγοράσουν τρόφιμα και όπλα από τη στιγμή που οι αντάρτες σε αντίθεση με τον ελληνικό στρατό που απολάμβανε τη χρηματική και στρατιωτική υποστήριξη των ξένων προστατών, δεν διέθεταν χορηγό για την εξασφάλιση των απολύτως αναγκαίων. Επομένως έστω και τα λίγα χρήματα τους ήταν αναγκαία και χρήσιμα[99].

Ακόμη, ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι ο Πολκ, προτού ταξιδέψει στη Βόρεια Ελλάδα, είχε πάρει συνέντευξη από τον Κωνσταντίνο Τσαλδάρη, τον αρχηγό του δεξιού Λαϊκού Κόμματος που συμμετείχε στην Κυβέρνηση συνασπισμού και τον είχε απειλήσει πως θα δημοσιεύσει στοιχεία για τα

---

[95] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 488.

[96] *Τα μεγάλα Ιστορικά Αινίγματα της Εποχής μας(από το 1830-1995),* Τόμος 15ος, εκδόσεις Αλέξανδρος, Αθήνα, σελ. 102.

[97] Σόλωνας Γρηγοριάδης, *Δεκέμβρη- Εμφύλιος 1944-49(Συνοπτική Ιστορία),* Β΄ έκδοση, εκδόσεις Κ. Καπόπουλος, Αθήνα 1989, σελ. 353.

[98]Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ η Προσωπική μου μαρτυρία,* Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο Σ. Παπαθεμελής, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση 1988, σελ. 385.

[99] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk*., Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg.191.

έκτροπα που διέπραττε τότε στην Ελλάδα τόσο ο ίδιος όσο και η παράταξή του καταγγέλλοντας τους παράνομους τραπεζικούς του λογαριασμούς στην Chase National Bank στην Αμερική ύψους 25,000 δολαρίων, τη πώληση όπλων στους εχθρούς τους, την επέμβαση τους στην διανομή της ξένης βοήθειας και άλλα ενοχοποιητικά στοιχεία. Ο Πολκ υπήρξε δριμύς επικριτής του δεξιού καθεστώτος που δέσποζε τότε στην Ελλάδα. Επίσης είχε διαμαρτυρηθεί επειδή δεν μοίραζαν τις παροχές της αμερικανικής βοήθειας στις οικογένειες κομμουνιστών στα χωριά, πράγμα που θεωρούσε απαράδεκτο καθώς αυτοί που εξαιρούνταν ήταν γυναίκες και παιδιά[100].

Επομένως πιθανή θεωρείται και η εκδοχή η δολοφονία να ήταν έργο της Αστυνομίας που οργανώθηκε από τις επίσημες κρατικές ή ακόμη και από τις παρακρατικές αρχές που θα απαλλάσσονταν κατά αυτόν το τρόπο από την παρουσία ενός «*ενοχλητικού*» ανταποκριτή που διέθετε ενοχοποιητικά στοιχεία εναντίον τους και απειλούσε για την αποκάλυψη αυτών.

Επιπρόσθετα ο Πολκ είχε κερδίσει την αντιπάθεια της ελληνικής κυβέρνησης ήδη από τον Δεκέμβριο του 1944, όταν σ' ένα άρθρο του στο Harpers Magazine είχε διατυπώσει την άποψη ότι η ελληνική κυβέρνηση αν δεν έχαιρε της αμερικανικής οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας ήταν τόσο διεφθαρμένη που δεν υπήρχε καμία περίπτωση να κερδίσει τον εμφύλιο. Ο Πολκ συνέχιζε λέγοντας πως, *«η πιο δύσκολη υπόθεση είναι να σωθεί ο ελληνικός λαός από την ίδια του την κυβέρνηση».* [101]

Η αντίδραση της ελληνικής κυβέρνησης ήταν έντονη ζητώντας από το CBS News να τον ανακαλέσει ως δημοσιογράφο.

Οι παραπάνω διατυπωμένες παρατηρήσεις του Πολκ εναντίον της ελληνικής κυβέρνησης είχαν σαν αποτέλεσμα να αρχίσει να λαμβάνει διάφορα απειλητικά μηνύματα κατά της ζωής του, έτσι όπως άλλωστε δηλώνει και ο αδερφός του, Ουίλλιαμ Πολκ, *«Το 1948 στην Ελλάδα με τις δεδομένες συνθήκες, κανείς ούτε καν ο πρωθυπουργός δεν ήταν σε θέση να εμπιστευθεί την αυτόνομη αστυνομία και τις διάφορες παρακρατικές ή φιλικές της οργανώσεις. Ένας ξένος δημοσιογράφος ήταν σχεδόν ανυπεράσπιστος»* [102].

Κάτι τέτοια άρθρα του Πολκ, όπως αυτό στο Harper's Magazine, εναντίον της ελληνικής κυβέρνησης θεωρήθηκαν από την τελευταία όπλο στα χέρια των ανταρτών και έναυσμα για επανάσταση. Ο Πολκ έδινε «τροφή» στην κομμουνιστική προπαγάνδα. Τα μηνύματα είχαν αρχίσει να πληθαίνουν. Μάλιστα ο αμερικανός είχε επισημάνει τη λήψη απειλητικών μηνυμάτων εναντίον της ζωής του και στον Drew Pearson, αρθρογράφο της εφημερίδας Washington Post[103].

Και σ' ένα άρθρο του στη Herald Tribune στις 6 Ιανουαρίου του 1948 προχωρούσε σε μία ακόμα επίθεση εναντίον του κυβερνητικού καθεστώτος της Ελλάδας,

---

[100] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ,* εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 63-64.

[101] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 420.

[102] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 421.

[103] Kenneth Matthews, *Memories of a Mountain War Greece: 1944-1949, Murder in Salonica Bay,* Longman editions 1972, pg. 184-185.

«*Το μεγάλο πρόβλημα της Ελλάδας δεν είναι ο κομμουνιστικός κίνδυνος, όπως λέγεται συνήθως. Το πρόβλημα της Ελλάδας ελλοχεύει μέσα στο ίδιο το καθεστώς της. Είναι ταυτόχρονα κοινωνικό και οικονομικό*» [104].

Τέλος, το δέσιμο των ποδιών του Πολκ ήταν τόσο χαλαρό που φανερώνει ίσως το γεγονός ότι τα πόδια του Πολκ δέθηκαν ύστερα από τη δολοφονία αυτού και όχι πριν καθώς δεν θα είχε νόημα από τη στιγμή που ο Πολκ με μία κίνηση θα μπορούσε να λυθεί[105].

Τέλος ο Πολκ δεν υπήρξε μόνο επικριτής του δεξιού καθεστώτος αλλά και του δόγματος Τρούμαν και αυτό για δύο λόγους. Πρώτος λόγος γιατί τα χρήματα που παρέχονταν στην Ελλάδα ως βοήθεια ήταν λίγα και δεν επαρκούσαν για την κάλυψη των αναγκών της τότε Ελλάδας και δεύτερος λόγος , γιατί τα χρήματα αυτά δεν αποδίδονταν εκεί που θα έπρεπε, δηλαδή σ' όσους πραγματικά τα είχαν ανάγκη αλλά ξοδεύονταν για πολιτικούς λόγους και για την τελική επικράτηση των δυνάμεων των επίσημων κυβερνητικών αρχών έναντι των δυνάμεων του Δημοκρατικού Στρατού των κομμουνιστών[106].

Τελικά τα χρήματα της αμερικανικής αποστολής βοήθειας ξεπέρασαν κατά πολύ το ποσό που είχε εξαγγείλει ο Τρούμαν. Το σύνολο της αμερικανικής βοήθειας-δίχως να συμπεριλαμβάνεται η στρατιωτική-προς την Ελλάδα για το διάστημα 1944-1952, ανέρχεται στο ύψος των 1,350 εκατομμυρίων δολαρίων, αν σ' αυτό προστεθούν και τα χρήματα της στρατιωτικής βοήθειας τότε το ποσό προσεγγίζει περίπου τα 2 δισεκατομμύρια[107]. Αν σ' αυτά προστεθούν και ο στρατιωτικός εξοπλισμός, πολεμικά υλικά κ.α. καθώς και οι συνολικά 5,500 αξιωματικοί και ειδικοί που συνόδευαν την αμερικανική αποστολή βοήθειας, συμπεραίνουμε ότι πρόκειται για υπέρογκο ποσό που ωστόσο δεν συνέβαλαν στην ανοικοδόμηση της χώρας αλλά αποκλειστικά στην καταπολέμηση των ανταρτών και των πολεμιστών του ΔΣΕ όπως επίσης πολλά από αυτά τα χρήματα κατέληξαν στις τσέπες κάποιων παρακρατικών ομάδων που τα χρησιμοποίησαν για ιδίων όφελος[108].

Ο Χατζηκώστας που υπήρξε συγγραφέας του βιβλίου, *Η Ημαθία στον Εμφύλιο 1946-1949,* υποστηρίζει ότι η Ελλάδα ήταν η μόνη χώρα όπου το σύνολο περίπου της αμερικανικής βοήθειας που έλαβε σταδιακά από το 1947-1952(μαζί με την έκτακτη βοήθεια του 1960) δεν χρειάστηκε να το επιστρέψει(όπως συνέβη με άλλες χώρες που δέχθηκαν την αμερικανική οικονομική βοήθεια) αλλά «εδόθη χαριστικά». Επίσης ο Χατζηκώστας αναφέρει ότι η Αμερικανική Αποστολή Βοήθειας χορηγήθηκε ύστερα από όρους που έθεσε η Αμερική και όχι με διμερείς διαδικασίες, κάτι που έδινε

---

[104] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 42.

[105] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ- Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 76.

[106] http://dlib.nyu.edu:8083/tamwagead/servlet/SaxonServlet?source=/newsmens.xml&sty

[107] «Το Δόγμα Τρούμαν και το Σχέδιο Μάρσαλ, Η αλήθεια μέσα από ντοκουμέντα» στο www.xatzikostas.gr

[108] Όπως για παράδειγμα οι βόμβες ΝΑΠΑΛΜ που χρησιμοποιήθηκαν πρώτη φορά στην Ελλάδα (Πηγή: www.xatzikostas.gr)

στους αμερικανούς αξιωματούχους μεγαλύτερη ελευθερία δράσης και δυνατότητα άσκησης πίεσης στις χώρες που λάμβαναν την βοήθεια[109].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

Ι) ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΑΝΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΧΟΥΝΤΗ

Λόγω έλλειψης κάποιου υπόπτου αριστερών φρονημάτων που εναγωνίως προσπαθούσε να εντοπίσει η Αστυνομική έρευνα, αποφάσισαν να στραφούν στο περιβάλλον του Πολκ. Από τη στιγμή που οι αρχές είχαν αποκλείσει το ενδεχόμενο η δολοφονία να έχει διαπραχθεί από τη δεξιά ή τουλάχιστον από κάποιο παρακρατικό παράγοντα και αναζητούσαν ενόχους μόνο ανάμεσα στους κομμουνιστές, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η επίσημη έρευνα και αυτοί που την διεξήγαγαν πρώτα αποφάσισαν για την εκδοχή διαλεύκανσης της δολοφονίας του Πολκ από κάποιο ή κάποιους αριστερούς και στη συνέχεια προσπαθούσαν να προσαρμόσουν τα στοιχεία της έρευνας πάνω σ' αυτή.

Έτσι αρχικώς στράφηκαν εναντίον της Ρέας Πολκ και του φίλου και συνεργάτη του Πολκ στην Ελλάδα, του Χατζηαργύρη, τους οποίους και θέλησαν να καταδείξουν ως εχθρούς του καθεστώτος καθώς τόσο η Ρέα Πολκ όσο και ο Χατζηαργύρης υποστήριζαν την εκδοχή η δολοφονία να διαπράχθηκε από Δεξιούς ή παρακρατικούς(για τη Ρέα) ή από Βρετανούς(για τον Χατζηαργύρη) σύμφωνα άλλωστε με τα απειλητικά τηλεφωνήματα που δεχόταν ο Πολκ στην Αθήνα, λίγο πριν το ταξίδι του στη Βόρεια Ελλάδα.

Η αστυνομική έρευνα ανακάλυψε στο βιογραφικό του Χατζηαργύρη «*ενοχοποιητικά*» στοιχεία που φανέρωναν την «αριστερή του κλήση». Πιο συγκεκριμένα ο Χατζηαργύρης όταν ολοκλήρωσε τις σπουδές του στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου των Αθηνών μετέβη στο Λονδίνο για μεταπτυχιακές σπουδές στον London School of Economics όπου παρακολούθησε μεταξύ των μαθημάτων και σεμινάρια για τον μαρξισμό, από τότε προσανατολίστηκε προς το σοσιαλιστικό ρεύμα και γενικότερα οι κινήσεις του εντοπίζονται στο χώρο της αριστεράς[110]. Το 1935 γίνεται μέλος του Κ.Κ.Ε. Το 1944 υπηρετώντας στο ναυτικό στέλνεται στη Μέση Ανατολή όπου και συμμετέχει σε μία ανταρσία της οποίας η καταστολή του στοίχισε τη φυλάκισή του μαζί με άλλους αγωνιστές στο στρατόπεδο Τομπρούκ, γνωστό και ως «σύρμα» [111].

---

[109] www.xatzikostas.gr

[110] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, βιογραφικά.

[111] Το Τομπρούκ υπήρξε λιμάνι της Α. Λιβύης πάνω στην Μεσόγειο Θάλασσα. Κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου το Τομπρούκ αποτέλεσε κέντρο πολεμικών αναμετρήσεων. Το 1941 οι δυνάμεις των αυστραλών που βρίσκονταν στην υπηρεσία του Βρετανικού στρατού κατόρθωσαν να εκδιώξουν τους Ιταλούς και να αποκτήσουν τον έλεγχο του. Κατά την διάρκεια όμως της επίθεσης των Γερμανών, οι θωρακισμένες δυνάμεις του Africa Corp, κατορθώνουν να πάρουν τον έλεγχο του Τομπρούκ στα μέσα του 1942. Ωστόσο στις 13/11/1942 ανακτήθηκε από τις Αγγλικές δυνάμεις κατά την διάρκεια της ύστατης και επιτυχημένης βρετανικής επίθεσης. Έκτοτε χρησιμοποιήθηκε η περιοχή για σχηματισμό στρατοπέδων συγκέντρωσης (ΠΗΓΗ: www.livepedia.gr).

Τον καλούσαν για ανάκριση σχεδόν κάθε μέρα, μάλιστα στις 6 Ιουνίου τον ανέκριναν επί 14 συνεχόμενες ώρες και προκειμένου να προφυλαχθεί από πιθανά κατασκευασμένα στοιχεία εναντίον του, ζήτησε τη προστασία της Αστυνομίας Αθηνών με τη δικαιολογία ότι η σύζυγός του βρισκόταν σε κίνδυνο. Έτσι με την επίσημη προστασία της Αστυνομίας, οι πιθανότητες να πέσει θύμα μίας κρατικής δολοφονίας ελαχιστοποιούνταν. Όπως άλλωστε ο ίδιος υποστήριζε, *«Ήταν πολύ εύκολο στην Αστυνομία να κατασκευάσει ενοχοποιητικά στοιχεία εναντίον μου και να αποδείξει ότι ήθελε. Το μόνο πιθανό πράγμα που μπορούσε να τους σταματήσει ήταν το γεγονός ότι ο Σοφούλης*-που είχε παντρευτεί τη μητέρα του Χατζηαργύρη-*ήταν ακόμη Πρωθυπουργός. Αλλά για πόσο ακόμα; Και είναι πιθανό ότι κάτι τέτοιο θα τους σταματούσε; Το μίσος τους αυτή τη στιγμή εναντίον μου είναι φαινόμενο».*

Ο αρχηγός του Λαϊκού Κόμματος, ο Τσαλδάρης, προχωρούσε σε καθημερινό «*μπαράζ*» εναντίον του κατηγορώντας τον ότι διέθετε στοιχεία για τον φόνο του αμερικανού αλλά τα απέκρυπτε από τις αρχές και ότι δεν ήταν «*πατριώτης*» [112].

Οι ανταποκριτές Burdett και Secondari, επηρεασμένοι από τον Ayer, προέτρεπαν τις ελληνικές αρχές να κινηθούν γρήγορα και βίαια εναντίον του Χατζηαργύρη ενώ συμβούλευαν τους αξιωματούχους της αμερικανικής πρεσβείας ότι ο μόνος τρόπος για να δώσει ο Χατζηαργύρης παραπάνω πληροφορίες, είναι να υποβληθεί στην παλιά εξέταση του «τρίτου βαθμού» [113].

Μάλιστα στα απομνημονεύματά του ο Ayer θυμάται ότι σε μία συνομιλία που είχε με τους δύο δημοσιογράφους του CBS, στην αρχή ακόμα της έρευνας, ο Secondari του είπε,

«…ακόμα πιστεύω ότι ο Κώστας Χατζηαργύρης είναι μπλεγμένος στην υπόθεση. Είμαι σίγουρος ότι δεν λέει την αλήθεια. Είναι καταραμένα καμαρωτός. Γνωρίζει ότι κανείς δεν πρόκειται να τον βάλει φυλακή ή να γίνει σκληρός μαζί του γιατί είναι ο θετός γιος του Σοφούλη και αντιπροσωπεύει τη μεγαλειότητα του αμερικανικού τύπου. Ξέρεις τι θα ήθελα να κάνω; Θα ήθελα να ρίζω δύο τρεις πιστολιές μέσα στη νύχτα τόσα κοντά του ώστε να πέσει το καπέλο του. Τότε λοιπόν που θα γινόταν καλός και φοβισμένος , θα ήθελα να τον απαγάγω για λίγο και να μιλήσουμε ειλικρινά. Στοιχηματίζω ότι θα μάθαινα αυτά που ήθελα να μάθω…»[114].

Αλλά και η Ρέα Πολκ αποτέλεσε έναν από τους πρωταρχικούς και κύριους στόχους της ανακριτικής διαδικασίας. Όπως για τον Χατζηαργύρη έτσι και για αυτή είχαν κάθε λόγο να την χαρακτηρίζουν εχθρό του καθεστώτος καθώς υποστήριζε το ενδεχόμενο τον Πολκ να δολοφόνησαν οι Δεξιοί ή κάποιοι που ανήκουν στο περιβάλλον αυτό καθώς ο σύζυγός της γνώριζε τις παρανομίες κάποιων δεξιών πολιτικών και συγκεκριμένα του Τσαλδάρη και τους απειλούσε με την αποκάλυψή τους.

Υποστήριζαν ότι η Ρέα Πολκ ήταν μέλος του Κ.Κ.Ε. με ενεργή δράση στην Αίγυπτο και πως ήταν πολύ πιθανό να ήταν πράκτορας των κομμουνιστών.

---

[112] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 220-224.

[113] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk-The Press covers up a death in the family,* Temple University Press T editions, Philadelphia 1996, pg. 58.

[114] Frederic Ayer, *The body in the harbor,* Henry Regnery Company editions, Chicago 1957, pg. 285.

Και η Ρέα Πολκ όπως και ο Χατζηαργύρης καλούνταν συνεχώς από την ασφάλεια για ανακρίσεις. Συγκεκριμένα η Ρέα Πολκ κλήθηκε να καταθέσει στις 17 και 18 Μαΐου στη Θεσσαλονίκη, στις 24, 25, 31 Μαΐου και 5 Ιουνίου στην Αθήνα και στις 24 και 25 Ιουνίου ξανά στη Θεσσαλονίκη[115].

Όταν μετά την ανεύρεση του πτώματος του Πολκ ο Μουσχουντής κάλεσε τη Ρέα Πολκ, την κατηγόρησε ευθέως λέγοντάς της, *«...Δεν είναι αλήθεια ότι είχες εραστή που ορκιζόταν ότι θα σκοτώσει τον σύζυγό σου; Ή μήπως εσύ οργάνωσες τον φόνο λόγω της ζήλιας σου για τον Πολκ;...»* [116].

Η αστυνομική έρευνα προσπάθησε να εμπλέξει τη Ρέα Πολκ στον φόνο και να στηρίξει την ενοχή της σε διάφορα σενάρια, όπως σ' αυτό της συζυγικής απάτης και της κληρονομιάς μεγάλου ποσού από την ασφάλεια ζωής του Πολκ[117].

Η αστυνομία είχε έναν ακόμα λόγο να θέλει να ενοχοποιήσει τη χήρα του Πολκ. Η Ρέα Πολκ είχε έναν ξάδερφο, τον Φοίβο Ανωγιαννάκη που ήταν εξόριστος στην Ικαρία λόγω των κομμουνιστικών του πεποιθήσεων. Η είδηση αυτή έφτασε στην αστυνομία λίγες μέρες μετά την ανακάλυψη του πτώματος του αμερικανού από έναν δημοσιογράφο στον οποίο η Ρέα Πολκ είχε εμπιστευθεί ότι ο σύζυγός της πριν φύγει για την Θεσσαλονίκη είχε επισκεφτεί τον ξάδερφό της αλλά η επίσκεψη ήταν μάταιη από τη στιγμή που ο Πολκ δεν μιλούσε ελληνικά και ο ξάδερφός της αγγλικά. Αμέσως οι αρχές κινητοποιήθηκαν φέρνοντας τον Φοίβο Ανωγιαννάκη αντιμέτωπο με εκτεταμένες ανακρίσεις σχετικά με την δολοφονία του Πολκ, κάτι που εκνεύρισε τη Ρέα Πολκ καθώς γνώριζε ότι ο ξάδερφός της έπασχε από φυματίωση[118].

Εκείνη με τις υποδόριες αυτές ανακριτικές μεθόδους κατάλαβε απευθείας ότι προσπαθούσαν να βρουν τρόπο να την ενοχοποιήσουν και αποφάσισε να αντιμετωπίσει δυναμικά τον Μουσχουντή αποβάλλοντας την παθητική στάση στις κατηγορίες που θα τις προσέπιπταν και αρνούμενη να υποπέσει στις όποιες παγίδες του που ήθελε να την παρασύρει ώστε να μην της «φορτώσουν» κάποιο ρόλο στην υπόθεση. Είχε πλέον πειστεί ότι σκοπός τους ήταν να την εξαντλήσουν και να την αναγκάσουν να υπογράψει ένα επίσημο χαρτί όπου θα εξέφραζε τη γνώμη ότι το φόνο διέπραξαν οι αντάρτες.

Συνειδητοποιώντας ο Μουσχουντής πως η εκδοχή «*φόνος λόγω ζήλιας*» δεν ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις εξιχνίασης της δολοφονίας, αποφάσισε να στρέψει αλλού τις προσπάθειές του, κάπου που θα του απέφεραν αποτέλεσμα. Ο κρατικά κατευθυνόμενος τύπος της εποχής ενίσχυε το έργο των αρχών καθώς μέσα από διάφορα άρθρα προσπαθούσε να παρουσιάσει τη Ρέα Πολκ ως, «*Κακή Ελληνίδα, όχι πατριώτισσα και ακόμη ως κακή σύζυγο*».

---

[115] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 46.

[116] ο.π., σελ. 224-226.

[117] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 45.

[118] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 53.

Όμως λίγο καιρό αργότερα, στις 26 Ιουνίου, η Ρέα Πολκ εμφανίζεται «*μεταμελημένη*» στα γραφεία της ασφάλειας Θεσσαλονίκης και ο Μουσχουντής δηλώνει, *«παρόλο που η Ρέα δεν είπε όλη την αλήθεια δεν αισθάνομαι ότι κατέχει ενοχοποιητικές πληροφορίες».* Ο λόγος που προχώρησε σε μία τέτοια ανακοίνωση είναι ότι η Ρέα Πολκ κατέθεσε τόσο στον ίδιο όσο και στον εισαγγελέα Κωνσταντινίδη ότι πιστεύει πως, «*τη δολοφονία του συζύγου της την διέπραξαν οι Κομμουνιστές*» και πως πίστευε επίσης ότι «*αν την δολοφονία την είχαν διαπράξει οι δεξιοί τότε το πτώμα ποτέ δεν θα ανακαλυπτόταν*». Ο Μουσχουντής έλαβε τη δήλωση αυτή ως «*ειλικρινή μεταστροφή*». Την έβαλαν μάλιστα να υπογράψει για τη δήλωσή της αυτή σε δύο ένορκες βεβαιώσεις ενώπιον των ελληνικών αρχών και της αμερικανικής πρεσβείας[119].

Δύο μέρες μετά τη «στροφή» της Ρέας Πολκ, οι αρχές της επέτρεψαν να φύγει για το Μοντκλέρ του Νιου Τζέρσει, χρησιμοποιώντας τη βίζα της ως χήρα του Πολκ αποφεύγοντας έτσι την πολυετή αναμονή που θα απαιτούσε η χορήγηση της κανονικής βίζας.[120]

Μετά την εγκατάσταση της Ρέας Πολκ στην Αμερική, η μητέρα της κάνει δήλωση στο Υπουργείο Τύπου, ευχαριστώντας το για το ενδιαφέρον που έδειξε και παρακαλεί τον υπουργό να διαβιβάσει την ευγνωμοσύνη της κόρης της στην ελληνική κυβέρνηση, *«η οποία συμμερίστηκε πλήρως τη θλίψη της για το τραγικό γεγονός»* και κυρίως στις δικαστικές και αστυνομικές αρχές της Θεσσαλονίκης και της Αθήνας, συμπεριλαμβανομένων των Κωνσταντινίδη, Μουσχουντή και Έβερτ. Η Ρέα Πολκ δεν επέστρεψε στην Ελλάδα για την υπόθεση Πολκ αν και κατεβλήθησαν αρκετές προσπάθειες για να την κάνουν να επιστρέψει πριν την πάροδο ενός έτους. Η ζωή της Ρέας Πολκ στο εξωτερικό της απέφερε ένα πτυχίο, ένα νέο σύζυγο και ένα γιο[121].

Ο εισαγγελέας εφετών Κωνσταντινίδης στην προσπάθειά του να βρεθεί κάποιος πιθανός ύποπτος για τη διάπραξη της δολοφονίας, υποστήριξε ότι ο φόνος πιθανώς να εκτελέστηκε και από κάποιον συνάδελφο δημοσιογράφο του Πολκ που ζήλευε και επιθυμούσε να πάρει τη θέση του ως ανταποκριτή της Μέσης Ανατολής. Βέβαια η εκδοχή αυτή από την πρώτη στιγμή αποκλείστηκε από τον Gibson καθώς ο Πολκ ήταν έτοιμος να φύγει για την Αμερική δεχόμενος μία υποτροφία σε πανεπιστήμιο εκεί, επομένως μία τέτοια υποψία έπρεπε να αποκλειστεί ως απίθανη[122].

---

[119] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ.166-7.

[120] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 235-6.

[121] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 167-8.

[122] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 46.

ΙΙ) ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΙΕΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΤΩΝ ΔΟΛΟΦΟΝΩΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ

Τρεις μήνες μετά την ανεύρεση του πτώματος του Πολκ στο Θερμαϊκό δεν είχε γίνει καμία σύλληψη και κανένας πιθανός ύποπτος-όσο αναφορά το πρόσωπο και όχι την προέλευση-δεν υπήρχε για την Αστυνομία. Μπορεί στην Ελλάδα του εμφυλίου με τους δεκάδες νεκρούς από σφαίρες και από ασιτία, ο φόνος του Πολκ να ήταν απλά ένας ακόμα φόνος, για τις Η.Π.Α. όμως ήγειρε μεγάλες αντιδράσεις πιέζοντας για την ανακάλυψη των ενόχων.

Ο Μαρόου, δημοσιογράφος, φίλος και συνεργάτης του Πολκ, εκνευρισμένος με την έλλειψη προόδου στην υπόθεση πίεζε συνέχεια μέσω αναφορών του πάνω στο θέμα, «*Ένας αμερικανός ανταποκριτής, δολοφονήθηκε σε μία ξένη χώρα κάνοντας τη δουλειά του. Η δολοφονία του μειώνει την αξία ζωής των αμερικανών ανταποκριτών. Μειώνει την αλήθεια…Όλοι οι δημοσιογράφοι είναι ιδιαίτερα ενδιαφερόμενοι στην εύρεση των δολοφόνων του Πολκ. Η επιβίωση της αλήθειας και η ελεύθερη μετάδοση των νέων βρίσκονται σε κίνδυνο…Η δολοφονία ενός καλού ανταποκριτή είναι κάτι περισσότερο από το θάνατο ενός άνδρα. Είναι η δολοφονία της αλήθειας και η αλήθεια αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα για να επιβιώσει σήμερα*» [123].

Η Επιτροπή Newsmen που συστάθηκε από ανήσυχα πνεύματα της αμερικανικής δημοσιογραφίας που δεν εμπιστεύονταν τη διαδικασία που διεξαγόταν από τις αστυνομικές αρχές για την εύρεση των δολοφόνων του Πολκ και επιθυμούσαν να στείλουν δικούς τους εκπροσώπους για να αναλάβουν ιδιωτική έρευνα επί της υπόθεσης, λειτούργησε σαν ένας ακόμα παράγοντας πίεσης. Μεταξύ των μελών ήταν οι William Polk, William Price, John Donovan, Marcelle Hitschmann, Ted Berkman και Constantine Poulos(Κωνσταντίνος Πούλος) [124].

Ο William Polk ήταν από τους πρώτους που δεν είχαν πειστεί για την αξιοπιστία των ερευνών που διεξάγονταν από τις αστυνομικές αρχές και πρωτοστάτησε στις προσπάθειες της Επιτροπής Newsmen να εξασφαλιστούν τα αναγκαία κεφάλαια προκειμένου να μπορέσουν να στείλουν ως αντιπροσώπους τους στην Ελλάδα μία τριμελή ομάδα που θα αποτελείτο από τον John Donovan, τον Constantine Poulos και τον ίδιο[125].

Τα χρήματα που χρειάζονταν για την κάλυψη της αποστολής αυτής ήταν αρκετά και έπρεπε να βρουν κάποιο τρόπο για να τα εξασφαλίσουν. Έτσι η Επιτροπή και ο William Polk, επιδόθηκαν σε μία

---

[123] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 269

[124] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 147.

[125] ο.π., σελ. 99.

εκστρατεία συγκέντρωσης χρημάτων από δωρεές. Ωστόσο οι όποιες προσπάθειες δεν απέδωσαν καρπούς. Οι περιοδείες του W. Polk κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, οι επαφές του με παραγωγούς και σκηνοθέτες του Hollywood καθώς και οι εκκλήσεις προς την Επιτροπή Lippmann αλλά και προς τον W. Donovan, δεν έφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα[126].

Οι περιοδείες ελάχιστα συγκίνησαν τους συναδέλφους δημοσιογράφους, οι παραγωγοί αναγκάστηκαν- λόγω ανωτέρων πιέσεων που δέχθηκαν- να απορρίψουν την πρόταση για να γυριστεί ταινία σχετική με την υπόθεση Πολκ και έτσι το φως της ελπίδας για εύρεση χρηματοδοτών έσβησε πριν προλάβει να ανάψει. Η Επιτροπή Lippmann αρνήθηκε κατηγορηματικά την όποια συνεργασία με την ανεξάρτητη ομάδα δημοσιογράφων της Επιτροπής Newsmen με την αιτιολογία ότι η Επιτροπή Lippmann εκπροσωπούσε επίσημα όλα τα αμερικανικά δημοσιογραφικά μέσα στην υπόθεση Πολκ. Ο W. Donovan με τη σειρά του απέκλεισε οποιοδήποτε ενδεχόμενο βοήθειας και συνεργασίας με την Επιτροπή Newsmen[127].

Η αποτυχία των προσπαθειών τους είχε προδιαγραφεί πριν καν αρχίσουν οι όποιες προσπάθειες. Η αμερικανική Κυβέρνηση δεν θα επέτρεπε ποτέ την αποστολή στην Ελλάδα μίας ανεξάρτητης ομάδας που θα αναλάμβανε ιδιωτική έρευνα για την υπόθεση Πολκ. Η διακαής επιθυμία της αμερικανικής πολιτικής να διατηρήσει την υπάρχουσα ελληνική κυβέρνηση στην εξουσία, οδηγούσε στην αύξηση της αντικομμουνιστικής ιδεολογίας εντός των Η.Π.Α., στην μείωση της ανεκτικότητας απέναντι σε αντίθετες πολιτικές επιλογές και στην γενικότερη εξάπλωση προκαταλήψεων στα αμερικανικά μέσα ενημέρωσης αλλά και στην Επιτροπή Lippmann[128].

Από τη στιγμή που οι Η.Π.Α. επένδυαν καθημερινά εκατομμύρια δολάρια στην Ελλάδα για να νικήσουν τους Έλληνες κομμουνιστές, έντυναν και εξόπλιζαν τον ελληνικό στρατό και στήριζαν διπλωματικά την ελληνική κυβέρνηση τηρώντας στάση ανεκτικότητας απέναντι στις όποιες υπερβολές και άνομες πράξεις της, δεν θα επέτρεπαν σε καμία ανεξάρτητη ομάδα δημοσιογράφων να «σκαλίσει» τον τρόπο διεξαγωγής των ερευνών που ίσως δεν ήταν ορθός από νομική άποψη.

Μάλιστα εναντίον της ιδιωτικής έρευνας δεν παρέλειψαν να εκδηλωθούν και οι εκπρόσωποι του CBS, Burdett και Secondari, οι οποίοι δήλωσαν ότι ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα πρέπει να αποκλεισθεί καθώς η ελληνική αστυνομία θα βρει πιο γρήγορα τους δολοφόνους αν δεν δέχεται την πίεση της δημοσιότητας[129].

Τελικά η Επιτροπή Newsmen δεν κατόρθωσε να συλλέξει τα απαραίτητα κονδύλια για αυτή την αποστολή και έτσι εγκατέλειψε την προσπάθεια λυγίζοντας υπό το βάρος των πιέσεων που δέχθηκε από την επίσημη αμερικανική πολιτική στο σύνολό της.

---

[126] ο.π., σελ. 99-101.
[127] ο.π., σελ. 100-101.
[128] ο.π., σελ. 101-102.
[129] ο.π., σελ. 103.

Ωστόσο ο W. Polk παρακολούθησε τη δίκη μετά την ανεύρεση των ενόχων καλύπτοντας μόνος του τα έξοδα, το ίδιο έκανε και ο Constantine Poulos. Ο τελευταίος[130] έχοντας γνωρίσει τους αντάρτες του ΕΑΜ/ ΕΛΑΣ στα πλαίσια του δημοσιογραφικού του καθήκοντος και έχοντας στο ιστορικό του άρθρα που καυτηρίαζαν την βρετανική και αμερικανική κυριαρχία στην Ελλάδα, είχε προκαλέσει το αρνητικό ενδιαφέρον των αμερικανών αξιωματούχων. Μάλιστα ο αμερικανός πρεσβευτής Grady, είχε προτείνει στις Η.Π.Α. να δηλωθεί ο Poulos ως αναξιόπιστο άτομο και να μην του χορηγηθεί η αναγκαία άδεια για να ταξιδέψει στην Ελλάδα[131].

Βέβαια με τα δεδομένα πολιτικά πλαίσια της αντικομμουνιστικής υστερίας, της παροχής αμερικανικής στήριξης στην ελληνική κυβέρνηση ανεξαρτήτως κάθε κόστους και της ανάπτυξης ψυχροπολεμικού κλίματος, τα μέλη της Επιτροπής Newsmen δεν θα έμεναν ατιμώρητα για αυτή τους την «ανταρσία». Για μία ολόκληρη ζωή θα πλήρωναν την «απερισκεψία» να αναλάβουν πρωτοβουλίες που δεν συμβάδιζαν με την τότε αμερικανική πολιτική στην Ελλάδα. Τη ζωή τους στοίχειωσε η δίψα των αμερικανικών «κορακιών» για εκδίκηση. Η καριέρα[132] πολλών μελών της Επιτροπής καταστράφηκε και αναγκάστηκαν να αναλάβουν άλλες δουλειές άσχετες καθώς η πρόσβαση στο χώρο της δημοσιογραφίας δεν ήταν πλέον δυνατή για αυτά. Όλες οι πόρτες για αυτούς έκλειναν πριν καν ανοίξουν. Τέτοια πικρή εμπειρία βίωσε ο John Donovan, η Marcelle Hitschmann και ο Constantine Poulos. Ο W. Polk που σπούδασε ιστορία στο πανεπιστήμιο του Harvard και τελείωσε το 1958 έχοντας αποκτήσει διδακτορικό τίτλο, δεν εξαιρέθηκε από τις προβλεπόμενες ποινές. Όταν λίγο καιρό αργότερα ήταν υποψήφιος για μία θέση στο State Department, ο στρατηγός Ο. Donovan φρόντισε να επισκιάσει την υποψηφιότητά του φτιάχνοντας ένα φάκελο με «επιβαρυντικό» υλικό εναντίον του και τον κατέθεσε στο FBI[133].

Η μητέρα του Πολκ, έχοντας μόλις λίγες μέρες επιστρέψει στις Η.Π.Α. από την κηδεία του γιου της στην Αθήνα, σε σύσκεψη των δημοσιογράφων της Επιτροπής Newsmen σημειώνει το γεγονός ότι η ελληνική αστυνομία δεν έκανε καμία πρόοδο για την εξεύρεση των δολοφόνων του γιου της[134].

Ο Γερουσιαστής George Sadowski, βαθιά εκνευρισμένος από την δολοφονία δήλωσε στους δημοσιογράφους ότι σκόπευε να ζητήσει από το State Department να τους ενημερώσει διεξοδικώς για την υπόθεση και πως αν αυτό αποτύγχανε, *«…θα ζητήσω από τον Λευκό Οίκο να κανονίσει μία ειδική επιτροπή γερουσιαστών για να ερευνήσουν την υπόθεση…είμαι σίγουρος πως αν αυτή η κτηνώδης και δειλή δολοφονία είχε διαπραχθεί στην Ρωσία ή σε οποιοδήποτε άλλο επονομαζόμενο κράτος-*

[130] .π., σελ. 102-103, 236-237.
[131] ο.π., σελ. 101.
[132] ο.π., σελ. 147-154.
[133] ο.π., σελ. 150.
[134] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 21-22.

δορυφόρος, αν ένας από τους πρώην αγωνιστές μας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και εξέχων δημοσιογράφος είχε δολοφονηθεί σε οποιαδήποτε χώρα που βρίσκεται πίσω από τον Σιδηρούν Παραπέτασμα, τότε θα υπήρχαν εκατοντάδες Γερουσιαστές που θα ούρλιαζαν στα ουράνια για μία έρευνα...» [135].

Ωστόσο το ζήτημα έκλεισε μέσα σε λίγες μέρες όταν πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ του State Department και των γερουσιαστών Lodge, Folger, Brook Hays και Sadowski. Το State Department υποστήριξε πως η ανάληψη έρευνας εκ μέρους των αμερικανών γερουσιαστών θα σήμαινε την έλλειψη εμπιστοσύνης προς την Ελληνική Κυβέρνηση ενώ παράλληλα θα αποτελούσε προπαγανδιστικό όπλο στα χέρια των Κομμουνιστών. Μόνο ο Sadowski δεν είχε πειστεί από τις διαβεβαιώσεις του State Department ότι η έρευνα βρισκόταν σε ικανά χέρια αλλά από τη στιγμή που οι υπόλοιποι είχαν πειστεί και ο ίδιος δεν αποτελούσε δυναμική προσωπικότητα του Κογκρέσου, αποφάσισε να αφήσει το θέμα να παρακμάσει.

Εκτός από τις παραπάνω πιέσεις που δεχόταν η ελληνική Αστυνομία αλλά και ολόκληρη η ελληνική κοινή γνώμη για την ανεύρεση των δολοφόνων του Πολκ, ο Ο. Ντόνοβαν αποφασίζει να επισκεφθεί τον ταγματάρχη Μουσχουντή στις 24 Ιουλίου προκειμένου να τον πιέσει για την διαλεύκανση της υπόθεσης. Σ' αυτή τη συνάντηση, ο Ο. Ντόνοβαν έκανε σαφή την επιθυμία ολόκληρης της Αμερικής να πραγματοποιηθεί κάποια επίσημη σύλληψη. Ο Μουσχουντής έπρεπε αφενός να ανταποκριθεί στην απαίτηση των Αμερικανών να βρεθεί ένας ένοχος οποιονδήποτε πολιτικών πεποιθήσεων-έστω και αν η πλειοψηφία προτιμούσε τη λύση «Κομμουνιστικού παράγοντα»-και αφετέρου στη δέσμευση πως καθήκον του είναι να εξιχνιάσει τη δολοφονία επιρρίπτοντας την ευθύνη για τη διάπραξη της δολοφονίας στους κομμουνιστές[136].

Στην επίσκεψη παρόντες ήταν και οι Μπέρντετ, Γκίμπσον και Κέλις. Ο Μουσχουντής προκειμένου να δικαιολογήσει την καθυστέρηση προόδου επί της υπόθεσης, χρησιμοποίησε το γεγονός ότι είχε πρόσφατα κάποιο αυτοκινητιστικό ατύχημα κάτι που οδήγησε στην προσωρινή διακοπή της ανάκρισης. Ο Ουίλλιαμ Ντόνοβαν υπενθύμισε στον Μουσχουντή ότι μόλις πέντε εβδομάδες πριν τους είχε υποσχεθεί πως, *«Μέσα σε δύο εβδομάδες θα είναι γνωστό το όνομα του δολοφόνου».* Επίσης πίεζε τον Μουσχουντή προκειμένου να μάθει αν υπήρξε κυβερνητική πίεση που καθυστέρησε την ανακριτική διαδικασία. Η απάντηση του ταγματάρχη ήταν αρνητική. Ο Ουίλλιαμ Ντόνοβαν του ανέφερε επίσης πως διάβασε την έκθεση του προς τον Γκίμπσον αλλά δεν τον ικανοποίησε καθώς, *«Δεν ήταν αστυνομική έκθεση αλλά πολιτικολογία».* Ο Ουίλλιαμ Ντόνοβαν ανέφερε πως επιθυμούσε

---

[135] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 20.

[136] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ,* εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 171-185.

μία «*αληθινή, ειλικρινή εικόνα*» της διαδικασίας των ερευνών διαφορετικά θα έπρεπε «*να κάνει δημόσια δήλωση σχετικά με τον τρόπο που διεξάγεται η ανάκριση*» [137].

Μετά από αρκετές ώρες συζήτησης, αμφιβολίας, παραπόνων και υποσχέσεων, ο Ο. Ντόνοβαν ευχαρίστησε τον Μουσχουντή και δήλωσε ότι «ήξερε πως δεν υπάρχει θέμα παρεξήγησης μετά την ειλικρινή συζήτηση και πως ο ταγματάρχης έχαιρε πλήρους εμπιστοσύνης».

Ο Μουσχουντής προσπαθούσε να πείσει τον Ο. Ντόνοβαν ότι οι αρχές είχαν εξετάσει όλους τους πιθανούς παράγοντες-τη δεξιά, την αριστερά, τους παρακρατικούς, τις περιπτώσεις ερωτικού δεσμού και επαγγελματικής αντιζηλίας και όλα τα εμπλεκόμενα πρόσωπα, ακόμα και τους Άγγλους-όλα όμως τα στοιχεία συνέκλιναν στο ότι οι δράστες του εγκλήματος ήταν αριστεροί και ότι αν και δεν ήταν επαρκή, μια μέρα κάποιος αντάρτης θα συλλαμβανόταν και η «αλήθεια» θα γνωστοποιούνταν. Ο Ουίλλιαμ Ντόνοβαν ρώτησε πόσο χρόνο θα χρειαζόταν για κάτι τέτοιο αλλά ο ταγματάρχης δεν απάντησε με σαφήνεια.

Ο Ουίλλιαμ Ντόνοβαν εξέφρασε το φόβο ότι ίσως η χρονοτριβή και οι αντίξοες συνθήκες αποτρέψουν τις ελληνικές αρχές από την ανεύρεση των ενόχων και η υπόθεση οδηγηθεί στον φάκελο, τερματίζοντας την ανακριτική διαδικασία, αποτέλεσμα που θα προξενούσε παρεξηγήσεις και προστριβές μεταξύ Ελλάδας και Αμερικής.

Η συνάντηση αυτή υπήρξε καθοριστική για τις αρχές που είχαν αναλάβει τη διαλεύκανση της υπόθεσης ώστε να προχωρήσουν σε μία σύλληψη ανεξαρτήτως στοιχείων, άλλωστε δεν είχαν ανάγκη τις αποδείξεις, αν χρειαζόταν θα τις κατασκεύαζαν και αυτό έκαναν.

ΙΙΙ) Η ΕΠΙΣΠΕΥΣΗ ΜΙΑΣ ΛΥΣΗΣ «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ» ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Μετά την αποτυχημένη προσπάθεια της αστυνομίας να φορτώσει το φόνο στον Χατζηαργύρη και στη χήρα Πολκ που είχαν «ένοχο κομμουνιστικό παρελθόν», η αστυνομία στράφηκε προς άλλο πρόσωπο που ωστόσο θα πληρούσε τις προδιαγραφές, δηλαδή θα είχε αριστερό παρελθόν και παρόν.

Τώρα οι κινήσεις και οι επιλογές της Αστυνομίας όφειλαν να είναι γρήγορες καθώς οι πιέσεις που δεχόταν από κάθε πλευρά δεν της άφηναν περιθώρια ελιγμού και καθυστέρησης.

Οι εξελίξεις έπεισαν τις ανακριτικές αρχές Θεσσαλονίκης ότι οι αμερικανοί και πλέον νέοι προστάτες τους δεν θα αισθάνονταν ότι είχε απονεμηθεί δικαιοσύνη αν δεν συλλάμβαναν και δεν καταδίκαζαν πρόσωπα αριστερών φρονημάτων αρκεί να πληρούσαν τα ανάλογα αριστερά «*πιστοποιητικά*». Δύο εβδομάδες μετά τη συνάντηση με τον Ο. Ντόνοβαν οι αστυνομικές αρχές έκαναν το πρώτο βήμα ανοίγοντας τους ασκούς του Αιόλου.[138] Ο Μουσχουντής ανέφερε ότι ο

---

[137] ο.π., σελ. 109-110.

[138] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 180.

αντάρτης Ευάγγελος Βασβανάς, ένας από τους πολύ γνωστούς Κομμουνιστές στη Θεσσαλονίκη, εισήλθε στην πόλη μία εβδομάδα πριν την άφιξη του Πολκ. Ο Βασβανάς κατόρθωσε κατά κάποιο τρόπο να διαφύγει από τις ελληνικές δυνάμεις που βρίσκονταν συνέχεια σε επιφυλακή λόγω του εμφυλίου αλλά αιχμαλωτίστηκαν πέντε άλλοι αντάρτες.[139]

Για να ενισχύσει την ακρίβεια της αναφοράς του επικαλέστηκε την πληροφορία που του μετέφερε ο βρετανός αρχηγός της Αποστολής για Εκπαίδευση των Σωμάτων Ασφαλείας, ο Μάρτιν στον αρχηγό της Αστυνομίας Θεσσαλονίκης, τον Ξανθόπουλο, ότι αναμενόταν η άφιξη στη πόλη ενός υψηλόβαθμου στελέχους του Κ.Κ.Ε. που πιθανότατα να δημιουργούσε προβλήματα. Οι πληροφορίες του Μάρτιν χρησιμοποιήθηκαν υπέρ της εκδοχής περί «Κομμουνιστικού παράγοντα» και κυρίως υπέρ του ρόλου που διαδραμάτισε ο Βασβανάς ο οποίος σύμφωνα με τα λεγόμενα του Μουσχουντή είχε αναλάβει την οργάνώση της δολοφονίας του αμερικανού.[140]

Ο Μουσχουντής συνέχισε υποστηρίζοντας πως ο Πολκ είχε ήδη βρει τον σύνδεσμο που θα τον έφερνε σε επαφή με τους αντάρτες από την Αθήνα και πως είχε ήδη κανονίσει από εκεί ένα ραντεβού στη Θεσσαλονίκη με άτομα που θα τον οδηγούσαν στον Μάρκο Βαφειάδη, κάτι που επιθυμούσε ιδιαίτερα όπως φάνηκε και από το γράμμα που βρέθηκε στο δωμάτιο του στο ξενοδοχείο Αστόρια, *«…αν χρειαστεί και με δεμένα τα μάτια θα πάω στον Μάρκο…»*[141].

Τελικά η Αστυνομία απέδιδε το έγκλημα στον συνταγματάρχη κομμουνιστή Βασβανά, αρχηγό των ανταρτικών δυνάμεων της Πιερίας που ήταν στη Θεσσαλονίκη από τις 4 ως τις 9 Μαΐου.

Αναλυτικά η γνώμη που είχαν σχηματίσει οι αστυνομικές αρχές για τη διάπραξη της δολοφονίας ένα μήνα μετά είναι η εξής,

Ο Πολκ φεύγει από το Αστόρια το βράδυ του Σαββάτου για να συναντήσει το δεύτερο σύνδεσμο που θα τον έφερνε σε επαφή με τους αντάρτες του Μάρκου Βαφειάδη, ο πρώτος σύνδεσμος σύμφωνα με τα όσα υποστήριζε η ασφάλεια είχε γίνει στην Αθήνα. Ο Πολκ πιθανό να πίστευε πως η συνάντηση αυτή δεν θα αποτελούσε την αρχή του προορισμού του στους αντάρτες αλλά θα συναντιόντουσαν για να κανονίσουν τα σχετικά με το επικείμενο ταξίδι. Το ραντεβού περιελάμβανε δείπνο είτε σε εστιατόριο είτε σε καΐκι-με πιο πιθανή τη πρώτη εκδοχή-καθώς δεν ήταν εύκολο να πραγματοποιηθεί σε καΐκι τέτοιο δείπνο[142].

Σύμφωνα με την Αστυνομία ο Πολκ πρέπει να επιβιβάστηκε μετά το γεύμα σε βάρκα όπου και τον πυροβόλησαν και αυτό γιατί θεωρούσε σχεδόν απίθανο να μεταφέρουν έναν άνθρωπο που

---

[139] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 244.

[140] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 214.

[141] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.,* Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pp. 248- 250

[142] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 56-58.

αιμορραγούσε μέσα στους δρόμους της πόλης για να τον πετάξουν στη θάλασσα**.** Αντίθετα φαίνεται λογικό να επιβιβάστηκε ο ίδιος πριν από τη δολοφονία σε καΐκι.
Μετά τον πυροβολισμό του έδεσαν τα πόδια και τα χέρια, έψαξαν και βρήκαν το πορτοφόλι του, τη δημοσιογραφική του ταυτότητα, εξαφάνισαν την ατζέντα και το σημειωματάριο του και τον πέταξαν στη θάλασσα. Σύμφωνα μ' αυτή την εκδοχή κάποιος από τους δολοφόνους φρόντισε να ταχυδρομήσει την ταυτότητα του Πολκ σε φάκελο χωρίς γραμματόσημο προς το Γ΄ αστυνομικό τμήμα Θεσσαλονίκης τη Δευτέρα το πρωί.
Ωστόσο η αστυνομία δεν έκανε καμία αναφορά στο γεγονός ότι ο φάκελος που ταχυδρομήθηκε από άγνωστο αποστολέα περιελάμβανε εκτός από την ταυτότητα και κάτι «τόσο αθώο όσο και το διαφημιστικό φυλλάδιο της Παναμέρικαν».

Το ερώτημα που γεννιόταν τώρα ήταν πως κατόρθωσε ο Βασβανάς να έρθει σε επαφή με τον Πολκ. Ένα ακόμα κρίσιμο ερώτημα για το οποίο έπρεπε να βρεθεί μία λύση από την αστυνομία. Ποιος έφερε σε επαφή αυτούς του δύο; Ποιος μεσολάβησε για την συνεννόηση του Βασβανά με τον Πολκ; Ποιος ανέλαβε να κάνει τον μεταφραστή αφού ο Πολκ δεν μίλαγε ελληνικά και ο Βασβανάς δεν γνώριζε αγγλικά αντίστοιχα; Ποιος ήταν ο ενδιάμεσος σύνδεσμος στη Θεσσαλονίκη που θα οδηγούσε τον Πολκ στους δολοφόνους του;

Μ' αυτά τα δεδομένα η Αστυνομία χρειαζόταν έναν ακόμα «αποδιοπομπαίο τράγο», αλλά από πού θα τον αντλούσε; Σαφώς από το χώρο της Αριστεράς, κάποιος που να ανήκε εκεί ή να είχε τουλάχιστον «ένοχο παρελθόν» και να μιλούσε καλά αγγλικά.

Ανάμεσα στα πιθανά ονόματα που ίσως γνώριζαν κάτι ή ήταν αναμεμιγμένα στην δολοφονία που ανέφερε η λίστα του Κέλις που παρέδωσε ύστερα από έρευνά του στην Αστυνομία στις 22 Ιουλίου ήταν πρόσωπα όπως η στρατιωτική αστυνομία Θεσσαλονίκης-χωρίς να γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένα ονόματα-, ο Στεφανάκης-ο αρχηγός της πολιτικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης-, ο Γεώργιος Δρόσος-ο Εκπρόσωπος της ελληνικής αντιπροσωπείας στη Βαλκανική Επιτροπή Ειρήνης του Ο.Η.Ε.-UNSCOB-, ο Καβανίδης-ο Υπουργός που έδωσε την άδεια στον Πολκ να ταξιδέψει στη Βόρεια Ελλάδα-, ο συνταγματάρχης Αθηνών Πάπας, ο συνταγματάρχης των ελληνικών υπηρεσιών Γεωργαντάς, ο Λυμπερόπουλος της Βαλκανικής Επιτροπής Ειρήνης και ο δημοσιογράφος Γρηγόρης Στακτόπουλος. Αυτή η λίστα του Κέλις με τους πιθανούς υπόπτους έλυσε τα χέρια της Αστυνομίας. Το όνομα του Γρηγόρη Στακτόπουλου ήταν το μόνο που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί καθώς ανταποκρινόταν στην εκδοχή του «Κομμουνιστικού παράγοντα» που τόσο έντονα είχε υποστηρίξει από την πρώτη κιόλας στιγμή[143].
Ο Γρηγόρης Στακτόπουλος είχε αποτελέσει μέλος του Κ.Κ.Ε. -αν και αυτό το έκανε αποκλειστικά για να βρει δουλειά άλλωστε είχε συνεργαστεί όπως αναφέρθηκε και παραπάνω με εργοδότες διαφόρων

[143] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 249.

πολιτικών πεποιθήσεων-και η Αστυνομία μπορούσε να το χρησιμοποιήσει εναντίον του, γνώριζε πολύ καλά την αγγλική γλώσσα λόγω των σπουδών του και είχε συναντήσει τον Πολκ με την Έλεν Μάμας.

Τα στοιχεία υπήρχαν, αν και δεν ήταν ενοχοποιητικά, πολύ εύκολα θα μπορούσαν να τα προσαρμόσουν στη δική τους εκδοχή–όπως άλλωστε έκαναν-και να βρεθεί η πολυπόθητη λύση στην υπόθεση Πολκ.

IV) Η ΣΥΛΛΗΨΗ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ

Στις 14 Αυγούστου 1948 ενώ ο Στακτόπουλος περίμενε το λεωφορείο τον πλησίασε κάποιος και του ζήτησε να τον ακολουθήσει στο τμήμα λέγοντάς του ότι ήταν αστυνομικός, ο νους του Στακτόπουλου πήγε στην κλοπή κάποιων ρούχων που είχε γίνει στο σπίτι του μερικές ημέρες πριν και ρώτησε τον αστυνόμο, ο οποίος του ανέφερε ότι συνέβαλαν τους κλέφτες για αυτό και πήγαιναν στο τμήμα[144].

Όταν ο αστυνόμος Γεωργίου έφτασε μαζί με τον Στακτόπουλο στη Γενική Ασφάλεια, ο υπαξιωματικός υπηρεσίας ρώτησε αν πρόβαλε αντίσταση. Η ερώτηση αυτή εξέπληξε τον Στακτόπουλο καθώς από τη μία του λένε για τους κλέφτες και από την άλλη ο υπαξιωματικός ρωτάει αν πρόβαλε αντίσταση. Στην συνέχεια ο υπαξιωματικός τον υπέβαλε σε σωματική έρευνα, του πήρε ό,τι είχε πάνω του και του έψαξε τη τσάντα. Όταν ο Στακτόπουλος διαμαρτυρήθηκε, ο υπαξιωματικός τον χτύπησε και τον έκλεισε σ' ένα κελί.

Πόσες μέρες ήταν εκεί χωρίς να του εξηγήσουν τον λόγο ο Στακτόπουλος αδυνατούσε να θυμηθεί καθώς μέσα στην Ασφάλεια, *«χάνει κανείς την αίσθηση της ώρας και του χρόνου»*.

Κάποια στιγμή ο Μουσχουντής επισκέφτηκε τον Στακτόπουλο και δείχνοντας έκπληκτος διέταξε να βάλουν φως και κρεβάτι στο κελί και να του δώσουν να φάει, ισχυριζόμενος ότι δεν γνώριζε ότι τον είχαν υπό κράτηση γιατί απουσίαζε.

Ακολούθησε συζήτηση στο γραφείο του Μουσχουντή. Ωστόσο ήταν αδύνατο να είχε γίνει η σύλληψη χωρίς να ειδοποιηθεί ο διοικητής της Γενικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης που είχε αναλάβει την υπόθεση Πολκ προσωπικά. Απλά η μέθοδος σύλληψης και κράτησης του Στακτόπουλου απομονωμένου σ' ένα σκοτεινό κελί χωρίς να του εξηγήσουν τον λόγο ήταν καθαρά μία γνωστή τακτική που ακολουθούσε η Αστυνομία προκειμένου να φθείρει ψυχολογικά τον κρατούμενο ώστε να γίνει πιο ευάλωτος και να είναι πιο πιθανό να υπακούσει στις διαταγές. Οι Βρετανοί που είχαν

---

[144] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 19-25.

εκπαιδεύσει τον Μουσχουντή για τον συγκεκριμένο τρόπο κράτησης, θεωρούσαν ότι η απομόνωση είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα[145].

Οι μέθοδοι που χρησιμοποίησαν οι ανακριτικές αρχές Θεσσαλονίκης απέναντι στον Στακτόπουλο ήταν από τη πρώτη κιόλας στιγμή κατάφωρα παράνομες. Αντικανονικός υπήρξε ο τρόπος σύλληψής του, αντικανονικό υπήρξε το γεγονός ότι κλήθηκε για γραπτή κατάθεση για πρώτη φορά 48 ημέρες μετά τη σύλληψή του, δηλαδή την 1η Οκτωβρίου, όπως επίσης αντικανονικό είναι το γεγονός ότι η σύλληψή του έγινε προτού βρεθεί κάποιο ενοχοποιητικό ή έστω επιβαρυντικό στοιχείο εναντίον του. Πρώτα τον συνέλαβαν, πρώτα βρήκαν το κατάλληλο πρόσωπο για να φορτώσουν έγκλημα άλλων και να ανταποκριθούν στις αμερικανικές πιέσεις και ύστερα βρήκαν τα στοιχεία εναντίον του ή καλύτερα ύστερα κατασκεύασαν ψευδείς αποδείξεις με τις οποίες του απάγγειλαν κατηγορίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

Ι) ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ

Με βάση τα όσα προαναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, η Αστυνομία με τη σύλληψη του Στακτόπουλου είχε βρει την απάντηση στο ερώτημα ποια ήταν η ενδιάμεση επαφή του Πολκ με τους αντάρτες. Το εξιλαστήριο θύμα τους γνώριζε άριστα αγγλικά, γνώριζε τον Πολκ και είχε «ένοχο κομμουνιστικό παρελθόν» γιατί όχι και παρόν.
Ο ένοχος είχε βρεθεί και το μόνο που έμενε ήταν η μεθόδευση της σκευωρίας εναντίον του ώστε να υπάρξουν και τα αποδεικτικά στοιχεία.

Το σχέδιο της Ασφάλειας εναντίον του Στακτόπουλου περιελάμβανε 4 φάσεις.
Η πρώτη ήταν η σύλληψη.
Η δεύτερη ήταν η εύρεση-κατασκευή ενοχοποιητικών στοιχείων εναντίον αυτού και της οικογένειάς του-μητέρας του-.
Η τρίτη ήταν η ομολογία του Στακτόπουλου για τον τρόπο που διαπράχθηκε η δολοφονία του Πολκ και από ποιους οργανώθηκε και
Η τέταρτη ήταν η δίκη και καταδίκη του.

ΙΙ) Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

● Οι αστυνομικές αρχές Θεσσαλονίκης είχαν θέσει σε εφαρμογή την κατασκευή της σκευωρίας εναντίον του Στακτόπουλου. Αστυνομικοί με αρχηγό τον Τσώνο και τον Κωστόπουλο εισέβαλαν στο

[145] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 275.

σπίτι του οπότε και ακολούθησε σχολαστική έρευνα. Σκοπός τους δεν ήταν να ανακαλύψουν ενοχοποιητικά στοιχεία αλλά να κατασκευάσουν κάτι που θα τον ενοχοποιούσε. Πιο συγκεκριμένα, πήραν από το σπίτι ένα βιβλίο, μερικές ερωτικές επιστολές και τις επιστολές που έγραφαν στο αδελφό του Στακτόπουλου, τον Κωνσταντίνο Στακτόπουλο, όταν αυτός βρισκόταν στο μέτωπο κατά τη διάρκεια του Β΄ παγκοσμίου, δίνοντας στη μητέρα του Στακτόπουλου να υπογράψει ένα χαρτί όπου δηλωνόταν η παραλαβή τους. Σκοπός τους ήταν η εξασφάλιση της υπογραφής της μητέρας του και τον πέτυχαν με μια κλασσική και απλή αλλά ωστόσο αποτελεσματική μέθοδο.

Ο Τσώνος παρέδωσε το χαρτί με την υπογραφή της Άννας Στακτόπουλου στον Μουσχουντή οπότε και ακολούθησε παραβολή της υπογραφής αυτής με τα γράμματα του φακέλου που είχε σταλεί στο Γ΄ Αστυνομικό τμήμα και περιείχε την ταυτότητα του Πολκ. Οι δύο γραφολόγοι, ο Αριστείδης Πουλαντζάς και ο Σωκράτης Κουγέας που ανέλαβαν να εξετάσουν την ομοιότητα των γραμμάτων, δεν ζήτησαν από την Άννα Στακτοπούλου να δώσει δείγμα γραφής ενώπιόν τους και να κάνουν ύστερα τη σύγκριση του γραφολογικού χαρακτήρα. Κάθε γραπτό που τους παρουσιαζόταν προερχόμενο από το χέρι της δεν ήταν δικό της αλλά των σκευωρών, οι οποίοι φρόντιζαν να παρουσιάσουν τα γράμματα της Άννας Στακτοπούλου με τέτοιο τρόπο ώστε να μοιάζουν με εκείνα του φακέλου για να μπορέσουν στην συνέχεια να στηρίξουν τα ενοχοποιητικά στοιχεία εναντίον τους.

● Στη πρώτη συνάντηση του Στακτόπουλου με τον Μουσχουντή στο γραφείο του, το κλίμα ήταν «φιλικό», δηλαδή προσπαθούσαν να τον παραπλανήσουν. [146] Ο Μουσχουντής πρόσφερε τσιγάρο στον Στακτόπουλο και ζήτησε από τον φύλακα να του φέρει τσιγάρα. Αυτό επαναλαμβανόταν συνεχώς, δηλαδή όταν του πρόσφερε τσιγάρο ήταν πάντα το τελευταίο που του είχε απομείνει. Ο Στακτόπουλος δεν φανταζόταν ότι το τσιγάρο αυτό δεν ήταν ένα τυπικό τσιγάρο. Πιθανώς περιείχε κάποια χημική ουσία καθώς μετά το κάπνισμα ένιωθε διαφορετικά, κάτι που αρχικά το απέδιδε στο γεγονός ότι είχε ώρες να καπνίσει[147].

Ο Μουσχουντής ανέφερε στον Στακτόπουλο πως η κράτησή του οφειλόταν στο γεγονός ότι ήθελαν να τους δώσει περαιτέρω πληροφορίες για τον Πολκ και τον ρώτησε για τη δουλειά του στην εφημερίδα Μακεδονία και σε ποιον οφειλόταν-μετά την ανεύρεση του πτώματος του αμερικανού-το καθημερινό οκτάστηλο άρθρο σε αυτή με τίτλο, *«Γράψτε μας, ποιος νομίζετε πως σκότωσε τον Πολκ»,* ποιος έπαιρνε τις απαντητικές επιστολές και ποιον ή ποιους θεωρούσε ο Στακτόπουλος δολοφόνους του Πολκ.

Ο Στακτόπουλος απάντησε πως το οκτάστηλο ήταν ιδέα από κοινού του Γιάννη Ιωαννίδη και του διευθυντή της «Μακεδονίας» Γιάννη Βελίδη, πως ο ίδιος δεν γνώριζε το περιεχόμενο των

---

[146] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 25.

[147] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 26-27.

απαντητικών επιστολών από τη στιγμή που τις παραλάμβανε ο Ιωαννίδης ο οποίος με τη σειρά του τις παρέδιδε στο αμερικανικό προξενείο. Σχετικά με την ερώτηση ποιος πίστευε ότι σκότωσε τον Πολκ, ο Στακτόπουλος είπε πως ίσως οι αντάρτες αφού αυτή ήταν και η πίστη των αστυνομικών αρχών και αυτές τις πληροφορίες μετέδιδαν οι αστυνομικοί στους δημοσιογράφους.

Ο Στακτόπουλος εξέφρασε την επιθυμία του να ενημερωθεί η οικογένειά του και ο Μουσχουντής τον διαβεβαίωσε πως είχαν ήδη φροντίσει για αυτό. Όμως του έλεγε ψέματα. Δεν είχαν ενημερώσει και η μητέρα του με τις αδερφές του τον αναζητούσαν. Από την εφημερίδα τους απάντησαν ότι ανησυχούσαν και οι ίδιοι καθώς ούτε αυτοί γνώριζαν που μπορούσε να βρίσκεται ο Στακτόπουλος. Τελικά η οικογένειά του έμαθε ότι τον κρατούσαν στην Ασφάλεια αρκετό καιρό μετά την σύλληψή του, όταν οι εφημερίδες ανήγγειλαν την είδηση *πως «Οδηγήθηκε και κρατείται εις την Ασφάλεια ο δημοσιογράφος Γρηγόρης Στακτόπουλος, ο οποίος ανακρίνεται ως μάρτυς δια την υπόθεση της δολοφονίας του Αμερικανού δημοσιογράφου Τζωρτζ Πολκ».* Μόλις ενημερώθηκαν πήγαν στην Ασφάλεια να τον συναντήσουν αλλά δεν τους το επέτρεψαν. Το βράδυ πήγαν ξανά αλλά και πάλι τους αρνήθηκαν διαβεβαιώνοντάς τους, *«περνά πολύ καλά και δεν πρέπει να ανησυχείτε…Σε λίγες μέρες ο Γρηγόρης θα είναι σπίτι….Μία προανάκριση κάνουμε»* [148]. Τις ίδιες διαβεβαιώσεις έδωσε ο διοικητής και στη τριμελή αντιπροσωπεία του Διοικητικού Συμβουλίου της Ένωσης Συντακτών, που κινητοποιήθηκε μετά την δημοσίευση της σύλληψης στις εφημερίδες, με επικεφαλή τον δημοσιογράφο Γιάννη Ζήρα.

Από την επόμενη μέρα η μητέρα και οι αδελφές του πήγαιναν αρκετές φορές στην Ασφάλεια χωρίς να κατορθώσουν τη συνάντηση καθώς τον είχαν στην απομόνωση. Οι μέρες κυλούσαν με τις καθησυχαστικές δηλώσεις του Μουσχουντή προς την οικογένεια του και σε όποιον ενδιαφερόταν για την υπόθεση, μεταξύ των οποίων ο Βασίλης Μεσολογγίτης-διευθυντής και ιδιοκτήτης του Ελληνικού Βορρά-, ο Γιάννης Βελίδης-της εφημερίδας Μακεδονίας- ο Γιάννης Σπαθάρης-της εφημερίδας Φως-.

Μετά από την πρώτη συζήτηση Στακτόπουλου-Μουσχουντή, ο τελευταίος συνόδευσε τον κρατούμενο στο κελί του στο οποίο εντωμεταξύ είχαν βάλει λάμπα, κρεβάτι και φαγητό και του είπε να κοιμηθεί «ήσυχος» καθώς πολύ σύντομα θα τελείωνε η κράτησή του.[149]

Όμως τα γεγονότα πήραν άλλη τροπή, οι σκευωροί εφάρμοζαν με ακρίβεια το σχέδιο εναντίον αυτού και της οικογένειάς του προσφέροντάς τους ως εξιλαστήρια θύματα σ’ ένα έγκλημα που ήταν τελείως ξένοι.

---

[148] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 38-39.

[149] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 33-35.

● Κατά τη διάρκεια κράτησης του Στακτόπουλου στην Ασφάλεια οι βασανιστές του ξεκινούσαν από τα κατώτερα και έφταναν ως τα ανώτερα αξιώματα. Ο Βαγγέλης Χαραλαμπίδης-χωροφύλακας και οδηγός του αυτοκινήτου του διοικητή-μαζί με τον Γιάννη Μιχαηλίδη ήταν τα κατώτερα όργανα της «τάξης». Τα ανώτερα ήταν οι αξιωματικοί Νικόλαος Μουσχουντής, Γεώργιος Τσώνος, Παπατσώρης-διοικητής του 10ου αστυνομικού τμήματος Θεσσαλονίκης-και ο ανθυπομοίραρχος Κωστόπουλος που αποτέλεσαν και τους πιο σκληρούς βασανιστές του. Πιο ήπια συμμετοχή στα βασανιστήρια είχε και ο ανθυπομοίραρχος Σκουλαρίκης.

Οι παραπάνω οδηγούσαν κάθε βράδυ τον Στακτόπουλο στο γραφείο του Μουσχουντή λέγοντας διάφορες ιστορίες που απέβλεπαν να του στρέφουν αλλού τη προσοχή ώστε να μην μπορεί να συνειδητοποιήσει την σκευωρία που μεθόδευαν εναντίον του, όπως πάντα ο ίδιος ο Στακτόπουλος ομολογεί μέσα από τη προσωπική του αφήγηση, τη σχετική με την υπόθεση[150].

Τα βράδια έκαναν «*φιλική*» συζήτηση και έθιγαν όλα τα θέματα σχετικά και μη. Τον ρωτούσαν γιατί φοίτησε στο αμερικανικό Κολέγιο, ποια ήταν η διαφορά αμερικανών και άγγλων, τι έκανε στην Κατοχή, πως έβλεπε τις εργασίες της Βαλκανικής επιτροπής του Ο.Η.Ε., ποια η γνώμη του για συναδέλφους του όπως για τον Νίκο Κοντομήτρο και τον Νίκο Στάγκο, αν αυτοί ήταν μοναρχοφασίστες, ποια η γνώμη του για την ΕΟΝ, για τον Μεταξά και κάποιες φορές αναφέρονταν και στον Πολκ, χωρίς όμως να εστιάζουν. Ο Στακτόπουλος, για τους συναδέλφους του Κοντομήτρο και Στάγκο είπε πως δεν γνώριζε αν ήταν μοναρχοφασίστες απλά ήταν αντικομμουνιστές και όταν τον ρωτούσαν για τον Γιάννη Ιωαννίδη αν ήταν κομμουνιστής η απάντηση ήταν πως είναι απλά «*ελεύθερο πνεύμα*».

Με τον καιρό άρχισαν συζητήσεις για εκπαραθυρώσεις και σκοτωμούς και τον ρωτούσαν αν πίστευε ότι γίνονταν εκπαραθυρώσεις από τα γραφεία της Γενικής Ασφάλειας όπως ισχυρίζονταν οι κομμουνιστές, ο Στακτόπουλος απάντησε αρνητικά.

Ένα άλλο βράδυ τον ρώτησαν αν συναντούσε τους ξένους δημοσιογράφους που έφθαναν στη πόλη. Εκείνος απάντησε πως όσοι έρχονταν συστημένοι από το γραφείο Ρόιτερ των Αθηνών τους έβλεπε και τους περιέγραψε πως γνώρισε τον Πολκ.

Έτσι περνούσε η ώρα ως τα μεσάνυχτα με το τσάι που συνόδευε τις «συζητήσεις» τους. Ήθελαν να βυθομετρήσουν τις πολιτικές πεποιθήσεις του Στακτόπουλου κάνοντας του «πλύση εγκεφάλου» με το απαραίτητο ναρκωτικό μέσα στο τσάι και στο τσιγάρο.

Ένα από τα βράδια των «φιλικών συζητήσεων», ο Μουσχουντής ρώτησε τον Στακτόπουλο, αν είναι Κομμουνιστής, ο κρατούμενος απάντησε πως στην Κατοχή είχε γραφτεί στο ΕΑΜ και στο Κ.Κ.Ε. προκειμένου να εργάζεται ως μεταφραστής των ειδήσεων του BBC, τις οποίες θα παρέδιδε στην

[150] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 26-34

εφημερίδα «Λαϊκή Φωνή», η εργασία ήταν απαραίτητη για να εξασφαλίσει μισθό και να ζήσει την οικογένειά του, στην συνέχεια διαγράφηκε από το κόμμα «λόγω έλλειψης ενδιαφέροντος» [151].

Ακολούθησαν ερωτήματα όπως ποια στελέχη του Κ.Κ.Ε. επισκέπτονταν την Λαϊκή Φωνή και γιατί ο Στακτόπουλος δεν έφυγε μαζί με τους υπόλοιπους κομμουνιστές για την Αλβανία ή την Βουλγαρία, ο Στακτόπουλος απαντούσε με ειλικρίνεια ότι είχε δει τον Βασβανά, τον Στρίγγο και τον Μουζενίδη αλλά δεν είχε επαφές μαζί τους και πως δεν υπήρχε λόγος για να αποχωρήσει αφού ποτέ δεν πείραξε κάποιον. Τότε ο Μουσχουντής ενημερώνει τον κρατούμενο για τις κατηγορίες που εξαπέλυε κάποιος Κοντομήτρος εναντίον του και αφορούσαν την δολοφονία κάποιου ταγματάρχη, ο Στακτόπουλος αρνήθηκε κάτι τέτοιο.

Καθώς γινόταν η ανάκριση, ο Στακτόπουλος γύρισε και είδε τον Τσώνο να κρατά σημειώσεις. Στη θέση αυτή τον είχε δει και άλλη φορά.

● Ο Μουσχουντής, ο Τσώνος και οι λοιποί αξιωματικοί «*όργωναν*» την Θεσσαλονίκη, τη γειτονιά του Στακτόπουλου και τις εφημερίδες προσπαθώντας να αντλήσουν πληροφορίες για την «εγκληματική κομμουνιστική» του δράση. Ο Βασίλης Μεσολογγίτης του «Ελληνικού Βορρά» τους απάντησε, *«Αφήστε ήσυχο το παιδί…Ούτε Κομμουνιστής ήταν ποτέ, ούτε πείραξε κανένα».* Η ίδια απάντηση δόθηκε και από τον Γιάννη Σπαθάρη[152].

Παρ' όλες τις κοπιαστικές προσπάθειες που κατέβαλλαν και τις ύπουλες ερωτήσεις τους δεν κατάφεραν να συλλέξουν ενοχοποιητικά στοιχεία εναντίον του.

Μετά από τις «φιλικές συζητήσεις» στο γραφείο του Μουσχουντή και εφόσον οι ανακριτές είχαν πάρει όλες τις πληροφορίες που ήθελαν από τον Στακτόπουλο, είχαν σχεδόν σταματήσει να τον επισκέπτονται στο κελί του με εξαίρεση τον Τσώνο που πήγαινε ενίοτε για λίγα λεπτά, του έλεγε πως ο Μουσχουντής έλειπε στην Αθήνα και μόλις επέστρεφε θα αφηνόταν ελεύθερος.

Όμως όταν ο Μουσχουντής επέστρεψε, αντί να τον ελευθερώσουν τον υπέβαλλαν ακόμα πιο πολύ στη διαδικασία άσκοπων ερωτήσεων. Ο κλοιός άρχισε να σφίγγει. Αυτοί που υπήρξαν «γλυκομίλητοι» και «χαμογελαστοί», έγιναν σκληροί και πρόστυχοι. Ιδιαίτερα ο Μουσχουντής που χρησιμοποιούσε υβριστικά λόγια.

Φαίνεται ότι η μέθοδος αυτή περιλαμβανόταν στην τακτική της ανάκρισης και σαφώς είχαν λάβει την εντολή από την Αθήνα να προχωρήσουν στην κατασκευή της σκευωρίας και στην άμεση εφαρμογή της.

● Τις επόμενες μέρες συνεχίστηκε η υποβολή ερωτήσεων. Έδιναν ιδιαίτερη έμφαση για το ποιος δίνει φωτογραφίες για τα κλισέ στο τσιγκογραφείο και ποιος τα παραλαμβάνει. Ο Στακτόπουλος τους είπε

---

[151] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 46-49.

[152] ο.π., σελ. 49-52.

πως υπεύθυνος για τις φωτογραφίες είναι ο αρχισυντάκτης και όταν ο Ιωαννίδης απουσίαζε τον αντικαθιστούσε ο Βελίδης. Σχετικά με τα κλισέ, παραδίδονταν από τον τσιγκογράφο στον Βελίδη. Επιμονή έδειχναν και στην περίπτωση για το που πήγαιναν τα κλισέ όταν ο Βελίδης απουσίαζε. Ο Στακτόπουλος υπέθεσε πως αν γινόταν κάτι τέτοιο θα τα άφηναν απλά στο γραφείο του[153].

Οι σκευωροί ενδιαφέρονταν για τα κλισέ καθώς λίγες μέρες μετά την εξαφάνιση του Πολκ δόθηκε στις εφημερίδες από τη Γενική Ασφάλεια κλισέ της φωτογραφίας του φακέλου που είχε ταχυδρομηθεί στο Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα με την ταυτότητα του αμερικανού δημοσιογράφου. Το κλισέ αυτό ενώ εστάλη σ' όλες τις εφημερίδες της Θεσσαλονίκης και της Αθήνας, δεν εστάλη στην «Μακεδονία». Μάλιστα λόγω αυτής της παράλειψης ο Βελίδης τηλεφώνησε δύο φορές στον Μουσχουντή για να παραπονεθεί αλλά του είπαν ότι απουσίαζε. Πρόκειται για τον επίμαχο φάκελο που η αστυνομία κατηγόρησε τον Στακτόπουλο ότι έβαλε τη μητέρα του να τον υπογράψει και ότι το κλισέ το αφαίρεσε ο ίδιος από το γραφείο του Βελίδη εν ώρα απουσίας του για να μην δημοσιευτεί στην «Μακεδονία» διαφορετικά όταν θα πήγαινε την επόμενη μέρα την εφημερίδα στο σπίτι του, θα τη διάβαζε η μητέρα του και υπήρχε η πιθανότητα να το αναγνώριζε.

● Λίγες μέρες μετά την ασφυκτική πίεση που δεχόταν ο Στακτόπουλος από τους ανακριτές, ο Τσώνος του γνωστοποίησε πως συνέλαβαν τη μητέρα του και τις δύο αδερφές του. Ο Στακτόπουλος δεν το πίστεψε, μπορεί ο ίδιος να τους ήταν χρήσιμος αλλά για τη μητέρα του και τις αδερφές του δεν μπορούσε να φανταστεί πως υπήρχε τρόπος να τις εμπλέξουν, έτσι σκέφθηκε πως όλο αυτό το έκαναν για να τον πιέσουν ακόμα περισσότερο από τη στιγμή που γνώριζαν την αγάπη που έτρεφε για την οικογένειά του[154].

Πολύ αργότερα πίστεψε πως είχε πραγματοποιηθεί η σύλληψη των μελών της οικογένειάς του. Η κράτησή τους σε απομόνωση παρατάθηκε για δύο μήνες. Πήραν δείγμα γραφής από τις αδερφές του, σύμφωνα με τον Στακτόπουλο, «*θα μπορούσαν να τις ενοχοποιούσαν και αυτές αλλά πήγαινε πολύ*» [155].

Τη μητέρα του Στακτόπουλου οι ανακριτικές αρχές την κατηγόρησαν ότι έγραψε τον φάκελο, τον οποίο ο γιος της ταχυδρόμησε στο Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα της Θεσσαλονίκης. Άλλωστε είχε γίνει και η γραφολογική εξέταση που έδειχνε την ομοιότητα γραφής ανάμεσα στα γράμματα του φακέλου και αυτά της μητέρας του Στακτόπουλου.

Έτσι ο Μουσχουντής λέει στον Στακτόπουλο,

-*«Της μητέρας σου τα γράμματα είναι. Αυτή είναι που έγραψε την διεύθυνση προς το Γ αστυνομικό Τμήμα πάνω στον φάκελο που εσύ ταχυδρόμησες έπειτα, έτσι δεν είναι;* [156]

---

[153] ο.π., σελ. 61-63.
[154] ο.π., σελ. 60-61, 75-77.
[155] ο.π., σελ. 60-61, 75-77.
[156] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.,* Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 275-276.

Ο Στακτόπουλος δεν πίστευε τα όσα άκουγε. Εκείνος είχε αφιερώσει τη ζωή του στην οικογένειά του, είχε θυσιάσει τις δικές του ανώτερες σπουδές και προσωπική ζωή και εργαζόταν σκληρά για να τη ζήσει, πως θα μπορούσε λοιπόν να τη βάλει σε τέτοιο κίνδυνο; Ο Στακτόπουλος το αρνήθηκε λέγοντας ότι είχε και γραφομηχανή, επομένως δεν θα έβαζε την μητέρα του να κάνει κάτι τέτοιο.

Ωστόσο ο Μουσχουντής άρχισε να κατηγορεί τον Στακτόπουλο με έναν ανεπανάληπτα καταιγιστικό τρόπο χωρίς να ενδιαφέρεται για την απάντηση του.

Όλα ήταν ξεκάθαρα. Ένα «*σοβαρό*» ενοχοποιητικό στοιχείο είχε βρεθεί και δεν μπορούσε τίποτα να το θέσει υπό αμφισβήτηση. Όλα σιγά-σιγά έπαιρναν το δρόμο που βόλευε την αστυνομική-και όχι μόνο- εκδοχή για την εξιχνίαση της δολοφονίας.

● Λίγες μέρες πριν την έναρξη της τρίτης φάσης του σχεδίου των σκευωρών-δηλαδή λίγο πριν τα βασανιστήρια και την ομολογία του-ο Στακτόπουλος δέχθηκε επίσκεψη από τον υπουργό Ρέντη στα γραφεία της ασφάλειας. Ο Μουσχουντής, ο Τριανταφύλλου, ο Τσώνος, ο Παπατσώρης και ο Κωστόπουλος έστεκαν γύρω[157]. Ο Μουσχουντής με τις μεθόδους κράτησης και ανάκρισης που είχε εκπαιδευτεί από τους Βρετανούς, είχε αρχίσει να φθείρει τις αντοχές του Στακτόπουλου. Τώρα του πρόσφερε έναν άλλο ρόλο, αυτόν του «Πατριώτη» καθώς μπορούσε να «σώσει» την Ελλάδα από τη ντροπή και τη διεθνή κατακραυγή ομολογώντας το φόνο, *«Το κάνεις αυτό για την Ελλάδα»,* έλεγε και ξανάλεγε ο Μουσχουντής[158].

Ο Ρέντης πήρε τον λόγο τονίζοντας ότι η Πατρίδα αντιμετώπιζε τον κίνδυνο των κομμουνιστών-συμμοριτών και επειδή συνέχεια ανέφερε τη λέξη πατρίδα, ο Στακτόπουλος βρήκε το θάρρος να τον διακόψει και να του πει πως η δική του οικογένεια είχε «ξεπληρώσει» το χρέος της προς την Πατρίδα από τη στιγμή που ο μικρότερος αδερφός του είχε χαθεί στον πόλεμο.

Ο Ρέντης σηκώθηκε όρθιος φωνάζοντας,

-*«Οι υποχρεώσεις προς την Πατρίδα είναι ατελεύτητες».*

Ο Στακτόπουλος σκεπτόμενος ότι θέλουν να παίξει κάποιο ρόλο στην υπόθεση, τόλμησε και είπε,

-*«Και γιατί, κ. υπουργέ, αυτό που υπαινίσσεστε, το ρόλο αυτό δεν τον αναθέτετε στο γιο σας…»*[159].

Δεν πρόλαβε να τελειώσει τη φράση του και οι αξιωματικοί όρμησαν εναντίον του. Δέχθηκε τέτοια χτυπήματα που όταν συνήλθε, δεν μπορούσε να καθορίσει αν αυτό έγινε πριν από ένα λεπτό, μία ώρα ή μία ημέρα, ήταν δεμένος από τα χέρια και τα πόδια στο κελί.

Η Τρίτη φάση του σχεδίου μόλις άρχιζε.

---

[157] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 79.

[158] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.,* Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 277.

[159] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 79-81.

ΙΙΙ) Η ΤΡΙΤΗ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ - ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΣΠΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

Τα βασανιστήρια δεν ξεκίνησαν ξαφνικά αλλά σταδιακά και μεθοδικά. Στόχος τους ήταν να λυγίσουν τον Στακτόπουλο και να τον κάνουν να «γονατίσει» όπως και οι ίδιοι ανέφεραν, όπως άλλωστε και πράγματι πέτυχαν. *«Να μην ισχυριστεί κανείς πως αν ήταν στη θέση μου ο οποιοσδήποτε, δεν θα λύγιζε, δεν θα γονάτιζε. Αυτό ήταν τελείως αδύνατο και έχουν πλήρη επίγνωση της αποτελεσματικότητας αυτή της μεθόδου εκείνοι που τα επινόησαν και τα χρησιμοποιούν».*[160]

Παρακάτω θα εξετάσουμε τα βασανιστήρια στα οποία υπέβαλλαν τον Στακτόπουλο προκειμένου να του αποσπάσουν την ομολογία. Θα δούμε βήμα-βήμα, μέσα από τη δική του προσωπική μαρτυρία και τα όσα γράφει στο βιβλίο του το σχετικό με την υπόθεση Πολκ, τα όσα υπέφερε μέχρι να φτάσει στο σημείο να παραδεχτεί και να φορτωθεί ένα έγκλημα στο οποίο ήταν τελείως ξένος.[161]

■ Άρχισαν με την ορθοστασία . Έπειτα με την αϋπνία. Έδεναν τα χέρια του και τον έβαζαν να καθίσει στο κελί. Ο χωροφύλακας Γιάννης Μιχαηλίδης που καθόταν απέναντί του είχε στα χέρια του μία εφημερίδα και προσποιούταν πως διάβαζε ενώ παρακολουθούσε τον Στακτόπουλο και όταν ύστερα από πολλές ώρες τα μάτια του έκλειναν, τον κουνούσε, *«Λοιπόν τι λέγαμε;»* Πόσες ώρες και μέρες γινόταν αυτό, ο Στακτόπουλος δεν μπορούσε να καταλάβει.

■ Ακολούθησε η διαδικασία της δίψας. Φαγητό να φάει δεν είχε όρεξη αλλά διψούσε αρκετά. Πόσο κράτησε το μαρτύριο της δίψας ο Στακτόπουλος και πάλι δεν θυμάται.

■ Σειρά είχε το μαρτύριο του υβρεολόγιου εναντίον της μητέρας του, των αδερφών του και του ίδιου. Οι ύβρεις και τα λόγια που χρησιμοποιούσαν πρώτη φορά τα άκουγε από αξιωματικούς της χωροφυλακής.

■ Ακολούθησε το μαρτύριο του ξυλοκοπήματος. Τα χέρια του ήταν πάντα δεμένα. Περνούσαν στο δεξί τους χέρι μία σιδερένια γροθιά και άρχιζαν να χτυπούν σε όλο του το σώμα.

■ Άλλοτε ο Μουσχουντής αναλάμβανε μόνος του δράση. Του ποδοπατούσε τα δάκτυλα των ποδιών του και στη συνέχεια ακολουθούσαν με το γόνατο του σκληρά χτυπήματα στα γεννητικά του όργανα.

■ Τη φάση αυτή διαδέχθηκε το κρέμασμα του Στακτόπουλου μέσα στο κελί του από τα πόδια. Ο ίδιος και πάλι δεν θυμάται πόσο κράτησε αυτό, πιστεύει όμως πως τον ξεκρέμασαν σχετικά γρήγορα από φόβο μήπως και πεθάνει.

■ Ακολούθησε το ηλεκτροσόκ. Ένας χωροφύλακας, τον κατέβασε πρώτα κάτω αφού προηγουμένως του έδεσε τα μάτια. Στην είσοδο της Ασφάλειας άκουσε ένα αυτοκίνητο να πλησιάζει και ο χωροφύλακας τον έβαλε μέσα. Μετά από μία σύντομη διαδρομή κάποιος χωροφύλακας τον ανέβασε στο μέρος που θα τον επέβαλαν σε ηλεκτροσόκ. Όλο αυτό ήταν παραπλανητικό προκειμένου ο Στακτόπουλος να νομίζει ότι αυτά που θα επακολουθούσαν δεν θα γίνονταν στην Γενική Ασφάλεια

[160] ο.π., σελ. 81.
[161] ο.π., σελ. 81-94.

αλλά κάπου αλλού. Αργότερα ο Στακτόπουλος έμαθε πως το ηλεκτροσόκ γινόταν σε μία αίθουσα στον άνω όροφο που ήταν το μαγειρείο και το εστιατόριο.

Πρέπει να του έκαναν δύο φορές ηλεκτροσόκ.

Μετά από αυτό, ο Κωστόπουλος τον οδήγησε στο γραφείο του Μουσχουντή, του έλυσε τα μάτια και έφυγε. Ο διοικητής φώναζε λέγοντας πως πρέπει να μιλήσει. Ο Στακτόπουλος αποκρίθηκε πως δεν έχει να πει τίποτα, τότε ο Μουσχουντής άρχισε να τον περιτριγυρίζει,

-*Έμπλεξες…Εγώ θα σε σώσω…θα σε εξαφάνιζα όταν γυρνούσες σπίτι τα μεσάνυχτα…Να έχεις όμως χάρη που η μητέρα σου έχει ένα γιο σκοτωμένο στον πόλεμο…Αν δεν μιλήσεις δεν θα βγει κανείς ζωντανός από εδώ μέσα…Βρίσκεσαι στα νύχια της Ασφάλειας…Είμαστε ανεξέλεγκτοι…Δε σε παρέλαβα επί αποδείξει…Εμείς Ελλάδα βλέπουμε μπροστά μας…».*

Ο Στακτόπουλος από τα γεγονότα πείστηκε πως η αρχική εκδοχή του σχεδίου των σκευωρών ήταν να δολοφονηθεί και ο ίδιος και να επιρριφθούν οι ευθύνες στους κομμουνιστές, όπως στην περίπτωση του Πολκ. Μία τέτοια τροπή θα ήταν η ιδανική λύση να τον βγάλουν από τη μέση από τη στιγμή που θα έπαυε να τους είναι χρήσιμος.

Ο Στακτόπουλος πίστεψε πως ο Μουσχουντής ήταν αυτός που του «*έσωσε*» τη ζωή ωθώντας τα πράγματα προς τη δεύτερη κατεύθυνση, την ποινική του δίωξη.[162]

■ Στην τελική φάση των βασανιστηρίων, τα όσα υπέστη ο Στακτόπουλος είχαν σαν αποτέλεσμα να μην μπορεί να σταθεί όρθιος,

«Ήρθαν δύο χωροφύλακες, ο Βαγγέλης Χαραλαμπίδης και ο Γιάννης Μιχαηλίδης, ενώ οι αξιωματικοί απεσύροντο. Άρχισαν να με ξεντύνουν…Θυμάμαι ότι ο Βαγγέλης άρχισε να μου τραβά τις τρίχες(ήμουν πολύ τριχωτός)…ασφαλώς για αυτό ο Τσώνος με έκανε να ομολογήσω ότι στις κομμουνιστικές διασυνδέσεις μου είχα το ψευδώνυμο «Γορίλας»…Κατόπιν μου έδεσαν τα μάτια με μαύρο πανί. Στη συνέχεια μάζεψαν τα χέρια μου προς τα πίσω και άρχισαν να με δένουν…Δεν νομίζω ότι χρησιμοποιούσαν σπάγκο ή σκοινί αλλά μάλλον χοντρό σύρμα ή καλώδιο…Αφού έφτασαν μέχρι τον αγκώνα σταμάτησαν…Προχώρησαν κατά τον ίδιο τρόπο στο δέσιμο των ποδιών μου. Όταν τελείωσε και η διαδικασία αυτή με ξάπλωσαν στο πάτωμα…Πονούσα τόσο πολύ, ώστε σπαρταρούσα από τους πόνους…Αφού πέρασε έτσι αρκετή ώρα, έλυσαν τα μάτια μου…Προχώρησαν μετά στο λύσιμο των ποδιών μου πρώτα και των χεριών μου κατόπιν. Δεν μπορούσα να σταθώ όρθιος. Με βάσταζαν ο Βαγγέλης και ο Γιάννης. Με ξάπλωσαν σε μία καρέκλα και άρχισαν να τρίβουν τα πόδια μου, τα χέρια μου, το σώμα μου με οινόπνευμα…Μου έκαναν γερές, δυνατές εντριβές». Κατόπιν τον μετέφεραν στο γραφείο του Μουσχουντή κρατώντας τον στα χέρια καθώς ο Στακτόπουλος δεν ήταν σε θέση να περπατήσει. Έβλεπε με δυσκολία και δεν θυμάται ποιοι άλλοι ήταν στο γραφείο. Άκουσε τον Μουσχουντή να του λέει,

-*«Εγώ έλεγα ότι δεν θα άντεχες ούτε δέκα λεπτά…Εσύ άντεξες δύο ώρες…»*[163].

---

[162] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 203.

■ Πλέον δεν του έδιναν ούτε φαγητό. Είχε γίνει σκελετός. Θυμάται επίσης ότι κάποιοι χωροφύλακες τον ανέβασαν στο ιατρείο της Ασφάλειας. Ο ιατρός αφού εξέτασε τον Στακτόπουλο, του έκανε ενδοφλέβια ένεση. Οι επισκέψεις στο ιατρείο και η υποβολή ενέσεων στον Στακτόπουλο συνεχίστηκε για αρκετές ημέρες. Χρόνια αργότερα ο Παπαδόπουλος, ο φαρμακοποιός της Ασφάλειας την περίοδο που κρατείτο ο Στακτόπουλος του είπε πως του έκαναν ενέσεις ασβεστίου αλλά τις σταμάτησαν γιατί δεν μπορούσαν να βρουν φλέβα[164].

Όσο για την παράνομη και αδικαιολόγητα παρατεταμένη κράτηση του Στακτόπουλου και της 67χρονης τότε μητέρας του στα γραφεία της Ασφάλειας, απασχόλησε κάποια μέλη της ελληνικής κυβέρνησης αλλά ο υπουργός Δικαιοσύνης, ο Μελάς, ανήγγειλε στις 31 Αυγούστου του 1948 ότι δεν θα επιτρέψει παρεμβάσεις στο έργο των ανακριτικών αρχών. Τον Σεπτέμβριο όμως το θέμα άρχισε να απασχολεί και τον Μελά που πίεσε τις αστυνομικές αρχές να λήξει η κράτηση των δύο υπόπτων στην ασφάλεια και να παραδοθούν στις δικαστικές αρχές για επίσημη σύλληψη. Αλλά ο Κωνσταντινίδης ζήτησε και πήρε παράταση προθεσμίας[165].

Από την πλευρά τους οι επίσημες αμερικανικές αρχές συμφωνούσαν ότι ήταν απαραίτητο η αστυνομία να απολαμβάνει πλήρη ελευθερία ενεργειών μολονότι αναγνώριζαν ότι η επίσημη σύλληψη θα είχε ορισμένα πλεονεκτήματα όπως ότι ο Τύπος θα μπορούσε να καταγράφει τις εξελίξεις και να σχολιάζει την υπόθεση ασκώντας έτσι έμμεση πίεση για την επίσπευση της ανάκρισης. Αποδεικνύεται έτσι ότι πρώτιστο ενδιαφέρον τους δεν αποτελούσαν τα ατομικά δικαιώματα των κρατουμένων αλλά η ταχεία απαγγελία κατηγοριών.

Μετά από όλα αυτά ο Στακτόπουλος «*λύγισε*», ο Μουσχουντής τον είχε «*γονατίσει*» και σύμφωνα πάλι με τον Μουσχουντή είχε φθάσει η ώρα να «*ομολογήσει*», ο Στακτόπουλος είχε πια «*ωριμάσει*».
Ο Στακτόπουλος είχε φτάσει στο σημείο της ολοκληρωτικής πνευματικής και ψυχικής κατάρρευσης και έτσι θα ομολογούσε οτιδήποτε του ζητούσαν να ομολογήσει.
Έτσι σχεδόν δυο μήνες μετά τη σύλληψη του Στακτόπουλου και την κράτηση του στην Ασφάλεια, την 1η Οκτωβρίου του 1948 ομολόγησε τη συμμετοχή του σ' ένα φόνο τελείως άγνωστο προς τον ίδιο και την οικογένειά του,
«Και ομολόγησα επαναλαμβάνοντας αυτά που έλεγε ο ένας και με ρωτούσε κατόπιν ο άλλος. Θυμάμαι για παράδειγμα πολύ καλά, ότι μου είχε πει ο Τριανταφύλλου ότι η αποχώρηση και η διαγραφή μου από το Κομμουνιστικό Κόμμα ήταν εικονική, για να με ρωτήσει κατόπιν ο Τσώνος,
-Για πες μας τώρα…Πως έφυγες από το Κομμουνιστικό Κόμμα;

---

[163] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 77-79.
[164] ο.π., σελ. 79-93.
[165] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 221-222.

-…Η διαγραφή μου και η αποχώρησή μου ήταν εικονική» [166].

Παρακάτω θα γίνει αναλυτική αναφορά των τεσσάρων καταθέσεων που έδωσε ο Στακτόπουλος, αλλάζοντας κάθε φορά και κάποια από τα στοιχεία προκειμένου να ταιριάζει καλύτερα η κατάθεσή του στην κατασκευασμένη από τη γενική ασφάλεια εκδοχή φόνου όπου σύμφωνα μ' αυτή ο Στακτόπουλος είχε ενεργή συμμετοχή και γνώριζε τους δολοφόνους.

Από τη στιγμή που ο Στακτόπουλος τελείωσε με τις καταθέσεις, ο στρατηγός της χωροφυλακής Βαρδουλάκης μέσα στο γραφείο του Μουσχουντή ρώτησε τον κρατούμενο αν κακοποιήθηκε και αν τις ομολογίες του τις έκανε «ελευθέρως και αβιάστως». «*…Έβλεπε την κατάστασή μου, είχε απέναντί του έναν σκελετό και ρωτούσε αν υποβλήθηκα σε βασανιστήρια και αν ομολόγησα ελευθέρως και αβιάστως. Σαν να μην ήξερε την δοκιμασία και την ιερή εξέταση από την οποία πέρασα. Δεν θυμάμαι τι του απάντησα. Μάλλον όμως θα επανέλαβα ελευθέρως και αβιάστως… »* [167].

IV) ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ

Όπως αναφέραμε ο Στακτόπουλος «ομολόγησε» τον φόνο την πρώτη Οκτωβρίου του 1948, δίνοντας μία επίσημη αφήγηση της ανάμειξής του στη δολοφονία του Πολκ.

Η πρώτη κατάθεση δόθηκε στην Ασφάλεια(1/10/1948), στον ανακριτή Χρ. Κομοτούρο και στον γενικό εισαγγελέα πλημμελειοδικών, Χρ. Μουστάκη, με τον Μουσχουντή, τον Τσώνο και τον Τριανταφύλλου παρόντες και είχε ως εξής, [168]

Λίγες μέρες πριν την άφιξη του Πολκ στη Θεσσαλονίκη, κάποιος «Κισσός» τηλεφώνησε στον Στακτόπουλο ορίζοντας συνάντηση στο καφενείο όπου σύχναζαν οι ποντιακής καταγωγής ντόπιοι. Ο Στακτόπουλος θυμόταν ότι ο «Κισσός» σύχναζε στα γραφεία της κομμουνιστικής εφημερίδας, Λαϊκή Φωνή. Ο «Κισσός» είπε ότι εντός των ημερών θα αφικνούνταν στη πόλη κάποιοι αμερικανοί δημοσιογράφοι μεταξύ των οποίων και ο Πολκ που θα επισκεπτόταν το «Βουνό», έτσι ζήτησε από τον Στακτόπουλο να μεσολαβήσει ως διερμηνέας του όταν αυτός θα επιβιβαζόταν στο καΐκι που θα τον μετέφερε. Επίσης του είπε πως θα τον ενημέρωνε όταν όλα θα είχαν κανονιστεί. Ζήτησε από τον Στακτόπουλο εχεμύθεια και διακριτικότητα και ότι αν συνεργαζόταν, θα εξυπηρετούσε έναν συνάδελφο. Ο Στακτόπουλος του απάντησε πως δέχεται.

---

[166] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία,* Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 95-94

[167] ο.π., σελ. 98-99.

[168] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 231-238. Πηγή του Κήλυ για τις καταθέσεις του Στακτόπουλου αποτέλεσαν τα ελληνικά κείμενα των ομολογιών που υπέβαλλε ο γενικός πρόξενος Ράλεϊ Γκίμπσον στο Γραφείο Ελληνικών, Τουρκικών και Ιρανικών Υποθέσεων του State Department, με τίτλο «Εξέτασις Μάρτυρος» που παρουσιάζονται ως κατάθεση του Στακτόπουλου βάσει των άρθρων 121 και 124 της Ελληνικής Ποινικής Δικονομίας. Στα αποσπάσματά που παραθέτει ο Κήλυ σε εισαγωγικά έχει τηρηθεί η ορθογραφία και η στίξη του πρωτότυπου.

Στη συνέχεια ακολούθησε η συνάντηση του Στακτόπουλου με τον Πολκ στο ξενοδοχείο Μεντιτεράνια. Στο μπαρ του ξενοδοχείου τον ανέμενε η Έλεν Μάμας η οποία και τον συνέστησε στους νεοαφιχθέντες αμερικανούς δημοσιογράφους ανάμεσα στους οποίους ήταν και ο Πολκ. Ο Στακτόπουλος κατέθεσε επίσης ότι σ' αυτή του τη συνάντηση με την Μάμας της είπε ότι ο Πολκ θα συναντούσε τον Μάρκο και ότι είχε έρθει από την Αθήνα, «*εφοδιασμένος με συστατικές επιστολές*» προς εκπλήρωση του σκοπού αυτού. Η Μάμας-σύμφωνα πάντα με την κατάθεση του Στακτόπουλου- αποκρίθηκε ότι θα ήταν καλό να βοηθήσουν τον Πολκ και όταν ο Στακτόπουλος εξέφρασε την απορία με ποιο τρόπο, εκείνη του απάντησε, «*κάνοντας τον διερμηνέα*».

Εν συνεχεία, ακολούθησε το τηλεφώνημα του Στακτόπουλου στην Μάμας, στο εστιατόριο «Όλυμπος-Νάουσα» το ίδιο βράδυ, ζητώντας της να του δώσει τα ονόματα των αμερικανών δημοσιογράφων γιατί δεν τα θυμόταν και τότε η Μάμας του είπε ότι έτρωγαν μαζί και τον προσκάλεσε. Ο Στακτόπουλος δεν έδωσε σαφή απάντηση αλλά τελικά πήγε και περίμενε έξω. Όταν η παρέα αποχώρησε, εκείνος δεν παρουσιάστηκε μέχρι να χωριστούν και ύστερα ακολούθησε τον Πολκ στην Καρόλου Ντηλ. Ο Στακτόπουλος τον ρώτησε «*πάλι*»-άρα τον είχε ξαναρωτήσει αλλά δεν αναφέρεται το πότε στην πρώτη αυτή κατάθεση- για το ταξίδι του στους αντάρτες και ο Πολκ του είπε πως ήταν απόλυτα πεπεισμένος. Όταν ο Στακτόπουλος ρώτησε τα ονόματα όσων πρόκειται να συναντήσει για την επίτευξη του στόχου του, εκείνος απάντησε πως δεν τα θυμόταν αλλά ότι τα γνώριζε η Μάμας. Περπατώντας έφτασαν στο καφενείο Αστόρια όπου ο Πολκ πήρε ένα ποτό και ο Στακτόπουλος ένα καφέ και εκεί καταπιάστηκαν με το ζήτημα της ανοικοδόμησης στη Βόρεια Ελλάδα. Στο τέλος ανανέωσαν το ραντεβού τους για την επόμενη μέρα λίγο πριν τις 12:00 στο Μεντιτεράνια.

Το επόμενο πρωί συναντήθηκαν αφού πρώτα ο Στακτόπουλος συνάντησε για λίγο τον Αχμέντ της Βαλκανικής Επιτροπής Ειρήνης. Ο Στακτόπουλος ρώτησε τον Πολκ αν υπήρχαν εξελίξεις στην οργάνωση του ταξιδιού. Εκείνος του είπε ότι ήταν θετικές οι εξελίξεις και πως ήταν πιθανό να αναχωρήσει την ίδια μέρα. Περπάτησαν ως την Μητροπόλεως και προτού χαιρετιστούν ο Πολκ του είπε ότι αργότερα είχε κανονίσει συνάντηση με την Μάμας. Ο Στακτόπουλος συνέχισε τις εργασίες του και στις 19:30 στα γραφεία της «Μακεδονίας» δέχτηκε τηλεφώνημα από τον «Κισσό», *«ο Πολκ θα φύγει σήμερα. Στις 8 με 8 ½ νυκτερινήν να βρίσκεσαι εις το «Λουξεμβούργο» όπου θα τον περιμένεις για να του κάμης τον διερμηνέα και να τον βάλης στην βάρκα Άγιος Νικόλαος η οποία θα έλθει»*. Ο Στακτόπουλος πήρε τη συγκοινωνία για το παραλιακό κέντρο Λουξεμβούργο που βρίσκεται μερικά χιλιόμετρα έξω από τη Θεσσαλονίκη, έφτασε κατά τις 20:00 και κάθισε σε θέση ώστε να βλέπει την είσοδο του κέντρου.

Ο Πολκ έφτασε με ταξί στις 21:00. Μπήκε και κάθισε δίπλα του. Του ανέφερε τότε πως τον ενημέρωσαν ότι θα αναχωρούσε εκείνη τη νύχτα και πως ο Στακτόπουλος είχε το ρόλο του διερμηνέα και θα τον συνόδευε μέχρι τη βάρκα με το όνομα Άγιος Νικόλαος. Ο Πολκ παρήγγειλε αστακό με

κρασί και ο Στακτόπουλος παρήγγειλε μύδια και λίγη ρετσίνα και ρώτησε πάλι τον Πολκ να του αναφέρει τα ονόματα των επαφών του όμως ο Πολκ είπε και πάλι ότι δεν τα θυμόταν. Κατά τη διάρκεια του δείπνου ο Πολκ του είπε πως αυτό το ταξίδι ήταν από τα πιο σημαντικά της δημοσιογραφικής του καριέρας και όταν τελείωνε θα επέστρεφε μόνιμα στην Αμερική. Αφού τελείωσαν το δείπνο, σχεδόν μία ώρα μετά τις 21:00, η βάρκα εμφανίστηκε στην εξέδρα. Ο Στακτόπουλος προσθέτει ότι όταν ο Πολκ έφτασε στο εστιατόριο είχε μαζί του ένα δέμα σε μορφή ρολού που φαίνεται ότι περιείχε κάτι μαλακό-προφανώς ήταν οι πυτζάμες του Πολκ καθώς αυτές έλειπαν από το δωμάτιο του μετά την εξαφάνισή του-.

Η βάρκα Άγιος Νικόλαος, κατά τον Στακτόπουλο, δεν είχε το σύνηθες μήκος μίας ψαρόβαρκας αλλά μίας βάρκας «περιπάτου», το όνομα ήταν αναγραμμένο στη μέσα μεριά της και όχι απέξω, ήταν κόκκινη και μπλε με δύο καθίσματα. Ο βαρκάρης φορούσε σκούφο και χρωματιστό αδιάβροχο. Καθώς πλησίαζαν την εξέδρα η βάρκα σταμάτησε και ο Πολκ μπήκε μέσα. Ο Στακτόπουλος είδε το πρόσωπο του βαρκάρη, επρόκειτο για τον γνωστό κομμουνιστή και ηγετικό στέλεχος, Αδάμ Μουζενίδη, τότε κοντοστάθηκε αλλά επιβιβάστηκε όταν του το ζήτησε ο Πολκ.

Η βάρκα κατευθύνθηκε προς το Καραμπουρνάκι, με οδηγό τον Μουζενίδη στρίβοντας προς το κέντρο Παπαρούνα. Σ' όλη τη διαδρομή ο Μουζενίδης δεν μίλησε και ο Στακτόπουλος δεν συζητούσε καθώς του ενέπνεε φόβο. Ο Πολκ επανέλαβε στον Στακτόπουλο ότι για αυτόν ήταν πολύ σημαντικό το ταξίδι και ότι ήταν ιδιαίτερα ευτυχής. Κατευθύνθηκαν προς την ακτή, ο Στακτόπουλος υπέθεσε ότι αυτό γινόταν για να τον αποβιβάσουν από τη στιγμή που είχε ολοκληρώσει το ρόλο του ως διερμηνέας αλλά όταν έφτασαν πήραν άλλα δύο άτομα που περίμεναν σ' ένα αμυδρά φωτισμένο υπόστεγο και ξεκίνησαν πάλι. Ο ένας από τους δύο ήταν ο συνταγματάρχης Βαγγέλης Βασβανάς, γνωστός στον Στακτόπουλο από την εποχή που δούλευε στην «Λαϊκή Φωνή» καθώς σύχναζε στα γραφεία της.

Ο άλλος επιβάτης ήταν άγνωστος στον Στακτόπουλο, ένας άνδρας με «*…σκούρα ρούχα, αξύριστος, όχι όμως με γένια, λεπτός και αδύνατος, μελαχρινός, με τραγιάσκα όπως ο Βασβανάς, χωρίς γραβάτα*». Ο άγνωστος κάθισε στην πλώρη και ο Βασβανάς πήρε τα κουπιά από τον Μουζενίδη ο οποίος κάθισε στην πρύμνη πίσω από τον Πολκ και τον Στακτόπουλο. Ο Βασβανάς κατευθύνθηκε προς το Καραμπουρνάκι. Ο Στακτόπουλος είχε αρχίσει να ανησυχεί καθώς έπρεπε να τον είχαν αποβιβάσει αλλά δεν είχε το θάρρος να το πει. Όταν έφτασαν μακριά από την ακτή, ο Μουζενίδης είπε στον Στακτόπουλο, *«Πες του Πολκ ότι για να μην αντιληφθεί την κατεύθυνση την οποία θα ακολουθήσουμε, θα του δέσουμε τα μάτια».* Ο Στακτόπουλος το μετέφρασε και εκείνος απάντησε, «*εντάξει*», έτσι ο άγνωστος στην πλώρη έδωσε ένα μαντήλι στον Μουζενίδη για να του δέσουν τα μάτια. Συνέχισαν, ο Μουζενίδης είπε στον Στακτόπουλο να πει του Πολκ ότι για λόγους ασφαλείας θα του έδεναν τα πόδια και τα χέρια. Ο Πολκ δεν αρνήθηκε αλλά είπε, *«Και τυφλός ακόμη να φθάσω εκεί που πρέπει να φθάσω και τώρα βαίνομεν προς τον προορισμό μας».* Ο άγνωστος έδωσε σκοινί στον Μουζενίδη με το οποίο έδεσε τα πόδια και τα χέρια του Πολκ.

Ο Στακτόπουλος άρχισε να ανησυχεί. Γιατί δεν τον αποβίβαζαν; Ο ρόλος του ως διερμηνέας είχε τελειώσει. Μετά από δέκα λεπτά και ενώ βρίσκονταν σε απόσταση ενός μιλίου από την ακτή, ο Στακτόπουλος άκουσε έναν πυροβολισμό δίπλα του και είδε τον Πολκ να σωριάζεται. Ήταν βέβαιος ότι αυτός που είχε πυροβολήσει ήταν ο Μουζενίδης γιατί στεκόταν πίσω από τον Πολκ ενώ ο Βασβανάς και ο άγνωστος στην πλώρη βρίσκονταν απέναντί του και δεν είχαν μετακινηθεί. Μετά άκουσε τον Βασβανά και τον Μουζενίδη να μιλούν βιαστικά αλλά δεν συγκράτησε τη συνομιλία τους, φοβόταν πλέον πολύ.

Τότε ο Μουζενίδης έψαξε τις τσέπες του Πολκ. Έβγαλε κάτι χαρτιά από την εσωτερική τσέπη του σακακιού του και μετά πήρε το πορτοφόλι του, έβγαλε την ταυτότητά του και ένα μικρό ημερολόγιο της «Παναμέρικαν», τα έδωσε στον Στακτόπουλο να τα κρατήσει. Ο Μουζενίδης ξανάβαλε το πορτοφόλι στην τσέπη του και συνέχισε να ψάχνει τις άλλες τσέπες. Έβγαλε και άλλα πράγματα που ο Στακτόπουλος δεν μπορούσε να θυμηθεί λόγω ταραχής. Όταν τελείωσαν, η βάρκα κατευθύνθηκε στην ακτή Καραμπουρνάκι κάτω από το κέντρο Ακταίον. Τότε ο Βασβανάς του είπε, *«Πήδα εσύ έξω σκυλί και αυτά που σου έχουμε δώσει θα τα ταχυδρομήσεις προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα. Τσιμουδιά δεν θα βγει από το στόμα σου γιατί η ίδια τύχη περιμένει και εσένα».*

Ο Στακτόπουλος βγήκε από τη βάρκα. Όταν ανέβηκε το ύψωμα κοίταξε τη βάρκα που βρισκόταν 50 μέτρα από την ακτή. Προχώρησε γρήγορα μέχρι να φτάσει στη δεύτερη στάση του Ντεπό από εκεί πήρε το λεωφορείο για τη πόλη και πήγε στη Μακεδονία όπου και έμεινε ως τις πέντε π.μ. Ύστερα επέστρεψε σπίτι αφού αγόρασε από ένα περίπτερο δύο φακέλους.

Ο Στακτόπουλος αναφέρει ότι δεν κοιμήθηκε και ότι κατά τις 10:30 κατέβηκε στη πόλη κάνοντας μία στάση στο πρακτορείο Τύπου για να κοιτάξει τις εφημερίδες και εν συνεχεία πήγε στο καφενείο Αστόρια, στο ισόγειο του ξενοδοχείου. Όταν επέστρεψε το απόγευμα στο σπίτι, έδωσε στη μητέρα του τον έναν φάκελο ζητώντας της να γράψει, «Προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα ενταύθα» χωρίς να της εξηγήσει το λόγο. Όταν η μητέρα του ρώτησε γιατί το ήθελε, εκείνος αποκρίθηκε ότι το ήθελε η Μάμας. Τότε εκείνη το έγραψε παίρνοντας μελάνι και κονδυλοφόρο από το γραφείο του. Ο Στακτόπουλος πρόσθεσε τον αριθμό «3^{ον}» πριν από τις λέξεις «Το Τρίτο» και την επόμενη ταχυδρόμησε το φάκελο με την ταυτότητα του Πολκ και το φυλλάδιο της Παναμέρικαν χωρίς γραμματόσημο στο γραμματοκιβώτιο του Λευκού Πύργου. Η κατάθεση ολοκληρώνεται με τη δήλωση, *«Δια ποιον λόγον ανέγραψα τον αριθμό 3^{ον} εις τον φάκελο δεν μπορώ να καθορίσω επακριβώς και σαφώς».*

Πριν από αυτή την κατάθεσή του, είχε ομολογήσει ότι κάποτε είχε σταλεί από το Κ.Κ.Ε. σε σχολή κατασκοπείας στη Μόσχα, όπου και σπούδασε τρία χρόνια και ότι η μητέρα του ήταν μεγάλο στέλεχος του Κ.Κ.Ε. υπεύθυνη της περιοχής της Καλαμαριάς[169].

---

[169] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία,* Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 94

Η Δεύτερη επίσημη συμπληρωματική κατάθεση, δόθηκε στις 2 Οκτωβρίου του 1948 πάλι στα γραφεία της γενικής ασφάλειας Θεσσαλονίκης ενώ ο Μουστάκης αντικαταστάθηκε από τον εισαγγελέα Κωνσταντινίδη.

Η κατάθεση επικεντρώθηκε στην εξιστόρηση των συναντήσεων του Στακτόπουλου με τη Μάμας μετά τη δολοφονία και με τους υπαινιγμούς του Στακτόπουλου για την υποτιθέμενη ανάμειξή της στην οργάνωση του ταξιδιού του Πολκ στους αντάρτες.

Ούτε αυτή η κατάθεση αλλά ούτε τα σχόλια του έχουν λογικό ειρμό και οι λεπτομέρειες που παραθέτει είναι τελείως αδιάφορες για την εξιχνίαση της δολοφονίας

Ο Στακτόπουλος καταθέτει ότι συναντήθηκε με τη Μάμας στο Μεντιτεράνια την αμέσως επόμενη μέρα του φόνου ζητώντας της να του κατονομάσει τα πρόσωπα που αναμείχθηκαν στη σχεδίαση του ταξιδιού του αμερικανού. Εκείνη του είπε, «*έξυπνε*» και πήγε να φύγει αλλά ο Στακτόπουλος την ακολούθησε επιμένοντας. Παρόλα αυτά, η Μάμας αποχώρησε χωρίς να απαντήσει. Επιπρόσθετα το βράδυ της ερχόμενης Παρασκευής μετά από μία συνεδρίαση της Βαλκανικής Επιτροπής στο Μεντιτεράνια, ο Στακτόπουλος συνάντησε την Μάμας και την ρώτησε, *«Τι γίνεται εδώ το σπίτι μου τινάχθηκε στον αέρα»*, η Μάμας του είπε, *«Όλα θα διορθωθούν»* και έφυγε. Ο Στακτόπουλος ανέφερε στις ανακριτικές αρχές τη βεβαιότητά του ότι η Μάμας είχε μάθει για τη δολοφονία από τα πρόσωπα με τα οποία είχε φέρει σε επαφή τον αμερικανό ανταποκριτή. Το Σάββατο που δημοσιοποιήθηκε η είδηση της εξαφάνισης του Πολκ, ο Στακτόπουλος βρήκε τη Μάμας στο ξενοδοχείο Κοσμοπολίτ και τη ρώτησε αν είχε νεότερα για την υπόθεση, εκείνη αποκρίθηκε, *«Πάει στους αντάρτες και έχει ένα τάγμα πίσω του»*.

Στο σημείο αυτό οι ανακριτές ρώτησαν τον Στακτόπουλο γιατί δεν ρώτησε τη Μάμας αν είχε κάποιο νέο για τον Πολκ τη Παρασκευή όταν τη συνάντησε στη συνεδρίαση στο Μεντιτεράνια αλλά το έκανε το Σάββατο. Ο Στακτόπουλος αποκρίθηκε ότι απάντηση σ' αυτό μπορεί να τους δώσει η Μάμας. Και για να εξηγήσει καλύτερα την απάντησή του προσθέτει ότι η Μάμας ήταν «*τεταραγμένη*» επειδή ο προϊστάμενός της στην Αθήνα, ο Τσάκαλης, την επέπληξε καθώς δεν φρόντισε να στείλει έγκαιρα την είδηση της εξαφάνισης όπως έπραξαν οι άλλοι ανταποκριτές[170].

Στη συνέχεια η κατάθεση του Στακτόπουλου γίνεται περισσότερο ασυνάρτητη. Αναφέρει στις αρχές ότι ποτέ δεν εμπιστεύτηκε στη Μάμας τη συνάντηση του με τον «Κισσό» και τα όσα συζήτησαν ούτε το ραντεβού του με τον Πολκ στο Λουξεμβούργο αλλά ούτε και τα γεγονότα που ακολούθησαν[171].

---

[170] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 49.

[171] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 238-242. Πηγή του Κήλυ για τις καταθέσεις του Στακτόπουλου αποτέλεσαν τα ελληνικά κείμενα των ομολογιών που υπέβαλλε ο γενικός πρόξενος Ράλεϊ Γκίμπσον στο Γραφείο Ελληνικών, Τουρκικών και Ιρανικών Υποθέσεων του State Department, με τίτλο «Εξέτασις Μάρτυρος» που παρουσιάζονται ως κατάθεση του Στακτόπουλου βάσει των άρθρων 121 και 124 της Ελληνικής Ποινικής Δικονομίας. Επίσης όλα τα αποσπάσματα από την κατάθεση της Έλεν Μάμας προέρχονται από το Ελληνικό κείμενο με τίτλο «Έκθεσις Εξετάσεως Μάρτυρος δια Διερμηνέως» που

Όταν οι ανακριτές έθεσαν στον Στακτόπουλο μερικές ερωτήσεις εκείνος δεν ήταν σε θέση να δώσει μία-τουλάχιστον-ικανοποιητική απάντηση.

-Στο ερώτημα γιατί όταν τον κάλεσε η Μάμας στο εστιατόριο Όλυμπος-Νάουσα, δεν πήγε να τους συναντήσει ούτε όταν βγήκαν έξω αλλά τους ακολούθησε από απόσταση και πλησίασε τον Πολκ μόνο όταν χωρίστηκαν και εκείνος έμεινε μόνος του, ο Στακτόπουλος απαντά, *«Δεν μπορώ να δώσω εξήγηση πως έγινε αυτό».*

-Στο ερώτημα γιατί όταν ταχυδρόμησε το φάκελο στο Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα δεν έγραψε ο ίδιος «Προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα» αλλά παρακάλεσε τη μητέρα του να το κάνει, ο Στακτόπουλος απαντά, *«Δεν μπορώ να εξηγήσω γιατί το έκανα αυτό».*

Ο Στακτόπουλος στη συνέχεια δίνει ορισμένα συμπληρωματικά στοιχεία στους ανακριτές, τα οποία είναι ασύνδετα και άσχετα μεταξύ τους.

Όταν συναντήθηκε με τον Πολκ στο Λουξεμβούργο, ο αμερικανός φορούσε μπλε γραβάτα αλλά δεν θυμάται αν φορούσε καπέλο. Ακόμα δεν αντιλήφθηκε να έδεσαν στο πτώμα κάποιο βάρος ούτε αν υπήρχε κάποια πέτρα στη βάρκα και μετά τη δολοφονία δεν είδε ούτε τον Βασβανά ούτε τον Μουζενίδη.

Ο Στακτόπουλος προχώρησε σε περιγραφή του ταξιδιού του στην Αθήνα το «Πάσχα των Καθολικών» για προσωπικούς λόγους που είχαν να κάνουν με κάποια φίλη του καθώς και για να ζητήσει αύξηση του μισθού του ως ανταποκριτής της εφημερίδας Ελευθερία. Τότε δεν συνάντησε ούτε τη Μάμας ούτε τον Πολκ ούτε τον Χατζηαργύρη.

Στη συνέχεια οι ανακριτές του υποβάλλουν κάποιες ερωτήσεις όπου και σ' αυτές δε δύναται να ανταποκριθεί. Για παράδειγμα δεν μπορεί να τους εξηγήσει γιατί δεν ρώτησε τον «Κισσό» στη συνάντησή τους στο Ποντιακό καφενείο αν γνώριζε τον Πολκ ή γιατί επέλεξαν εκείνον για να τους βοηθήσει.

Μετά οι ανακριτές ρωτούν τον Στακτόπουλο γιατί όταν συνειδητοποίησε πως βαρκάρης ήταν ο Μουζενίδης που του ενέπνεε φόβο δεν είπε στον Πολκ στα αγγλικά να βγουν από τη βάρκα, ο Στακτόπουλος απαντά ότι δεν μπορεί να το εξηγήσει-ενώ θα μπορούσε να απαντήσει ότι ήταν αδύνατο να γνωρίζει πως ο Μουζενίδης εκείνο το βράδυ είχε σχεδιάσει τη δολοφονία του αμερικανού και όχι το ταξίδι του στους αντάρτες-.

Εξετάζοντας κριτικά τις δύο αυτές καταθέσεις του Στακτόπουλου στις επίσημες ανακριτικές αρχές θα διαπιστώσουμε ότι η ομολογία του μέσα από την εξιστόρηση των γεγονότων μοιάζει να είναι ένα λογοτεχνικό κείμενο με κάποιες αδυναμίες και ελλείψεις στην πρακτική εφαρμογή, οι οποίες όφειλαν

υπέβαλε το αμερικανικό προξενείο της Θεσσαλονίκης στο State Department. Και στις δύο περιπτώσεις στα αποσπάσματά που παραθέτει ο Κήλυ σε εισαγωγικά έχει τηρηθεί η ορθογραφία και η στίξη του πρωτότυπου.

να διορθωθούν για αυτό και θα ακολουθήσουν ακόμα δύο καταθέσεις, έτσι όπως του τις υπαγορεύουν οι κατασκευαστές-αστυνομικοί της Ασφάλειας-αυτής της σκευωρίας.[172]

Στη περίπτωση της πρώτης κατάθεσης την 1 Οκτωβρίου, με μία απλή ανάγνωση μπορούμε να διακρίνουμε ότι τα γεγονότα που παρατίθενται και ο τρόπος με τον οποίο εξιστορούνται αποτελούν κομμάτι μιας μυθιστορηματικής ερμηνείας η οποία ενισχύεται από ποικίλα λογοτεχνικά ευρήματα και διανθίζεται από πλήθος μυθοπλαστικών στοιχείων.

Το γεγονός της καταγραφής της κατάθεσης του Στακτόπουλου στη καθαρεύουσα-εκτός από τους ελάχιστες εξαιρέσεις που παρατίθενται στη δημοτική-και το γεγονός ότι το κείμενο χαρακτηρίζεται από τυχαία στίξη και απουσία παραγράφων, προδίδει σκόπιμες επιλογές που απώτερο στόχο έχουν τη δυσκολία διεξαγωγής συμπερασμάτων και την παρερμηνεία των νοημάτων των ειπωμένων του.

Το ότι η ομολογία του Στακτόπουλου θα μπορούσε να παραλληλιστεί με λογοτεχνικό κείμενο ενισχύεται και από τις υπεραπλουστεύσεις που υπάρχουν στην αφήγηση σημαντικών γεγονότων που αποτελούν πειστήρια για τη διαλεύκανση της υπόθεσης και οι οποίες υπεραπλουστεύσεις οφείλονται στην αποτυχημένη προσπάθεια των επίσημων αστυνομικών και ανακριτικών αρχών να εφαρμόσουν τη δική τους εκδοχή περί «κομμουνιστικού δακτύλου». Όπως άλλωστε γίνεται αισθητό μέσα από την ίδια την κατάθεση, οι δολοφόνοι ανήκουν όλοι στο χώρο της αριστεράς, επιλέγουν σκούρα ένδυση, φορούν πάντα κάποια τραγιάσκα ή σκούφο που δυσκολεύει την αναγνώρισή τους ενώ τα ονόματά τους, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που είναι γνωστοί συνταγματάρχες των ανταρτών ή κατευθυνόμενοι δολοφόνοι και ηγετικά κομμουνιστικά στελέχη, είναι άγνωστα ή χρησιμοποιούνται συνθηματικά ονόματα, για παράδειγμα ο Κισσός.

Επιπρόσθετα η κατάθεση καλλιεργεί αστυνομικό κλίμα σκοτεινής ατμόσφαιρας γεμάτη από κρυφές συνεννοήσεις και συναντήσεις σε μπαρ, καφενεία, εστιατόρια, τηλεφωνήματα αγνώστων και πλοκής στο παρασκήνιο και κυρίως ενός μοναδικά επινοημένου λογοπαίγνιου μεταξύ των «πρωταγωνιστών» της δολοφονίας.

Η κατάθεση του Στακτόπουλου αφήνει πολλά κενά για την εντόπιση των οποίων δεν χρειάζονται ιδιαίτερες νομικές γνώσεις, καίριες ερωτήσεις παραμένουν αναπάντητες ενώ οι ασάφειες και οι περιττές λεπτομέρειες, άσχετες προς τη λύση της υπόθεσης, είναι πολυάριθμες και εντοπίζονται σ' όλο το μήκος του κειμένου.

Η κατάθεση στις 2/10/1948, ακολουθεί τη γραμμή της πρώτης και από άποψη τρόπου παράθεσης των στοιχείων και από άποψη φυσιογνωμίας κειμένου ενώ τα κενά, οι ασάφειες και τα αναπάντητα ερωτηματικά της μυθοπλαστικής αυτής σκευωρίας πληθαίνουν και γίνονται πιο έκδηλα, όπως επίσης πληθαίνει και η παραβολή περιττών λεπτομερειών. Ο Στακτόπουλος είναι ικανός να δώσει λεπτομερή περιγραφή της ένδυσης των προσώπων, των χαρακτηριστικών τους, των ειπωμένων τους και των ενεργειών τους αλλά δεν δύναται να απαντήσει ικανοποιητικά ή έστω να δώσει κάποιες λογικές

[172] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 243-247.

απαντήσεις τόσο σε κρίσιμες ερωτήσεις όσο και στις πιο απλές, *«Δεν δύναμαι να απαντήσω γιατί κατέθεσα αυτό…»*. Η δεύτερη αυτή κατάθεση μας προτρέπει έτσι να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι ο Στακτόπουλος είχε εξαναγκαστεί να «παπαγαλίσει» κάποιο κείμενο που διατύπωνε την αστυνομική εκδοχή για τη λύση της υπόθεσης, κείμενο το οποίο άλλοτε το θυμόταν και άλλοτε όχι.

Πέρα από τις ερωτήσεις των ανακριτών στις οποίες ο Στακτόπουλος δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί, οι δύο αυτές καταθέσεις οδηγούν και σε άλλα αναπάντητα ερωτήματα όπως τα παρακάτω,

— Θα ήταν ποτέ δυνατόν ανταποκριτής του αναστήματος του Πολκ να δεχθεί-όσο σημαντικό και αν θεωρούσε το ταξίδι αυτό για την καριέρα του-να του δέσουν μάτια, πόδια και χέρια, χωρίς καμία επιφύλαξη;

— Γιατί ο Στακτόπουλος να βάλει τη μητέρα του να γράψει έναν φάκελο που θα αποτελούσε σε περίπτωση εξιχνίασης της δολοφονίας ενοχοποιητικό στοιχείο εις βάρος της αντί να τον γράψει μόνος του από τη στιγμή που αγαπούσε τόσο την οικογένειά του;

— Ποιο ήταν τελικά το καΐκι στο οποίο επιβιβάστηκε ο Πολκ για να πάει στους αντάρτες από τη στιγμή που μια βάρκα για τη συγκεκριμένη πορεία ταξιδιού δεν θεωρείται κατάλληλη; Ερώτημα στο οποίο η απάντηση ποτέ δεν δόθηκε, όπως άλλωστε και στα προηγούμενα ερωτήματα, καθώς οι «εξονυχιστικές» έρευνες της Ασφάλειας δεν εντόπισαν ποτέ το επίμαχο καΐκι για αυτό και επέβαλλαν την εκδοχή της βάρκας στις καταθέσεις του Στακτόπουλου.

Οι κατασκευασμένες καταθέσεις έπρεπε πάλι να αναθεωρηθούν τόσο λόγω των παραπάνω αναπάντητων ερωτημάτων και ασαφειών των καταθέσεων όσο και λόγω των εξής εξελίξεων,

1. Μετά από έρευνες και μάλιστα της ίδιας της ασφάλειας, διαπιστώθηκε ότι στο Λουξεμβούργο κανένας από το προσωπικό δεν είδε το βράδυ του Σαββάτου(8/5/1948) τον Στακτόπουλο να δειπνεί μαζί με τον αμερικανό αλλά ούτε και πρόσφεραν αστακό συνοδευόμενο με αρακά-κάτι που ο Στακτόπουλος ανέφερε στη πρώτη κατάθεσή περιγράφοντας κιόλας τον σερβιτόρο που τους εξυπηρέτησε-όμως η ιατροδικαστική εξέταση αποφάνθηκε ότι στο στομάχι του Πολκ βρέθηκε αστακός και αρακάς. Οι καταθέσεις κάποιων σερβιτόρων αλλά και του ίδιου του ιδιοκτήτη του κέντρου ανέτρεπαν τη κακοστημένη εκδοχή που ανάγκασαν τον κατηγορούμενο να ομολογήσει. Πιο συγκεκριμένα ο σερβιτόρος Μάρκος Πολυκανδριώτης σε κατάθεσή του στις αρχές στις 12 Νοεμβρίου του 1948 ανέφερε ότι γνώριζε εξ' όψεως τον Στακτόπουλο αλλά δεν τον είδε να είναι εκείνο το βράδυ στο εστιατόριο. Στην ίδια γραμμή κινήθηκε και η κατάθεση του Πούλου, ιδιοκτήτης του Λουξεμβούργου, ο οποίος πρόσθεσε ότι δεν συνήθιζαν να προσφέρουν αστακό συνοδευόμενο από αρακά[173].
2. Η ανάκριση της Έλεν Μάμας και των σχετικών μαρτύρων απέδειξαν τις ψευδείς καταθέσεις του Στακτόπουλου εναντίον της. Η εξέταση της Μάμας από τις ανακριτικές αρχές έπεισαν τις

[173] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 106.

τελευταίες ότι δεν δύναται να ανταποκριθεί στο ρόλο για τον οποίο την επέλεξαν, δηλαδή δεν μπορούσαν να φορτώσουν σ' αυτή ούτε το ρόλο της επαφής με τους αντάρτες που έψαχναν ούτε το ρόλο του συνδέσμου ανάμεσα σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη[174].

Μάλιστα η εξακρίβωση της αναληθείας των όσων ισχυρίστηκε ο κατηγορούμενος εις βάρος της Έλεν Μάμας συνοδεύτηκε από μία επιστολή που έστειλε η τελευταία στον Στακτόπουλο, μετά την εξέτασή της από τις ανακριτικές αρχές, ζητώντας του να την αποκαταστήσει και επισήμως λέγοντας ότι το κομμάτι της κατάθεσης του που την αφορούσε ήταν ολότελα ένα ψεύδος. Η επιστολή είχε ως εξής,

«*Κύριε Στακτόπουλε, εάν δεν είσθε ανώμαλος άνθρωπος, αυτή η ψευτιά σας εναντίον μου ήτο μοχθηρώς προμελετημένη και σχεδιασμένη κατά σαδιστικόν τρόπον δια να με βλάψετε. Το διατί δεν το ξέρω. Ακούσατε την απλήν συμβουλήν μου. Πέστε την αλήθειαν σεις ο ίδιος, βαστάξατε το φορτίο το ιδικόν σας, ελευθερώστε την καρδιά σας από τη θλίψιν και ίσως θα σώσετε όχι μόνον την μητέρα σας αλλά και τον εαυτόν σας*» [175].

Μετά από αυτή τη τροπή των γεγονότων ο Στακτόπουλος εξαναγκάστηκε από τους κατασκευαστές της σκευωρίας να αναθεωρήσει την κατάθεσή του έτσι ώστε να καλυφθούν-όσο βέβαια μπορούσαν να καλυφθούν- τα κενά και οι ανατροπές των στοιχείων πάνω στα οποία ήθελαν να βασίσουν την ενοχή του ίδιου αλλά και των κομμουνιστών.

Έτσι στις 14 Οκτωβρίου, οι ανακριτικές αρχές της Θεσσαλονίκης ανάγκασαν τον Στακτόπουλο σε μία νέα κατάθεση, τρίτη κατά σειρά**.** Το ύφος της νέας αυτής κατάθεσης είναι αντίστοιχο με αυτό των δύο προγενέστερων καταθέσεων. Η νέα «αφήγηση» παίρνει για μία ακόμα φορά μυθιστορηματική μορφή που δανείζεται λογοτεχνικά στοιχεία τα οποία τα επικαλούνται οι κατασκευαστές της σκευωρίας από τη στιγμή που τα πραγματικά γεγονότα δεν μπορούν να ανταποκριθούν στην επιθυμία τους για λύση της υπόθεσης σύμφωνα με την εκδοχή περί κομμουνιστικής οργάνωσης της δολοφονίας. Οι ανακριτές αυτή τη φορά δεν θα διακόψουν την εξιστόρηση με ερωτήσεις άλλωστε η τακτική αυτή δεν οδήγησε πουθενά καθώς ο Στακτόπουλος απαντούσε συνεχώς, *«δεν ενθυμούμαι, δεν δύναμαι να δώσω απάντηση…».*

Η νέα αυτή κατάθεση θέλει τον Στακτόπουλο να έχει πρωτεύοντα ρόλο στην υπόθεση. Η καινούρια εκδοχή του σεναρίου αναγκάζει τον Στακτόπουλο να ομολογήσει πως στις 23 Μαρτίου του 1948 του τηλεφώνησε κάποιος «Βαγγέλης» και του ζήτησε να συναντηθούν, όταν ο Στακτόπουλος πήγε στο ραντεβού διαπίστωσε πως αυτός ο «Βαγγέλης» ήταν ο συνταγματάρχης ανταρτών και ηγετικό κομμουνιστικό στέλεχος, Ευάγγελος Βασβανάς, για τον οποίο πίστευε πως ήταν εδώ και καιρό στο βουνό. Σύμφωνα πάντα με την κατάθεση του Στακτόπουλου, συναντήθηκαν στις 20:00 λίγο πιο πέρα από το ξενοδοχείο Μεντιτεράνια όπου και συνεδρίαζε η Βαλκανική Επιτροπή Ειρήνης. Ωστόσο

[174] ο.π., σελ. 106.
[175] ο.π., σελ. 100.

κρίνοντας την επιλογή του τόπου συνάντησης θα λέγαμε ότι ήταν άστοχη καθώς το ξενοδοχείο είχε κατακλυστεί από εκατοντάδες δημοσιογράφους που κάλυπταν τις συνεδρίες της Επιτροπής όπως επίσης και από ένστολους αστυνομικούς και αστυνομικούς με πολιτικά, έτσι θα μπορούσε να χαρακτηριστεί τουλάχιστον απερισκεψία η εμφανής παρουσία του γνωστού και καταζητούμενου από τις αστυνομικές αρχές συνταγματάρχη Βασβανά σ' ένα τέτοιο σημείο της πόλης[176].

Στη συνάντηση ο Στακτόπουλος ρωτάει τον Βασβανά πότε επέστρεψε από το βουνό και ο Βασβανάς απαντά πως αυτό δεν αποτελεί θέμα προς συζήτηση. Ο σκοπός της συνάντησής τους είναι ο πλέον σημαντικός, *«Κατόπιν εντολής του Κόμματος πρέπει εντός των ημερών της εβδομάδας να φύγης για την Αθήνα όπου θα δώσεις μία επιστολή και θα γνωρίσης έναν Αμερικανό ο οποίος θα έλθη στην Θεσσαλονίκη δια να περαιωθεί εις τον Μάρκον».* Ο Στακτόπουλος λέει ότι δεν μπορεί να φύγει πριν από το Σάββατο, ο Βασβανάς συμφωνεί και του δίνει κάποιο χρηματικό ποσό για τα έξοδα ταξιδιού. Συναντιούνται πάλι Παρασκευή βράδυ οπότε του δίνει ένα φάκελο δίχως να αναγράφεται η διεύθυνση του παραλήπτη. Του εξηγεί πως το πρόσωπο που πρόκειται να συναντήσει στην Αθήνα θα ήταν κάποιος «Γιάννης», με ξανθά σγουρά μαλλιά, γύρω στα τριάντα. Η συνάντησή τους είχε οριστεί να λάβει χώρα στη πλατεία Συντάγματος όπου ο «Γιάννης» θα τον περίμενε σ' ένα τηλεφωνικό θάλαμο διαβάζοντας την εφημερίδα «Το Βήμα». Ο Στακτόπουλος θα έλεγε, *«Γεια σου Αθήνα»* και ο Γιάννης θα αποκρινόταν, *«Γεια σου Θεσσαλονίκη».* Μετά ο Γιάννης θα τον σύστηνε στον Αμερικανό συνάδελφο και ο Στακτόπουλος θα τον ενημέρωνε ότι, *«Όλος ο μηχανισμός του Κομμουνιστικού Κόμματος θα ετίθετο στην διάθεσίν του προκειμένου να πετύχει το σκοπό του».* Αποτέλεσμα της αποστολής του Πολκ εξηγεί ο Βασβανάς, θα ήταν να προκαλέσει *«δημοσιογραφικό θόρυβον γράφοντας υπέρ της Κυβέρνησης της Ελεύθερης Ελλάδος και ενάντια στην Μοναρχοφασιστική Κυβέρνηση της Αθήνας όπως και να δημοσιευτεί ένα άρθρο με τα κατορθώματα του Δημοκρατικού Στρατού»* [177].

Με τη νέα αυτή κατάθεση του Στακτόπουλου οι σκευωροί εξασφάλισαν τον σύνδεσμο στην Αθήνα κατασκευάζοντας μεθοδικά τα στοιχεία που ήταν απαραίτητα για την εφαρμογή της εκδοχής τους. Όταν έγινε η συνάντηση του Στακτόπουλου με τον «Γιάννη» κατευθύνθηκαν στο ζαχαροπλαστείο Ζαβορίτη όπου αφού συζήτησαν αρκετή ώρα για το Δημοκρατικό αγώνα εμφανίζεται ένας ψηλός ξένος. *«Αυτός είναι ο Αμερικανός Πολκ»,* λέει ο «Γιάννης» στον Στακτόπουλο. *«Μίλησέ του».* Ο Πολκ χαιρετά τον «Γιάννη» στα αγγλικά. Ο Στακτόπουλος συστήνεται στον Πολκ στα αγγλικά και του αναφέρει όσα του είχε πει ο Βασβανάς. Ο Πολκ εκφράζει τη διακαή επιθυμία του για ένα τέτοιο ταξίδι που θα τον φέρει σε επαφή με τους αντάρτες και τους λέει πως θα ενημερώσει όταν θα είναι έτοιμος.

---

[176] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 55.

[177] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ,* εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 258-259.

Στο μεταξύ ο Στακτόπουλος φεύγει αφήνοντας τους επειδή ήθελε να είναι συνεπής στη συνάντηση που είχε κανονίσει με μία φίλη του[178].

Όταν ο Στακτόπουλος επιστρέφει στη Θεσσαλονίκη, συναντά τον Βασβανά για να τον ενημερώσει για το ταξίδι του στην Αθήνα. Ο Βασβανάς λέει στον Στακτόπουλο να χρησιμοποιεί το ψευδώνυμο «Μήτσος» και πως η επαφή του Στακτόπουλου θα ήταν πλέον κάποιος «Νίκος» που παλαιότερα επισκεπτόταν συχνά τα γραφεία της εφημερίδας Λαϊκής Φωνής. Ο Στακτόπουλος συναντά τον «Νίκο», ένα μήνα αργότερα, στις 5/5/1948, οπότε και καταθέτει ότι ήταν εκείνος που συνάντησε στο Ποντιακό Καφενείο. «Ο Νίκος» λέει στον Στακτόπουλο ότι θα γίνει ο διερμηνέας του Πολκ[179].
Ο Στακτόπουλος στη νέα αυτή κατάθεση αναφέρει ότι συνάντησε τον Πολκ τη Παρασκευή στο Αστόρια αφού πρώτα είχε ενημερωθεί για την άφιξή του τηλεφωνώντας ανώνυμα στο αμερικανικό προξενείο και αφού έψαξε αλλά δεν τον είχε βρει σε άλλα τρία ξενοδοχεία. Στο Αστόρια ο υπάλληλος του ξενοδοχείου ζήτησε από τον Στακτόπουλο να περιμένει τον Πολκ στο σαλόνι του τρίτου ορόφου. Όταν συναντήθηκαν ο Στακτόπουλος τον χαιρέτησε στα αγγλικά υπενθυμίζοντάς του το όνομά του. Τότε ο Πολκ κοιτάζοντας κάτι σημειώσεις στο πορτοφόλι του είπε, *«Α, εσύ είσαι που είχα γνωρίσει στην Αθήνα».* Ο Στακτόπουλος είπε στον αμερικανό πως η άφιξή του στη πόλη δηλώνει ότι είναι έτοιμος για το ταξίδι του στους αντάρτες κι ότι οι απαραίτητες διαδικασίες είχαν οργανωθεί και έμενε μόνο να ορίσουν την ημερομηνία για την ενεργοποίησή τους. Ο Πολκ επιβεβαίωσε το σκοπό της άφιξης του και ανανέωσαν το ραντεβού τους για αργότερα στο Μεντιτεράνια.

Έτσι όταν Στακτόπουλος συναντά τη Μάμας στο Μεντιτεράνια και εκείνη τον συστήνει στους αμερικανούς δημοσιογράφους που ήταν μαζί της, προσποιείται ότι δεν γνώριζε τον Πολκ. Στο σημείο αυτό της νέας κατάθεσης ο Στακτόπουλος λέει στους ανακριτές ότι η προγενέστερη κατάθεσή του εναντίον της Έλεν Μάμας ήταν ψευδής**.** Τα στοιχεία που κατέθεσε εναντίον της, *«είναι αναληθή και ψεύδη».* Η δικαιολογία που πρόβαλε για τη ψευδή κατάθεση ήταν ότι το έκανε απλά για να εξαναγκάσει τη Μάμας να καταθέσει ό,τι γνώριζε για την υπόθεση[180].

Καινούρια στοιχεία προκύπτουν από τη τρίτη αυτή κατάθεση και για το ότι η συνάντηση Πολκ-Στακτόπουλου τη Παρασκευή το βράδυ δεν ολοκληρώθηκε στο Αστόρια αλλά ακολούθησε συνάντηση και με τον Βασβανά στη 1.00 πμ. Ο Στακτόπουλος καταθέτει ότι όταν ο Πολκ άκουσε το όνομα Βασβανάς, το επανέλαβε σαν να το είχε ξανακούσει. Όταν συναντιούνται οι τρεις τους, ο Βασβανάς λέει στον Πολκ ότι θα φύγει με βάρκα το επόμενο βράδυ και όταν ο Πολκ ρωτάει ώρα και μέρος ο Βασβανάς απαντά, *«Αυτό θα το ειπούμε αύριον»(τη μετάφραση την είχε αναλάβει ο Στακτόπουλος).* Ο Πολκ ρωτάει τι μπορεί να πάρει μαζί, *«Πιτζάμες, τα σύνεργα της δουλειάς του,*

---

[178] ο.π., σελ. σελ. 260.
[179] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 260-261.
[180] ο.π., σελ. 261-2.

φωτογραφική μηχανή;». Ο Βασβανάς αναφέρει πως φωτογραφικές μηχανές έχουν και εκεί και ότι αν χρειασθεί θα του δώσουν[181].

Επίσης μέσα από τη νέα κατάθεση ο Βασβανάς συναντά τον Στακτόπουλο το απόγευμα του Σαββάτου και του μεταφέρει την είδηση και τις λεπτομέρειες για το ραντεβού στο Λουξεμβούργο έτσι Στακτόπουλος αναλαμβάνει να τα μεταβιβάσει στον Πολκ.

Ο Στακτόπουλος καταθέτει τώρα ότι δεν ήταν άλλες βάρκες στην εξέδρα εκείνο το βράδυ που είχε οριστεί το ραντεβού που θα οδηγούσε τον αμερικανό στον Μάρκο Βαφειάδη και ότι ο Μουζενίδης του υπέδειξε να στείλει την ταυτότητα του Πολκ στο Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα, όπως επίσης του συνέστησε το φάκελο να τον γράψει η μητέρα του.

Η κατάθεση αυτή συνεχίζεται με την παραβολή του φόβου που τον κατέκλυσε μετά το φόνο, *«Φοβόμουν ότι θα με σκοτώσουν και μένα. Γιατί τέτοιοι είναι αυτοί. Όταν κάνουν ένα έγκλημα, κάνουν και το δεύτερο για να καλύψουν το πρώτο».* Λίγες μέρες μετά ο Στακτόπουλος δεχόταν τηλεφωνήματα στη Μακεδονία από κάποιον «Βύρων» που τον απειλούσε ότι αν μιλούσε, θα του «*τίναζαν το σπίτι στον αέρα*», η ίδια απειλή επαναλήφθηκε ξανά και ξανά μετά την ανεύρεση του πτώματος του αμερικανού. Αυτός ήταν και ο λόγος που ο Στακτόπουλος δεν ανέφερε τίποτα στις αστυνομικές αρχές της Θεσσαλονίκης για τη δολοφονία αν και αυτό το γεγονός δεν συμβαδίζει με τις επίμονες προσπάθειες και τις «επιθετικές» του ενέργειες για να γράψει ένα άρθρο για την εξαφάνιση του αμερικανού. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο επισκεπτόταν συχνά το Αστόρια πιέζοντας τη Ρέα Πολκ για να μάθει νεότερα και για να της πάρει συνέντευξη ενώ εκείνη ήταν αρνητική από τη πρώτη στιγμή, επίσης πηγαινοερχόταν συχνά στο αστυνομικό τμήμα ενοχλώντας τους αξιωματικούς μήπως είχαν κάποια είδηση για την εξαφάνιση.

Η κατάθεση κλείνει με τη παράθεση της προσωπικής γνώμης του Στακτόπουλου για τους οργανωτές και εκτελεστές της δολοφονίας, σύμφωνα με την οποία το φόνο του Πολκ, *«εσχεδίασε η Κομινφόρμ και τον εξετέλεσαν το Κομμουνιστικό Κόμμα της Ελλάδος δια να ρίξουν τον φόνον εις βάρος της δεξιάς, να δυσφημίσουν έτσι την Ελλάδα εις το εξωτερικόν και να ανακόψουν την εφαρμογή του σχεδίου Μάρσαλ εις την Ελλάδα με διαμαρτυρίας εις την Αμερική εις βάρος της Ελλάδας, όπως επίσης ματαιώσουν την στρατιωτική βοήθεια εις την Ελλάδα».* Για τον Στακτόπουλο το Κ.Κ.Ε., *«Δεν μπορεί να κάνει τίποτα, ούτε και να αναπνεύσει ακόμη, αν δεν πάρει εντολή από την Κομινφόρμ».* Προσθέτει επίσης πως το Κ.Κ.Ε. είχε στη διάθεσή του πολυάριθμες πληροφορίες από ποικίλες πηγές για την επιθυμία του Πολκ να πάρει συνέντευξη από τον Μάρκο Βαφειάδη έτσι εκμεταλλεύτηκε το γεγονός πείθοντας τον μέσω του Στακτόπουλου και διαφόρων επαφών στην Αθήνα ότι μπορούσε να την εκπληρώσει. Ωστόσο ο Στακτόπουλος δηλώνει πως δεν γνώριζε ότι σχεδίαζαν τη δολοφονία του αμερικανού[182].

---

[181] ο.π., σελ. 262-3.
[182] ο.π., σελ. 263-264.

Προσθέτει ότι η διαγραφή του από το Κ.Κ.Ε. ήταν εικονική για λόγους ασφαλείας, καθώς το κόμμα περνούσε τότε στη παρανομία ωστόσο ήταν ένα απλό μέλος χωρίς να κατέχει κάποια ηγετική ή έστω προεξέχουσα θέση.

Έτσι με αυτή τη κατάθεση και με τα καινούρια στοιχεία που προσθέτονται στην υπόθεση, καθίσταται φανερό ότι ένοχοι είναι οι Κομμουνιστές και η Κομινφόρμ και η επίσημη λύση της υπόθεσης φέρνει το επιθυμητό για τις αστυνομικές αρχές όπως επίσης και για τους Έλληνες και Αμερικανούς και Βρετανούς επισήμους, αποτέλεσμα, το έγκλημα είναι πράξη των αριστερών και πέρα από τον Στακτόπουλο και τους κομμουνιστές δεν εμπλέκεται κανείς άλλος σ' αυτό.

Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι ο Στακτόπουλος αναφέρει στους ανακριτές ότι εκείνος πρόσθεσε τον αριθμό «*3ον*» πριν από το «*Προς Το Τρίτο Αστυνομικό Τμήμα*, *Ενταύθα*» που είχε γράψει η μητέρα του, για να το κάνει πιο ευδιάκριτο. Αυτό το κατέθεσε για να μπορέσουν οι σκευωροί να δώσουν απάντηση στην έκθεση των γραφολόγων η οποία αποφάνθηκε ότι ο αριθμός «*3ον*» είναι γραμμένος από άλλο χέρι και όχι από την Άννα Στακτοπούλου, όμως και πάλι δεν ζήτησαν δείγμα γραφής από τον Γρηγόρη Στακτόπουλο για να επιβεβαιώσουν ότι τον αριθμό «*3ον*» έγραψε ο ίδιος[183].

Επειδή οι έρευνες των ανακριτικών αρχών δεν κατόρθωσαν να επιβεβαιώσουν το γεγονός ότι εθεάθη ο Στακτόπουλος με τον Πολκ να δειπνούν το Σάββατο στο Λουξεμβούργο, οι κατασκευαστές της σκευωρίας ανάγκασαν τον Στακτόπουλο να ομολογήσει ότι εκείνο το βράδυ το δείπνο έγινε σπίτι του και ότι το φαγητό το είχε μαγειρέψει η μητέρα του και πως η δολοφονία διαπράχθηκε εκεί αργότερα με τη σύμπραξη των ανταρτών, Μουζενίδη και Βασβανά.

Όμως και αυτή η εκδοχή δεν ευσταθούσε από τη στιγμή που ο Στακτόπουλος δεν έμενε μόνος αλλά μαζί με τις αδελφές του και τη μητέρά του και η νονά του-αδελφή της Άννας Στακτοπούλου-συνήθιζε να μένει ως αργά τη νύχτα σπίτι τους. Δεν μπορούσαν επομένως να μπλέξουν και άλλους στην υπόθεση κάνοντάς τους συνένοχους. Επιπρόσθετα το σπίτι του Στακτόπουλου απείχε από τη θάλασσα αρκετά μέτρα κάτι που δημιουργούσε νέα προβλήματα σχετικά με το τρόπο μεταφοράς του πτώματος και της απόθεσής του στο νερό[184]. Η απουσία λογικής βάσης και σ' αυτή την εκδοχή, οδήγησε τον εισαγγελέα Κωνσταντινίδη να μην λάβει υπόψη του τη νέα κατάθεση του Στακτόπουλου με την δικαιολογία ότι δεν ήταν ένορκη, χωρίς όμως να τον απασχολεί το γεγονός ότι δεν υπήρχαν στοιχεία που να αποδείκνυαν ότι το Λουξεμβούργο δεν είχε σερβίρει αστακό με αρακά εκείνο το βράδυ όπως επίσης και κανένα άλλο βράδυ καθώς δεν συνήθιζαν ένα τέτοιο συνδυασμό φαγητού-αστακό με αρακά-ούτε έλαβε υπόψη του ότι κανείς δεν είδε τον Στακτόπουλο μαζί με τον Πολκ να δειπνούν μαζί

---

[183] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ,* εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 264-265.

[184] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων Υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 109-110.

εκείνο το βράδυ στο Λουξεμβούργο. Πρόκειται για μία βόμβα ανατροπής της κακοστημένης και από σκηνοθετική σκοπιά αλλά και από άποψη σεναρίου αστυνομικής εκδοχής, η οποία όμως σκοπίμως παραβλέφθηκε από τους ανακριτές για να μην ανατραπεί η συγκεκριμένη λύση της υπόθεσης που τόσο τους συνέφερε[185].

Όμως και η τρίτη αναθεωρημένη κατάθεση αμφισβητήθηκε από τα εξής γεγονότα,

1. Στις 19 Οκτωβρίου ο ραδιοφωνικός σταθμός των ανταρτών μετέδωσε την είδηση ότι ο Αδάμ Μουζενίδης είχε χάσει τη ζωή του σε μάχη, καιρό πριν την δολοφονία του αμερικανού ανταποκριτή και ότι οι συγγενείς του είχαν τελέσει μνημόσυνο στο ναό της Αγίας Αικατερίνης Θεσσαλονίκης και χοροστατούσε ο ιερέας Παπαματθαίος Κωφίδης σχεδόν πριν τρεις μήνες, δηλαδή σε ανυποψίαστη περίοδο για να εικάσει κάποιος ότι έγινε για να δικαιολογήσει κάτι που θα γινόταν μετά από την πάροδο σημαντικού χρονικού διαστήματος[186].
2. Από τα αρχεία της Υπηρεσίας Αλλοδαπών στην Αθήνα προέκυπτε ότι ο Πολκ ήταν εκτός Ελλάδας λόγω υποχρεώσεων τη περίοδο που ο Στακτόπουλος ομολόγησε πως μετέβη στην Αθήνα για να τον συναντήσει[187].

Και όπως αναφέρει και ο Χατζηαργύρης, «*μα η σκευωρία ήταν πρωτόγονη, ο χοντροκομμένος χαρακτήρας της είναι ένα από τα σημεία που βγαίνουν καθαρά από την αφήγηση…οι ένοχοι δεν μπόρεσαν για τούτο να ησυχάσουν*» [188].

Επομένως η αναθεώρηση και της τρίτης κατάθεσης ήταν επιβεβλημένη. Οι οργανωτές της σκευωρίας πίεσαν (Βλέπε παρακάτω, σελ. 93, με ποιο τρόπο άσκησαν πιέσεις) τους συγγενείς του Αδάμ Μουζενίδη-με τρόπο που δεν τους άφηνε περιθώρια εναλλακτικής επιλογής-να καταθέσουν πως ο Αδάμ Μουζενίδης ήταν στη Θεσσαλονίκη από τον Αύγουστο του 1947 ως τον Φεβρουάριο του 1948 και ότι ύστερα μετέβη στην Πρέσπα που έδρευε το αρχηγείο των ανταρτών για να λάβει εντολές για την οργάνωση της δολοφονίας του αμερικανού ανταποκριτή. Επίσης ο Στυλιανός Μουζενίδης, αδερφός του Αδάμ Μουζενίδη, κατέθεσε ότι ο τελευταίος ήταν στην πόλη τον Απρίλιο του 1948 καθώς είχαν επικοινωνήσει τηλεφωνικώς για οικογενειακούς λόγους. Τέλος κάποιος φαρμακοποιός κατέθεσε πως είδε τον Αδάμ Μουζενίδη στην Αθήνα πριν την εξαγγελία της επίσημης λύσης της υπόθεσης.

---

[185] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία,* Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 115-117.
[186] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 132.
[187] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ,* εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 267.
[188] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 13.

Ωστόσο τόσο ο Αδάμ Μουζενίδης όσο και ο Ευάγγελος Βασβανάς δικάστηκαν και καταδικάστηκαν ερήμην τους σε θάνατο παρόλη την απουσία τους με μοναδικό ενοχοποιητικό στοιχείο εις βάρος τους την ομολογία του Στακτόπουλου.

Με αντίστοιχο τρόπο κάλυψαν και το δεύτερο στοιχείο ανατροπής της σκευωρίας τους, αναγκάζοντας τον Στακτόπουλο για μία ακόμη φορά να αναθεωρήσει την κατάθεσή του.

Στις 24 Οκτωβρίου 1948 η νέα κατάθεση του Στακτόπουλου γίνεται με την παρουσία των Μουστάκη, Κομοτούρου και των πρόσφατα διορισμένων δικηγόρων του, Βασιλικού και Βαφειάδη οπότε ο Στακτόπουλος καταθέτει ότι όταν μετέβη στην Αθήνα και συναντήθηκε με τον «Γιάννη», *«Ο Πολκ δεν πήγε να τους συναντήσει, αλλά ούτε και κάποιος άλλος, ο Γιάννης είχε τηλεφωνήσει και είχε μάθει πως ο Πολκ απουσίαζε τότε από την Αθήνα…Δεν δύναμαι να δόσω ουδεμία εξήγησιν διατί κατά την προηγούμενην κατάθεσίν μου ανέφερον ότι συναντήθημεν μετά του Πολκ εν τω ζαχαροπλαστείο τούτω».* Ο Στακτόπουλος κλείνει τη τέταρτη κατάθεσή του αναφέροντας ότι δεν γνώριζε πως είχαν οργανώσει τη δολοφονία του Πολκ διαφορετικά θα φρόντιζε να αποτρέψει τον Πολκ από το ταξίδι του στους αντάρτες και ο ίδιος δεν θα αναλάμβανε το ρόλο του διερμηνέα[189].

Κρίνοντας συνολικά τις αναθεωρημένες καταθέσεις του Στακτόπουλου συμπεραίνουμε ότι καταβάλλεται εκ μέρους των οργανωτών της σκευωρίας μία συνεχής προσπάθεια προκειμένου να αναθεωρηθούν τα σημεία εκείνα που δεν συμβαδίζουν με τη πραγματικότητα, τα στοιχεία εκείνα που δεν μπορούν να επαληθευτούν με κάποιο τρόπο και τις εκδοχές εκείνες της υπόθεσης που ανατρέπονται από τα αληθινά γεγονότα που έρχονται στην επιφάνεια. Ωστόσο η προσπάθεια αυτή γίνεται τόσο αδέξια που οι νέες καταθέσεις καταλήγουν να είναι κείμενο ποικίλων ανασυνθέσεων, οξύμωρων ισχυρισμών, αστήρικτων εκδοχών, αντιφατικών κατηγοριών και μεταβαλλόμενων παραδοχών.

Στις αναθεωρημένες καταθέσεις ο Στακτόπουλος έχει το ψευδώνυμο «Μήτσος» ενώ ο «Κισσός» γίνεται «Νίκος» και η ιστορία των κομμουνιστικών συνωμοτικών ονομάτων εμπλουτίζεται και από νέα πρόσωπα όπως αυτό του «Βύρωνα».

Ποτέ δεν αποδείχτηκε ότι ο Στακτόπουλος έφαγε μαζί με τον Πολκ στο Λουξεμβούργο, ποτέ δεν τους είδε κάποιος να δειπνούν μαζί, ποτέ στο συγκεκριμένο εστιατόριο δεν σέρβιραν τον αστακό συνοδευόμενο από αρακά, ποτέ δεν εντοπίστηκε το ταξί που οδήγησε τον Πολκ στο Λουξεμβούργο εκείνο το βράδυ, ποτέ δεν βρέθηκε η βάρκα «Άγιος Νικόλαος», ποτέ δεν τέθηκε υπό αμφισβήτηση κατάθεση μαρτύρων κατηγορίας, όπως του φαρμακοποιού που αναγνώρισε τον Αδάμ Μουζενίδη, αντιθέτως έγιναν σιωπηρά δεκτές, ποτέ το προσωπικό του ξενοδοχείου Αστόρια δεν επιβεβαίωσε ότι ο Πολκ είχε επισκέψεις.

[189] ο.π., σελ. 267.

Επιπρόσθετα για μία ακόμα φορά η υπέρμετρη προσπάθεια του Στακτόπουλου να πείσει για την αξιοπιστία των καταθέσεων του, τον οδήγησε στην παράθεση άχρηστων και περιττών λεπτομερειών που είναι αμφίβολο αν θα μπορούσε να τις θυμάται κάποιος, όπως οι περιγραφές του για τα γκαρσόνια στο Ποντιακό Καφενείο και στο ζαχαροπλαστείο Ζαβορίτη στην Αθήνα και για τους υπαλλήλους στο ξενοδοχείο Αστόρια.

Αντιθέτως σε φλέγοντα ερωτήματα που αφήνουν κενά στις καταθέσεις του περιορίζεται απλά να απαντήσει, *«δεν ενθυμούμαι, δεν μπορώ να εξηγήσω γιατί είπα αυτό, δεν μπορώ να δώσω απάντηση επ' αυτού, αυτό θα σας το εξηγήσει η Μάμας…»*[190].

Τέλος, πρόσωπα που μετείχαν στο σχέδιο δολοφονίας του Πολκ και δεν μπορούσαν να βρεθούν[191] ή έστω να αποδειχθεί η ταυτότητά τους, παρέμειναν γνωστοί χωρίς να αποκαλυφθούν, με τα μικρά τους ονόματα ή καλύτερα με τα ψευδώνυμα, για παράδειγμα ο «Γιάννης» που συνάντησε ο Στακτόπουλος στην Αθήνα, ο άγνωστος με τον σκούφο που ήταν μαζί με τον Βασβανά και τον Μουζενίδη στην βάρκα.

Το γεγονός ότι οι καταθέσεις αυτές δεν μπορούσαν να στηρίξουν την ενοχή των κομμουνιστών επιβεβαιώνεται όχι μόνο από την αυτονόητη κριτική στην οποία μπορεί να προβεί οποιοσδήποτε τις διαβάσει αλλά και από νομικά πρόσωπα με εμπειρία στον τομέα της ποινικής δικονομίας.

Το State Department έστειλε αντίγραφα των τριών πρώτων καταθέσεων του Οκτωβρίου στην Επιτροπή Lippmann. Διαβάζοντας τις καταθέσεις ο Lippmann εντόπισε τις μεταξύ τους αντιθέσεις και τις ανισορροπίες και του δημιουργήθηκαν έντονες αμφιβολίες σχετικά με την αξιοπιστία τους. Έτσι αποφάσισε να τις στείλει για ανάλυση στον κορυφαίο καθηγητή νομικής του Harvard, στον E. M. Morgan συνοδευόμενες με το εξής σχόλιο, *«…η περιγραφή των γεγονότων που οδηγούν στην δολοφονία είναι ίσως αληθινή αλλά η περιγραφή του φόνου από μόνη της ακούγεται σαν να έχει επινοηθεί…»*[192].

Αφού ο καθηγητής Morgan μελέτησε τις καταθέσεις ανέφερε στον Lippmann ότι αυτός και οι συνεργάτες του βρήκαν διαφορές μεταξύ των δύο εκδοχών που δεν μπορούν να εξηγηθούν. Υπογράμμισε για παράδειγμα το γεγονός ότι στην πρώτη του κατάθεση ο Στακτόπουλος ομολόγησε ότι δύο ή τρεις βάρκες βρίσκονταν στην αποβάθρα κοντά στο εστιατόριο Λουξεμβούργο όταν η βάρκα Άγιος Νικόλαος έφτασε. Στην δεύτερη εκδοχή αναφέρει ότι δεν ήταν καμία άλλη βάρκα.

Επίσης στην πρώτη κατάθεση ο κατηγορούμενος αναφέρει ότι μετέβη στην Αθήνα για να συναντήσει μία φίλη του ενώ στη δεύτερη κατάθεση αναφέρει ότι πήγε να συναντήσει τον Πολκ. Αναρωτιέται ο Morgan τι ανάγκασε τον Στακτόπουλο να αλλάξει την κατάθεσή του, χωρίς να γνωρίζει βέβαια την

---

[190] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 56.

[191] ο.π., σελ. 57-61.

[192] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 97.

τέταρτη κατάθεση του Στακτόπουλου που ανατρέπει και πάλι την τρίτη κατάθεσή του λέγοντας τελικά ότι δεν συνάντησε τον Πολκ στην Αθήνα, χωρίς όμως να εξηγεί γιατί κατέθεσε ψέματα στις προηγούμενες καταθέσεις.

Επιπρόσθετα ο Μόργκαν υπογραμμίζει το γεγονός ότι οι ομολογίες που εμπλέκουν και άλλους συνεργάτες στην δολοφονία δεν επαρκούν για να αποκαλυφθεί η ταυτότητά τους και έτσι να διωχθούν ποινικά.

Ο τρόπος διάπραξης της δολοφονίας για τον Μόργκαν και στις δύο πρώτες καταθέσεις είναι φανταστικός. Μπορεί σύμφωνα με τον Μόργκαν ο Πολκ να εμπιστευόταν τις επαφές του και να δέχθηκε να του δέσουν τα μάτια αλλά το γεγονός ότι δέχθηκε να του δέσουν και τα πόδια και τα χέρια δίχως μάλιστα να ζητήσει την παραμικρή δικαιολογία για την πράξη αυτή, στην κοινή λογική είναι εκτός κατανόησης. Ούτε βρίσκει αξιόπιστη την αναφορά του Στακτόπουλου ότι άκουσε το σφύριγμα της σφαίρας, *«δεν μπορώ να καταλάβω τι εξυπηρετούσε η κατάθεση τέτοιων στοιχείων»,* αναφέρει ο Μόργκαν. Άλλωστε ήταν αδύνατον να ακουστεί το σφύριγμα της σφαίρας καθώς σύμφωνα με την ιατροδικαστική εξέταση το περίστροφο ήταν «εξ' απολύτου επαφής», δηλαδή το όπλο ακουμπούσε στο κεφάλι του Πολκ[193].

Οι καταθέσεις του Στακτόπουλου στο σύνολό τους είναι για τον Μόργκαν τόσο ανεπαρκείς όσο και πρακτικά άχρηστες για να υποστηρίξουν την ενοχή εναντίον των Μουζενίδη και Βασβανά, εκτός αν ενισχυθούν από άλλα αξιόπιστα στοιχεία.

Οι αναλύσεις του Μόργκαν απεστάλησαν στον Λίπμαν τον Μάρτιο του 1949. Ο Λίπμαν έστειλε αντίγραφα αυτών στα μέλη της Επιτροπής ωστόσο τους ανέφερε ότι είναι εμπιστευτικές και όχι για δημοσίευση. Η μη δημοσίευση αυτής της ανάλυσης εκ μέρους της Επιτροπής στήριξε την επίσημη εκδοχή και την αμερικανική πολιτική στην Ελλάδα[194].

Στην τελευταία κατάθεση του Στακτόπουλου προστέθηκαν κάποια στοιχεία που ενίσχυαν το αριστερό παρελθόν και δράση του προκειμένου η ομολογία του να επιβεβαιώνει την κομμουνιστική του ταυτότητα συμβάλλοντας παράλληλα στο να φαίνεται ότι η κατάθεσή του ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

-Το πρώτο στοιχείο απέδιδε στον Στακτόπουλο μια ψευδή συνέντευξη του Στάλιν που είχε δημοσιευτεί στις στήλες της Μακεδονίας, τον Μάρτιο του 1947. Η συνέντευξη που υποτίθεται πως είχε πάρει αμερικανός ανταποκριτής του UP και αναμεταδόθηκε από τον ραδιοφωνικό σταθμό της Μόσχας, παρουσίαζε τον Στάλιν ως ηγέτη που επιθυμούσε την εξασφάλιση της ειρήνης για 100 έτη και που θεωρούσε ότι και η αμερικανική κοινή γνώμη επιζητούσε την ειρήνη αλλά ήταν έρμαιο των

[193] ο.π., σελ. 97.
[194] ο.π., σελ. 97-98.

πολιτικών καθοδηγητών της. Ωστόσο η συνέντευξη διαψεύστηκε γρήγορα από την ίδια την εφημερίδα[195].

-Το δεύτερο επιβαρυντικό στοιχείο για την κομμουνιστική δράση του Στακτόπουλου δόθηκε από την κατάθεση του Ν. Κοντομήτρου. Παρόλη την έλλειψη αποδείξεων για τα όσα κατέθετε ο συγκεκριμένος μάρτυρας οι ανακριτές τα έλαβαν υπόψη τους καθώς ενίσχυαν την εκδοχή περί κομμουνιστικού παράγοντα. Ο Κοντομήτρος-απλός γνωστός του Στακτόπουλου-κατέθεσε πως ο κατηγορούμενος είχε τη διαταγή να σκοτώσει τον Μελιγδή, ταγματάρχη του ελληνικού στρατού, ο οποίος είχε πάνω του περίστροφο το οποίο και θα χρησιμοποιούσε για να διαπράξει αυτοκτονία σε περίπτωση που μετά την Κατοχή επικρατούσαν οι Κομμουνιστές. Σύμφωνα λοιπόν με την κατάθεση του Κοντομήτρου ο Στακτόπουλος θεωρούσε πως αυτό καθιστούσε τον Μελιγδή, *«εχθρό του λαού»* και αποφάσισε την εκτέλεση του.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα πάντα με την κατάθεση του Κοντομήτρου, μετά την αποχώρηση των Γερμανών από τη Θεσσαλονίκη, ο Στακτόπουλος πρότεινε στην Ένωση Συντακτών να υπογράψουν δήλωση όλοι οι δημοσιογράφοι ότι δεν θα εργαστούν ποτέ ξανά σε εφημερίδα που δεν πρόσκειται στο ΕΑΜ και μετά απαίτησε από τους παρευρισκόμενους να υπογράψουν, *«με απειλητικό ύφος και φροντίζοντας να μη φύγει κανείς χωρίς να το κάνει»* [196].

Τέλος, ο Κοντομήτρος προκειμένου να ενισχύσει την εικόνα του δολοφόνου στο πρόσωπο του Στακτόπουλου, ανέφερε πως μετά από μία σχέση που είχε ο κατηγορούμενος με τη Μαρία Μίχα, νοσοκόμα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, που αργότερα αποδείχτηκε πως υπήρξε κατάσκοπος των Ιταλών, ο Στακτόπουλος είπε, *«ότι θα την σκότωνε αυτή τη γυναίκα»,* γιατί τον είχε εκμεταλλευτεί αποσπώντας του πληροφορίες για κατασκοπευτικές δραστηριότητες.

Κρίνοντας τις προσπάθειες να στιγματιστεί το παρελθόν του Στακτόπουλου με κομμουνιστική δράση ώστε η σχέση του με ηγετικά κομμουνιστικά μέλη-Μουζενίδη, Βασβανά-να θεωρηθεί φυσικό επακόλουθο, θα μπορούσε να ειπωθεί πως το πρώτο στοιχείο ήταν ένα ακόμα ανάμεσα στα πολλά άλλα επινοημένα και κατασκευασμένα από τους σκευωρούς ώστε να ενισχυθεί και να ολοκληρωθεί η σύνδεση του μ' ένα φόνο στον οποίο ήταν όχι απλά αμέτοχος αλλά και τελείως ξένος. Σαφώς πρόκειται για παραλογισμό όταν κάποιος που ήδη κατηγορείται για συμμετοχή σε φόνο, να επιβαρύνει τη θέση του με επιπρόσθετα ενοχοποιητικά στοιχεία εναντίον του.

Σχετικά με το δεύτερο στοιχείο είναι φανερό ότι πρόκειται για περίπτωση ψευδομάρτυρα, πως θα μπορούσε άλλωστε ένας απλός γνωστός του Στακτόπουλου να γνωρίζει τόσο σημαντικά ζητήματα και πως ο Στακτόπουλος θα μπορούσε να εμπιστευτεί τόσο προσωπικά θέματα σ' έναν απλό γνωστό του.

---

[195] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 120.

[196] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 282-283.

Ο Βασιλικός, ζήτησε την εξαίρεσή του μάρτυρα αυτού από τη δίκη με το αιτιολογικό ότι, *« ο μάρτυς ούτος και εις προηγούμενας ανακρίσεις έλαβε θέσιν εναντίον του κατηγορημένου…Δημοσιεύει εις τας εφημερίδας δια δήθεν εγκλήματα τα οποία είχε διαπράξει ο κατηγορούμενος πριν πολλά χρόνια…υπογράφει δε με τα ψηφία Ν.Κ.»* Ωστόσο η εξαίρεσή του δεν έγινε δεκτή καθώς μία τέτοια κατάθεση ήταν επιθυμητή αλλά και επιβεβλημένη από τη στιγμή που ενίσχυε την επίσημη λύση της υπόθεσης. Η κατάθεση του Κοντομήτρου-όπως και άλλες καταθέσεις που θα αναφερθούν στη συνέχεια-δεν αμφισβητήθηκε ποτέ από τις ανακριτικές αρχές αν και καθήκον τους ήταν να το πράξουν από τη στιγμή που τα αποδεικτικά στοιχεία για τα λεγόμενά του ήταν ανύπαρκτα και από τη στιγμή που δεν βρέθηκε ποτέ κάποιος ταγματάρχης του ελληνικού στρατού στην Κατοχή με το όνομα Μελιγδής. Για μία ακόμα φορά η δικαστική εξουσία σπίλωνε η ίδια την ανεξαρτησία της και τη φήμη της περί απόδοσης δικαιοσύνης κάνοντας δεκτή ενοχοποιητική κατάθεση χωρίς ίχνος επιβεβαιωτικών στοιχείων για αυτή.

Η θέση του Βαφειάδη, συνήγορος του Στακτόπουλου, ήταν ιδιαίτερα δυσχερής, δεν είχε απλά να χειριστεί το δύσκολο κομμάτι της υπόθεσης που αφορούσε το ρόλο του κατηγορημένου στην οργάνωση της δολοφονίας αλλά επιφορτιζόταν παράλληλα με τη διαδικασία να αντικρούσει τις επιπρόσθετες κατηγορίες που καταθέτονταν εναντίον του Στακτόπουλου.

Η γραμμή υπεράσπισης που έπρεπε να τηρήσουν είχε αρχίσει να απασχολεί έντονα τους δικηγόρους του Στακτόπουλου ωστόσο ο τελευταίος δεν ήταν σε θέση να ανεχθεί άλλα βασανιστήρια και το τελευταίο διάστημα είχε κάνει δύο φορές απόπειρα αυτοκτονίας, τη μία φορά κόβοντας τον καρπό του με το έλασμα από τα κορδόνια του παπουτσιού του και την άλλη φορά τροχίζοντας στο πάτωμα το κουμπί από το πουκάμισό του και προσπαθώντας να κόψει μ' αυτό το λαιμό του.

Μέχρι την ολοκλήρωση της ανακριτικής διαδικασίας, ο Μουσχουντής είχε πείσει τον Στακτόπουλο ότι δεν θα μπορούσε να αποτρέψει τη καταδίκη της μητέρας του για συνεργεία αν δεν αποδεχόταν οποιαδήποτε κατηγορία απαγγελλόταν εναντίον του, όπως επίσης είχε φροντίσει να πείσει και την Άννα Στακτοπούλου ότι μοναδική σωτηρία του γιου της από την θανατική ποινή ήταν να ομολογήσει ενώπιον του δικαστηρίου πως εκείνη έγραψε τον φάκελο, «*προς τον Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα»*.[197]

Βέβαια ο Μουσχουντής στην περίπτωση της Άννας Στακτοπούλου δεν χρησιμοποίησε βασανιστήρια καθώς η Στακτοπούλου ήταν 67 ετών και είχε ήδη χάσει τον έναν της γιο, επομένως δεν υπήρχε περίπτωση να την πείσει με τέτοια μέθοδο, άλλωστε ήταν βαθιά θρησκευόμενη και για εκείνη προείχε η ζωή του παιδιού της. Το επιθυμητό αποτέλεσμα επέφερε ο «εύστοχος» ψυχολογικός εκβιασμός, *«μόνο ομολογώντας ότι εσύ έγραψες τον φάκελο θα σώσεις το γιο σου από τη σίγουρη θανατική*

[197] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 302.

καταδίκη», φροντίζοντας παράλληλα να επισκεφθεί το γιο της στο κελί του την ώρα των βασανιστηρίων του[198].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

Ι) Ο ΜΟΥΣΧΟΥΝΤΗΣ ΑΝΑΓΓΕΛΛΕΙ ΠΩΣ ΕΓΙΝΕ Ο ΦΟΝΟΣ

«Με τον άντρα που έχουμε υπό κράτηση…», όπως ανέφερε ο Μουσχουντής, *«…η υπόθεση φωτίστηκε πλήρως. Ξέρουμε τώρα ότι ο Πολκ οδηγήθηκε σε μία βάρκα, με τον Γρηγόρη Στακτόπουλο να κάνει τον διερμηνέα. Μετά σκοτώθηκε με τον τυπικό Κομμουνιστικό τρόπο. Ο Στακτόπουλος οδηγήθηκε στην ακτή καθώς οι άλλοι πέταξαν το πτώμα του Πολκ στη θάλασσα…*

…Ο Στακτόπουλος και ο Πολκ μπήκαν στην βάρκα μαζί. Κάθισαν και οδηγήθηκαν σ' ένα άλλο σημείο της ακτής από όπου επιβιβάστηκαν και άλλοι δύο άντρες. Όλοι τους Κομμουνιστές. Ο ένας από αυτούς(που τα ονόματά τους τα κατέχουμε), είπε στον Πολκ και ο Στακτόπουλος μετέφρασε, Θα σου δέσουμε τα μάτια, ώστε να μην δεις που πηγαίνουμε. Ο ένας άντρας(το όνομα αυτού δεν το γνωρίζουμε) έδωσε ένα μαντήλι στον άλλο για να δέσουν τα μάτια του Πολκ. Μετά από λίγα μέτρα, ο άντρας αυτός είπε πάλι ότι για λόγους ασφαλείας θα δέσουνε τα χέρια και τα πόδια του Πολκ. Και μετά από δύο με τρία λεπτά ο ίδιος που του έδεσε τα μάτια, πόδια και χέρια τον πυροβόλησε. Έψαξαν τις τσέπες του Πολκ, μετά τη δολοφονία και έδωσαν την ταυτότητα του θύματος στον Στακτόπουλο προκειμένου να την ταχυδρομήσει στο Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα και μετά του είπαν να κρατήσει το στόμα του κλειστό, διαφορετικά…

…Ο Στακτόπουλος επίσης παραδέχεται ότι στάλθηκε από τη Θεσσαλονίκη στην Αθήνα προκειμένου να γνωστοποιήσει στον Πολκ ότι θα κάνει το ταξίδι στο βουνό».

Ο Μουσχουντής συνέχισε λέγοντας, *«Την νύχτα στις 14/8, συλλάβαμε 8 άτομα κάνοντας έρευνα στα σπίτια τους, μεταξύ των οποίων ήταν και ο Στακτόπουλος. Ήταν τότε που βρήκαμε δείγμα γραφής της κυρίας Στακτόπουλου. Η κ. Στακτόπουλου υπήρξε ιδιαίτερα νευρική όταν της δείξαμε τον φάκελο. Ο υιός της επίσης αντέδρασε αμέσως βλέποντας τον αυθεντικό φάκελο.*

-Είναι τα γράμματα αυτού του φακέλου, κάποιου γνωστού σου προσώπου; Τον ρωτήσαμε.

-Μην αναφέρετε την μητέρα μου, είπε κλαίγοντας εκείνος.

Το μέρος όπου ο Πολκ μαζί με τον Στακτόπουλο δείπνησαν το βράδυ του Σαββάτου, είναι επίσης γνωστό, όπως γνωρίζουμε και ότι ο Πολκ ήταν αυτός που πλήρωσε τον λογαριασμό.

Ο Στακτόπουλος δεν έχει φάκελο στην αστυνομία, ωστόσο υπήρξε Κομμουνιστής από το 1943. Το 1944 ήταν ένας από τους κύριους δημοσιογράφους της Κομμουνιστικής Εφημερίδας. Το 1945, ήταν ένας από

---

[198] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 80.

τους 28 μαθητές σε Κομμουνιστικό σχολείο στην Θεσσαλονίκη, όπου εκεί ο Μάρκος τους παρέδιδε μαθήματα πολιτικής οικονομίας.

Σαφώς οι εντολές για αυτή τη δολοφονία του Πολκ, προήλθαν από τον Βασβανά, ο οποίος ήταν στη Θεσσαλονίκη από τον Μάρτιο για να δώσει εντολές στον Στακτόπουλο σχετικά με το ταξίδι του Πολκ» [199]. Αυτή ήταν η επίσημη λύση της υπόθεσης Πολκ ύστερα και από την «ομολογία» του Στακτόπουλου.

ΙΙ) ΟΙ ΠΙΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΧΤΗΚΕ Η ΡΕΑ ΠΟΛΚ ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Η Ρέα Κοκκώνη, παρόλο που είχε μετακομίσει από το καλοκαίρι του 1948 μόνιμα στις Η.Π.Α. και παρόλο που είχε δηλώσει επίσημα την μεταμέλειά της στον Μουσχουντή, εξακολουθούσε να είναι ένα «αγκάθι» για τον αρχηγό του Λαϊκού Κόμματος, τον Τσαλδάρη, μπορούσε πάντα να δημοσιεύσει όλα όσα της είχε εκμυστηρευθεί ο Πολκ για αυτόν και για τις απειλές που είχε εκτοξεύσει ο αμερικανός εναντίον του στη συνέντευξη, επομένως χρειαζόταν στενή παρακολούθηση.

Στις 19 Οκτωβρίου του 1948, η Ρέα Κοκκώνη γυρνώντας στον κοιτώνα της στο πανεπιστήμιο της Κολούμπια, βρήκε αρκετά μηνύματα από τον γιο του αρχηγού του Λαϊκού Κόμματος, τον Αθανάσιο Τσαλδάρη, με τη σημείωση «Επείγον» [200].

Όταν επικοινώνησε μαζί του της είπε πως είναι στη πόλη και ότι έχει κάποιο μήνυμα από την οικογένειά της στην Ελλάδα και της πρότεινε να δειπνήσουν μαζί. Η Ρέα Κοκκώνη έχοντας μεγαλώσει και αυτή στον κύκλο της Αθηναϊκής αριστοκρατίας, γνώριζε το γιο του Κ. Τσαλδάρη. Ήταν ιδιαίτερα περίεργη να μάθει νέα του πατέρα της που ήταν τώρα μόνος του στην Αθήνα και έτσι συμφώνησε να συναντηθούν.

Κατά την διάρκεια της συνάντησής τους, ο Αθανάσιος Τσαλδάρης ζήτησε από την Ρέα Πολκ να δηλώσει δημόσια πως τον σύζυγό της σκότωσαν οι κομμουνιστές. Η Ρέα Πολκ τον παρακάλεσε να μην μιλάνε άλλο για την δολοφονία του συζύγου της γιατί δεν μπορούσε να αντέξει άλλες συζητήσεις γύρω από αυτό το θέμα. Ο Αθανάσιος Τσαλδάρης επέμεινε πως μία τέτοια δήλωση ήταν απαραίτητη γιατί έτσι θα συνέβαλε στην ομαλοποίηση της κατάστασης στην Ελλάδα γύρω από το ζήτημα της δολοφονίας του αμερικανού. Όταν η Ρέα Πολκ έδειξε απροθυμία, εκείνος άρχισε να την κατηγορεί ότι δεν είναι πατριώτισσα και ότι δεν αγαπά την Ελλάδα και πως καλό θα ήταν να προβεί σε μία τέτοια δήλωση διαφορετικά θα μπορούσε να κυκλοφορήσει στον Τύπο άσχημα νέα για εκείνη. Ο απειλητικός τόνος του Αθανάσιου Τσαλδάρη γίνεται αισθητός μέσα από τον μεταξύ τους διάλογο.(Για το διάλογο βλέπε παράρτημα).

---

[199] ο.π., σελ. 281-3.

[200] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 289-291.

Την επόμενη μέρα η Ρέα Πολκ μετέφερε τις απειλές που δέχτηκε από τον Αθανάσιο Τσαλδάρη στον William Colby που ήταν μέλος της δικηγορικής εταιρείας του Ο. Ντόνοβαν και είχε αναλάβει να την εκπροσωπεί στις νομικές υποθέσεις της. Ο W. Colby με τη σειρά του μετέφερε την είδηση αυτή στον εργοδότη του, ωστόσο ο W. Donovan δεν θα άφηνε να διαρρεύσει μία τέτοια είδηση που θα μπορούσε να βλάψει την επίσημη λύση της δολοφονίας του Πολκ. Ωστόσο οι φήμες γύρω από το θέμα αυτό έφτασαν ως τον υποδιευθυντή του Τμήματος Ελληνικών, Τουρκικών και Ιρανικών υποθέσεων του State Department, τον Bill Baxter, ο οποίος είχε εξειδικευτεί, όπως άλλωστε και ο Ο. Ντόνοβαν, στην απόκρυψη δυσάρεστων ειδήσεων από το ευρύ κοινό, έτσι η πληροφορία για τις απειλές που δέχτηκε η Ρέα Πολκ από τον Αθανάσιο Τσαλδάρη έμεινε μεταξύ των αμερικανών αξιωματούχων[201].

Σ' αυτό το σημείο γεννιέται το ερώτημα γιατί η ίδια η Ρέα Πολκ δεν προχώρησε τότε στην δημόσια αποκάλυψη των όσων ειπώθηκαν με τον γιο του αρχηγού του Λαϊκού Κόμματος αλλά περιορίστηκε στην αναφορά τους στον W. Colby. Μέρος της απάντησης μπορεί να αποτελεί το γεγονός ότι ο Colby[202] την είχε ενημερώσει πως αν συνεχίσει να αναφέρεται στον θάνατο του συζύγου της, κινδύνευε να κατηγορηθεί ως αριστερή και να απελαθεί από τη νέα της πατρίδα.

ΙΙΙ) ΟΙ ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ

Οι συγγενείς της οικογένειας Στακτόπουλου τρεις μήνες μετά τη σύλληψη του Γρηγόρη Στακτόπουλου και της μητέρας του αποφάσισαν να κινητοποιηθούν υπέρ τους καθώς η τροπή των γεγονότων ήταν αρνητική και οι εξελίξεις φαίνονταν πως θα εξελίσσονταν επικίνδυνα. Ανέθεσαν έτσι την υπεράσπισή τους στον δικηγόρο Ιορδάνη Βαφειάδη, δύο φορές υποψήφιος Βουλευτής του Εθνικού Ενωτικού Κόμματος του Κανελλόπουλου, *«αδιάβλητος εθνικόφρων, δεξιός μέχρι μυελού των οστών»* που ήταν παράλληλα και συγγενής τους καθώς είχε παντρευτεί τη ξαδέρφη της Άννας Στακτοπούλου[203]. Το Γ΄ αστυνομικό τμήμα Θεσσαλονίκης θορυβήθηκε από αυτή τη κίνηση και άρχισε άμεσα να οργανώνει την άμυνά του. Σαν πρώτο βήμα, ο εισαγγελέας Εφετών Κωνσταντινίδης και ο συνταγματάρχης Μουσχουντής ύστερα από κοινή απόφαση, απέκλεισαν το ενδεχόμενο επίσκεψης του Βαφειάδη στους κρατούμενους με τη δικαιολογία ότι, *«η ανάκριση συνεχίζετο»*. Στη συνέχεια ο Μουσχουντής με τη βοήθεια των εμπλεκόμενων στη υπόθεση αξιωματικών, πληροφορήθηκε για τα συγγενικά πρόσωπα που όρισαν τον Βαφειάδη και φρόντισε να ελέγχονται και να απειλούνται συνδυάζοντας την παρακολούθηση με τον εκφοβισμό τους. Και σαν ύστατη

---

[201] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 291-291.

[202] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 289.

[203] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 101-102.

προσπάθεια αποθάρρυνσης της υπεράσπισης οργάνωσαν την τρομοκράτηση του ίδιου του Βαφειάδη μέσω διαφόρων απειλητικών τηλεφωνημάτων και μηνυμάτων. Ο τελευταίος λόγω αυτών των απειλητικών μεθοδεύσεων είχε αρχίσει να αμφιβάλει για την απόφασή του να αναλάβει την υπόθεση ωστόσο οι επίμονες παρακλήσεις των συγγενών δεν του άφησαν περιθώρια εναλλακτικής επιλογής.

Μετά την ολοκλήρωση της προανάκρισης και επομένως της επίσημης λύσης της δολοφονίας, επετράπη στον Βαφειάδη να επισκεφθεί στην ασφάλεια τους κατηγορούμενους[204]. Η πρώτη επίσκεψη του Βαφειάδη στον Στακτόπουλου πραγματοποιήθηκε στο γραφείο του Μουσχουντή παρουσία του ίδιου και άλλων δύο αστυφυλάκων. Η συνομιλία τους είχε πολλή μικρή χρονική διάρκεια ενώ ο δικηγόρος αποχώρησε από τα γραφεία της ασφάλειας χωρίς να επισκεφθεί την Άννα Στακτοπούλου.

Η δεύτερη επίσκεψη του Βαφειάδη στον Στακτόπουλο έγινε ύστερα από μέρες σ' ένα άλλο γραφείο παρουσία του ανθυπομοίραρχου Κωστόπουλου. Σ' αυτή τη συνάντηση δεν ανέπτυξαν καμία συζήτηση σχετική με την υπόθεση αλλά αρκέστηκαν στην ενημέρωση του Στακτόπουλου για την κατάσταση της οικογένειάς του.

Η τρίτη συνάντηση έγινε πάλι παρουσία του Κωστόπουλου έτσι και αυτή τη φορά ήταν δύσκολη η οποιαδήποτε συζήτηση για την υπόθεση. Όταν όμως κάποια στιγμή ο Τσώνος ζήτησε από τον Κωστόπουλο να τους αφήσει μόνους, ο Στακτόπουλος ανέφερε στον Βαφειάδη ότι όλη η ομολογία του ήταν ψευδής και επινοημένη από τους αστυνομικούς της ασφάλειας που τον εξανάγκασαν στην παραδοχή της αφού τον υπέβαλλαν σε ακατονόμαστα βασανιστήρια οι Μουσχουντής, Τσώνος, Παπατσώρης, Τριανταφύλλου και Κωστόπουλος. Ο Βαφειάδης αδυνατούσε να πιστέψει τα λεγόμενα του, το μυαλό του δε χωρούσε τη σκευωρία της γενικής ασφάλειας και των συνεργατών της, ήταν «*αδιάβλητος εθνικόφρων*» έτσι, *«του ήταν αδύνατο να φανταστεί, πόσο μάλλον να πιστέψει, ότι θα υπήρχαν Έλληνες αξιωματικοί, δικαστικοί και υπουργοί με τόση ψυχική πώρωση, ώστε να κατρακυλήσουν πολύ, μα πάρα πολύ χαμηλά ώστε να αποτελέσουν στίγμα για τον κλάδο τους»* [205].

Οι αστυφύλακες μετά το πέρας αυτής της επίσκεψης, οδήγησαν τον Στακτόπουλο στον Μουσχουντή που φαινόταν ιδιαίτερα εκνευρισμένος. Τον ρώτησε τι συζήτησαν και ενώ ο Στακτόπουλος έλεγε ότι μιλούσαν για τους συγγενείς του, ο Μουσχουντής τον διέκοψε, *«Πρόσεχε τι λες, εδώ μέσα και οι τοίχοι έχουν αυτιά…».*

Στην τέταρτη επίσκεψη ο Βαφειάδης συνοδευόταν και από έναν άλλον δικηγόρο, τον Νικόλαο Βασιλικό. Πρόκειται για τον «*χαφιέ της Ασφάλειας*», όπως τον χαρακτήρισε αργότερα ο Στακτόπουλος, που κατόρθωσε να οριστεί ως δικηγόρος του πείθοντας έναν πλούσιο συγγενή των κρατούμενων. Όταν έμειναν μόνοι τους στο γραφείο του συνταγματάρχη ο Στακτόπουλος τους ανέφερε χαμηλόφωνα ότι δεν είχε καμία ανάμιξη στην οργάνωση ή εκτέλεση του αμερικανού, ότι η ομολογία του δεν ήταν αληθής αλλά του υπαγορεύτηκε από τους αξιωματικούς της ασφάλειας και ότι

[204] ο.π., σελ. 102-104.
[205] ο.π., σελ. 104-106.

εκείνος αναγκάστηκε να την παραδεχτεί καθώς δεν ήταν σε θέση να υποφέρει άλλο τα βασανιστήρια στα οποία τον υπέβαλλαν καθημερινά. Αυτή τη φορά ο Στακτόπουλος δεν οδηγήθηκε στον Μουσχουντή για να τον ρωτήσει τι συζήτησαν, προφανώς ο Βασιλικός είχε αναλάβει να τους ενημερώνει[206].

Ακολούθησε και πέμπτη επίσκεψη των συνηγόρων στον Στακτόπουλο. Σ' αυτή τη συνάντηση του είπαν ότι θα του έκαναν ερωτήσεις σχετικά με την υπόθεση αναλαμβάνοντας ο Βαφειάδης να παίξει το ρόλο του συνηγόρου και ο Βασιλικός του κατήγορου. Οι απαντήσεις του Στακτόπουλου ήταν ειλικρινείς και είχαν λογικό ειρμό αποκαλύπτοντας έτσι τη σκευωρία που είχε στηθεί εναντίον αυτού και της οικογένειάς του. Σ' αυτό άλλωστε συνέβαλε και η αδυναμία της δικογραφίας με τα νομικά κενά, τις παραλήψεις και τις ανακριτικές παραβλέψεις. Δεν υπήρχε πλέον καμία αμφιβολία ότι η ομολογία αποσπάστηκε ύστερα από φρικτά βασανιστήρια-άλλωστε ήταν ακόμη νωπά τα ίχνη της κακοποίησης στο σώμα του-και ύστερα από τον εκφοβισμό του κρατούμενου σχετικά με την κατάληξη της μητέρας του αν ενεργούσε διαφορετικά.

Λίγο καιρό αργότερα ο Βαφειάδης, έχοντας καταλάβει τη συνεργασία του Βασιλικού με τις αρχές, είπε στον Στακτόπουλο να μην τον εμπιστεύεται και πως θα έφερνε και άλλον δικηγόρο.

Έτσι την επόμενη φορά που συναντήθηκαν ο Βαφειάδης είχε μαζί του τον δικηγόρο Θεόδωρο Οικονόμου. Ο τελευταίος είχε τη φήμη κορυφαίου νομικού, ήταν πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης και Βουλευτής του Κόμματος των Εθνικών Φιλελευθέρων του Στυλιανού Γονατά, *«Άνθρωπος καθαρά αδιάβλητος εθνικόφρων και σφόδρα αντικομμουνιστής»* [207].

Ο Οικονόμου ρώτησε τον Στακτόπουλο τι ρόλο διαδραμάτισε στη δολοφονία. Εκείνος αποκρίθηκε ότι ήταν τελείως ξένος.

Όταν τον ρώτησε ποιοι δολοφόνησαν τον αμερικανό, εκείνος του κατέδειξε την Ασφάλεια και όσο για τον φάκελο αρνήθηκε ότι έπραξε κάτι τέτοιο ενώ ο Βαφειάδης ενημέρωσε τον Οικονόμου ότι η Άννα Στακτοπούλου του εμπιστεύτηκε πως ο Μουσχουντής, ύστερα από χυδαίο υβρεολόγιο και «*ανεβοκατεβάσματα στη σκάλα*» που οδηγούσε στην απομόνωση την έπεισε πως ο μοναδικός τρόπος να σώσει το παιδί της ήταν να παραδεχτεί πως εκείνη έγραψε τον φάκελο, *«για να σώσεις το παιδί σου»,* όπως της έλεγε χαρακτηριστικά ξανά και ξανά.

Ο Οικονόμου όμως δεν πείστηκε, *«δεν έχουμε Πραιτοριανούς εδώ στην Ελλάδα»,* είπε, δίνοντας όμως την υπόσχεση ότι θα μελετήσει τη δικογραφία.

Αφού τη μελέτησε, πήγε στην Ασφάλεια και κατηγόρησε ευθέως τον Μουσχουντή ότι είχε κατασκευάσει μία σκευωρία με εντολές των ανωτέρων του. Όμως ο Οικονόμου αποσύρθηκε από την υπόθεση από τη στιγμή που οι συνήγοροι ύστερα από πρόταση του Βασιλικού αποφάσισαν να ακολουθήσουν μία γραμμή υπεράσπισης που να συμφωνεί με την ομολογία της ενοχής του Στακτόπουλου. Ο κατηγορούμενος έχοντας μετατραπεί σε ανθρώπινο ράκος μέσα στην Ασφάλεια και

[206] ο.π., σελ. 106-107.
[207] ο.π., σελ. 107-108.

έχοντας πειστεί πως ο μοναδικός τρόπος για να αποφύγει ο ίδιος την θανατική ποινή και για να αθωωθεί η μητέρα του, είναι να υποστηρίξει την εις βάρος του σκευωρία, συμφώνησε να ομολογήσει τα ψεύδη που του επέβαλλαν. Σύμφωνα με τη γνώμη του Οικονόμου αλλά αργότερα και του ίδιου του Στακτόπουλου, ο Βαφειάδης αποφάσισε να συμβαδίσει με τη γραμμή υπεράσπισης που χάραξε ο Βασιλικός παρόλο που πίστευε στην αθωότητα του επειδή «*υπήρξε αρκετά δειλός για τέτοιες μεγάλες δίκες διεθνής απήχησης και ενδιαφέροντος*». Ο Βαφειάδης από εκείνη τη στιγμή και μετά σταμάτησε τις επισκέψεις στην ασφάλεια ενώ ο Βασιλικός είχε ανέλαβε το ρόλο του κύριου συνηγόρου του κατηγορούμενου[208].

IV) Η ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΠΕΜΠΕ ΣΕ ΔΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΠΡΟΒΑΛΛΕ Ο ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΣ

Όταν οι προανακρίσεις και οι αναθεωρημένες καταθέσεις του Στακτόπουλου έφτασαν στο τέλος τους, κοινοποιήθηκε το βούλευμα που παρέπεμπε σε δίκη στο κακουργιοδικείο τους κατηγορούμενους. Η δίκη ορίστηκε για τις 12 Απριλίου του 1949[209].

Αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός ότι οι ανακριτικές αρχές καθυστερούσαν την παραπομπή των κατηγορουμένων σε δίκη αν και είχαν αποσπάσει τις ομολογίες τους ήδη από τα τέλη του Οκτωβρίου του 1948. Προφανώς η καθυστέρηση εξηγείται από το γεγονός ότι οι ανακριτικές αρχές γνώριζαν καλύτερα από κάθε άλλον ότι οι επιβεβλημένες ομολογίες χαρακτηρίζονταν από ασάφεια, νομικά κενά, αβάσιμα γεγονότα, ανατρεπτικά στοιχεία και ελλιπείς αποδείξεις με αποτέλεσμα να είναι εύκολο να ανατραπούν ή να αμφισβητηθούν ανά πάσα στιγμή. Έπρεπε επομένως να τις διασφαλίσουν με κάποιο τρόπο, ένας από τους οποίους ήταν η επιβάρυνση του Στακτόπουλου με ενοχοποιητικά στοιχεία περί κομμουνιστικού παρελθόντος και δράσης ώστε να εξασφαλιστεί ο παραλληλισμός του με ηγετικά στελέχη της αριστεράς. Καθυστερούσαν για να βρουν μάρτυρες κατηγορίας και να «εμπλουτίσουν» το κατηγορητήριο εναντίον του Στακτόπουλου με στοιχεία που από μόνα τους αρκούσαν για την ποινική δίωξη του κατηγορημένου. Επιθυμούσαν να έχουν στη διάθεσή τους ασφαλιστικές δικλίδες για την σίγουρη καταδίκη του Στακτόπουλου. Ένα μέρος των επιβαρυντικών αυτών στοιχείων προήλθαν από την κατάθεση του ψευδομάρτυρα Κοντομήτρου που παρουσίασε τον Στακτόπουλο ως εκτελεστικό όργανο του κομμουνισμού που έδωσε εντολή για την δολοφονία του ταγματάρχη Μελιγδή. Στοιχεία που να αποδεικνύουν τα λεγόμενα του μάρτυρα κατηγορίας δεν υπήρχαν ωστόσο το περιεχόμενο της κατάθεσης αυτής ήταν συμβατό με τη σκηνοθετική επιλογή των ανακριτικών αρχών και αυτό αρκούσε και για τους δικαστές, για την κατευθυνόμενη επιρροή της

---

[208] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ,* εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 300-301.

[209] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 114-115.

κοινής γνώμης και για την εκπλήρωση του στόχου τους που ήταν η προβολή του Στακτόπουλου ως δολοφόνου[210].

Η φανερή καθυστέρηση παραπομπής των κατηγορουμένων σε δίκη υπογραμμίζεται ακόμα και στις εμπιστευτικές και απόρρητες επιστολές του Γκίμπσον προς τον Μάρσαλ, αποσπάσματα των οποίων καταδεικνύουν την ρευστότητα των ομολογιών των κρατουμένων ενώ ταυτόχρονα υπογραμμίζουν το γεγονός ότι τα στοιχεία πάνω στα οποία στηρίζεται η απαγγελία κατηγοριών είναι ανεπαρκή άρα και μη ικανά για βασίσουν το κατηγορητήριο εναντίον του Γρηγόρη και Άννας Στακτόπουλου και των Βασβανά και Μουζενίδη. Με βάσει το γεγονός ότι το μοναδικό στοιχείο που υπάρχει εις βάρος των κατηγορουμένων είναι οι ομολογίες τους και με βάσει την έλλειψη περαιτέρω στοιχείων που να τις επιβεβαιώνουν, ο Γκίμπσον εκφράζει τον φόβο μήπως οδηγηθούν σε μία πολιτική και όχι νομική δίκη, δηλαδή μήπως οδηγηθούν σε μία δίκη που οι κατηγορούμενοι δεν θα δικάζονται για την παραβίαση του Νόμου αλλά για τις πολιτικές τους πεποιθήσεις. Επίσης μέσα από αποσπάσματα των εμπιστευτικών αυτών επιστολών, ο Γκίμπσον υπογραμμίζει το φόβο των ελληνικών ανακριτικών αρχών για την αδυναμία στήριξης του κατηγορητηρίου και την χρονοτριβή τους να προχωρήσουν σε δίκη λόγω απουσίας άλλων στοιχείων που να επιβεβαιώνουν τις ομολογίες των κατηγορουμένων. Έτσι ο Γκίμπσον καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι όποιες καθυστερήσεις για την παραπομπή των κατηγορουμένων σε δίκη οφείλονται είτε στην αδυναμία του Εισαγγελέα Εφετών να υποστηρίξει το κατηγορητήριο από την έδρα είτε στην αδυναμία των στοιχείων πάνω στα οποία βασίζεται το κατηγορητήριο είτε και στα δύο[211]. (Για τα αποσπάσματα των εμπιστευτικών και απόρρητων επιστολών βλέπε παράρτημα).

Όταν τελικά η δίκη ορίστηκε για τις 12/04/1949, η κοινή γνώμη ήταν διχασμένη για τον Στακτόπουλο ως άνθρωπο. Η εικόνα που πρόβαλλε ο κατηγορημένος και η εντύπωση που είχε διαμορφώσει η κοινή γνώμη για το πρόσωπό του έτσι όπως φανερώνεται και μέσα από τα διάφορα έγγραφα της εποχής, τα άρθρα στον Τύπο και τη γνώμη συναδέλφων και γνωστών του, χαρακτηρίζεται διφορούμενη[212]. Η μία πλευρά θέλει τον Στακτόπουλο να είναι ένας αξιόλογος και ευσυνείδητος ανταποκριτής με υπευθυνότητα απέναντι στο δημοσιογραφικό του καθήκον και σοβαρότητα στην εκτέλεση των εργασιακών του υποχρεώσεων. Επίσης σύμφωνα με αυτή τη πλευρά ο Στακτόπουλος παρουσιάζεται ιδιαίτερα ευγενικός ως προς τους συναδέλφους του και στενά δεμένος με την οικογένειά του τις

[210] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 73-74.
[211] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 121.
[212] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ,* εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 195-6.

ανάγκες της οποίας έχει αναλάβει εξολοκλήρου. Ακόμα και τα αρχεία του State Department, αρχικά τουλάχιστον, αναφέρονται σε εκείνον χωρίς αρνητικά σχόλια, για αυτούς είναι ένας κοινός άνθρωπος.

Η άλλη πλευρά θέλει τον Στακτόπουλο να είναι εξαιρετικά φιλόδοξος άνθρωπος που επιθυμεί να ξεχωρίζει στο δημοσιογραφικό κύκλο. Ανταποκριτής που έχει αφιερωθεί στην κορύφωση της επαγγελματικής του επιτυχίας και για αυτό τον λόγο παρών πάντα στο κέντρο των όποιων εξελίξεων. Επιρρεπής στο κυνήγι της «καυτής είδησης», εγωπαθής και με εμμονή για επαγγελματική εξέλιξη που τον διακρίνει από τους συναδέλφους του ικανοποιώντας έτσι την επιδειξιμανία του. Αυτή η εικόνα του Στακτόπουλου εκφραζόταν από τις αστυνομικές αρχές, από την επίσημη κυβέρνηση και τον κατευθυνόμενο από αυτή Τύπο(Βλέπε παρακάτω, σελ.158-170). Επίσης και σε έγγραφα του State Department διατυπώθηκαν διάφοροι αρνητικοί χαρακτηρισμοί για αυτόν όπως σκοτεινός, υποχθόνιος, διεφθαρμένος, συμμέτοχος σε πλεκτάνες, εξαπατήσεις και παρασκηνιακές δραστηριότητες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

Ι) Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η έναρξη της δίκης ορίστηκε για τις 12 Απριλίου του 1949 και ολοκληρώθηκε στις 21 Απριλίου του 1949. Οι αρμόδιοι δικαστικοί που ανέλαβαν τη διεξαγωγή της δίκης ήταν ο εισαγγελέας Παναγιώτης Κωνσταντινίδης, ο αντεισαγγελέας πλημμελειοδικών Χ. Μουστάκης και ο ανακριτής Χ. Κομοτούρος. Πρόεδρος[213] του κακουργιοδικείου ήταν ο Αλέξανδρος Παπαζήσης, σύνεδρος ο Μενέλαος Ματζούκας, πρωτοδίκης ο Δημήτριος Χατζόπουλος και αναπληρωματικός πρωτοδίκης ο Λουκάς Αθανασιάδης[214].

Σύμφωνα με το άρθρο 419 της Ποινικής Δικονομίας, «*εις την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου των Συνέδρων υπάγονται ανεκκλήτως όλα τα κακουργήματα*» και σύμφωνα μ' αυτό δικάστηκαν οι κατηγορούμενοι. Επίσης, σύμφωνα με τα όσα όριζε ο νόμος 5026/1931 «*περί δικαστηρίου Κακουργιοδικείων*» η σύνθεσή του έπρεπε να αποτελείται από ένα δικαστήριο Συνέδρων που το απαρτίζουν τρεις τακτικοί δικαστές με πρόεδρο Δικαστηρίου συνήθως δικαστή ενώ τα λοιπά δύο μέλη να είναι Πλημμελειοδίκες και από ένα δεκαμελές δικαστήριο ενόρκων που επιλέγονταν βάση κλήρωσης και εφόσον πληρούσαν τα προαπαιτούμενα. Το Κακουργιοδικείο σύμφωνα με το άρθρο 458 της Π.Δ. αποφάσιζε σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, δηλαδή με βάση την ετυμηγορία των ενόρκων δεν επιτρεπόταν η άσκηση έφεσης αλλά μόνο η άσκηση αναίρεσης στον Άρειο Πάγο[215].

---

[213] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 143.
[214] ο.π., σελ. 309.
[215] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 33-35.

Τη δίκη παρακολούθησαν γνωστοί, φίλοι, συνάδελφοι και συγγενείς της οικογένειας Στακτόπουλου, Έλληνες ανταποκριτές και γενικά ενδιαφερόμενοι για την υπόθεση, Αμερικανοί δημοσιογράφοι κάποιοι από τους οποίους ανήκαν στην επιτροπή Lippmann ενώ άλλοι ήταν φίλοι και συνάδελφοι του Πολκ όπως οι Alexander Kendrick και Winston Burdett-των CBS news-, ο Ed Clark-της United Press-, ο Barrett McGurn-της Herald Tribune-, ο A. C. Sedgwick-της New York Times-, ο αρχηγός της επιτροπής ο Walter Lippmann, ο W. Donovan και ο αδερφός του George Polk, ο William Polk και άλλοι[216].

Η επιτροπή Λίπμαν μαζί με τους συγγενείς του δολοφονημένου εξέφρασαν την επιθυμίας τους-αφού βάση Νόμου είχαν το ανάλογο δικαίωμα-να παραστούν στη διαδικασία ως πολιτική αγωγή που θα αντιπροσωπευόταν και από Έλληνα δικηγόρο. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο κινητοποίησε τις συνεργαζόμενες αρχές καθώς θα κινδύνευε να αποκαλυφθεί η σκευωρία πάνω στην οποία στηρίχθηκε το κατηγορητήριο και η επίσημη λύση της υπόθεσης. Αν οι σκευωροί έχαναν τον έλεγχο της δικογραφίας θα σήμανε ταυτόχρονα και την κατεδάφιση του σαθρού οικοδομήματος με το οποίο θέλησαν να δώσουν τέλος στην εξιχνίαση αυτού του πολιτικού εγκλήματος. Ο στρατηγός Ντόνοβαν ανέλαβε τότε διπλή δράση, από τη μία διαβίβασε λάθος πληροφορίες στην οικογένεια Πολκ και τους παραπλάνησε σκόπιμα ώστε να βρεθούν εκπρόθεσμοι ενώ από την άλλη τους διαβεβαίωσε ότι θα παρακολουθεί προσωπικά την διαδικασία της δίκης την οποία και θα φροντίσει να διεξαχθεί σύμφωνα με τον νόμο, επομένως η παράσταση πολιτικής αγωγής δεν ήταν απαραίτητη[217].

Οι αρχές έπρεπε να αποκλείσουν με κάθε μέσο μία τέτοια εξέλιξη και όπως φαίνεται και από τη δήλωση της επιτροπής Λίπμαν, το ρόλο του «σωτήρα» ανέλαβε ο Ο. Ντόνοβαν,

«*Τελικά ο στρατηγός Ο. Ντόνοβαν συμπέρανε πως δεν απαιτείται παρέμβαση πολιτικής αγωγής αφού μάλιστα αυτός θα μπορούσε να παρακολουθήσει αυτοπροσώπως όλες τις συνεδριάσεις του δικαστηρίου*»[218]. Η όλη σκευωρία επεκτάθηκε και στις δραστηριότητες του νεαρού William Polk τον οποίο οι συνεργαζόμενες αρχές υποψιάζονταν ότι δεν είχε πεισθεί από τις καταθέσεις του Στακτόπουλου. Έπρεπε να παρακολουθούν κάθε του κίνηση ώστε αν καταστεί αναγκαίο να τον αποτρέψουν από πιθανές ενέργειες που θα παρέμβαλλαν εμπόδια στη δρομολόγηση της σκηνοθετικής επιλογής. Έτσι αμερικανοί πράκτορες ανέλαβαν την καθημερινή παρακολούθησή του[219].

---

[216] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 297.

[217] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 140.

[218] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ 139-140.

[219] ο.π., σελ. 144.

Παράλληλα απόρρητα έγγραφα στο Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας την εποχή εκείνη ανέφεραν ότι ήταν προτιμότερο ο νεαρός William Polk να απασχολείται με διάφορους τρόπους, για παράδειγμα με γυναίκες, ώστε να αποσπάται η προσοχή του από την υπόθεση[220].

Πρώτη μέρα της δίκης και η πρωινή συνεδρίαση επικεντρώθηκε στην ανάγνωση των επίσημων εγγράφων. Οι εμπλεκόμενοι μάρτυρες κλήθηκαν να ακούσουν το βούλευμα ενώ οι κατηγορούμενοι Γρηγόρης Στακτόπουλος και Άννα Στακτοπούλου κάθισαν στο εδώλιο ακούγοντας την επιχειρηματολογία της πολιτικής αγωγής και τη γραμμή υπεράσπισης να ταυτίζονται στην εκδοχή ότι η δολοφονία διαπράχθηκε από τους αντάρτες. Το μόνο ζήτημα που επιζητούσε τη λύση του ήταν ο βαθμός συμμετοχής των κατηγορουμένων στο έγκλημα[221].

Η απογευματινή συνεδρίαση αναλώθηκε στη δίκη των απόντων κατηγορουμένων, Αδάμ Μουζενίδη και Ευάγγελου Βασβανά. Ο φαρμακοποιός Ευάγγελος Βλάσσης από την Αθήνα κατέθεσε πως είδε τον Μουζενίδη στην πλατεία Κάνιγγος στην Αθήνα στις 16 Αυγούστου του 1948 και τον χαιρέτησε από απόσταση αλλά ο Μουζενίδης που σύμφωνα με τον φαρμακοποιό άφηνε μουστάκι, δεν ανταποκρίθηκε. Στη συνέχεια κλήθηκε από το δικαστήριο ένας «*εξωμότης συμμορίτης*», ο Νικόλαος Γ. Ζαφειρίου, που ανέφερε ότι συνάντησε τον Μουζενίδη τον Μάρτιο του 1948 και ο τελευταίος του είπε πως θα αναλάμβανε να διεξάγει μία ριψοκίνδυνη εντολή του Κόμματος. Ο Ζαφειρίου υποστήριξε ότι ο φόνος του Πολκ οργανώθηκε από το Κ.Κ.Ε., *«Εγώ τουλάχιστον βάζω το χέρι στην καρδιά μου»,* και ότι ο Μουζενίδης είχε οριστεί ο εκτελεστής του[222].

Σχετικά με την κατάθεση του μάρτυρα κατηγορίας, Νικολάου Ζαφειρίου, εύκολα γίνεται αισθητή η αποδοχή της για λόγους εντυπωσιασμού και ενίσχυσης της επίσημης εκδοχής παρόλη την έλλειψη στοιχείων. Το γεγονός ότι η μαρτυρία του Ζαφειρίου ήταν ψευδής, θα αποκαλυφθεί χρόνια αργότερα, το 1983, όταν σε συνέντευξη που είχε με τον δημοσιογράφο Βάσο Τσιμπιδάρο δήλωσε πως όχι μόνο το Μάρτιο του 1948 δεν είδε τον Αδάμ Μουζενίδη αλλά ποτέ στη ζωή του, «*…Αστειεύεσαι; Ποτέ δεν είδα τον Μουζενίδη, ούτε στα όνειρά μου! Αλλά από την στιγμή που με έπιασαν, με ανάγκασαν να καταθέσω αυτά τα πράγματα…*»[223].

Η Άννα Μολυβδά, έδωσε μία αβέβαιη κατάθεση, αβέβαιη λόγω της έλλειψης των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων από τη στιγμή που ενοχοποιούσε δύο υπόπτους ενώ λειτουργούσε επιβαρυντικά για το ρόλο του Στακτόπουλου στην υπόθεση. Η αστήρικτη και λακωνική της κατάθεσή ανέφερε ότι ο Αδάμ Μουζενίδης ήταν γαμπρός της και ότι από το 1947 έμενε μαζί του και τον συνόδευε παντού όχι όμως στο βουνό γιατί εκεί ο Μουζενίδης είχε άλλη σύντροφο, την Ευσταθίου.

---

[220] Προσωπική συνέντευξη με κ. Σ. Παπαθεμελή, 23/01/2008.
[221] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 317-318.
[222] ο.π., σελ.318-319.
[223] Άρθρο Βάσο Τσιμπιδάρου στον Ελεύθερο Τύπο, φύλλο 16 Απριλίου 1983.

Την άνοιξη του 1948 ο Μουζενίδης έμενε σε κάποιον συγγενή της Μολυβδά, στον Θεοφύλακτο Μολυβδά, στη ΧΑΝ στη Θεσσαλονίκη. Εκεί περνούσαν αρκετές ώρες μαζί, η Μολυβδά του πήγαινε ρούχα και φαγητό και τον συνόδευε στις συναντήσεις του. Σ' ένα από αυτά τα ραντεβού ο Μουζενίδης συναντήθηκε με δύο πρόσωπα που εκείνη δεν γνώριζε αλλά άκουσε να μιλάνε για κάποιο Κώστα και να λένε ότι, *«το ζήτημα της βάρκας τακτοποιήθηκε και τον Στακτόπουλο τον είδα, ίσως δω και τον Πολκ».* Από εκεί ανανέωσαν το ραντεβού τους για το Σάββατο στις 8 Μαΐου του 1948, στις 7:00 μ.μ. οπότε και συναντήθηκαν με τα ίδια πρόσωπα στη Σαλαμίνα-περιοχή Θεσσαλονίκης-. Έκτοτε χώρισαν και δεν τον ξαναείδε[224].

Και κάπως έτσι έκλεισε την κατάθεσή της.

Εξετάζοντας κριτικά την κατάθεση της Άννας Μολυβδά, αρχικά πρέπει να σταθούμε στο σημείο που καταθέτει ότι ο Μουζενίδης κατοικούσε στη ΧΑΝ, πρόκειται για ένα στοιχείο που δύσκολα γίνεται πιστευτό από τη στιγμή που ο Μουζενίδης ήταν γνωστός στην πόλη και η ΧΑΝ βρισκόταν στο κέντρο της Θεσσαλονίκης, περιοχή που είχε κατακλυστεί από αστυνομικούς που ασκούσαν συνεχείς ελέγχους για την εξακρίβωση στοιχείων ταυτότητας. Επομένως η πιθανότητα επιλογής εκ μέρους του Μουζενίδη μίας τέτοιας τοποθεσίας για διαμονή, θα πρέπει να αποκλειστεί.

Το ότι η κατάθεση της Άννας Μολυβδά υπήρξε ψευδής ενισχύεται και από το γεγονός ότι αποδεικτικά στοιχεία δεν δόθηκαν ούτε βέβαια ήταν δυνατό να βρεθούν. Τα ονόματα των υποψήφιων υπόπτων για μία ακόμα φορά είναι άγνωστα ενώ το περιεχόμενο χαρακτηρίζεται από ασάφειες και γενικότητες ως προς την τοποθεσία. Μία κατάθεση συνοπτική, αστήρικτη και γεμάτη αναπάντητα ερωτηματικά όπου και πάλι η αστυνομική σκηνοθετική επιλογή θέλει παρασκηνιακή δράση και συνωμοτικές συναντήσεις με άγνωστα πρόσωπα και ψευδώνυμα. Μία κατάθεση που ενώ δεν είχε ως βάση της κάποιο στοιχείο και άφηνε πολλά κενά, έγινε σιωπηρά δεκτή από το δικαστήριο χωρίς καν οι δικαστές να της υποβάλλουν κάποια ερώτηση καθώς ανταποκρινόταν στην εκδοχή της επίσημης λύσης.

Όσο αναφορά το ερώτημα γιατί η Μολυβδά να προβεί σε μία επίορκη κατάθεση, η απάντηση είναι προφανής, οι κατασκευαστές της σκευωρίας είχαν φροντίσει να την τρομοκρατήσουν υποβάλλοντας τη είτε σε βασανιστήρια παρόμοια με αυτά του Στακτόπουλου είτε σε κάποιο έμμεσο εκφοβισμό με σκοπό να την οδηγήσουν στην ομολογία πλαστών μαρτυριών που εξυπηρετούσαν την κατευθυνόμενη και συνάμα επιθυμητή λύση της υπόθεσης.

Ο δεύτερος μάρτυρας της απογευματινής συνεδρίασης ήταν ο Στυλιανός Μουζενίδης, ο αδερφός του Αδάμ Μουζενίδη, οδοντίατρος στη Θεσσαλονίκη. Εκείνος κατέθεσε στο δικαστήριο τις μετακινήσεις του αδερφού του μεταξύ του 1947 και του 1948 και είπε πως τον είχε συμβουλεύσει να μην κρύβεται σε συγγενείς στη πόλη γιατί έτσι τους έφερνε σε δύσκολη και επικίνδυνη θέση. Επίσης κατέθεσε πως ο αδερφός του ήταν ηγετικό κομμουνιστικό στέλεχος αλλά δεν πίστευε πως ήταν

[224] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ.319-320.

εκείνος που διέπραξε τη δολοφονία. Από την άλλη παραδέχτηκε ότι όταν κάποιος αφιερώνεται στον Κομμουνισμό, όπως είχε κάνει και ο αδερφός του, δεν μπορεί παρά να τηρεί τις εντολές του. Όταν ο πρόεδρος του Δικαστηρίου ζήτησε από τον Στυλιανό Μουζενίδη να σχολιάσει την κατάθεση της Άννας Μολυβδά, εκείνος είπε ότι δεν είχε αμφιβολία ότι οι δράστες είναι κομμουνιστές και ότι συμμετείχε και ο αδερφός του αλλά και πάλι αδυνατούσε να πιστέψει ότι, «*θα χρησιμοποιούσε όπλο για να σκοτώσει έναν αθώο και φίλο της Ελλάδας*». Όμως-σύμφωνα πάντα με την κατάθεση του Στυλιανού Μουζενίδη-αφού η δολοφονία είχε οργανωθεί από το Κ.Κ.Ε., ο αδερφός του δεν μπορούσε να αγνοήσει τη διαταγή. Η απάντηση του Στυλιανού Μουζενίδη στην ερώτηση του εισαγγελέα για τον αν θα μπορούσαν να βασιστούν στην κατάθεση της Άννας Μολυβδά ήταν, *«μάλιστα μπορείτε, η Αννούλα θα έκανε οτιδήποτε της ζητούσε ο Αδάμ»* [225].

Σε μία προσπάθεια αξιολόγησης του περιεχομένου της κατάθεσης του Στυλιανού Μουζενίδη μπορούμε να συμπεράνουμε ότι πρόκειται για μία ακόμα ψευδορκία. Το γεγονός ότι βασίζει τα λεγόμενά του σε εικασίες που ενοχοποιούν τον αδερφό του σε μία δίκη με πιο πιθανή ποινή την καταδίκη του σε θάνατο, μπορεί να εξηγηθεί μόνο από δύο λόγους που ο ένας δεν αποκλείει τον άλλον. Ο πρώτος λόγος είναι ότι ο Στυλιανός Μουζενίδης δεχόταν και αυτός με τη σειρά του πιέσεις καθώς οι αρχές στην Αθήνα σε συνεργασία με τη γενική ασφάλεια Θεσσαλονίκης επιτέλεσαν το έργο τους βοηθώντας τους κατασκευαστές της σκευωρίας να συλλάβουν μέλη της οικογένειάς του αλλά και τον ίδιο προκειμένου να προβούν σε κατάθεση εις βάρος του Αδάμ Μουζενίδη[226]. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι δεν τον ενδιέφερε η ποινή που θα επιβαλλόταν στον αδερφό του ακόμα και αν αυτή ήταν η εκτέλεσή του καθώς ο τελευταίος ήταν ήδη νεκρός.
Η ερώτηση που απηύθυναν οι δικαστές στον Στυλιανό Μουζενίδη σχετικά με το αν μπορούν να βασιστούν στην κατάθεση της Άννας Μολυβδά ήταν άσκοπη από την άποψη ότι οι νομικές τους γνώσεις δεν χρειάζονταν την επιβεβαίωση του-άλλωστε αν είχαν κάποια αμφιβολία ή απορία θα μπορούσαν να απευθυνθούν στην ίδια την Μολυβδά-αλλά και σκόπιμη από την άποψη ότι λειτουργούσε παραπλανητικά ενισχύοντας την επίσημη εκδοχή της λύσης της υπόθεσης καλύπτοντας παράλληλα τις αδυναμίες της καθώς και τις αδυναμίες της ίδιας της δίκης.

Κρίνοντας συγκριτικά τις δύο αυτές καταθέσεις μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι τα στοιχεία που παρέθεσε η Μολυβδά δεν μπορούσαν από μόνα τους να στηρίξουν κάποια κατηγορία ή να ενοχοποιήσουν, από την άλλη η κατάθεση του Στυλιανού Μουζενίδη εξυπηρετούσε ένα κύριο σκοπό, την απόδειξη ότι ο αδερφός του ήταν εν ζωή την περίοδο του φόνου του Πολκ. Οι δικαστικές και οι ανακριτικές αρχές της Θεσσαλονίκης εξανάγκασαν τους παραπάνω μάρτυρες να προβούν σε

[225] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 320-322.
[226] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 399.

καταθέσεις που από τη μία πλευρά ενίσχυαν τη διαλεύκανση της δολοφονίας ενώ από την άλλη συνεπάγονταν ποινικές κυρώσεις εναντίον τους καθώς είχαν προβεί σε αξιόποινες πράξεις από τη στιγμή που ο Στυλιανός Μουζενίδης γνώριζε την παρουσία του καταζητούμενου αδερφού του στην πόλη και την απέκρυπτε και η Άννα Μολυβδά υπέθαλψε εγκληματία συνοδεύοντάς τον παράλληλα σε παράνομα ραντεβού. Την εποχή εκείνη σύμφωνα με το νομοθετική πλαίσιο τέτοιες άνομες πράξεις επέσυραν αυστηρές ποινές, στην περίπτωση της Μολυβδά η αντίστοιχη ποινή θα ήταν η θανατική της καταδίκη και στην περίπτωση του Στυλιανού Μουζενίδη θα ήταν η φυλάκιση του. Παρόλα αυτά ποινές δεν επιβλήθηκαν καθώς προτεραιότητα των σκευωρών ήταν να βασίσουν ένα ψεύδος σε ψεύτικες καταθέσεις.

Αποδεικτικό του ότι και η Άννα Μολυβδά και ο Στυλιανός Μουζενίδης υπήρξαν «αποδιοπομπαίοι τράγοι» των ανακριτικών μεθόδων των αστυνομικών αρχών ώστε να καταθέσουν ενώπιον του δικαστηρίου εις βάρος των συγγενικών τους προσώπων, αποτελεί μια επιστολή που έστειλε χρόνια αργότερα στις 18 Απριλίου του 1958 ο Στυλιανός Μουζενίδης στον ανταποκριτή του Associated Press, William Johnson που είχε ενδιαφερθεί για την υπόθεση και ήταν βέβαιος ότι οι πραγματικοί ένοχοι δεν ήταν αυτοί που είχαν καταδικαστεί το 1949, με την οποία του αποκάλυπτε ότι ο ίδιος, η γυναίκα του και η νύφη του, Άννα Μολυβδά, υποβλήθηκαν σε ανακρίσεις «τρίτου βαθμού», από τον Δεκέμβρη του 1948 ως τις αρχές του 1949 στην Θεσσαλονίκη και στον Πειραιά ώστε να καταθέσουν ότι ο Αδάμ Μουζενίδης βρισκόταν στη Θεσσαλονίκη την εποχή της διάπραξης της δολοφονίας του Πολκ[227].

Επιπρόσθετο στοιχείο των πρωτοβουλιών που ανέλαβε η ασφάλεια του Πειραιά για τη διαλεύκανση της δολοφονίας και για την ενοχοποίηση του Μουζενίδη αποτελεί το γεγονός ότι ο αστυνομικός διευθυντής της πόλης, Δ. Βρανόπουλος, θεώρησε προσωπικό του «στοίχημα» τη δική του συμβολή στην υπόθεση, έτσι οι διαταγές του για επιδρομές, ξαφνικές συλλήψεις και παράνομες κρατήσεις είχαν καταστεί καθημερινή συνήθεια. Μάλιστα στις 21 Δεκεμβρίου πληροφορίες που έφτασαν στα χέρια τους και σχετίζονταν με τη διαμονή των Ευδοξία Μουζενίδου το γένος Μολυβδά, Αθανάσιου Μολυβδά και της συζύγου του σ' ένα σπίτι στο Μοσχάτο, δεν έμειναν αναξιοποίητες. Πρώτη διαταγή ήταν η πρωινή έφοδος στο σπίτι, η σύλληψή τους και η έγκλισή τους στα μπουντρούμια του 8ου αστυνομικού τμήματος Πειραιά στο Πασαλιμάνι[228].

Οι έφοδοι αυτοί οδήγησαν σε «θεαματικά» αποτελέσματα, τελικώς η αστυνομική διεύθυνση Πειραιά σε συνεργασία με τις αστυνομικές αρχές της Θεσσαλονίκης κατόρθωσαν να συλλάβουν περίπου τριάντα άτομα που ήταν συγγενείς της οικογένειας Μουζενίδη και Μολυβδά και τα οδήγησαν στην απομόνωση. Εκεί με τη γνωστή μέθοδο κράτησης, την απομόνωση σε συνδυασμό με τα βασανιστήρια ανάγκασαν τους «καταλληλότερους» να ομολογήσουν τα απαραίτητα ψεύδη.

---

[227] Αχιλλέας Χατζόπουλος, *Οι προστάτες 1943-1949*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1977, σελ. 278.

[228] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα*, εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 128-129.

Η δεύτερη μέρα της δίκης στην πρωινή συνεδρίαση επικεντρώθηκε στην κατάθεση της Έλεν Μάμας. Οι απαντήσεις της ήταν σαφείς και ειλικρινείς και ανταποκρίνονταν σε πραγματικές καταστάσεις ενώ τα λεγόμενα της επιβεβαιώνονταν από στοιχεία και καταθέσεις άλλων μαρτύρων, γεγονός που δεν άφησε πολλά περιθώρια στις αρχές να την εμπλέξουν με οποιοδήποτε τρόπο στην υπόθεση δολοφονίας του αμερικανού. Η εξέταση της ενώπιον του δικαστηρίου δεν έφερε στο φως νέα στοιχεία ούτε συγκλονιστικές αποκαλύψεις καθώς δεν είχε τίποτα καινούριο να προσθέσει παρά μόνο να επαναλάβει τα όσα κατέθεσε στις ανακριτικές αρχές λίγους μήνες πριν την ολοκλήρωση της ανακριτικής διαδικασίας.

Η Μάμας ανέφερε στο δικαστήριο τη προσπάθεια του κατηγορημένου να την εμπλέξει στην υπόθεση λέγοντας ότι οι ισχυρισμοί του ήταν αναληθείς όπως άλλωστε παραδέχτηκε και ο ίδιος αναθεωρώντας την κατάθεσή του.

Στην απογευματινή συνεδρίαση κατέθεσε ο Σταυρίδης, ένας πρώην κομμουνιστής βουλευτής αλλά πλέον αντικομμουνιστής, παραθέτοντας αρκετές κατηγορίες εναντίον του κατηγορημένου. Όταν οι δικαστές τον ρώτησαν αν ο Στακτόπουλος ήταν ικανός να διαπράξει τη δολοφονία εκείνος αποκρίθηκε, *«ναι, ακόμα και ο αρχιεπίσκοπος αν ήταν κομμουνιστής θα εκτελούσε τις εντολές του κόμματος και θα γινόταν εγκληματίας»*.

Το υπόλοιπο της απογευματινής συνεδρίασης αναλώθηκε σε ερωτήσεις προς τον λιμενάρχη και τον ιατροδικαστή επικεντρώνοντας στο χρονικό διάστημα που απαιτείται συνήθως για να ανέβει ένα πτώμα στην επιφάνεια εφόσον έχει ριχθεί στο νερό[229].

Η τρίτη μέρα της δίκης**,** στην πρωινή συνεδρίαση, ξεχώρισε λόγω της προσπάθειας τόσο της πολιτικής αγωγής όσο και της υπεράσπισης να εμπλέξουν στην υπόθεση τον Κώστα Χατζηαργύρη από τη στιγμή που το «ένοχο αριστερό» του παρελθόν ευνοούσε μία τέτοια εξέλιξη. Ωστόσο οι όποιες προσπάθειες υπήρξαν ανεπιτυχείς. Η κατάθεση του πατέρα της Ρέας Πολκ, του Ματθαίου Κοκκώνη αντέκρουσε τις ερωτήσεις-παγίδες του δικαστηρίου που απέβλεπαν να φορτώσουν στον Χατζηαργύρη το ρόλο της ενδιάμεσης επαφής στην Αθήνα κατά τον σχεδιασμό της δολοφονίας του Πολκ. Όπως κατέθεσε ο ίδιος ο Κοκκώνης, ο γαμπρός του δεν επηρεαζόταν εύκολα από τους γύρω του ούτε από τον Χατζηαργύρη. Άλλωστε όταν ο Πολκ ζήτησε από τον Χατζηαργύρη να τον φέρει σε επαφή με τους αντάρτες ή τουλάχιστον να βοηθήσει αν μπορούσε προς αυτή την κατεύθυνση, η απάντηση του τελευταίου ήταν αρνητική. Σχετικά με την ερώτηση ποιος μπορεί να μπήκε στο γραφείο του Πολκ στην Αθήνα και να απέσπασε έγγραφα από τους φακέλους του Πολκ, ο Κοκκώνης δεν εξέφρασε

[229] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 322-336.

προσωπική γνώμη ωστόσο πρόσθεσε πως ο Χατζηαργύρης όντας φίλος και συνεργάτης του Πολκ είχε ελεύθερη είσοδο στο γραφείο του αλλά δεν το επισκέφτηκε το διάστημα απουσίας του αμερικανού[230].

Στην συνέχεια κλήθηκε από το δικαστήριο η υπηρέτρια του Πολκ, η Δέσποινα Βρούτση, η οποία με την κατάθεσή της ενίσχυσε το γεγονός ότι ο Χατζηαργύρης δεν μπήκε στο γραφείο όλη αυτή την περίοδο. Η μαρτυρία της Δέσποινας Βρούτση επιβεβαιώθηκε και από το θυρωρό της πολυκατοικίας που κατέθεσε πως δεν είδε τον Χατζηαργύρη να επισκέπτεται το γραφείο του Πολκ κατά την απουσία του θύματος. Τον είδε μόνο μετά τις έρευνες των αρχών, τη μία φορά συνοδευόταν από τη μητέρα του Πολκ και την άλλη από τον Στίφεν Μπάρμπερ.

Επιπρόσθετα η κατάθεση της Δ. Βρούτση ενίσχυσε το γεγονός ότι προορισμός του ζεύγους Πολκ δεν ήταν η Θεσσαλονίκη αλλά η Καβάλα[231].

Ποιος όμως απέσπασε υλικό από το γραφείο του Πολκ;

Ο Χατζηαργύρης σε κατάθεσή του στην ασφάλεια στις 21 Μαΐου ενοχοποίησε τη Μαίρη Μπάρμπερ για την αφαίρεση υλικού από τους φακέλους του Πολκ στηρίζοντας τα λεγόμενά του σε πληροφορίες που του δόθηκαν από τον Τζων Σεκοντάρι. Συμπληρώνοντας ότι τους φακέλους αυτούς παρέδωσε στη Ρέα Πολκ.

Μία τέτοια αποκάλυψη προκάλεσε αρχικά ταραχή στις αρχές καθώς η Ρέα Πολκ τόσο καιρό που γινόταν λόγος για την αφαίρεση υλικού προσποιούνταν ότι δεν γνώριζε τίποτα. Όταν η Μαίρη Μπάρμπερ κλήθηκε από την ανάκριση περιορίστηκε να καταθέσει ότι εκείνη πήγε στο γραφείο του Πολκ και πήρε δύο φακέλους, τον Φάκελο Ρέα Πολκ και τον Φάκελο αλληλογραφίας Κολούμπια τους οποίους και παρέδωσε στη Ρέα Πολκ καθώς η τελευταία λόγω της ψυχολογικής της κατάστασης δεν ήταν σε θέση να πάει. Το περιεχόμενο των φακέλων αυτών αφορούσε τη χήρα Πολκ καθώς εκεί μέσα βρίσκονταν τα αναγκαία χαρτιά για το επικείμενο ταξίδι της στην Αμερική[232].

Όμως καταθέτοντας η Ρέα Πολκ στις αρχές δεν υπέδειξε ποτέ κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο από το οποίο ζήτησε να της φέρει τους φακέλους απλά έλεγε πως δεν θυμόταν ποιος τελικά το έκανε ούτε έδωσε την ίδια εξήγηση με τη Μπάρμπερ σχετικά με το λόγο που χρειαζόταν τους φακέλους. Η χήρα Πολκ ισχυρίστηκε πως ήθελε να δει αν από αυτούς τους φακέλους απουσιάζουν κάποια χαρτιά και για να νοιώθει κοντά το σύζυγός της μέσα από τις επιστολές του που περιέχονταν στους φακέλους[233].

Ο Χατζηαργύρης μετά από αυτές τις εξελίξεις κατέληξε να πιστεύει ότι το ζεύγος Μπάρμπερ απέσπασε υλικό από τους φακέλους προκειμένου να αποφύγουν την εμπλοκή τους στην υπόθεση καθώς αυτοί έφεραν σε επαφή τον Πολκ με τον Ράντολ Κόουτ. Η απόφαση της Ρέας Πολκ να δώσει άλλοθι στους Μπάρμπερ οφείλεται στην υπόσχεση των τελευταίων να επηρεάσουν τις εξελίξεις μέσω

---

[230] ο.π., σελ. 336-338.
[231] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 59.
[232] ο.π., σελ. 66.
[233] ο.π., σελ. 66-67.

του συνταγματάρχη Μάρτιν για να την απαλλάξουν από την ανακριτική διαδικασία που όπως φάνηκε στόχο είχε την εμπλοκή της ενώ παράλληλα θα φρόντιζαν να ξεπεραστεί κάθε εμπόδιο προκειμένου να φύγει για την Αμερική όσο το δυνατόν γρηγορότερα[234].

Για να ενισχύσει την εκδοχή αυτή ο Χατζηαργύρης αναφέρει ότι πριν ο Πολκ φύγει για τη Βόρεια Ελλάδα, οι Μπάρμπερ επικοινώνησαν με τον Ράντολ Κόουτ για να τους ενημερώσει σχετικά με τους αντάρτες στη Μακεδονία. Έτσι-σύμφωνα με τον Χατζηαργύρη-οι ανακριτικές αρχές έπρεπε να συνδέσουν το γράμμα του Πολκ προς τον Έντουαρντ Μαρόου, *«με μια επαφή μέσω μιας επαφής ελπίζω να συναντηθώ με πρόσωπα που μετράνε»*, με τους Μπάρμπερ καθώς αυτοί ήταν η πρώτη επαφή στην Αθήνα και ο Κόουτ η δεύτερη στη Θεσσαλονίκη. Αυτή λοιπόν η εκδοχή δίνει εξήγηση και στο γεγονός ότι οι Μπάρμπερ πήραν υπό την προστασία τους τη Ρέα Πολκ όταν επέστρεψε στην Αθήνα και στο γεγονός της αφαίρεσης υλικού από τον φάκελο του CBS. Η ύπαρξη στοιχείων μέσα σ΄ αυτό τον φάκελο που φανέρωναν τη σχέση Μπάρμπερ-Κόουτ και τη συμμετοχή της Βρετανικής Υπηρεσίας Πληροφοριών στην οργάνωση επαφών του αμερικανού με τους αντάρτες, έπρεπε να αφαιρεθούν και να καταστραφούν[235].

Φήμες θέλουν τον Στίφεν Μπάρμπερ, λίγο πριν πεθάνει, να εμπιστεύεται σε φίλο του στη Δανία ότι η Βρετανική Υπηρεσία Πληροφοριών στη Θεσσαλονίκη του είχε προτείνει τη περίοδο πριν την δολοφονία του Πολκ να συναντήσει τους αντάρτες αλλά εκείνος δεν αποδέχτηκε την πρόταση. Ο Μπάρμπερ θεώρησε πως οι Βρετανοί θα οργάνωναν τη δολοφονία του αν αποδεχόταν να κάνει αυτό το ταξίδι και ότι ο Πολκ που θέλησε να πράξει κάτι ανάλογο υπήρξε το άτομο που διευκόλυνε την υλοποίηση του στόχου τους, ο οποίος-κατά τον Μπάρμπερ-ήταν η εκφόβιση των Δυτικών ανταποκριτών και η σπίλωση της εικόνας του Κ.Κ.Ε., ενοχοποιώντας τους αριστερούς για τη διάπραξη του εγκλήματος[236].

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι ο Ράντολ Κόουτ μετατέθηκε στο Όσλο λίγες μέρες μετά την εξαφάνισή του Πολκ στην Θεσσαλονίκη

Λίγες μέρες μετά την εξαφάνιση του αμερικανού δημοσιογράφου, το Βρετανικό Γραφείο Πληροφοριών στη Θεσσαλονίκη αποφάσισε τη προσωρινή διακοπή λειτουργίας του μεταθέτοντας τον Κόουτ στο Όσλο και τη γραμματέα του στην Αυστραλία. Μία τέτοια ενέργεια τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή ήγειρε σοβαρές υποψίες όταν ο Πολκ βρέθηκε να επιπλέει στον Θερμαϊκό. Ο Κόουτ δεν είχε απλά τη φήμη αλλά ήταν και κυριολεκτικά ένας από τους πλέον δικτυωμένους βρετανούς αξιωματούχους στη Θεσσαλονίκη έχοντας παράλληλα στην κατοχή του πλήθος πληροφοριών για πρόσωπα και καταστάσεις καλύτερα από την οποιαδήποτε αντίστοιχη αρμόδια αρχή, κάτι που επιβεβαιώνεται και από τους συναδέλφους του όπως από τον Σόρκιν που ήταν εκπρόσωπος της

---

[234] ο.π., σελ. 67,69-70.

[235] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 146.

[236] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 147.

Αμερικανικής Υπηρεσίας Πληροφοριών στη Θεσσαλονίκη και από τον Ράουζ που ήταν προϊστάμενος του Βρετανικού Τμήματος Πληροφοριών στην Αθήνα.

Έτσι προέκυψε η υποψία ότι η απομάκρυνση αυτή σε χρόνο ιδιαίτερα ύποπτο αποδίδεται στο γεγονός ότι όταν ο Πολκ ζήτησε τη βοήθεια του Κόουτ για να έρθει σε επαφή με τους αντάρτες ο τελευταίος δεν αρνήθηκε αλλά του έδωσε τις απαιτούμενες πληροφορίες και του συνέστησε τους κατάλληλους συνδέσμους που οδήγησαν τελικά στην δολοφονία του.

Πάντως σύμφωνα με τον Κόουτ, ο Πολκ του φάνηκε ανώριμος για μία τέτοια συνάντηση και δεν του έδωσε καμία πληροφορία παρόλο που στο παρελθόν είχε δεχτεί να βοηθήσει κάποιον άλλον ανταποκριτή για την επίτευξη αντίστοιχης συνέντευξης. (Βλέπε παράρτημα, αναφορά του Coate προς Foreign Office). Άλλωστε υπάρχουν ενδείξεις ότι η μετάθεση του Κόουτ είχε αποφασισθεί αρκετό καιρό πριν την δολοφονία του αμερικανού[237].

Επιστρέφοντας στη δίκη, μετά την κατάθεση της Δέσποινας Βρούτση ακολούθησε αυτή του Χατζηαργύρη. Η εξέτασή του ολοκληρώθηκε μετά το πέρας τεσσάρων ωρών κατά τη διάρκεια των οποίων δέχτηκε επιθέσεις και από την υπεράσπιση και από τους δικαστές. Ωστόσο οι απαντήσεις του δεν είχαν ίχνος αντιφάσεων με τις αντίστοιχες που έδωσε τη περίοδο διεξαγωγής της προανάκρισης[238]. Για μία ακόμα φορά κατέθεσε ότι ο Πολκ δεν τον είχε ενημερώσει για τα σχέδια του και ότι δεν είχε αφαιρέσει εκείνος το υλικό από το γραφείο του αμερικανού. Το μόνο που πρόσθεσε στη δίκη ήταν ότι η Ρέα Πολκ και οι Μπάρμπερ είναι οι πιο πιθανοί ύποπτοι για την αφαίρεση υλικού από τους φακέλους. Άλλωστε όπως ο ίδιος μαρτυρεί, «*μετά την ανεύρεση του πτώματος είχα βάλει σαν αρχή μου να μην μπαίνω ποτέ μόνος στο γραφείο του Πολκ αλλά μόνο παρουσία άλλων και φρόντιζα τότε να κρατώ τα χέρια μου αδιάκοπα εμφανή έτσι που να μην απομένει σε κανένα καμία αμφιβολία για το τι έκαμα με αυτά*» [239].

Κατά την κατάθεση του Χατζηαργύρη, ο Στακτόπουλος είπε, *«ο Γιάννης στην Αθήνα μου είπε ότι ο Χατζηαργύρης ενδιαφέρεται για το ταξίδι του Πολκ»* [240].

Όταν ο δικαστής ρώτησε τον Χατζηαργύρη, *«γιατί ο Γιάννης και αυτός να αναμείξουν το όνομά σου;»* , ο Χατζηαργύρης αποκρίθηκε, *«είναι συμφέρον του να αναμείξει όσα περισσότερα ονόματα μπορεί».*

Παρακάτω παραθέτω αποσπάσματα από την εξέταση του Χατζηαργύρη ενώπιον των δικαστών,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: *«Ποιος μπορούσε να τον φέρει σε επαφή με τους ανθρώπους που θα τον πήγαιναν στον Μάρκον;».*

---

[237] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 50, 418.

[238] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 340-344.

[239] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 60-61.

[240] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 340.

ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗΣ: *«Δεν ξέρω τίποτα δια τους φίλους του».*

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: *«Γιατί δολοφονήθηκε ο Πολκ αφού δεν πρόκειται για ληστεία;».*

ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗΣ: *«Ήτο πολιτική δολοφονία».*

ΣΥΝΕΔΡΟΣ: *«Και ποιος είχε συμφέρον να την κάνει;».*

ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗΣ: *«Ήτο συμφέρον των κομμουνιστών για να δυσφημίσουν την Ελλάδα»* [241].

Στην συνέχεια οι δικαστές αναφέρθηκαν στο κομμουνιστικό παρελθόν του Χατζηαργύρη ωστόσο ο τελευταίος αρνήθηκε αυτή την ιδιότητα παρόλο που ομολόγησε ότι κάποτε υπήρξε μέλος του ΕΑΜ και είχε σταλεί σε στρατόπεδο συγκέντρωσης ως κομμουνιστής από το 1944 ως το 1945. Αρνήθηκε όμως να αναλάβει το ΕΑΜ στην Αγγλία και αν και έκανε λάθη, *«τα άρθρα μου έχουν κάνει καλό εις την Ελλάδα»* [242]. Ο Χατζηαργύρης έδινε τη δική του μάχη στη δίκη, οι σκευωροί δεν είχαν σε τίποτα να τον εμπλέξουν και όπως και ο ίδιος αναφέρει, «*Μα η δίκη ήταν έτσι φτιαγμένη που ο Χατζηαργύρης να εμφανιστεί ουσιαστικά σαν κατηγορούμενος και να μάχεται για τη δική του ελευθερία αντί να μπορεί να συμβάλλει στην αποκάλυψη της πραγματικότητας*» [243].

Η επιθυμία των αρχών να βρουν ένα ρόλο στον Χατζηαργύρη για να συμμετάσχει και αυτός στη κακοστημένη αστυνομική εκδοχή επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι τον καιρό της δίκης οι δεξιές και κρατικά κατευθυνόμενες εφημερίδες αφιέρωναν καθημερινά άρθρα στις στήλες τους με τα οποία ζητούσαν να συλληφθεί ως συμμέτοχος και ένοχος στη δολοφονία. Την πιο «ζωηρή» επίθεση είχαν αναλάβει οι εφημερίδες, «Ελληνικό Αίμα» και η «Βραδινή» [244].

Αλλά και η εφημερίδα «Ακρόπολη» σε άρθρο της, «*Το συνταρακτικόν έγκλημα του κομμουνισμού*» αναφέρεται σε δήθεν συνάντηση του Γρ. Στακτόπουλου με τον Χατζηαργύρη στην Αθήνα, δύο μήνες πριν την δολοφονία του αμερικανού, προσπαθώντας να εμπλέξουν και τον Χατζηαργύρη στην διάπραξη της δολοφονίας, αφήνοντας παράλληλα υπονοούμενα για ενεργό ρόλο του τελευταίου στην σχεδίαση της. Χαρακτηριστικό είναι το παρακάτω απόσπασμα, *«…Ο αγγλομαθής Στακτόπουλος όμως ψυχραίμως εδήλωσεν ότι είδε τον Πολκ μία μόνον φορά εις την δεξίωσιν του αγγλικού προξενείου. Και το είπε κυνικότατα ενώ δύο μήνες προ της δολοφονίας είχε κατέλθει ειδικώς για να τον ιδή στην Αθήνα και συνηντήθη εδώ μετά του συνεργάτου του Χατζηαργύρη…Η αλήθεια ήταν διαφορετική λοιπόν αλλά ο Στακτόπουλος, όπως και ο Χατζηαργύρης επέμειναν να την αποκρύπτουν μολονότι και η σύζυγος του θύματος Ρέα είχεν ειπή ότι ο Χατζηαργύρης γνωρίζει περισσότερα παρά όσα θέλει ειπή»*[245].

Το ότι τελικά ο Χατζηαργύρης δεν συνδέθηκε με την οργάνωση της δολοφονίας του αμερικανού παρόλη την επιθυμία των αρχών, ο ίδιος το αποδίδει πρωτίστως στο γεγονός ότι ήταν γιος της συζύγου του τότε πρωθυπουργού της χώρας, Θεμιστοκλή Σοφούλη.

---

[241] ο.π., σελ. 341-343.

[242] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* Πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 301.

[243] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 143.

[244] ο.π., σελ. 81.

[245] Εφημερίδα «Ακρόπολις», Άρθρο στις 19/10/1948, *«Το συνταρακτικόν έγκλημα του κομμουνισμού»*

Επιπρόσθετα ο Χατζηαργύρης με την κατάθεσή του καταδεικνύει το γεγονός ότι ο Πολκ δεν είχε προσχεδιάσει να ταξιδέψει στη Θεσσαλονίκη αντιθέτως προοριζόταν να κάνει ένα τελευταίο ταξίδι στη βόρεια Ελλάδα λίγο πριν εγκατασταθούν με τη σύζυγό στην Αμερική. Η Καβάλα ήταν ο αρχικός προορισμός όπου θα μετέβαινε μαζί και ο ίδιος ο Χατζηαργύρης με τη γυναίκα του αλλά λόγω υποχρεώσεων δεν μπόρεσαν τελικά να τους συνοδεύσουν[246].

Η εξέταση του μάρτυρα Ξενοφών Οικονόμου στη δίκη, ο οποίος ήταν υπάλληλος του ξενοδοχείου Αστόρια στο οποίο και έμεινε ο Πολκ ενίσχυσε το γεγονός ότι ο αμερικανός δεν είχε σχεδιάσει να ταξιδέψει στη Θεσσαλονίκη αλλά κατέληξε εκεί γιατί το αεροδρόμιο της Καβάλας που αποτελούσε και προορισμό του ήταν κλειστό λόγω πλημμυρών. Το δωμάτιο παραμονής του στην πόλη κλείστηκε τελευταία στιγμή ύστερα από ένα τηλεφώνημα στο Αστόρια από το Σώμα του Στρατού οπότε ο Πολκ έφτασε στο ξενοδοχείο συνοδευόμενος από τον συνταγματάρχη Σμιθ[247].

Το γεγονός της τυχαίας και μη προσχεδιασμένης άφιξης του Πολκ στη Θεσσαλονίκη ενισχύεται και από τα λεγόμενα του αδερφού του Πολκ, του William, ο οποίος στο βιβλίο του παραθέτει το γράμμα που είχε στείλει ο Πολκ στην οικογένεια του στην Αμερική λίγες μέρες πριν την αναχώρησή του για τη βόρεια Ελλάδα,

«Σχεδιάζουμε να φύγουμε από την Ελλάδα μεταξύ 20 Μαΐου και 1η Ιουνίου. Στο ενδιάμεσο διάστημα η Ρέα και εγω θα επισκεφθούμε ορισμένα μέρη της Ελλάδας που δεν έχω ποτέ επισκεφθεί. Αυτή την Παρασκευή θα πάμε αεροπορικώς στην Καβάλα ...Θα μείνουμε εκεί για τρεις μέρες...Ύστερα θα μεταβούμε στην Κρήτη ενώ σκέφτομαι να πραγματοποιήσω και μία γρήγορη επίσκεψη στην Κόνιτσα. Θέλω απλά να δω το μέρος που καλείται ¨το φυτίλι του ''Τρίτου Παγκόσμιου''. Ύστερα θα είμαστε έτοιμοι για να αναχωρήσουμε για την Αμερική. Η ευχή μου είναι να κάνουμε όλοι μαζί Χριστούγεννα...»[248].

Άλλωστε τον Πολκ στην Αμερική τον περίμενε μία υποτροφία για την οποία ο αμερικανός είχε εκφράσει έκδηλα το ενδιαφέρον του και είχε ήδη βγάλει τα εισιτήρια της εκεί μετάβασης του μαζί με τη Ρέα Πολκ[249].

Στη συνέχεια, προσήλθε για κατάθεση ο ταχυδρόμος που βρήκε τον φάκελο με την ταυτότητα του Πολκ και τότε ο Στακτόπουλος επιβεβαίωσε ενώπιον των δικαστών ότι αυτό το φάκελο ταχυδρόμησε

---

[246] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* Πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 153-154.
[247] ο.π., σελ. 146.
[248] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 421-2.
[249] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 271.

ο ίδιος τη Δευτέρα το πρωί μετά τη δολοφονία αφού έβαλε πρώτα τη μητέρα του να γράψει, «*Προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα Ενταύθα*».

Τότε οι δικαστές απευθύνθηκαν στην Άννα Στακτοπούλου,

-«*Εσύ έγραψες τον φάκελο;*»

Στα πρακτικά αναγράφεται ως απάντηση,

-«*Μάλιστα*».

Αλλά το τηλεγράφημα του Ράλεϊ Γκίμπσον αναφέρει ότι η Άννα Στακτοπούλου απάντησε διστάζοντας,

-«*Ναι είναι δικά μου*».

Ο Στακτόπουλος στο βιβλίο του, *Υπόθεση Πολκ η προσωπική μου μαρτυρία*, αναφέρει πως όταν οι δικαστές ρώτησαν τη μητέρα του αν εκείνη έγραψε το φάκελο, δίσταζε να δώσει απάντηση αλλά ο τρόπος που την κοίταξε ο Στακτόπουλος ήταν σαν να την παρακάλαγε να το παραδεχτεί έτσι απάντησε θετικά λέγοντας,

-«*Σαν δικά μου γράμματα φαίνονται*».

Τέλος η αναφορά του Γκίμπσον[250] για τα πρακτικά της δίκης αναφέρει ότι ο πρόεδρος του δικαστηρίου κατά την πρωινή συνεδρίαση της επόμενης μέρας έδειξε στην Άννα Στακτόπουλου τον φάκελο και τη ρώτησε ξανά,

-«*Είναι δικά σου αυτά τα γράμματα;*».

Η Άννα Στακτοπούλου απάντησε,

-«*Δεν μοιάζουν πάρα πολύ, αλλά φαίνεται ότι εγώ έγραψα τον φάκελο*».

Τότε ο πρόεδρος άρχισε την ανάγνωση της κατάθεσης της Άννας Στακτόπουλου κατά την ανακριτική διαδικασία στην οποία είχε ομολογήσει ότι εκείνη έγραψε το φάκελο και επικαλέστηκε το αποτέλεσμα της γραφολογικής εξέτασης σχετικά με τον γραφικό της χαρακτήρα. Ο συνήγορος των κατηγορουμένων, ο Βασιλικός, έκανε ένσταση κατά της ανάγνωσης της κατάθεσης της και το ζήτημα έληξε εκεί.

Η τέταρτη και η πέμπτη μέρα της δίκης επικεντρώθηκε[251] στην εξέταση μαρτύρων που παρουσίασαν την άποψή τους για τη δράση, το χαρακτήρα και το παρελθόν του κατηγορούμενου και στους πραγματογνώμονες που ανέλυσαν τα συμπεράσματα της γραφολογικής εξέτασης.

Η έκτη μέρα της δίκης αναλώθηκε στην απολογία του Στακτόπουλου και στην κατάθεση του μοναδικού μάρτυρα υπεράσπισης, του Καρλ Κόμπτον από το Κολέγιο Ανατόλια.

---

[250] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 345.

[251] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 345-346.

Στο δικαστήριο ο Καρλ Κόμπτον κατέθεσε πως ο Στακτόπουλος υπήρξε καλός μαθητής, συνεπής και συμπαθής στους καθηγητές,

«Ολα όσα ξέρω για αυτόν ως μαθητή και όσα έτυχε να μάθω αργότερα ήταν ευνοϊκά. Ήταν ήρεμος και επιφυλακτικός τύπος, όχι κρυψίνους. Όταν έφτασε αυτή η υπόθεση στο δικαστήριο, μίλησα με φίλους και η γνώμη τους ήταν ίδια με τη δική μου, ότι ήταν ήρεμος άνθρωπος και ήθελε να εξυπηρετήσει τους άλλους» [252].

Η απολογία του Στακτόπουλου[253], «*Κύριε πρόεδρε, κύριε Γενικέ Εισαγγελεύ, κύριοι ένορκοι, συνάδελφοι…»,* ολοκληρώθηκε κατά την απογευματινή συνεδρίαση ύστερα από αρκετές ώρες κατάθεσης ενώπιον του δικαστηρίου και αφού αναφέρθηκε σε όλα σχεδόν τα σημεία που αφορούσαν όχι μόνο τη δολοφονία αλλά και αυτά που σχετίζονταν με τη δημοσιογραφική του καριέρα, τη συνεργασία του με διάφορους εργοδότες, την οικογένειά του, το παρελθόν του, τη δράση του, το χαρακτήρα του, τις σχέσεις του με το ΕΑΜ και το Κ.Κ.Ε., τις κατηγορίες που διατυπώθηκαν εναντίον του από τους ψευδομάρτυρες ως και την κατάθεση που έδωσε ο καθηγητής του, Καρλ Κόμπτον, υπέρ του.

Ο Στακτόπουλος άρχισε να απολογείται με μία δήλωση που έδινε έμφαση στην ενοχοποίηση των Κομμουνιστών και γενικότερα της αριστεράς για την οργάνωση και διάπραξη της δολοφονίας του αμερικανού ανταποκριτή ενώ παράλληλα μέσα από αυτή διαπιστώνουμε το άγχος που είχε καταβάλλει τους σκευωρούς να καταδείξουν την ενοχή των ανταρτών αποβάλλοντας έτσι έστω και την παραμικρή υποψία που βάραινε τη κατεστημένη δεξιά ή κάποιους παρακρατικούς δεξιούς για την εκτέλεση του εγκλήματος,

«Η Πατρίς μου η Ελλάς είναι αθώα του εγκλήματος του φόνου του Γ. Πολκ που έχει αποδοθεί εις αυτήν. Κατηγορώ και καταγγέλλω το Κ.Κ.Ε. και την Κομινφόρμ ως και τη Μόσχα ως δράστας του εγκλήματος τούτου».

Η απολογία του Στακτόπουλου για το ταξίδι του Πολκ στους αντάρτες προλογίστηκε από τον ίδιο με τα εξής, *«με κάθε λεπτομέρεια, όπως πραγματικά έγιναν, όπως τα έζησα, εις τρόπον η Ελλάς, η Πατρίς μου, να παύση να είναι υπόδικος εις την συνείδησην των Ελεύθερων Λαών».* Η εξιστόρηση αυτών των γεγονότων στο δικαστήριο δεν διαφέρει από τις αναθεωρημένες καταθέσεις του κατά την ανακριτική διαδικασία.

Η απολογία του έφτασε στο τέλος της με τον Στακτόπουλο να επικαλείται ως στοιχείο υπεράσπισής του το γεγονός ότι ο ίδιος δεν γνώριζε πως οι σύντροφοί του είχαν οργανώσει το φόνο του αμερικανού

---

[252] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 350-351.

[253] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 351-352.

δημοσιογράφου και πως σε αντίθετη περίπτωση θα φρόντιζε με κάθε τρόπο να αποτρέψει τον Πολκ από αυτό το ταξίδι ωστόσο, *«χωρίς να του δώσω να καταλάβει το γιατί».*

Κλείνοντας απευθύνθηκε στον αδερφό του Πολκ, William Polk, και στη μητέρα τους προσπαθώντας να εξηγήσει ότι ο λόγος που δεν απέκρουσε την πρόταση των συντρόφων του να γίνει ο διερμηνέας του Πολκ στο ταξίδι του προς το βουνό ήταν ότι, *«όφειλα να βοηθήσω τον δημοκρατικό αγώνα αλλά και έναν συνάδελφο…βοηθώντας τον Πολκ, γνωρίζω έναν άνθρωπο ο οποίος θα με ικανοποιούσε…μπορούσε να μου αναθέσει μία ανταπόκρισιν».*

Και σχετικά με το ερώτημα ποιος είχε διατάξει την εκτέλεση του George Polk ο Στακτόπουλος είχε κατευθυνθεί από τους σκευωρούς να δώσει μία απάντηση που να ικανοποιεί όχι μόνο τις επίσημες ελληνικές αρχές δεδομένου του ελληνικού εμφυλίου αλλά και τις αμερικανικές αρχές όπως επίσης και τον αμερικανικό Τύπο δεδομένου του ψυχρού πολέμου μεταξύ Η.Π.Α. και Ε.Σ.Σ.Δ., *«η διαταγή είχε δοθεί από το Κ.Κ.Ε. Αλλά είναι επίσης γνωστό ότι το Κ.Κ.Ε. είχε μία ορισμένη πρωτοβουλία εις τα εσωτερικά ζητήματα…Το Κ.Κ.Ε. μπορεί να διατάξει την εκτέλεσιν ενός Έλληνος αξιωματικού, όπως και το έκαμε δια τον Υπουργό της Δικαιοσύνης Λαδάν, δεν μπορεί όμως να λάβει πρωτοβουλία δια τον φόνο ενός ξένου, πρέπει να λάβει εντολή από έξω…από την Κομινφόρμ…μέσα στην Κομινφόρμ η φωνή η οποία επικρατεί…δεν είναι άλλη από τη φωνή του ανθρώπου του Κρεμλίνου»* [254].

Τέλος, ο Στακτόπουλος εξέθεσε στο δικαστήριο τη προσωπική του γνώμη για τη δολοφονία του αμερικανού την οποία συσχέτισε με τον ελληνικό εμφύλιο πόλεμο και το σχέδιο Μάρσαλ. Σύμφωνα λοιπόν με την άποψή του το συγκεκριμένο έγκλημα θα είχε ως φυσικό επακόλουθο την ανακοπή της αμερικάνικης βοήθειας προς την Ελλάδα με αποτέλεσμα ο Εθνικός Στρατός να ξεμείνει από πολεμοφόδια. Έτσι θα ήταν πιο εύκολο για τις ανταρτικές δυνάμεις να επεκταθούν, να ξεσηκώσουν τους πολίτες οργανώνοντας απεργίες και να διαμορφώσουν ένα κλίμα ιδανικό για την επικράτηση του Κομμουνισμού[255].

Η έβδομη μέρα της δίκης αναλώθηκε στην εξέταση της Άννας Στακτοπούλου,

Α. ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ: *«Καθόμουν εις την αυλή του σπιτιού μου και μου λέγει ο υιός μου ο Γρηγόριος, Μαμά πάρε αυτόν τον φάκελο και γράψε Προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα. Ενταύθα…Πήγα μέσα έγραψα τον φάκελο και του τον έδωσα».*

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: *«Δεν ρώτησες τίποτα;».*

Α. ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ: *«Όχι γιατί είναι ολιγόλογος, βαρύς, ύστερα το σκέφθηκα».*

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: *«Ήταν αδειανός ο φάκελος;».*

---

[254] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 354-355.

[255] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 355-356.

Α. ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ: *«Μάλιστα».*

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: *«Το ¨3ον¨ποιος το έγραψε;».*

ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΣ: *«Εγώ».*

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: *«Γιατί δεν ρώτησες τι τον ήθελε το φάκελο;»*

Α.ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ: *«Δεν τον ρώτησα. Έφυγα και πήγα στις αδελφές μου»* [256].

Ωστόσο οι αντιφάσεις στις οποίες υποκύπτουν οι κατηγορούμενοι γίνονται για μία ακόμη φορά αισθητές λόγω των παραλείψεων και της κακής σκηνοθεσίας των σκευωρών από τη στιγμή που ο Στακτόπουλος είχε οδηγηθεί να καταθέσει κατά την ανακριτική διαδικασία ότι η μητέρα του τον ρώτησε το λόγο που έπρεπε να γράψει εκείνη το φάκελο κι αυτός της δικαιολογήθηκε λέγοντας ότι τον ήθελε η Μάμας.

Η όγδοη ημέρα της δίκης μονοπωλήθηκε από την επιχειρηματολογία της υπεράσπισης. [257]

Η αγόρευση άρχισε στην πρωινή συνεδρίαση με τον Βαφειάδη να αναφέρει ότι η πολιτική αγωγή και η υπεράσπιση ταυτίζονταν στην άποψη ότι το Κ.Κ.Ε. διέταξε τη δολοφονία του αμερικανού ανταποκριτή. Και αυτός με τη σειρά του φρόντισε να αποκλείσει το ενδεχόμενο οι δράστες του εγκλήματος να προέρχονται από διαφορετικό πολιτικό χώρο καθώς αν ίσχυε κάτι τέτοιο το πτώμα του Πολκ δεν θα βρισκόταν ποτέ ενώ ο φάκελος με την ταυτότητα του δεν θα είχε σταλεί στο Αστυνομικό Τμήμα. Άλλωστε ο τρόπος της δολοφονίας, με μία σφαίρα στο πίσω μέρος του κεφαλιού, ήταν ο τυπικός τρόπος που συνήθιζαν να δολοφονούν τα θύματά τους οι κομμουνιστές. Ο Βαφειάδης επικαλέστηκε ως κίνητρο των κομμουνιστών για τη διάπραξη της δολοφονίας τη δυσφήμιση της ελληνικής κυβέρνησης στους νέους προστάτες ώστε να διακόψουν τη βοήθειά τους προς την Ελλάδα. Σύμφωνα με την υπερασπιστική γραμμή η μόνη κατηγορία που βάραινε τον κατηγορούμενο ήταν, «*ο ρόλος του να βοηθήσει τον Πολκ να πάει στο βουνό*». Ο Βαφειάδης θέλησε να δικαιολογήσει τον πελάτη του που δεν κατέφυγε στην Αστυνομία για να τους ομολογήσει το γεγονός της δολοφονίας με το σκεπτικό ότι υπήρχε η πιθανότητα να κατηγορηθεί από τις αρχές ως συνεργός.

Η απογευματινή συνεδρίαση συνεχίστηκε με την επιχειρηματολογία του Βασιλικού αφού πρώτα εξέφρασε και αυτός την πεποίθησή του ότι δράστες του εγκλήματος ήταν κομμουνιστές. Η επιχειρηματολογία του διακρίθηκε για τη ρητορική της δεινότητα καθώς φρόντισε εύστοχα να προκαλέσει τη συγκίνηση στο ακροατήριο με απώτερο στόχο την άσκηση συναισθηματικής επιρροής στους ενόρκους. Για τον Βασιλικό, ο Στακτόπουλος δεν ήταν τόσο ένοχος όσο τον είχε παρουσιάσει ο Τύπος και οι ένορκοι πριν λάβουν την απόφασή τους θα έπρεπε να γνωρίζουν ότι σε ανάλογες εξέχουσες κομμουνιστικές αποστολές το σχέδιο δράσης είναι γνωστό μόνο στους οργανωτές ενώ οι

---

[256] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 358.

[257] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 359-365.

βοηθοί απλά εκτελούν εντολές του κόμματος, επομένως ο Στακτόπουλος δεν ήταν ενημερωμένος ότι οι σύντροφοί του σχεδίαζαν τη δολοφονία του Πολκ και ο μόνος λόγος που αποδέχτηκε να κάνει τον διερμηνέα του ήταν επειδή υπάκουε σε εντολές ανωτέρων του και επειδή πίστευε ότι έτσι θα βοηθούσε το έργο ενός συναδέλφου. Επίσης θα έπρεπε να συνυπολογίσουν ελαφρυντικά στοιχεία όπως, την προσφυγική καταγωγή της οικογένειας Στακτόπουλου, τη κατάθεση του Καρλ Κόμπτον και την ψυχική διαταραχή του Γρηγόρη Στακτόπουλου που οφείλεται στον εκφοβισμό που υπέστη από τους δολοφόνους. Η μεταμέλεια του κατηγορημένου για τη συμμετοχή του κάνοντας τον διερμηνέα ήταν πλέον γεγονός, έτσι ζήτησε από το δικαστήριο να αποδώσει δικαιοσύνη στον Γρηγόρη Στακτόπουλο σύμφωνα με το άρθρο 74, που προέβλεπε την περίπτωση κατά την οποία ο κατηγορούμενος δεν είχε καμία γνώση για το έγκλημα εκ των προτέρων.

Την ένατη μέρα της δίκης ο πρόεδρος του δικαστηρίου ανέθεσε στους ένορκους την εξέταση εννέα ερωτημάτων που αναφέρονταν σε διαφορετικές εκδοχές ώστε να αποφασίσουν μέσα από αυτές το μέγεθος της συμμετοχής και τη κατηγορία ενοχής των κατηγορούμενων. Οι ένορκοι ύστερα από συλλογή τριών ωρών είχαν έτοιμη την ετυμηγορία τους[258].

Σύμφωνα με αυτή την ετυμηγορία ο Γρηγόρης Στακτόπουλος κρίθηκε αθώος για τις κατηγορίες της αυτουργίας, κατοχής όπλου, οπλοφορίας και οπλοχρησίας αλλά ενοχοποιήθηκε για προσχεδιασμένη συνεργία στο έγκλημα πριν εκτελεστεί ο Πολκ και αφού εκτελέστηκε καθώς και για την υπόθαλψη εγκληματιών. Έτσι η ετυμηγορία προέβλεπε την ποινή των ισοβίων για την περίπτωση του.

Σχετικά με την Άννα Στακτοπούλου οι ένορκοι την απάλλαξαν από την κατηγορία της εσκεμμένης συμμετοχής της στο έγκλημα και αθωώθηκε.(Για την αναλυτική ετυμηγορία των ενόρκων βλ. Παράρτημα).

Σύμφωνα με την ετυμηγορία των ενόρκων, εκδόθηκε και η απόφαση του δικαστηρίου[259].

---

[258] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 365-367.

[259] Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ(Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 167-8.)

Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή η πράξις της συνεργίας εις φόνον δι' ης εκηρύχθη ένοχος ο κατηγορούμενος Γρηγόριος Στακτόπουλος προβλέπεται και τιμωρείται υπό των άρθρων 287, 288, 71, 72εδ. 1, 3 και 5 και 49-50 του Ποιν. Νόμου ως τα δύο τελευταία αντικαταστάθηκαν δια Ν. 6210/34 ως ούτος ετρόπ. Υπό του Νόμου 1294-38.

Δ Ι Α Τ Α Υ Τ Α

Ιδόν και τα έρθρ. 82 της ποιν. Δικον. Και 32 του Ποιν. Νόμου.

Καταδικάζει των διά της ανωτέρω ετυμηγορίας των Ενόρκων κηρυχθέντα ένοχον συνεργίας εις φόνον εκ των κατηγορούμενων Γρηγόριον Ιωάννου Στακτόπουλου γεννηθέντα εν Τραπεζούντα του Πόντου και κατοικόντα εν Θεσσαλονίκη ετών 39, Δημοσιογράφον χριστιανόν ορθόδοξων και προφυλακισμένον δυνάμει του υπ' αριθμ. 1/1948 ένταλμα φυλακίσεως του ανακριτού Β΄ Τμήματος Θεσσαλονίκης εις την ποινή των ισοβίων δεσμών.

Έτι δε καταδικάζει αυτόν εις τα της δίκης έξοδα και τελεί εισπρακτέα παρ' αυτού και δια προσωπικής κρατήσεως.

Για τους Μουζενίδη και Βασβανά η απόφαση υπήρξε καταδικαστική και προέβλεπε την ποινή της εκτέλεσης και η δίκη τους θα επαναλαμβανόταν αν συλλαμβανόταν έστω ο ένας από τους δύο.

ΙΙ) ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ

Η απονομή «δικαιοσύνης» με το τέλος της δίκης και η τιμωρία των «ενόχων» φαίνεται πως ικανοποίησαν τους επίσημους αμερικανούς, την επιτροπή Lippmann αλλά και την πλειοψηφία του αμερικανικού τύπου(με εξαίρεση την Επιτροπή Newsmen που τα μέλη της θα εξακολουθήσουν χρόνια μετά την επίσημη λύση της υπόθεσης να αναζητούν την αλήθεια) που με δημοσιεύσεις τους θέλησαν να ευχαριστήσουν τις αστυνομικές αρχές που ανέλαβαν την προανάκριση και αποκάλυψαν τους ενόχους, τις ανακριτικές αρχές που με υπομονή επιτέλεσαν το καθήκον τους σε μία τόσο δύσκολη και κρίσιμη υπόθεση αλλά και τους δικαστές που διεξήγαγαν μία άριστη δίκη. Μερικά αποσπάσματα είναι χαρακτηριστικά της ικανοποίησης των αμερικανών με το συγκεκριμένο δικαστικό αποτέλεσμα,

-Η επιστολή του Ράλεϊ Γκίμπσον προς το State Department μετά το πέρας της δίκης στις 21 Απριλίου του ‘49,

«*Είχον πάντοτε εμπιστοσύνην ότι η δίκη θα απεδείκνυε εις τον κόσμο όλον ποιοι δολοφόνησαν τον Πολκ και τούτο απεδείχθη. Το δικονομικό μέρος της υπόθεσης προετοιμάσθη με προσοχή και πληρότητα και η δίκη αυτή υπήρξε τοιαύτη ώστε με υπερηφάνεια να αναφέρωμεν αυτήν. Προς όλους τους παράγοντες της δίκης δέον να απευθυνθούν συγχαρητήρια. Το όνομα του ταγματάρχου Μουσχουντή πρέπει να τον συγχαρώμεν δια το ευφυές και επιμελές, υπομονητικόν και λαμπρόν έργο του*» [260].

-Οι δηλώσεις του Ο. Ντόνοβαν, στις οποίες προέβη δίχως πρώτα να μοιραστεί τις εντυπώσεις του από τη δίκη με τους εκπροσώπους της επιτροπής Λίπμαν-πράγμα που δηλώνει ότι επιθυμούσε να προκαταλάβει την άποψή τους-,

«*Θεωρώ ορθόν ως άτομον το οποίο…εκφράζει τας ιδίας του αντιλήψεις, να είπω ότι …εύρον την διαδικασίαν διεξαγομένην εντίμως και ικανοποιητικώς, με πλήρη ελευθερίαν της υπερασπίσεως εν τη εκτελέσει του έργου της*» [261].

-Ο Ουίνστον Μπέρντετ σε δήλωσή του σε ραδιοφωνική εκπομπή στις 27 Απριλίου εξέφρασε την ικανοποίησή του για τη διαδικασία της δίκης η οποία, κατά την άποψή του, κατάφερε να φέρει στο φως ένα σημαντικό μέρος της αλήθειας[262].

Εκρίθη και απεφασίσθη και απηγγέλθη παραχρήμα δημοσίου και επ’ ακροατηρίου.

Εν Θεσσαλονίκη τη 21η Απριλίου 1949

Ο Πρόεδρος των Συνέδρων Ο Γραμματεύς

Αλεξ. Παπαζήσης Γεώργιος Παπαδημητρίου

[260] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 155.

[261] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 155.

-Συγκεκριμένα αποσπάσματα της έκθεσης της επιτροπής Lippmann, «Υπόθεση Τζορτζ Πολκ: Έκθεση των Συγγραφέων- Δημοσιογράφων Εξωτερικού της Ειδικής Επιτροπής για την διερεύνηση της δολοφονίας του Ανταποκριτή του CBS George Polk στην Θεσσαλονίκη, Ελλάδα, στις 16 Μαΐου 1948», που είδε το φως της δημοσιότητας στις 21/5/1951 εφόσον οι εκπρόσωποί της εξέτασαν όλα τα στοιχεία της δικογραφίας, παρουσιάζουν τα μέλη της επιτροπής να είναι ικανοποιημένα με την διαδικασία διεξαγωγής της δίκης.

Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, ο αμερικανός δημοσιογράφος δολοφονήθηκε κατά την διάρκεια του προορισμού του προς το αρχηγείο των ανταρτών. Υπό την κράτηση των αστυνομικών αρχών, ύστερα από εντεταλμένες έρευνες, βρέθηκαν ο δημοσιογράφος Γρ. Στακτόπουλος και η μητέρα αυτού, Άννα Στακτοπούλου. Σύμφωνα με τις ομολογίες των κρατουμένων υπεύθυνοι για την διάπραξη της δολοφονίας ήταν δύο ηγετικά κομμουνιστικά στελέχη, ο Ε. Βασβανάς και ο Α. Μουζενίδης. Η διαδικασία της δίκης που διεξήχθηκε τον Απρίλιο του 1949, ήταν σύμφωνη με τις απαιτήσεις της ελληνικής νομοθεσίας και δικονομίας ενώ οι δύο κατηγορούμενοι εκπροσωπήθηκαν από δικηγόρους. Το δικαστήριο έκρινε τους Ε. Βασβανά και Α. Μουζενίδη ως ηθικούς αυτουργούς της δολοφονίας ενώ ο Γρ. Στακτόπουλος καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη για συνεργία στη δολοφονία. Η μητέρα του αθωώθηκε. Ο στρατηγός Ντόνοβαν, σύμβουλος της Επιτροπής που είχε αναλάβει να παρακολουθεί προσωπικά τις διαδικασίες τόσο της ανάκρισης όσο και της δίκης, διαβεβαίωσε την Επιτροπή ότι η δίκη διεξήχθηκε με ικανοποιητικό και νομίμο τρόπο ενώ οι κατηγορούμενοι είχαν το δικαίωμα και την ευκαιρία να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους μέσω των εκπροσώπων τους. Επίση ο στρατηγός Ντόνοβαν διαβεβαίωσε την Επιτροπή πως τα στοιχεία που αποδείκνυαν την ενοχή των κατηγορουμένων ήταν επαρκή και πως ήταν ικανά να πείσουν και αμερικανούς ενόχους σε ανάλογη περίπτωση. Τις δηλώσεις και διαβεβαιώσεις του στρατηγού Ντόνοβαν έδειξαν πως συμμερίζονται και οι αμερικανοί ανταποκριτές που κάλυψαν τη διαδικασία της δίκης[263].

(Για τα αποσπάσματα της έκθεσης βλέπε παράρτημα).

Ωστόσο κάθε άλλο παρά αξιόπιστη μπορεί να θεωρηθεί η τελική έκθεση της Επιτροπής από τη στιγμή που δεν γνωστοποίησε την ανάλυση του Μόργκαν, από την στιγμή που ποτέ δεν έφερε αντιρρήσεις στην κατεύθυνση της έρευνας από τον Ο. Ντόνοβαν, από τη στιγμή που εκείνος λάμβανε όλες τις αποφάσεις εκπροσωπώντας την επίσημα και από τη στιγμή που σπάνια συνεδρίαζε για να εξετάζει τις εξελίξεις επί της έρευνας. Το τελευταίο πιστοποιείται και από τις δηλώσεις μέλους της επιτροπής, του James Reston που χαρακτηριστικά δήλωσε αργότερα στο More, «*...η ολομέλεια της Επιτροπής σπάνια συνεδρίαζε...δεν θυμάμαι πραγματικά αν υπήρξα μέλος της αλλά μου είπαν ότι υπήρξα...*»[264].

---

[262] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 157.

[263] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 499-507.

[264] Magazine "More", May 1977.

ΙΙΙ) Η ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΤΟΥ KELLIS ΣΤΙΣ Η.Π.Α.

Τον Ιούλιο του 1948 πραγματοποιήθηκε η ανάκλησητου αντισμήναρχου Κέλις στις Η.Π.Α. και ο αμερικανός αξιωματούχος ανέλαβε νέες υποχρεώσεις, εξέλιξη που τον ανάγκασε να εγκαταλείψει το έργο του στην επιτροπή Lippmann. Όπως διαπιστώθηκε και από τηλεγράφημα που στάλθηκε στο State Department, η ανάκληση του πραγματοποιήθηκε ύστερα από την πρωτοβουλία του Καρλ Ράνκιν, αξιωματικού της Αμερικανικής Πρεσβείας στην Αθήνα. Μία τέτοια ανάκληση προκάλεσε την αντίδραση της Επιτροπής καθώς κανείς δεν φρόντισε να την ενημερώσει εγκαίρως για την απόσπαση ενός σημαντικού της μέλους ενώ παράλληλα αποτέλεσε την αιτία να δημιουργηθεί πλήθος ερωτηματικών για τους λόγους απομάκρυνσης ενός δραστήριου μέλους που εξέταζε όλες τις πιθανές εκδοχές για τη λύση της υπόθεσης Πολκ.

Ο Kellis ασχολήθηκε με την εξέταση όλων των πιθανών υπόπτων καθώς και με τη μελέτη στοιχείων που δεν απέκλειαν το ενδεχόμενο οι δολοφόνοι να προέρχονται από το χώρο της δεξιάς ή της ακροδεξιάς.

Αυτό το γεγονός χρησιμοποιήθηκε μεταγενέστερα και πάνω σ΄ αυτό στήριξαν την αιτία ανάκλησης του αντισμήναρχου Kellis, δηλαδή η πολιτική ενόχληση που θα προκαλούσαν οι έρευνές του υπήρξαν και οι πραγματικοί λόγοι που οδήγησαν στην απομάκρυνσή του από την υπόθεση ειδικά και από την Ελλάδα γενικά.

Από την άλλη πλευρά υπάρχει μία άλλη εκδοχή που εξηγεί διαφορετικά την απόσπαση του Κέλις. Όπως προκύπτει από τις σημειώσεις του Κέλις προς τη CIA για την υπόθεση Πολκ, η μετάθεσή του αποδίδεται σε επιθυμία του ίδιου να εγκαταλείψει την υπόθεση και να αποχωρήσει από την Ελλάδα. Ύστερα από ενάμιση μήνα απασχόλησής του με την υπόθεση έστειλε τηλεγράφημα στον Ο. Ντόνοβαν στο οποίο του ανέφερε πως δεν επιθυμούσε να συνεχίσει πλέον τις έρευνες και πως επιθυμούσε να επιστρέψει στις Η.Π.Α. Άλλωστε η αποστολή του είχε ολοκληρωθεί, είχε φτιάξει ένα κατάλογο με δέκα πιθανούς υπόπτους ή με άτομα που πιθανόν να σχετίζονταν ή να γνώριζαν κάτι για την υπόθεση και όταν ο Ο. Ντόνοβαν επέστρεψε στην Ελλάδα τον Ιούλιο του παρέδωσε τη λίστα και εκείνος τον απάλλαξε δίνοντας του το πράσινο φως της επιστροφής[265].

Ποια από τις δύο εκδοχές είναι η πραγματική; Ποια πρέπει να εμπιστευτούμε; Αληθεύουν οι σημειώσεις του Κέλις προς την CIA ή αναγκάστηκε να τις γράψει προκειμένου να αποκρυφτούν οι αληθινοί λόγοι που οδήγησαν στην ανάκλησή του;

---

[265] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 388-389.

Οι εξελίξεις μετά από χρόνια μας οδηγούν αβίαστα στο συμπέρασμα ότι ίσως η απόσπαση του το 1948 να μην ήταν και τόσο επιθυμητή εκ μέρους του αλλά μάλλον βεβιασμένη και εξαναγκαστική, προϊόν ανώτερης εντολής που δεν άφηνε περιθώρια ελιγμών ή αντίθετης επιλογής.

Τον Μάρτιο του 1952, ο Κέλις πιστεύοντας ότι η επιτροπή Λίπμαν ενδιαφερόταν ακόμα για όποια στοιχεία προέκυπταν επί της υπόθεσης Πολκ, έγραψε και έστειλε ένα γράμμα στον Ernest Lindley με το οποίο του γνωστοποιούσε ότι ο εκδότης της δεξιάς εφημερίδας «Ακρόπολις», ο Βότσης, έκανε μία έρευνα και είχε συγκεντρώσει αξιόλογα στοιχεία που αμφισβητούσαν το γεγονός ότι η αλήθεια αποκαλύφθηκε το 1948. Αν λοιπόν αυτός και μέλη της Επιτροπής Λίπμαν ενδιαφέρονταν, θα μπορούσαν να επικοινωνήσουν μαζί του. Καμία απάντηση δεν δόθηκε τότε στον Κέλις όπως επίσης καμία προσπάθεια επικοινωνίας με τον Βότση δεν καταγράφηκε εκ μέρους της Επιτροπής[266].

Τέσσερα χρόνια αργότερα, το 1956, ο Κέλις ταξιδεύοντας στην Ελλάδα διάβασε άρθρο της εφημερίδας Athens News, το οποίο αναφερόταν στις αποκαλύψεις του Γρηγόρη Στακτόπουλου περί της ψευδής του ομολογίας το 1948 που του επιβλήθηκε από τις αστυνομικές αρχές της Θεσσαλονίκης[267]. Τότε ο Κέλις έστειλε στον Lindley και στον Guy Martin(μέλος της δικηγορικής εταιρείας του Ο. Ντόνοβαν) αντίγραφο αυτού του άρθρου συνοδευόμενο μ' ένα γράμμα. Στο γράμμα μεταξύ άλλων ανέφερε,

«...δυστυχώς το 1948 αναμίχθηκαν τόσα πολλά και αδιευκρίνηστα χέρια στην έρευνά μας κάνοντάς τη δύσκολη αν όχι αδύνατη. Μπορώ να πω τώρα ότι ήμουν υπό αξιοσημείωτη πίεση για να βγω από την υπόθεση και να σταματήσω να μιλάω για αυτή. Όταν συνειδητοποίησαν ότι εξέφρασα στον στρατηγό Ο. Ντόνοβαν και στην Επιτροπή κάποιες αμφιβολίες σχετικά με την εξέλιξη της έρευνας, έγιναν προσπάθειες από συγκεκριμένα άτομα να χαρακτηριστώ ως ¨αριστερός¨ και τέθηκα υπό εξέταση. Το τηλέφωνο μου και τα γράμματά μου παρακολουθούνταν και εγώ και η οικογένειά μου τεθήκαμε υπό επιτήρηση. Περιττό να πω, ότι οι προσπάθειες αυτές δεν απέδωσαν καρπούς καθώς οι πολιτικές μου πεποιθήσεις είναι μετριοπαθείς. Τελικά μου ζητήθηκε να υποβληθώ σε τεστ ανιχνευτή αλήθειας το οποίο έσβησε κάθε αμφιβολία. Κοιτώντας πίσω σε όλο αυτό το κακό όνειρο, είμαι περήφανος για τη στάση που κράτησα και ελπίζω ότι με το δικό μου τρόπο έδειξα συνοχή και κουράγιο στο καθήκον που μου ανατέθηκε. Πιο σημαντικό, δεν πρόδωσα την Επιτροπή και τις αρχές τις οποίες εκπροσωπείτε. Παρόλο που είμαι ένα μικρό ανθρωπάκι, διαθέτω αρκετή συναίσθηση για να συνειδητοποιήσω ότι δίχως την ελευθερία του Τύπου η χώρα μας και ο Δυτικός Κόσμος δεν θα επιβιώσουν...»[268].

Λίγα χρόνια αργότερα, το 1975 ο Κέλις μετέφερε τα εξής σ' έναν ελληνοαμερικανό συγγραφέα,

---

[266] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 144-145.

[267] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 145.

[268] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 255

«*...μα κάθε φορά που πλησίαζα στο πρόβλημα κάποιος από την αμερικανική πρεσβεία με καλούσε για να μου συστήσει να αφήσω το θέμα, θυμάμαι μια φορά που ο Καρλ Ράνκιν, τότε επιτετραμμένος μου είπε,*

-''Τι διάβολο πασχίζεις να λύσεις το πρόβλημα, αν είχες σκοτωθεί εσύ οι δημοσιογράφοι αυτοί θα αδιαφορούσαν''.

Ανάλογες εμπειρίες είχα και από τον Φρέντερικ Άιρ» [269].

Οι πιέσεις που δεχόταν ο Κέλις από τον Rankin και τον Ayer και η συμμετοχή τους στην ανάκληση του από την Ελλάδα αποκαλύπτονται και στο γράμμα που έστειλε ο Κέλις στον Ο. Ντόνοβαν όταν ο τελευταίος επέστρεψε στην Washington τον Αύγουστο του 1948,

«...εάν ενδιαφέρονταν τόσο πολύ(ο Rankin και ο Ayer) για την έρευνα όσο ενδιαφέρονταν για την ανάκλησή μου από την Ελλάδα, δεν έχω καμία αμφιβολία ότι οι ένοχοι της δολοφονίας θα είχαν βρεθεί καιρό τώρα...»[270].

Ο Κέλις γινόμενος αποδέκτης των παραπάνω πιέσεων αναγκάστηκε να μοιραστεί όλα τα στοιχεία που είχε συλλέξει και ενοχοποιούσαν το στρατόπεδο της Δεξιάς και της Ακροδεξιάς με τον δημοσιογράφο του UP, Ed Clark, για τη δική του προστασία, φροντίζοντας παράλληλα να γνωστοποιηθεί το γεγονός αυτό και στον Rankin[271].

Μάλιστα σ' ένα άρθρο στη New York Times τον Σεπτέμβριο του 1977, ο Κέλις ανέφερε ότι όταν άρχισε να εντοπίζει αστάθειες και ασυμφωνίες στα όσα ισχυριζόταν η Γενική Ασφάλεια Θεσσαλονίκης που είχε αναλάβει τις έρευνες για την υπόθεση της δολοφονίας του αμερικανού, η επικοινωνία του με τον Μουσχουντή πήρε άλλη τροπή όταν τον άκουσε να προειδοποιεί έναν υφιστάμενό του να προσέχει τι λέει όταν είναι παρών ο αντισμήναρχος Κέλις γιατί καταλαβαίνει ελληνικά.

Όταν ο Κέλις κατηγόρησε ευθέως τον Μουσχουντή ότι θολώνει εσκεμμένα τις έρευνες, ο Έλληνας ταγματάρχης απάντησε, *«...Αντισμήναρχε μη με πιέζεις. Υπάρχουν ζητήματα εθνικού ενδιαφέροντος που εμπλέκονται εδώ. Έχω τις διαταγές μου. Έχω μόνο λίγα ακόμα χρόνια καριέρας, δεν θέλω να χάσω τη σύνταξή μου...»*[272].

Το 1977 έγινε προσπάθεια αναψηλάφησης της δίκης και ο Κέλις δέχτηκε να καταθέσει όσα στοιχεία είχε συλλέξει για την υπόθεση σε περίπτωση επανάληψης της προβαίνοντας παράλληλα σε επίσημη κατάθεση στο Ελληνικό Προξενείο της Νέας Υόρκης. Σ' αυτή την κατάθεση δεν γνωστοποίησε τον τρόπο και το λόγο της τότε μετάθεσής του όμως άφησε να εννοηθεί πως οι σκευωροί της υπόθεσης Πολκ και οι συνεργοί τους, είχαν κάθε λόγο να δρομολογήσουν την

---

[269] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 259.

[270] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 223.

[271] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 67.

[272] Magazine "New York Time", Article, *"Death in Salonika Bay: Who Pulled the Trigger?"*, September 19, 1977, pg. 23.

απόσπασή του καθώς αποτελούσε εμπόδιο στη λύση του «κομμουνιστικού παράγοντα» που όπως φαίνεται αποδέχονταν όλες οι επίσημες αρχές, ελληνικές, βρετανικές και αμερικανικές.
(Για απόσπασμα από την επίσημη κατάθεσή του βλέπε παράρτημα).

IV) Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ W. DONOVAN. Ο W. DONOVAN ΚΑΙ Ο WILLIAM POLK.

Ο ρόλος του Ο. Ντόνοβαν στην υπόθεση υπήρξε σημαντικός αν κρίνουμε από το γεγονός ότι υπήρξε σύμβουλος της Επιτροπής Lippmann που είχε αναλάβει να παρακολουθεί τις διαδικασίες των επίσημων αρχών για τη διαλεύκανση της υπόθεσης και να επεμβαίνει σε περίπτωση που αυτές δεν ήταν ορθές ή δεν διεξάγονταν με το σωστό και νόμιμο τρόπο και να ελέγχει την αμεροληψία τους. Το έργο λοιπόν μία τέτοιας επιτροπής και κατ΄ επέκταση του συμβούλου της ήταν βαρυσήμαντο με διεθνή απήχηση και υπέρτατη ισχύ απευθείας εξουσιοδοτημένο από τον ίδιο τον Μάρσαλ. Ο Ουίλλιαμ Ντόνοβαν θέλησε από την αρχή, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, να βρεθεί όσο το δυνατό συντομότερο η λύση της υπόθεσης και δεν ήταν λίγες οι φορές που πίεσε τον Μουσχουντή να συλλάβει κάποιο ένοχο και να κλείσει έτσι η υπόθεση. Ο Ουίλλιαμ Ντόνοβαν υπήρξε ο καθοδηγητής της Επιτροπής στην αποδοχή της επίσημης λύσης της διαβεβαιώνοντάς τη ότι τόσο οι ανακρίσεις όσο και οι καταθέσεις υπήρξαν νόμιμες και σύμφωνες με την ελληνική δικονομία και πως τα αποδεικτικά στοιχεία επαρκούσαν για την καταδίκη του Στακτόπουλου, του Βασβανά και του Μουζενίδη.
Ωστόσο ο Ο. Ντόνοβαν δεν γνώριζε την ελληνική γλώσσα, δεν είχε γνώσεις επί του ελληνικού νομοθετικού πλαισίου και για αυτό ακριβώς η δική του θέση και συμμετοχή δεν επαρκούσαν για το σκοπό της Επιτροπής Λίπμαν.

Το πέρας της δίκης βρήκε την πλειοψηφία των αμερικανών δημοσιογράφων να συμμερίζονται την άποψη του Ο. Ντόνοβαν η οποία με τη σειρά της συνέκλινε με την επίσημη εκδοχή, δε συνέβη όμως το ίδιο και με τον αδερφό του Πολκ, Ουίλλιαμ Πολκ.

Σ’ ένα άρθρο που δημοσιεύτηκε στο “More” χρόνια αργότερα, τον Μάιο του 1977, ο Ουίλλιαμ Πολκ αναφέρει πως για τον Ο. Ντόνοβαν η υπόθεση ήταν *«απλή»*. Η Ελλάδα τον καιρό εκείνο αποτελούσε το κέντρο μάχης του ψυχρού πολέμου μεταξύ Η.Π.Α. και Ε.Σ.Σ.Δ. έτσι ο Πολκ δολοφονήθηκε από τους αντάρτες *«για να εκμεταλλευτούν το θάνατό του ενάντια στους έλληνες συμμάχους της Αμερικής»*. Αν ως δολοφόνοι ενοχοποιούνταν άτομα που προέρχονταν από το χώρο της δεξιάς ή της ακροδεξιάς οι σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Αμερικής θα υπονομεύονταν και οι Κομμουνιστές θα ευνοούνταν. Συνεπώς η επιδιωκόμενη λύση ήταν να *«κλείσουνε την υπόθεση»* με το επιθυμητό αποτέλεσμα που δεν ήταν άλλο παρά η ενοχοποίηση των ανταρτών για την δολοφονία.

Όταν ο Ουίλλιαμ Πολκ υπογράμμισε στον Ο. Ντόνοβαν πως, «*δεν είχαν διεξαχθεί εξονυχιστικές ανακρίσεις»,* προκάλεσε την οργή του τελευταίου που φέρεται, σύμφωνα με τον Πολκ, να του είπε, *«Είσαι έξυπνος από καλή οικογένεια, εάν συνεχίσεις θα καταστρέψεις την καριέρα σου»*.

Μέσα απ' αυτό το άρθρο ο Ουίλλιαμ Πολκ εκφράστηκε αρνητικά για τον Ο. Ντόνοβαν. Για αυτόν ο Ο. Ντόνοβαν ήταν ο «*…τελευταίος Ηλίθιος, ξεροκέφαλος, μονοκόμματος ακόμα και παιδαριώδης…»*. Μάλιστα θέλοντας να δικαιολογήσει την άποψή του αναφέρει ότι στη δίκη ο Ο. Ντόνοβαν όταν τον είδε να χρησιμοποιεί ένα μαγνητόφωνο για να καταγράψει τη διαδικασία, άρχισε να χτυπάει συνεχώς ένα μολύβι πάνω στο τραπέζι δίπλα από το μαγνητόφωνο, *«…κατέληξα με μία εγγραφή γεμάτη χτυπήματα μολυβιού…τελικά αναγκάστηκα να πετάξω την ταινία, γιατί ήταν άχρηστη»* [273].

Στο ίδιο άρθρο του '77, ο Ουίλλιαμ Πολκ ανέφερε μεταξύ άλλων ότι αν και δεν γνώριζε πολλά περί ναρκωτικών ουσιών, είχε συνειδητοποιήσει ότι κατά τη διάρκεια της δίκης ο κατηγορούμενος Στακτόπουλος δεν στεκόταν ούτε μιλούσε ούτε συμπεριφερόταν όπως ένας φυσιολογικός άνθρωπος. Κλείνοντας προσθέτει ότι ύστερα από την πάροδο τριάντα ετών η υπόθεση είναι ακόμη ανοιχτή και ότι η ελληνική κυβέρνηση έχει την ηθική υποχρέωση αλλά και την ευκαιρία να διεκπεραιώσει το ζήτημα. Άλλωστε η αλήθεια για τον Ουίλλιαμ Πολκ, *«θα ωφελήσει τις σχέσεις των δύο χωρών»* [274].

Ενισχυτικό στοιχείο του γεγονότος ότι ο Ουίλλιαμ Πολκ δεν είχε πειστεί από την όλη διαδικασία διαλεύκανσης της δολοφονίας, αποτελεί και η επίσκεψή του στον Στυλιανό Μουζενίδη. Δεν χωρούσε ο νους του Ουίλλιαμ Πολκ την ευκολία με την οποία ο Στυλιανός Μουζενίδης ενοχοποιούσε τον αδερφό του. Ζήτησε και πήρε άδεια από τις εισαγγελικές αρχές της Θεσσαλονίκης να τον επισκεφθεί. Η συζήτηση που ακολούθησε μεταξύ τους, αποκάλυψε χρόνια αργότερα, τον Μάιο του 1956, ο Στυλιανός Μουζενίδης στον δημοσιογράφο των αθηναϊκών εφημερίδων της Νέας Υόρκης, Άρη Αγγελόπουλο,

«*ήλθε (ο Ουίλλιαμ Πολκ) από την Αθήνα με στρατιωτικό αεροπλάνο και είχε μαζί του για διερμηνέα έναν Ελληνοαμερικανό δημοσιογράφο. Πήγε στον Εισαγγελέα Εφετών και του είπε,*

-Θέλω να δω τον Μουζενίδη.

Ο εισαγγελέας του έδωσε την διεύθυνση μου και τηλεφώνησε στην αστυνομία. Και η αστυνομία μου τηλεφώνησε,

-Θα έλθει ο Πολκ, να είσαι προσεκτικός, επιφυλακτικός. Είναι ο αδελφός του θύματος και να προσέξεις μήπως σε κτυπήσει.

Όταν ήλθε ήταν ζωσμένο το τετράγωνο και ένας ανθυπομοίραρχος εγκαταστάθηκε εδώ και άκουγε την συζήτηση. Ο Πολκ με ρώτησε για τον βίο, την μόρφωση, τι πόστο είχε ο Αδάμ, ήταν συγκινημένος και είπε ό,τι έχει ανάγκη η γυναίκα του Αδάμ και τα παιδιά του είναι πρόθυμος. Τον ευχαρίστησα και του

---

[273] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 390-392.

[274] www.tanea.gr. (Φύλλο 06/12/03)

είπα ότι όσο είμαι εγώ δεν έχουν ανάγκη. Έφυγε συγκινημένος. Ύστερα με κάλεσαν στην Ασφάλεια και με ρώτησαν τι διημείφθη. Τους είπα το και το…»[275].

Το γεγονός ότι ο Ουίλλιαμ Πολκ δεν είχε πειστεί από την ετυμηγορία της δίκης αποκαλύπτεται και από τις δημοσιεύσεις του Δεξιού Τύπου της εποχής που καλλιεργούσε ειρωνικό πνεύμα εναντίον του και επικεντρωνόταν στην ανωριμότητά του λόγω του νεαρού της ηλικίας του και στην έλλειψη δημοσιογραφικής πείρας, μερικά αποσπάσματα είναι χαρακτηριστικά,

«…είμεθα ελευθέρα χώρα και πολεμούμε υπέρ της ελευθερίας και των Αμερικανών, και δεν είναι ανάγκη να έχουμε τόση…δουλικότητα, ώστε να στενοχωρούμεθα επειδή δεν μπορέσαμε να πείσουμε τον μικρόν Πολκ…ο νεαρός Πολκ δεν επείσθη από τις αποκαλύψεις που έγιναν με μεγάλες τυμπανοκρουσίες και ενοχοποιούν τους κομμουνιστοσυμμορίτας…ο έφηβος Πολκ με τις ντετεκτιβικές ικανότητες…δεν έμεινε ικανοποιημένος ο μικρός Πολκ…»[276].

Στο βιβλίο του William Polk, *Polk's Folly-An American Family History,* όταν αναφέρεται στη δολοφονία του αδερφού του, επισημαίνει ότι στα σχετικά κρατικά έγγραφα της CIA που αποχαρακτηρίσθηκαν, το μεγαλύτερο μέρος του κειμένου έχει σβηστεί. Τέλος αναφέρει ότι όσοι προσπάθησαν να βρουν την αλήθεια αποθαρρύνθηκαν με διάφορους τρόπους και ότι ο ίδιος έχει υποστεί πολλές απειλές ακόμη και για την ίδια του τη ζωή[277].

Μέσα από το παραπάνω βιβλίο ο Ουίλλιαμ Πολκ εκφράζει την πεποίθησή του ότι ο αδερφός του δολοφονήθηκε ώστε να εξασφαλιστεί η σιωπή του καθώς γνώριζε αρκετά που ενοχοποιούσαν όχι μόνο την τότε ελληνική κυβέρνηση αλλά και την επίσημη βρετανική και αμερικανική πολιτική[278].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο

Ι) ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΒΟΗΘΗΣΑΝ ΤΟΝ ΓΡΗΓΟΡΗ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙ ΤΗΝ ΑΘΩΟΤΗΤΑ ΤΟΥ

Μετά τη πάροδο αρκετών ετών από τη καταδίκη του Γρηγόρη Στακτόπουλου, ο τελευταίος άντλησε ψυχική δύναμη από την ανείπωτη αδικία που είχε υποστεί και άρχισε διστακτικά να γνωστοποιεί τη σκευωρία που είχε κατασκευαστεί εις βάρος αυτού και της οικογένειάς του.

Στο πλευρό του Στακτόπουλου και συναγωνιστές στην όλη του προσπάθεια υπήρξαν, η αδερφή του Ανδριανή Στακτοπούλου, ο δικηγόρος Ι. Βαφειάδης, ο δικηγόρος και βουλευτής Σ. Παπαθεμελής και ο δικηγόρος και βουλευτής Γρ. Παπαστεργίου, ο δικηγόρος Οικονόμου, ο δημοσιογράφος

---

[275] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 86-87.
[276] ο.π., σελ. 71.
[277] www.tanea.gr (Φύλλο 06/12/03)
[278] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg.414-15.

Χατζηαργύρης και ο ανταποκριτής Β. Τσιμπιδάρος και άλλοι. Μάλιστα ο τελευταίος βασιζόμενος σε αρχειακό υλικό του Χατζηαργύρη ασχολήθηκε επίμονα με την υπόθεση δημοσιεύοντας μία σειρά από άρθρα με τα οποία χωρίς να ενοχοποιεί κάποιον ή κάποιους για τη δολοφονία, προσπαθούσε να αποδείξει την αθωότητα του Στακτόπουλου, έτσι όπως άλλωστε προέκυπτε και από μία σοβαρή προσέγγιση της δικογραφίας. Η 13η Απριλίου του 1953 υπήρξε η ημερομηνία έναρξης της συνεχής δημοσιογραφικής ενασχόλησης του Τσιμπιδάρου με την υπόθεση Πολκ. Θέλησε μέσα από άρθρα του στην εφημερίδα Απογευματινή και μέσω της συνεργασίας του με την Associated Press να αμφισβητήσει τη διαδικασία της δίκης, να φέρει στην επιφάνεια στοιχεία που συνηγορούν στην αθωότητα του καταδικασμένου, να θέσει φλέγοντα ερωτήματα σχετικά με την πιθανή ανάμιξη του Βρετανού Κόουτ και κυρίως να αναδείξει την παράνομη κράτηση του Στακτόπουλου σε απομόνωση στα κρατητήρια της Γενικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης μετά την καταδίκη του[279].

ΙΙ) Η ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ

Μετά το πέρας της δίκης η κράτηση του Στακτόπουλου στην Ασφάλεια παρατάθηκε για τέσσερα ολόκληρα χρόνια προς παραβίαση του Ποινικού Νόμου. Το άρθρο 52 του Ποινικού Νόμου ορίζει, «*Η ποινή της καθείρξεως εκτελείται εν καταστήμασι ή τμήμασι καταστημάτων αποκλειστικώς δ' αυτήν προωρισμένοις*» [280]. Σύμφωνα με τον Χατζηαργύρη η παράνομη αυτή κράτηση δικαιολογείται ως εξής, «*Για να μη μιλήσει ο Στακτόπουλος, τον κράτησαν για χρόνια κλεισμένο παράνομα σε απόλυτη απομόνωση στη Γενική Ασφάλεια Θεσσαλονίκης και έτσι στο τέλος φανέρωσαν δια μέσου του την ενοχή τους*» [281]. Κατά τη διάρκεια της παράνομης αυτής κράτησης, οι αστυφύλακες είχαν βελτιώσει τη συμπεριφορά τους απέναντί του. Μάλιστα κατά τους θερινούς μήνες καθιέρωναν εξόδους και θαλάσσια μπάνια στην Ασπροβάλτα[282]. Επίσης συχνή ήταν και η μεταφορά του Στακτόπουλου στο «καφενείο» της Ασφάλειας-ένας χώρος στο κτίριο της Ασφάλειας που τον είχαν διαμορφώσει ειδικά για ψυχαγωγία παίζοντας χαρτιά, τάβλι και συζητώντας-. Παράλληλα φρόντιζαν να τον προμηθεύουν με καπνό για την πίπα του.

Κατά τη διάρκεια της κράτησής του, μόνιμοι επισκέπτες ήταν οι δύο του αδερφές, Ανδριανή και Εύχαρις Στακτοπούλου, η μητέρα του πέθανε λίγο καιρό μετά την καταδίκη του. Στο επισκεπτήριο φρόντιζαν να τον ενισχύουν ψυχολογικά και να του δίνουν θάρρος να αρχίσει τον αγώνα-έστω και μέσα από το κελί- διακήρυξης της αθωότητάς του. Οι φήμες που ήθελαν τον Στακτόπουλο να είναι το

---

[279] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 190-191.
[280] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 188.
[281] ο.π., σελ. 13.
[282] Προσωπική συνέντευξη με κ. Σ. Παπαθεμελή, 23/01/2008.

εξιλαστήριο θύμα της υπόθεσης Πολκ και που αρχικώς δεν έβρισκαν ανταπόκριση, είχαν πλέον αρχίσει-σιγά αλλά σταθερά-να κερδίζουν έδαφος. Οι αδερφές του Στακτόπουλου παροτρύνονταν από συγγενείς, γνωστούς και φίλους της οικογένειας να ενεργήσουν έτσι ώστε να καταφέρουν την άμεση μεταφορά του σε φυλακές και να σταματήσουν την παράνομη κράτησή του στην Ασφάλεια καθώς ελλόχευε ο κίνδυνος να τον εκπαραθυρώσουν και στη συνέχεια να υποστηρίξουν πως, *«διαλαθών της προσοχής των φρουρών του, ερρίφθη εκ του παραθύρου και αυτοκτόνησε».* Έτσι σε συνεργασία με τον δικηγόρο Θεόδωρο Οικονόμου άρχισαν την υποβολή αιτήσεων για την μεταφορά του από την Ασφάλεια στις φυλακές του Επταπυργίου ή σ' άλλες. Τις αιτήσεις ανέλαβε προσωπικά ο Οικονόμου που τις απέστελλε ταχυδρομικώς στον Βασιλιά, στο υπουργείο Εσωτερικών, στο υπουργείο Δημόσιας Τάξης και αλλού. Ωστόσο οι εμπλεκόμενοι στην οργάνωση της σκευωρίας φρόντιζαν να εκτελούν το καθήκον τους δίνοντας συνέχεια στο συνωμοτικό τους έργο αποτρέποντας την παράδοση των επιστολών στους παραλήπτες. Το γεγονός αυτό οδήγησε τον Οικονόμου να δράσει αποτελεσματικά ρίχνοντας ο ίδιος μια αίτηση μεταφοράς του Στακτόπουλου κάτω από την πόρτα του γραφείου του εισαγγελέα εφετών Θεσσαλονίκης, Αλέξανδρου Σακελαρίου, που είχε μετατεθεί στη θέση του Κωνσταντινίδη-ο τελευταίος είχε προαχθεί και μετατεθεί στην Αθήνα ύστερα από τις υπηρεσίες που προσέφερε στην υπόθεση Πολκ-.

Όταν ο Σακελαρίου ενημερώθηκε για την τετράχρονη παράνομη κράτηση του Στακτόπουλου στα γραφεία της Ασφάλειας τηλεφώνησε για να εξακριβώσει την είδηση. Ο Μουσχουντής και οι συνεργάτες του προσπαθώντας να δικαιολογήσουν τα αδικαιολόγητα, απάντησαν ότι η εκεί παρατεταμένη κράτηση εξηγείται από την προσπάθεια τους να προστατέψουν τον κρατούμενο καθώς κινδύνευε από τους κομμουνιστές μετά την αποκάλυψη της δολοφονίας που τους ενοχοποιούσε.
Έτσι μόνο μετά την επέμβαση του Σακελαρίου αποφασίστηκε η μεταφορά του Στακτόπουλου από την Ασφάλεια στις φυλακές του Επταπυργίου. Σ΄ αυτό το σημείο πρέπει να υπογραμμιστεί το γεγονός ότι οι αδερφές του Στακτόπουλου είχαν να αντιμετωπίσουν για μία ακόμα φορά την αστυνομική τρομοκρατία καθώς είχαν δημιουργήσει προβλήματα με τις αιτήσεις που υπέβαλαν.

Λίγο πριν την επικείμενη μεταφορά του Στακτόπουλου, ο Κωστόπουλος ζήτησε από τον κρατούμενο όταν θα φτάσει στις φυλακές να μην κάνει λόγο για την υπόθεση, *«…Θα κρατάς το στόμα σου κλειστό. Προς το συμφέρον σου και το συμφέρον των αδελφών σου»* [283].

Η μεταφορά του Στακτόπουλου στις φυλακές λειτούργησε θετικά για την ψυχολογία του, άρχισε να έρχεται σε επαφή με τους κρατούμενους και να μαθαίνει νέα και εξελίξεις από τον «έξω κόσμο» όπως επίσης άρχισε να τρώει με κάποια σχετική όρεξη καθώς στη Ασφάλεια πάντοτε τον διακατείχε ο φόβος μήπως τον δηλητηριάσουν[284].

---

[283] ο.π., σελ. 189-207.
[284] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 193.

Εκεί ήταν που δέχθηκε την επίσκεψη του Β. Τσιμπιδάρου και του ελληνοκαναδού συναδέλφου Πωλ Χουρμούζη του Associated Press οι οποίοι τον ενημέρωσαν ότι υπάρχουν αρκετοί που δεν πιστεύουν στην ενοχή του και αμφισβητούν τη δίκη και την «ομολογία» του. Μία τέτοια είδηση εντυπωσίασε τον Στακτόπουλο ο οποίος μέχρι τότε πίστευε ότι η κοινή γνώμη τον είχε καταδικάσει και ότι όλοι είχαν πειστεί για τη δική του συμμετοχή στον φόνο ύστερα από αυτά που τον ανάγκασαν να καταθέσει. Το επισκεπτήριο αυτό υπήρξε ένα αναπάντεχο δώρο για τον Στακτόπουλο καθώς άρχισε να ελπίζει ότι μπορεί έστω και μέσα από τη φυλακή να διακηρύξει την αθωότητά του και έτσι ρίχτηκε σταδιακά στον δύσκολο αυτό αγώνα με καταθέσεις αιτήσεων χάριτος για τη μείωση της ποινής που του είχε επιβληθεί.

Το μόνο αρνητικό της νόμιμης και επιθυμητής μεταφοράς του ήταν ότι οι φυλακές ήταν μακριά από την κατοικία του Στακτόπουλου στη Θεσσαλονίκη και έτσι θα μειώνονταν οι επισκέψεις των αδερφών του. Ο Στακτόπουλος εξακολούθησε μέσα από το κελί του να καταθέτει αιτήσεις χάριτος για τη μείωση της ποινής που του είχε επιβληθεί[285].

ΙΙΙ) ΟΙ ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΟΥ Ι. ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Με την προτροπή, στήριξη και ενθάρρυνση των Ανδριανή Στακτοπούλου, Ι. Βαφειάδη και Β. Τσιμπιδάρου, ο Στακτόπουλος προχώρησε μέσα από τις φυλακές σε αιτήσεις χάριτος με τις οποίες γνωστοποιούσε το γεγονός ότι η ομολογία του υπήρξε απόρροια βασανιστηρίων και εκβιασμών που είχε δεχθεί από τη Γενική Ασφάλεια Θεσσαλονίκης της εποχής σύμφωνα με όσα του υπαγόρευαν οι κατασκευαστές της απίστευτης αυτής πλεκτάνης. Άρχισε μέσα από τη φυλακή στο Επταπύργιο να αποκαλύπτει την εις βάρος του σκευωρία, μάλιστα το περιεχόμενο μίας εξ αυτών είναι χαρακτηριστικό,

«*Αι αστυνομικαί αρχαί Θεσσαλονίκης, πιεζόμενοι και υπό των επί τούτω επισκεπτομένων την Θεσσαλονίκην τότε υπουργών κ.κ. Ρέντη και Μελά, ενόμισαν υποχρέωσιν των να εμφανίσουν ένα ένοχο όπως ρίψουν τούτον βορράν προς ικανοποίησιν της εξεγερθείσης διεθνούς αλλά αμερικανικής ιδίως κοινής γνώμης…Επελέγην υπό της αστυνομικής αρχής ως δυνάμενος να διαφωτίσω την έρευναν και από μάρτυς μετεβλήθην εις κατηγορούμενον ελλείψει άλλου καταλληλότερου…Ενεκλήσθειν επί οκτάμηνον εν πλήρει απομονώσει εις τα κρατητήρια της Γενικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης, απολέσας πάσαν αυτοκυριαρχίαν και πάντα έλεγχον επί της συνειδήσεως μου ήτις κατέστη έρμαιον πάσης υποβολής, εξαφανισθέντος παρ' εμοί παντός ίχνους αντιδράσεως…Τούτο καθίσταται πρόδηλον εκ του πρωτοφανούς εις τα χρονικά των ποινικών δικών φαινομένου κατηγορουμένου, προσπαθούντος*

[285] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ,* Πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 315.

εμμόνως να κατηγορήση εαυτόν…υπήρξα και είμαι το τραγικόν θύμα μίας δικαστικής πλάνης, ήτις εμέ κρατεί εγκάθειρκτον εις τα φυλακάς» [286].

Εντωμεταξύ σε μία δίκη που διεξαγόταν στις 18 Απριλίου του 1956 στο Α΄ Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών και δικαζόταν ο Βαβούρης-πρώην αστυνομικός διευθυντής-για ψευδορκία και συκοφαντική δυσφήμιση, ο Ι. Πανόπουλος που είχε κληθεί να καταθέσει ως μάρτυρας, ανέφερε στη δίκη τις πιέσεις που ασκούσε ο Ο. Ντόνοβαν για να συλληφθεί και να καταδικαστεί «κάποιος» ως ένοχος για τη δολοφονία του αμερικανού Πολκ. Πιο συγκεκριμένα προέβη δημοσίως στην εξής δήλωση στο δικαστήριο,

«*Απειλούσε θεούς και δαίμονες και έλεγε ότι θα δημοσιεύσει πολλά εις βάρος μας στο εξωτερικό. Τον πήραμε, ο κ. Ρέντης και εγώ και φάγαμε μαζί στη Γλυφάδα για να τον μεταπείσουμε, για να μην εκτεθεί η Ελλάς στο εξωτερικό. Κατά τη συζήτηση είπε ο Ο. Ντόνοβαν κάποια πράγματα που εγώ δεν ήθελα να λεχθούν ευρύτερα, και εγώ τον απείλησα ότι αν εκείνος τα δημοσίευε, εγώ θα δημοσίευα τα άλλα. Και έτσι ο Ο. Ντόνοβαν σιώπησε*» [287].

Στην αποκάλυψη αυτή ήρθε να προστεθεί μία δεύτερη από το ίδιο πρόσωπο το καλοκαίρι του ίδιου έτους. Πρόκειται για όσα εκμυστηρεύτηκε ο Πανόπουλος στον Δ. Μιρασγέτζη όταν ο τελευταίος τον επισκέφθηκε στο σπίτι του στο Μεγάλο Πεύκο. Ο Δ. Μιρασγέτζης, δικηγόρος Αθηνών, κατά καιρούς έδινε νομικές συμβουλές στην Ανδριανή Στακτοπούλου για την υπόθεση του αδερφού της. Η εξομολόγηση είναι συγκλονιστική και κραυγάζει την αθωότητα του Στακτόπουλου,

«*Ο Στακτόπουλος πιάστηκε και δικάστηκε γιατί έπρεπε να πιαστεί τότε και να καταδικαστεί κάποιος σαν ένοχος. Μας το ζητούσε τελεσιγραφικά η Αμερική. Το υπηρεσιακό συμβούλιο που λειτουργούσε για την ανάκριση Πολκ, πληροφορήθηκε μία μέρα από τον Ρέντη πως η αμερικανική κυβέρνηση απαιτεί κατηγορηματικά να βρεθεί οπωσδήποτε κάποιος ένοχος. Οι αμερικάνοι είχαν δώσει στον Σοφούλη μία πολύ σύντομη προθεσμία για να πετύχει τούτο το αποτέλεσμα και προειδοποιούσαν πως σε αντίθετη περίπτωση θα έπρεπε μοιραία να κοπεί η βοήθεια στην Ελλάδα. Με βάση αυτή την εισήγηση, ο Ρέντης κάλεσε το υπηρεσιακό συμβούλιο να πάρει αποφάσεις. Από τις βιαστικές ανταλλαγές απόψεων και πληροφοριών που ακολούθησαν, προέκυψε μοιραία το όνομα του Στακτόπουλου σαν του πιο κατάλληλου για το ρόλο του θύματος. Δεν ήταν ολότελα ο πιο ενδεδειγμένος για τούτο ο Στακτόπουλος. Δεν ήταν από εκείνους που θα δέχονταν για λίγο χρήμα να τα ομολογήσουν όλα, να καταδικαστούν σε θάνατο και να εμφανιστούν έξι μήνες αργότερα με άλλο όνομα και διαβατήριο στην Αμερική. Μα ήταν ο σχετικά πιο κατάλληλος για τον ρόλο*» [288].

---

[286] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 193.

[287] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 85.

[288] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 86.

Επίσης υποστήριξε πως ο ίδιος δεν έφερε καμία ευθύνη για το δρόμο που πήρε η λύση της υπόθεσης αλλά ότι το όλο σχέδιο ήταν απόρροια ελληνοαμερικανικών συνεννοήσεων μεταξύ υψηλά ιστάμενων πολιτικών προσώπων και πως ο ίδιος εξαρχής είχε κατευθύνει τις ανακριτικές έρευνές προς το «σωστό δρόμο» παρόλο που κανείς δεν θέλησε να κάνει δεκτή τη γνώμη και τις υποψίες του.

Μάλιστα δήλωσε πως ήταν έτοιμος να προχωρήσει σε δημόσια υποστήριξη του Στακτόπουλου αρκεί και αυτός με τη σειρά του να αποκάλυπτε όλα όσα γνώριζε για την δολοφονία.

Άλλωστε γνώριζε καλύτερα από τον καθένα πως προέκυψαν οι «ομολογίες» του Στακτόπουλου, η δήλωση του προς την Ανδριανή Στακτοπούλου είναι κατατοπιστική, «*Αστυνομικός είμαι κι εγώ, το ξέρω πως δεν το τάισαν σοκολάτες τον αδερφό σου στη χωροφυλακή*» [289].

Πράγματι ο Ι. Πανόπουλος -που υπήρξε σφοδρός αντικομμουνιστής- επειδή δεν είχε εμπιστοσύνη στην ορθολογικότητα και αντικειμενικότητα των ερευνών που θα διεξήγαγε η ασφάλεια Θεσσαλονίκης και επειδή επιθυμούσε τη γρήγορη αποχώρηση της βρετανικής αστυνομικής αποστολής από την Ελλάδα, επιθυμία που τον είχε καταστήσει μισητό ανάμεσα στους Βρετανούς που έψαχναν τρόπο να τον διώξουν από το Σώμα, δεν δίστασε να αναλάβει προσωπική έρευνα που θα λάμβανε υπόψη της όλες τις πιθανές εκδοχές για τη διάπραξη της δολοφονίας. Σε αυτή την έρευνα διαπίστωσε πως η κομμουνιστική εκδοχή που κατηύθυνε από τη Θεσσαλονίκη ο Μουσχουντής δεν μπορούσε να ισχύει από τη στιγμή που η αστυνομία βρισκόταν «επί ποδός» για πιθανή σύλληψη ανταρτών στην πόλη και επίσης βρήκε πολύ ύποπτο το γεγονός της αναχώρησης του Κόουτ τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, ο οποίος φαινόταν να είναι και το τελευταίο πρόσωπο που συνάντησε ο Πολκ πριν την εξαφάνισή του[290]. Έτσι ο Πανόπουλος υποδείκνυε την Intelligence Service για πιθανή συμμετοχή στην εξαφάνιση του αμερικανού, υπόδειξη που δεν συμμεριζόταν ο Α. Έβερτ- αρχηγός της αστυνομίας Αθηνών-. Μάλιστα η διάσταση των μεταξύ τους απόψεων επί της υπόθεσης ήταν σε τέτοιο βαθμό που η σχέση τους θα μπορούσε να παραλληλιστεί με τη σχέση του «*σκύλου και της γάτας*»[291]. Βέβαια ο Έβερτ είχε κάθε λόγο να μην συμμερίζεται τις υποδείξεις του Πανόπουλου. Κατά την διάρκεια της κατοχικής περιόδου, ο Έβερτ, με την έγκριση των αγγλικών μυστικών υπηρεσιών, είχε προσχωρήσει στην αντιστασιακή οργάνωση «Μίδας» του στρατηγού Τσιγάντε που διάκεινται φιλικά προς τους Βρετανούς[292]. Μάλιστα είχε και το ψευδώνυμο Ο.Τ.Ο., όπως καταγράφει και ο Δ. Γυφτόπουλος στο βιβλίο του, *Μυστικές αποστολές στην εχθροκρατούμενη Ελλάδα*[293]. Έτσι η

---

[289] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 90.

[290] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 57-58.

[291] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 60.

[292] www.ert-archives.gr, Ενημερωτική Εκπομπή με θέμα, *Μαρτυρίες. Μίδας 614. Μυστικός πόλεμος στην Κατοχή,* χρονολογία παραγωγής 1991

[293] Δ. Γυφτόπουλος, *Μυστικές αποστολές στην εχθροκρατούμενη Ελλάδα,* εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα-Ιωάννινα 1990, σελ. 77, 106-107.

παλιά αυτή συνεργασία είχε ήδη προετοιμάσει το κλίμα για περαιτέρω μεταξύ τους συνεργασίες και συννενοήσεις.

Το ότι ο Πανόπουλος οδηγήθηκε σε συμβιβασμό με τους ανωτέρους του και αποσιώπησε τις υποψίες του για το ποιοι θα μπορούσαν να είναι οι πιθανοί οργανωτές και εκτελεστές του εγκλήματος ενισχύεται και από μία «ηθική αμοιβή» που παραχώρησε ο υπουργός Ρέντης σε αυτόν μετά το πέρας της δίκης. Αμοιβή που όταν έγινε γνωστή χρόνια αργότερα, το 1955, προκάλεσε την οργή του εισαγγελέα Κωνσταντινίδη ο οποίος σε έκθεσή του προς τον υπουργό εσωτερικών εξέφρασε την ενόχλησή του. Η απάντηση του Ρέντη δεν έδινε καμία εξήγηση, περιορίστηκε μόνο να αναφέρει ότι λόγω της μυστικότητας γύρω από την υπόθεση δεν μπορεί να κατονομάσει τη σημαντική συμβολή του Πανόπουλου στη διαλεύκανση της υπόθεσης η οποία εξαιτίας της εξέχουσας σημασίας της ήταν άξια αμοιβής[294].

Οι αποκαλύψεις αυτές συγκλόνισαν τόσο τη κοινή γνώμη όσο και τους σκευωρούς, το θέμα έφτασε και στη βουλή με τον Γ. Παπαστεργίου να καταθέτει Κοινοβουλευτική Ερώτηση στις 25/04/1956 για τα όσα ανέφερε ο Πανόπουλος[295].

Παράλληλα ακολούθησαν τρεις επιστολές του Στακτόπουλου με τις οποίες διακήρυσσε για μία ακόμα φορά την αθωότητά του και το γεγονός ότι έπεσε θύμα σκευωρίας και ηθελημένης δικαστικής πλάνης. Οι επιστολές αυτές δημοσιεύτηκαν στις 8 Μαΐου του 1956 στην εφημερίδα Απογευματινή χάρη στην παρέμβαση του Τσιμπιδάρου εκ των οποίων η μία απευθυνόταν στον Ουίλλιαμ Πολκ, η άλλη στην ελληνική δικαιοσύνη και η τρίτη στον Β. Τσιμπιδάρο[296].

Μία τέτοια εξέλιξη ενεργοποίησε το «αντίπαλο στρατόπεδο» και οι αντιδράσεις υπήρξαν άμεσες. Πρώτα-πρώτα ο επίσημος Τύπος, που ως γνωστό υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής της επίσημης λύσης της υπόθεσης από την αρχή ως το υποτιθέμενο τέλος της, προχώρησε στη δημοσίευση άρθρων που στόχο είχαν να υπονομεύσουν τη φωνή διαμαρτυρίας που ύψωνε ο Στακτόπουλος μέσα από τη φυλακή, τα οποία δήθεν βασίζονταν σε «έγκυρες» πηγές και ανέφεραντα εξής,

«ουδείς εκ των ασχοληθέντων με την διαλεύκανσιν της υπόθεσης Πολκ υποστήριξε ποτέ, ούτε και σήμερον υποστηρίζει, ότι η δολοφονία δεν εξετελέσθη υφ' ας συνθήκας περιεγράφη ενώπιον του Κακουργιοδικείου Θεσσαλονίκης, ο δε δημιουργηθέντας θόρυβος αποδίδεται εις επιδίωξιν του Κ.Κ.Ε. να εμφανίση την υπόθεσιν ταύτην έργον άλλων» [297].

---

[294] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 195-6.

[295] Προσωπική συνέντευξη με κ. Σ. Παπαθεμελή, 23/01/2008.

[296] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 25.

[297] ο.π., σελ. 26-27.

Η αντίδραση δεν περιορίστηκε στο κύκλο της δημοσιογραφίας αλλά επεκτάθηκε και στους άμεσα εμπλεκόμενους, ασκήθηκε πίεση στον Πανόπουλο να αποσιωπήσει το γεγονός και να κάνει δεκτή τη παρακάτω δήλωση,

«*παρερμηνεύθει το σημείο του το της καταθέσεως του εις το δικαστήριον και ότι εις το δικαστήριον κατέθεσεν ότι, ως εκ της θέσεως την οποία κατείχε, γνώριζε όλας τας λεπτομέρειας της υποθέσεως Πολκ, χωρίς όμως να υπονοεί ότι κατά τη δίκην του Στακτόπουλου η υπόθεσις δεν παρεστάθη ως πραγματικώς είχε*» [298].

Παράλληλα αποφασίστηκε η μεταφορά του Στακτόπουλου στις φυλακές της Αίγινας ενώ το επισκεπτήριο περιορίστηκε αποκλειστικά στις αδερφές του[299].

Ο αντίκτυπος των εξελίξεων έγινε αισθητός και στην πολιτική καθώς ο υπουργός Ρέντης, προέβη στις παρακάτω δηλώσεις,

«Νομίζω ότι θα πρέπει να εξετασθή ευμενώς μία νέα αίτησις χάριτος του Στακτόπουλου. Κατά πάσαν λογικήν εκδοχήν, το γεγονός ότι ήτο παρών εις το έγκλημα δεν σημαίνει ότι ήτο και υπεύθυνος δια την δολοφονίαν. Ηθέλησε απλώς να διευκολύνει έναν συνάδελφον του δημοσιογράφον εις μίαν αποστολήν με εντυπωσιακόν αποτέλεσμα. Δεν υπήρχε δόλος εκ μέρους του ούτε πρόθεσις. Πολλοί μπορή να είχαν αναμιχθεί εις την προώθησιν του Πολκ προς τους συμμορίτας, αλλά τούτο δεν σημαίνειν ότι είναι ένοχοι εις την δολοφονίαν του. Όσον αφορά το έγκλημα, πιστεύω ότι είναι έργον των κομμουνιστών. Όταν ανεύρον εις τα θυλάκια του Πολκ την ταυτότητα του πολεμικού ανταποκριτού τον εθεώρησαν κατάσκοπον εις βάρος των και ως απάντησιν απέστειλαν μετά την δολοφονίαν την ιδίαν ταυτότητα προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα Θεσσαλονίκης. Δικαίως ο Στακτόπουλος ζητεί προστασίαν της ζωής του. Πάντοτε κινδυνεύει από τους κομμουνιστάς» [300].

Μέσα από αυτές τις δηλώσεις γίνεται αισθητή η μεταστροφή του Ρέντη σχετικά με την πεποίθηση του για το βαθμό συμμετοχής του Στακτόπουλου στο έγκλημα. Ο άλλοτε «στυγερός» δολοφόνος και κομμουνιστής καλείται τώρα συνάδελφος δημοσιογράφος. Ο Ρέντης μετατρέπεται σε υπερασπιστής και προστάτης του Στακτόπουλου και προτείνει να του αποδοθεί χάρη, γεγονός που δεν πρέπει να προκαλεί εντύπωση από τη στιγμή που μία τέτοια λύση θα «βόλευε» τις ελληνικές αρχές καθώς έτσι η υπόθεση θα έκλεινε οριστικά και η δολοφονία θα εξακολουθούσε να αποτελεί πράξη των ανταρτών.

IV) Η ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗ ΤΟΥ

Τα χρόνια που ακολούθησαν χαρακτηρίζονται από μία πάλη μεταξύ δύο απόψεων σχετικά με τη στάση που θα πρέπει να τηρηθεί για την υπεράσπιση του Στακτόπουλου. Η μία άποψη, κύριος

---

[298] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 199.

[299] ο.π., σελ. 200.

[300] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 28.

εκπρόσωπος της οποίας υπήρξε ο Τσιμπιδάρος, υποστήριζε τη συνέχιση διεξαγωγής του αγώνα μέσα από τα δημοσιεύματα ώστε να αποκαλυφθεί η δικαστική πλάνη. Η άλλη άποψη, κύριοι εκπρόσωποι της οποίας υπήρξαν οι δικηγόροι του Στακτόπουλου, υποστήριζε το διακανονισμό με τις αρχές ώστε να πετύχουν την αποφυλάκισή του.

Ωστόσο οι εξελίξεις οδήγησαν στην αποδοχή της δεύτερης γνώμης. Η Αμερική πίεζε αρχίζοντας έρευνες στο βιογραφικό του Οικονόμου μήπως βρει κάποιο «επιβαρυντικό», η πρόσβαση του Τσιμπιδάρου στον Τύπο φρόντισαν να περιοριστεί σημαντικά, ο Χατζηαργύρης βρισκόταν μακριά από την Ελλάδα ενώ τα πρόσωπα που θα μπορούσαν να αποκαλύψουν τη σκευωρία, Πανόπουλος, Ρέντης, Μουσχουντής δεν βρίσκονταν πλέον εν ζωή. Ο συμβιβασμός μεταξύ των αρχών διαδραματίστηκε στο παρασκήνιο και έφθασε μέχρι τα πιο υψηλά κλιμάκια της κυβέρνησης. Ο Οικονόμου με το κύρος και την εντιμότητα που τον διέκρινε αλλά γνωστός και για τις δεξιές του πεποιθήσεις πέτυχε συνάντηση με τον Πρωθυπουργό Κ. Καραμανλή που φρόντισε να τον ενημερώσει με κάθε λεπτομέρεια για τη δικαστική πλάνη[301].

Το Δεκέμβριο του 1956 ύστερα από πρόταση του υπουργού Δικαιοσύνης, Κ. Παπακωνσταντίνου, το Συμβούλιο Χάριτος αποφάσισε να μετριάσει την ποινή του Στακτόπουλου από ισόβια κάθειρξη σε 20 έτη. Τα επόμενα δύο χρόνια συνεχίστηκε η υποβολή εκ μέρους του Στακτόπουλου νέων αιτήσεων χάριτος οι οποίες απορρίπτονταν μέχρι που το καλοκαίρι του 1960 ο υπουργός Δικαιοσύνης, Κ. Καλλίας αποφάσισε το μετριασμό της ποινής του σε 17 έτη, εξέλιξη που του έδινε τη δυνατότητα να βγει από τις φυλακές με αναστολή του υπολοίπου. Άλλωστε ο Καλλίας μεταγενέστερα-8/12/1978- σε δηλώσεις του στην εφημερίδα Πρωινή Ελευθεροτυπία άφησε αιχμές σχετικά με την αντικειμενικότητα της δίκη το 1949 όπως επίσης και για την παράνομη κράτηση του κατηγορούμενου στα γραφεία της ασφάλειας μετά τη καταδίκη του[302].

Έτσι μετά το μετριασμό της ποινής, στις 11 Αυγούστου του 1960 το συμβούλιο Πλημμελειοδικών Πειραιά αποφάσισε την απόλυσή του από τις φυλακές της Αίγινας. Μετά την πάροδο δώδεκα ολόκληρων χρόνων κράτησης, ο Στακτόπουλος έβλεπε το φως του ήλιου αναπνέοντας ελεύθερος-όχι όμως και δικαιωμένος-σε ηλικία πενήντα ετών. Η αδερφή του Ανδριανή τον παρέλαβε από τις φυλακές της Αίγινας, η Εύχαρις λόγω ψυχικού κλονισμού ύστερα από την απίστευτη αυτή περιπέτεια δεν ήταν σε θέση να παρευρίσκεται.

Η Ανδριανή Στακτοπούλου υπήρξε ένα από τα πλέον σημαντικά πρόσωπα που στήριξαν τον Στακτόπουλο ως το τέλος της περιπέτειάς του. Η μικρή του αδερφή πρωτοστάτησε στην ψυχολογική του ενδυνάμωση, ανέλαβε τις συνεννοήσεις με τους δικηγόρους και τις αιτήσεις για τη μεταφορά του από τα γραφεία της ασφάλειας στις φυλακές, έδινε καθημερινά τη δική της μάχη για να μην αποσιωπηθεί η υπόθεση του προσπαθώντας να φέρει στην επιφάνεια όλα εκείνα τα στοιχεία που

---

[301] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ,* Πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 315.
[302] ο.π., σελ. 315-317.

λειτουργούσαν αθωωτικά υπέρ του, προέβη σε διαβήματα προς τον εισαγγελέα Κωνσταντινίδη ζητώντας του να υποστηρίξει την αποφυλάκισή του αδερφού της και δεν δίστασε να επισκεφθεί τον ίδιο τον Ρέντη στο σπίτι του όπου τόλμησε να του ξεστομίσει ότι ο αδερφός της ήταν αθώος και ότι η δίκη στη Θεσσαλονίκη ήταν άδικη. Η απάντηση τότε του Ρέντη ήταν κατηγορηματική, «*Να μην το λέτε αυτό, να μην το ειπήται ποτέ. Να λέτε πως η δίκη έγινε σωστά και τότε θα υπάρξει ελπίδα για τον αδερφό σας, τότε και μονάχα τότε θα σας βοηθήσω*» [303].

Και μέσα σ' όλη αυτή τη συνεχή επαγρύπνηση, τα εμπόδια που είχε να υπερπηδήσει, τις αντιξοότητες που ανέκυπταν, είχε να αντιμετωπίσει και τις απειλές της γενικής ασφάλειας Θεσσαλονίκης με το Μουσχουντή να της δείχνει τη σκάλα που οδηγούσε στην απομόνωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο

Ι) ΤΑ ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΕΚΥΨΑΝ ΑΡΓΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΘΩΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ

Η σημαντικότερη πράξη για τη νομική αποκατάσταση του Στακτόπουλου ήταν η αίτηση για την αναψηλάφηση της δίκης που υποβλήθηκε στον Άρειο Πάγο το 1977 και η οποία απορρίφθηκε.

Η απαρχή για την εύρεση νέων στοιχείων που αποδείκνυαν την αθωότητα του Στακτόπουλου και οδήγησαν στην κατάθεση της αίτησης για την αναψηλάφηση της δίκης του, τοποθετείται χρονικά στο έτος 1966.

Στις 7 Μαρτίου του 1966, η εφημερίδα «Μακεδονική Ώρα» της Θεσσαλονίκης έφερε στην δημοσιότητα ένα άρθρο που ανέφερε ότι είχε στην κατοχή της στοιχεία καθώς και τα ονοματεπώνυμα των ανθρώπων που βρήκαν και ταχυδρόμησαν τον φάκελο προς το Γ΄ Αστυνομικό τμήμα, επρόκειτο για τον επίμαχο φάκελο στον οποίο στηρίχθηκε η κατηγορία ότι ο Στακτόπουλος τον έδωσε στη μητέρα του για να γράψει, «*Προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα Ενταύθα*». Μάλιστα η εφημερίδα ανέφερε ότι προσέφερε τα στοιχεία αυτά στη διάθεση των εισαγγελικών αρχών Θεσσαλονίκης. Το άρθρο υπέγραφαν[304] οι δημοσιογράφοι Α. Παπαλεξίου και Γ. Κουκά. [305]

Ωστόσο από την πλευρά των εισαγγελικών αρχών δεν εκδηλώθηκε κανένα ενδιαφέρον, για αυτούς η υπόθεση εθεωρείτο «κλεισμένη» και δεν είχαν ουδεμία επιθυμία να την φέρουν και πάλι στο προσκήνιο. Το έργο που όφειλαν να πράξουν οι εισαγγελικές αρχές αλλά παρέλειψαν, το έπραξε ο δικηγόρος Στυλιανός Παπαθεμελής. Ύστερα από επίμονη προσωπική έρευνα, ανακάλυψε ότι ο Σ.Κ.

---

[303] Κώστας Χατζηαργύρης, *Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 196.

[304] Αθανάσιος Καφίρης, *Υπόθεση Πολκ-Στακτόπουλου. Μία ανθρώπινη και δικαστική τραγωδία,* εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2008, σελ. 32.

[305] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 432-433.

που αναγραφόταν στο άρθρο αυτό, ήταν ο Σάββας Καραμιχάλης που διατηρούσε τότε παντοπωλείο και εκείνος που έγραψε στο φάκελο, «*Προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα Ενταύθα*». Ο Στέλιος Παπαθεμελής κατάφερε να συλλέξει στοιχεία εντοπίζοντας τον Ευάγγελο Καραμιχάλη, γιο του Σάββα Καραμιχάλη που πέθανε το 1954. Ο Ευάγγελος Καραμιχάλης διηγήθηκε στον Παπαθεμελή πως ο πατέρας του πριν πεθάνει του είχε αναφέρει ότι το 1948 ένας γνωστός του, με το όνομα Θύμιος Μπάμιας, έφερε στο παντοπωλείο *«ταυτότητα και χαρτιά»,* τα οποία τυχαία βρήκε στην παραλία της Θεσσαλονίκης, κοντά στο κέντρο Τριανόν και ότι ο πατέρας του ήταν εκείνος που τα έβαλε μέσα στον φάκελο γράφοντας *«Προς το Γ΄ Αστυνομικόν Τμήμα Ενταύθα»* που στη συνέχεια ταχυδρομήθηκε δίχως γραμματόσημο. Ο Θύμιος Μπάμιας πήγαινε συχνά στο παντοπωλείο του Σάββα Καραμιχάλη και ασχολιόταν με μικρεμπόριο στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης όπου και τυχαία βρήκε τη ταυτότητα του Πολκ και το διαφημιστικό φυλλάδιο της Παναμέρικαν. Δεν έγραψε στον φάκελο το όνομά του γιατί ίσως κάτι τέτοιο τον ενέπλεκε σε ανακριτικές διαδικασίες. Αυτό που έκανε ο Μπάμιας ήταν να προσθέσει τον αριθμό «3^{ον}», όπως συνήθιζε να κάνει και έτσι εξηγείται γιατί ο γραφικός χαρακτήρας του «3^{ον}» είναι διαφορετικός από εκείνον των γραμμάτων «*Προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα*» [306].

Ο Παπαθεμελής δεν περιορίστηκε στα λεγόμενα του Ευάγγελου Καραμιχάλη αλλά συνέχισε την έρευνά του για επιπρόσθετα ενισχυτικά στοιχεία που θα εξασφάλιζαν την επιβεβαίωση των νέων δεδομένων. Έτσι φρόντισε και βρήκε τη χήρα του Σάββα Καραμιχάλη, Μυρσίνη Καραμιχάλη, που ανέφερε ότι ήταν παρούσα στο παντοπωλείο την ημέρα που ο Μπάμιας έφερε τη ταυτότητα που είχε βρει στην παραλία.

Στη συνέχεια εντόπισε και τον Ευθύμιο Μπάμια. Ο τελευταίος ζούσε μόνος του δίχως συγγενής και αρχικά αρνιόταν να δεχθεί τον Παπαθεμελή και τον έδιωχνε. Μόνο ύστερα από επίμονες προσπάθειες του τελευταίου ο Μπάμιας δέχθηκε να μιλήσει. Του διηγήθηκε ότι βρήκε τυχαία ένα δελτίο ταυτότητας στην παραλία επειδή όμως ο ίδιος δεν ήξερε γράμματα το πήγε στον Σάββα Καραμιχάλη, ο οποίος του είπε ότι ανήκε σε ξένο υπήκοο. Τότε πήρε ένα φάκελο και ζήτησε από τον Καραμιχάλη να γράψει την διεύθυνση, ο Καραμιχάλης έγραψε, «*Προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα Ενταύθα*» ενώ ο ίδιος πρόσθεσε τον αριθμό «*3^{ον}*» μπροστά από το «*Γ΄*» και το έριξε στο γραμματοκιβώτιο του Λευκού Πύργου. Ίσως αυτό να εξηγεί και το γεγονός γιατί στάλθηκε στο Τμήμα και κάτι τόσο ασήμαντο εκτός από την ταυτότητα του Πολκ, δηλαδή το διαφημιστικό φυλλάδιο της Παναμέρικαν. Η μαγνητοφώνηση του Ευθυμίου Μπάμια είχε ολοκληρωθεί και ο Παπαθεμελής φρόντισε να εξασφαλίσει τη μαρτυρία του βάζοντάς τον να υπογράψει ενώπιον συμβολαιογράφου[307].

Επόμενο βήμα στην έρευνα του Παπαθεμελή ήταν η αναζήτηση γραπτών κειμένων του Σάββα Καραμιχάλη τα οποία είχε γράψει στο παρελθόν, δηλαδή σε χρόνο ανύποπτο για την υπόθεση-

[306] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 432-433.

[307] Προσωπική συνέντευξη με κ. Σ. Παπαθεμελή, 23/01/2008.

προκειμένου να γίνει η σύγκριση του γραφικού χαρακτήρα με τον επίμαχο φάκελο[308]. Η οικογένεια Καραμιχάλη δεν είχε δεχθεί να δώσει γραπτά κείμενα του Σάββα Καραμιχάλη στον Χατζηαργύρη που τους τα επιζητούσε καθώς είχε ασχοληθεί και αυτός με την υπόθεση, δέχθηκε όμως να τα παραχωρήσει στον Σ. Παπαθεμελή, ο οποίος θεωρεί ότι η διαμεσολάβηση του Κύρκου υπήρξε καθοριστική για να του τα εμπιστευθούν. Ο Λεωνίδας Κύρκος, βουλευτής της ΕΔΑ για την περίοδο 1961-1964 με το κύρος της πολιτικής του δράσης έπεισε τον Ευάγγελο Καραμιχάλη να παραδώσει τα χειρόγραφα στον Παπαθεμελή[309].

Τα χειρόγραφα του Σάββα Καραμιχάλη σημειώσεις σε ημερολόγια, φωτογραφίες και εικόνες συγκεντρώθηκαν και ο Παπαθεμελής ζήτησε από τους δικαστικούς γραφολόγους Δημήτριο Θωμά και Γεώργιο Χαλκιά να συγκρίνουν τον γραφικό του χαρακτήρα με τον αντίστοιχο του επίμαχου φακέλου. Η γραφολογική εξέταση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα γράμματα του φακέλου είναι όμοια με τα γράμματα του Σάββα Καραμιχάλη στα διάφορα κείμενα που τους επιδόθηκαν. Όπως επίσης ότι ο αριθμός «*3^{ον}*» έχει διαφορετικό γραφικό χαρακτήρα από αυτόν του Καραμιχάλη.

Ταυτόχρονα η πρόσθετη γραφολογική έρευνα με την συνυπογραφή και του προέδρου του Ελληνικού Ινστιτούτου Γραφολογίας, γραφολόγου και εγκληματολόγου Δ. Βαλληνδρά, καταδείκνυε την αντιεπιστημονικότητα της έκθεσης του Πουλαντζά. Η έκθεση του Πουλαντζά ανέφερε ότι ο γραφικός χαρακτήρας του φακέλου και της Άννας Στακτοπούλου-με βάση τα κείμενα που του είχαν επιδοθεί από την Αστυνομία ως αποδεικτικά του γραφικού χαρακτήρα της Άννας Στακτοπούλου από τη στιγμή που δεν ζήτησε να γράψει η ίδια ενώπιόν του κάποιο κείμενο-διαφέρουν ελαφρώς γεγονός που αποδίδεται στην ηθελημένη προσπάθεια της κατηγορούμενης να αλλοιώσει το γραφικό της χαρακτήρα προκειμένου να μπερδέψει την επιστημονική έρευνα.

Ο Στέλιος Παπαθεμελής είχε επισκεφθεί αρκετές φορές τον Πουλαντζά για να συζητήσουν για την γραφολογική του έκθεση ωστόσο ο τελευταίος δεν ήθελε καν να τον ακούσει. Ο δικηγόρος προσπαθούσε να πείσει τον Πουλαντζά ότι η επανεξέταση του γραφικού χαρακτήρα του φακέλου με το γραφικό χαρακτήρα της Άννας Στακτοπούλου ήταν επιβεβλημένη καθώς τότε δεν είχε λάβει δείγμα γραφής από την ίδια. Τώρα του δινόταν η ευκαιρία να διορθώσει ένα λάθος και να δικαιώσει έναν αθώο άνθρωπο[310]. Ο Παπαθεμελής είχε φροντίσει να βρει δείγμα γραφής της Άννας Στακτοπούλου που αποτελούσε επίσημο έγγραφο, δηλαδή έφερε τη σφραγίδα του δημοσίου και έτσι εξασφάλιζε και την εγκυρότητά του. Επρόκειτο για την υπογραφή της στο απολυτήριο του γυμνασίου του γιου της, Γρηγόρη Στακτόπουλου. Ωστόσο η απόφαση του Πουλαντζά ήταν αρνητική και αμετάκλητη. Μία στάση που ίσως δικαιολογείται από την προχωρημένη ηλικία του γραφολόγου όπως επίσης και από το γεγονός ότι «*έφερε βαρέως*» ότι ο γιος του, Νίκος Πουλαντζάς, ήταν μαρξιστής[311].

---

[308] ο.π.
[309] www.hri.org/MPA/gr/bios/kirkos.html
[310] Προσωπική συνέντευξη με κ. Σ. Παπαθεμελή, 23/01/2008.
[311] www.poulantzas.gr Νίκος Πουλαντζάς: Έλληνας Μαρξιστής και θεωρητικός της Πολιτικής Κοινωνιολογίας, σπούδασε νομική και πολιτικές επιστήμες.

Μία επιστολή που στάλθηκε στον Χατζηαργύρη το 1975 από έναν δικηγόρο και πρώην αντιστασιακό, τον Αναστάσιο Παπαπέτρου, θα μπορούσε αν είχε διασταυρωθεί το περιεχόμενό της μετά από έρευνα, να συμβάλει αθροιστικά στην προσπάθεια απόδειξης της αθωότητας του Γρηγόρη Στακτόπουλου. Η αποστολή αυτή εστάλη με αφορμή την πρώτη έκδοση του βιβλίου του Χατζηαργύρη-1975, εκδόσεις Gutenberg-σχετικά με την υπόθεση Πολκ. Σ' αυτή ο Παπαπέτρου καταγράφει όσα του εμπιστεύτηκε κάποιος Κώστας Παπαδάκης που ήταν υπεύθυνος για μία ένοπλη ομάδα στην Αθήνα και είχε το ψευδώνυμο «Γιάννης» όταν ήταν και οι δύο κρατούμενοι στις φυλακές Αβέρωφ στις 10 Ιουνίου του 1949. Σύμφωνα λοιπόν με τον Παπαπέτρου, ο Παπαδάκης λίγο πριν την εκτέλεσή του φέρεται να του ανέφερε πως τον μετέφεραν στα γραφεία του διοικητή της Αστυνομίας, Τσαπόσκ, και εκεί προσπάθησαν να τον εμπλέξουν στην υπόθεση της δολοφονίας του Πολκ προσάπτοντάς του την κατηγορία ότι εκείνος έδωσε την εντολή για την διάπραξη της δολοφονίας του αμερικανού δημοσιογράφου. Μάλιστα σε περίπτωση που ομολογούσε αυτό για το οποίο τον κατηγορούσαν, υπήρχε για εκείνον έτοιμο διαβατήριο για την Αργεντινή. Ο Παπαδάκης αρνήθηκε κατηγορηματικά οποιαδήποτε ανάμειξη στην δολοφονία όπως επίσης και το ενδεχόμενο να προβεί σε ψευδή ομολογία[312].(Για την μαρτυρία του Παπαδάκη στον Παπαπέτρου βλέπε παράρτημα)

Πρόκειται για ένα στοιχείο που έμεινε αναξιοποίητο από τη στιγμή που δεν έγινε σχετική έρευνα για να διαπιστωθεί η εγκυρότητά του και πλέον δεν μπορεί να υπάρξει έρευνα καθώς ο Παπαδάκης είναι νεκρός. Αν παρόλα αυτά υποθέσουμε ότι το περιεχόμενο της επιστολή αυτής αληθεύει τότε μπορούμε αβίαστα να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι τα εγκλήματα οποιασδήποτε μορφής που οργανώνονται και εκτελούνται υπό τις εντολές ή τουλάχιστον με τη συνεργία των επίσημων αρχών είναι τέτοιας μορφής που η αποκάλυψη των πραγματικών ενόχων και των ενδότερων κινήτρων τους καθίσταται μία περίπλοκη και συχνά αδύνατη διαδικασία. Τα πτώματα αθώων ανθρώπων που στερήθηκαν τη ζωή τους για την εξυπηρέτηση σκοπών και οι «αποδιοπομπαίοι τράγοι» που ανέλαβαν το ρόλο των ενόχων για να αποτραπεί η αποκάλυψη των πραγματικών, μία αποκάλυψη που πάση θυσία πρέπει να αποφευχθεί, είναι αυτά που παραμένουν για να μας υπενθυμίζουν ότι ενόψει περιόδων που χαρακτηρίζονται από έντονες πολιτικές κρίσεις και διαμάχες, όπως αυτή του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα το 1944 έως το1949, η ανθρώπινη ζωή χάνει την αξία της και θυσιάζεται στο βωμό των πολιτικών συμφερόντων.

[312] Τάσος Βουρνάς, *Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδας-Ο Εμφύλιος*, εκδόσεις ΑΦΩΝ ΤΟΛΙΔΗ, Αθήνα 1981, σελ. 199-200.

ΙΙ) ΠΡΩΤΗ ΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ

Τα νέα αυτά αποδεικτικά στοιχεία επί της υπόθεσης Πολκ που ήρθαν στην επιφάνεια, θεωρήθηκαν από τους πληρεξούσιους του Στακτόπουλου, Σ. Παπαθεμελή, Γ. Αναγνωστόπουλο και Γρ. Παπαστεργίου, σοβαρός λόγος και η πλέον κατάλληλη στιγμή για να γίνει αίτηση στον Άρειο Πάγο για επανάληψη της διαδικασίας. Έτσι ο Γρηγόρης Στακτόπουλος υπέβαλλε την αίτηση για την αναψηλάφηση στις 29 Αυγούστου του 1977 στον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

Συγκροτήθηκε Δικαστήριο του Αρείου Πάγου σε Επταμελές Συμβούλιο με αντιπρόεδρο τον Π. Πετρόχειλο, εισηγητή τον Ι. Γεωργανά, αρεοπαγίτες τους Χ. Κολυβοδιάκου, Κ. Ατσάλη, Ι. Κουσουλού, Σ. Παπαγγέλη και Μ. Χατζηκοκολάκη, αντιεισαγγελέα τον Β. Παπαναστασίου(κωλυομένου του Εισαγγελέα) και γραμματέα τον Χ. Μεσσάρη[313].

Ωστόσο η αίτηση αυτή με την απόφαση 795/79 απορρίφθηκε από τον Άρειο Πάγο στις 10 Μαρτίου του 1979, παρόλη τη δικογραφία με τα νέα ανατρεπτικά στοιχεία, με ψήφους πέντε κατά και δύο υπέρ. Οι εισαγγελιικές αρχές δικαιολόγησαν την απόφαση τους με έναν ισχυρισμό άκρως αντιεπιστημονικό καθώς δεν είχε ως βάση του τα νέα στοιχεία της δικογραφίας αλλά την πνευματική διαύγεια και την ψυχική κατάσταση του Στακτόπουλου κατά τη διάρκεια της δίκης το 1949,

«Ούτος(ο κατηγορούμενος) ηρέμως, ψυχραίμως με διαύγεια σκέψεως, εξόχως δ' ευφραδώς και εμπεριστατωμένος, ομολόγησε τα πάντα…με εκπλήσσουσαν φραστικήν ευχέρειαν…»[314].

Όσο αναφορά τα νέα στοιχεία που προσκομίστηκαν, οι εισαγγελικές αρχές τα θεώρησαν αναξιόπιστα καθώς υπήρχαν εκφραστικές δυσχέρειες στην κατάθεση των μαρτύρων. Ωστόσο αυτές οι εκφραστικές δυσχέρειες δεν έπρεπε να εκληφθούν ως απόδειξη της αναξιοπιστίας των μαρτύρων καθώς η προχωρημένη ηλικία τους και το γεγονός ότι αναφέρονταν σε περιστατικά που είχαν διαδραματιστεί πριν 30 ολόκληρα χρόνια, δικαιολογεί την ακούσια παρέκκλιση από την ακριβή περιγραφή τους. Άλλωστε η λεπτομερής και η ακριβής περιγραφή των συμβάντων της υπόθεσης, που πραγματοποιήθηκαν πριν 30 χρόνια, θα μπορούσε να γίνει μόνο αν οι μάρτυρες κρατούσαν ημερολόγιο επί του θέματος με όλες τις λεπτομέρειες[315].

Στο σημείο αυτό ανακύπτει το ερώτημα γιατί ο Ευθύμιος Μπάμιας δεν πήγε να καταθέσει στην αστυνομία τα πραγματικά περιστατικά γύρω από τον φάκελο όταν η υπόθεση της δολοφονίας του αμερικανού έγινε γνωστή. Ο Μπάμιας από την πρώτη στιγμή (πριν ακόμα έρθει το πτώμα του Πολκ

---

[313] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* Πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 326.

[314] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία,* Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 382

[315] Αθανάσιος Καφίρης, *Υπόθεση Πολκ-Στακτόπουλου. Μία ανθρώπινη και δικαστική τραγωδία,* εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2008, σελ. 27-30.

στην επιφάνεια) δεν έγραψε το όνομα του αποστολέα (δηλάδή το όνομά του) στον φάκελο γιατί φοβόταν μήπως εμπλάκει σε υπόθέσεις που δεν είχε καμία ανάμειξη. Ο ίδιος φόβος και πλέον πιο έντονα τον διακατύχε όταν η υπόθεση έγινε γνωστή, *«...Προς Θεού! Να μην αναμιχθούμε εις την υπόθεσιν αυτήν, γιατί θα βρούμε τον μπελά μας, διότι πρόκειται περί πολιτικού εγκλήματος, εις το οποίο είναι αναμεμιγμένοι ξένοι και μεγάλα κεφάλια και μπορούν να μας εξαφανίσουν κανένα βράδυ...»*[316].

ΙΙΙ) Ο ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗ ΤΟΥ

Ύστερα από την αποφυλάκιση, ο Στακτόπουλος άσκησε και πάλι τη δημοσιογραφική του ιδιότητα εργαζόμενος για λογαριασμό της εφημερίδας Εθνικός Κήρυκας και φυσικά της εφημερίδας Μακεδονία ενώ μέχρι την συνταξιοδότησή του, το 1982, ήταν ανταποκριτής των πρακτορείων «Reuter» και «Associated Press», των «Times» του Λονδίνου, συνεργαζόμενος παράλληλα με την αγγλόφωνη εφημερίδα «Athens News» του Γιάννη Χορν.[317]

Το γεγονός ότι ο συνεργός των ανταρτών σε μία πολιτική δολοφονία που στόχο είχε να δημιουργήσει προβλήματα στις σχέσεις Ελλάδας και Αμερικής, ο αριστερών προδιαγραφών και καταδικασμένος από την ελληνική δικαιοσύνη Γρηγόρης Στακτόπουλος προσλαμβάνεται αμέσως μετά την αποφυλάκισή του στην υπερεθνικόφρονα εφημερίδα Εθνικός Κήρυκας δεν πρέπει να περνά απαρατήρητο καθώς όσο οξύμωρο και αν είναι αποτελεί πραγματικότητα που από μόνη της μας οδηγεί σε αβίαστα συμπεράσματα σχετικά με το βαθμό ενοχής του ή καλύτερα με τη μορφή συμμετοχής του στην πολύκροτη υπόθεση Πολκ.[318]

Μετά τη συνταξιοδότησή του, σε ηλικία ογδόντα ετών, ο Στακτόπουλος επέλεξε μαζί με τη γυναίκα του, Θεοδώρα Ζησιμοπούλου, να διαμένουν σ' ένα σπίτι κοντά στον Ισθμό της Κορίνθου.

Όταν η μνήμη του φέρνει εικόνες από τη Γενική Ασφάλεια Θεσσαλονίκης, «*Έχω αγωγή και έτσι δεν θα πω τις λέξεις που αρμόζουν σε εκείνα τα κτήνη που παρίσταναν τους αστυνομικούς, αλλά όποτε πεθαίνει κάποιος από αυτούς –και πριν από λίγο πέθαινε και ο Τσώνος ένας από τους αρχιβασανιστές μου- πάντα λέω ότι ψόφησε σαν τα ζώα, γιατί κάθε άλλη λέξη τους πέφτει πολύ…Κτήνη, και ψοφάνε σαν κτήνη, όλοι τους-δεν υπάρχει άλλος τρόπος να το πω»* [319].

Η Θεοδώρα Ζησιμοπούλου στέκεται στο γεγονός της παράνομης κράτησης του συζύγου της στα γραφεία της Γενικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης και για τις 48 ημέρες πριν από την επίσημη σύλληψή του αλλά και για τα τέσσερα χρόνια μετά τη δίκη και καταδίκη του.

Ο Στακτόπουλος συμφωνεί με την εκδοχή του Κώστα Χατζηαργύρη(Για την αναλυτική παρουσίαση της εκδοχής του Χατζηαργύρη βλέπε παρακάτω, σελ.146) για την υπόθεση η οποία

---

[316] ο.π., σελ. 34.
[317] www.ota.gr/article/17701.html
[318] Αχιλλέας Χατζόπουλος, *Οι προστάτες 1943-1949,* εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1977, σελ. 295.
[319] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 226-227.

αποδίδει την δολοφονία του αμερικανού σε συνομωσία που δρομολογήθηκε από την Βρετανική Intelligence Service με στόχο τη δημιουργία προβλημάτων στους νέους προστάτες της Ελλάδας (τους Αμερικανούς), οι οποίοι θεωρούνταν από τις επίσημες Βρετανικές αρχές υπέρμετρα έτοιμοι να απολαύσουν τα προνομία που είχαν άλλοτε εκείνοι στην Ελλάδα καθώς και να αλλάξουν υπέρ τους τα δεδομένα κυριαρχίας στην Παλαιστίνη και γενικότερα στα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής. Η οργάνωση του σχεδίου δράσης ανατέθηκε στο Βρετανό Ράντολ Κόουτ έτσι άλλωστε εξηγείται και η μετάθεση του στο Όσλο της Νορβηγίας λίγες μέρες πριν τον εντοπισμό του πτώματος του Πολκ. Υποστηρίζει επίσης πως κορυφαίοι επίσημοι Έλληνες και ξένοι αξιωματούχοι φρόντισαν ώστε η κατεύθυνση της ανακριτικής διαδικασίας να απέχει από τους πραγματικούς ενόχους και να οδηγεί στην ενοχοποίηση άλλων αθώων, όπως του Χατζηαργύρη, της Ρέας Πολκ, των Μουζενίδη και Βασβανά και τέλος του ίδιου και της οικογένειας του[320].

Το εξιλαστήριο θύμα της υπόθεσης Πολκ πέθανε αδικαίωτος-από την άποψη της μη ποινικής του αποκατάστασης-το απόγευμα του Σαββάτου στις 29 Φεβρουαρίου του 1998 σε ηλικία 88 ετών από οξύ πνευμονικό οίδημα στο νοσοκομείο Ευαγγελισμός όπου είχε μεταφερθεί[321].
Η κηδεία του έγινε στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών.
«Πήγε αδικαίωτος, αυτός ήταν ο μεγάλος του καημός, που δεν αποκαταστάθηκε και τυπικά από την Ελληνική Δικαιοσύνη για την μεγάλη αδικία που έγινε εις βάρος του από όλους εκείνους που τον ενέπλεξαν στην υπόθεση της στυγερής δολοφονίας του Πολκ», ανέφερε στο Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων η σύζυγός του Θεοδώρα Ζησιμοπούλου.[322]

IV) ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗ ΚΑΙ Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ

Η δεύτερη αίτηση για την επανάληψη της διαδικασίας κατατέθηκε από την σύζυγο του Στακτόπουλου, Θεοδώρα Ζησιμοπούλου, στις 12 Μαρτίου 1999 προσκομίζοντας νέα στοιχεία επί της υπόθεσης με συνηγόρους τους Στυλιανό Παπαθεμελή, Πολυχρόνη Τσιρίδη και Ηλία Αναγνωστόπουλο, ένα χρόνο μετά το θάνατο του συζύγου της. Οι δικηγόροι ανέλαβαν την υπόθεση άνευ αμοιβής ενώ η επιμονή της χήρας του Στακτόπουλου τους είχε ευαισθητοποιήσει με αποτέλεσμα να επικεντρώνονται σε κάθε νέο στοιχείο που προέκυπτε[323].

---

[320] ο.π., σελ. 36-37.
[321] www.styx.gr/index.cfm?Action=RTCL&CLiD=786 Ο Στακτόπουλος υπέφερε από σοβαρά καρδιακά προβλήματα και είχε υποστεί στις 4 Ιανουαρίου 1998 έμφραγμα εξαιτίας του οποίου παρέμεινε 18 ημέρες στο νοσοκομείο «Ευαγγελισμός», από όπου εξήλθε στις 22 Ιανουαρίου. Όμως λίγο πριν τις 5 το απόγευμα του Σαββάτου, αισθάνθηκε ξαφνική αδιαθεσία και απεβίωσε πριν προλάβει να μεταφερθεί στο νοσοκομείο.
[322] www.hri.org/cgi-bin/brief?/news/greek/mperg/1998/98-03-01.mperg.html
[323] Προσωπική συνέντευξη με τον δικηγόρο Π. Τσιρίδη 12/02/08.

Το νέο στοιχείο που επικαλέστηκαν σε συνδυασμό με τα προηγούμενα για να προχωρήσουν στην αίτηση αναψηλάφησης από τη στιγμή που ο νόμος προέβλεπε ότι αίτηση κατατίθεται μόνο όταν υπάρχουν στοιχεία από τα οποία προκύπτει πρόδηλα η αθωότητά, ήταν το γεγονός ότι ο Μουζενίδης γνώριζε άριστα την αγγλική γλώσσα επομένως δεν χρειαζόταν ο διαμεσολαβητικός ρόλος του Στακτόπουλου ως διερμηνέα μεταξύ του Πολκ και των υποτιθέμενων δολοφόνων, Μουζενίδη και Βασβανά[324]. Τα αποδεικτικά στοιχεία που εξακριβώνουν το γεγονός ότι ο Μουζενίδης κατείχε την αγγλική γλώσσα συνοψίζονται στα εξής,

Α) Από το δημοσίευμα της εφημερίδας ΤΑ ΝΕΑ 11/07/1976, σύμφωνα με το οποίο ο Στέλιος Μουζενίδης αναφέρει ότι ο αδερφός του είχε σπουδάσει φιλολογία και γνώριζε αγγλικά και γαλλικά[325],

Β) Από το δημοσίευμα της μελέτης του καθηγητή πολιτικών επιστημών Στεφάνου Ξύδη στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 21/09/1975-10/10/1975 στην οποία αναφέρεται ότι η κοινή γνώμη της Θεσσαλονίκης γνώριζε ότι ο Μουζενίδης προερχόταν από καλή οικογένεια, είχε φιλολογικές σπουδές και μιλούσε καλά αγγλικά έτσι ο Στακτόπουλος δεν ήταν χρήσιμος ως διερμηνέας. Άλλωστε ο Μουζενίδης όταν ήταν φοιτητής παρέδιδε μαθήματα αγγλικών σε πολλούς μαθητές στη Θεσσαλονίκη ανάμεσα στους οποίους ήταν και ο Ζωρζ Ιβάνωφ, πολωνική καταγωγής και γνωστός σαμποτέρ στην Κατοχή που εκτελέστηκε από τους Γερμανούς[326].

Το δικαστήριο του Αρείου Πάγου συγκροτήθηκε σε πενταμελές συμβούλιο με πρόεδρο τον Ε. Κρουσταλάκη, αντιπρόεδρο τον Μ. Καρατζά, εισηγητή τον Α. Παπαθεοδώρου, αεροπαγίτες τους Α. Κρομμυδά και Κ. Τσαμαδό, αντεισαγγελέα-ο εισαγγελέας κωλυόταν-τον Α. Καπόλλα και γραμματέα την Ε. Φραγκίδη[327].

Ωστόσο και η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με απόφαση 1336/2001 του Αρείου Πάγου με ψήφους τρεις υπέρ και δύο κατά.[328]

Πάντως και στις δύο περιπτώσεις απόρριψης των αιτήσεων αναψηλάφησης της διαδικασίας, οι δικαστές στήριξαν την απόφασή τους στο γεγονός ότι ο Στακτόπουλος ομολόγησε με άνεση και ευφράδεια χωρίς να έχει υποστεί οποιοδήποτε ψυχικό ή σωματικό καταναγκασμό. Αναφορικά με το νέο στοιχείο που προσκομίστηκε, η αιτιολόγηση της απόρριψής του ήταν παρόμοια με αυτή που

---

[324] ο.π.

[325] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* Πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 375-376.

[326] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 85.

[327] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ,* ,Πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 368.

[328] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ,* ,Πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 368.

χρησιμοποιήθηκε το 1979. Η ανακρίβεια και η αναξιοπιστία του νέου στοιχείου ήταν και ο λόγος απόρριψής του[329].

V) ΤΡΙΤΗ ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ

Η τρίτη αίτηση αναψηλάφησης της διαδικασίας πραγματοποιείται στις 09/12/2002 και αυτή εκ μέρους της συζύγου του Στακτόπουλου με πληρεξούσιους δικηγόρους τον Π. Τσιρίδη και τον Η. Αναγνωστόπουλο. Το νέο στοιχείο που επικαλέστηκε-σε συνδυασμό με τα προηγούμενα- είναι οι αποκαλύψεις του δημοσιογράφου και συγγραφέα Ηλία Βλάντον στο βιβλίο του, *Who Killed George Polk-The Press covers up a death in the family,* που είχε μελετήσει σχετικά αρχεία της CIA[330]. Σ' ένα από αυτά τα αρχεία ο Βλάντον ανακαλύπτει την κατάθεση μίας μάρτυρος εν ονόματι Σούλα Καράνθου στην Αμερικανική Πρεσβεία. Η κατάθεση αυτή έδινε μία τελείως διαφορετική εικόνα για την διάπραξη της δολοφονίας ενώ υποδεικνύονταν ως δολοφόνοι του Πολκ κάποιοι Έλληνες παρακρατικοί.(Για την αναλυτική εξέταση της κατάθεσης βλέπε παρακάτω, σελ.148).

Το δικαστήριο του Αρείου Πάγου συγκροτήθηκε σε συμβούλιο με αντιπρόεδρο τον Θ. Λαφαζάνο, εισηγητή τον Χ. Μπαβέα, αεροπαγίτες τους Θ. Μπάκα, Α. Ζήση και Δ. Γυφτάκη, με αντεισαγγελέα τον Α. Οικονόμου (ο εισαγγελέας κωλυόταν) και Γραμματέα την Ε. Σταθούλια. Ωστόσο ούτε και αυτή τη φορά επήλθε η μεταθανάτια δικαίωση του Γρηγόρη Στακτόπουλου καθώς ο Άρειος Πάγος απέρριψε με την απόφαση137/04 για τρίτη συνεχή φορά την αίτηση για αναψηλάφηση της δίκης[331].
Η αιτιολόγηση της απόρριψης στηρίχθηκε στο γεγονός ότι η κατάθεση της Σούλας Καράνθου είναι ανεπιβεβαίωτη και αόριστη και ως αυτού απρόσφορη για την αναψηλάφηση της δίκης.

Η αποκατάσταση του Στακτόπουλου από τον δήμο Καλαμαριάς και την ΕΣΗΕΜΘ

Σε μία προσπάθεια αποκατάστασης του ονόματος του Στακτόπουλου ο Δήμος Καλαμαριάς στις 12 Ιουνίου του 2005 έδωσε το όνομά του σε δρόμο της περιοχής του Αγίου Ιωάννη[332].

Μετά την απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου ο δρόμος μεταξύ των οδών Παπατσεχιλίδη Β. και Κουμπιά στην επέκταση ονομάστηκε «Οδός Γρηγόρη Στακτόπουλου» με τη χήρα του Στακτοπούλου παρούσα στη τελετή.

Ο δήμαρχος Καλαμαριάς, Χριστόδουλος Οικονομίδης, ανέφερε πως την υπόθεση της δολοφονίας του αμερικανού Πολκ τη βίωσε από κοντά καθώς το σπίτι του βρισκόταν πολύ κοντά στο σπίτι της οικογένειας Στακτόπουλου. Η πρωτοβουλία της ονοματοθεσίας εκ μέρους του Δήμου Καλαμαριάς

---

[329] Αθανάσιος Καφίρης, *Υπόθεση Πολκ-Στακτόπουλου. Μία ανθρώπινη και δικαστική τραγωδία,* εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2008, σελ. 47-48.
[330] Αθανάσιος Καφίρης, *Υπόθεση Πολκ-Στακτόπουλου. Μία ανθρώπινη και δικαστική τραγωδία,* εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2008, σελ. 51-55.
[331] Αθανάσιος Καφίρης, *Υπόθεση Πολκ-Στακτόπουλου. Μία ανθρώπινη και δικαστική τραγωδία,* εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2008, σελ. 213.
[332] www.rizospastis.gr/story.do?id=(Φύλλο14/06/05)

αποτελεί ενέργεια αποκατάστασης και τιμής του Στακτόπουλου-έστω και μετά το θάνατό του-ενώ παράλληλα ενδυναμώνει την όλη προσπάθεια για την πλήρη και επίσημη αποκατάσταση του ονόματός του από την ελληνική δικαιοσύνη.[333]

Ο Πρόεδρος της Ένωσης Συντακτών Ημερήσιων Εφημερίδων Μακεδονίας-Θράκης (ΕΣΗΕΜΘ), ο Δημήτρης Γουσίδης, που συμμετείχε στη τελετή, κήρυξε «*άκυρη και ηθικά ανυπόστατη*» τη διαγραφή του Στακτόπουλου από την Ένωση το 1948 βάζοντας ένα ακόμα θεμέλιο λίθο για την αποκατάστασή του δημοσιογράφου Γρηγόρη Στακτόπουλου.

Συγκινημένη από την όλη τελετή η χήρα Θεοδώρα Ζησιμοπούλου, εξέφρασε την πίστη της στην ελληνική δικαιοσύνη και την ελπίδα της ότι δεν θα αργήσει η μέρα εκείνη που ο Στακτόπουλος θα αθωωθεί και το όνομά του θα αποκατασταθεί και επίσημα πλέον.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκε και ο βουλευτής Στέλιος Παπαθεμελής υπογραμμίζοντας ότι βρίσκεται σε κατάσταση αναμονής σχετικά με την επίσημη δικαίωση του Στακτόπουλου καθώς περιμένει από την ελληνική δικαιοσύνη να προβεί στην αναψηλάφηση της υπόθεσης και να αποδώσει δικαιοσύνη έστω και μετά θάνατο σ' έναν αθώο.[334]

VI) Η ΤΕΤΑΡΤΗ ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ

Η τέταρτη αίτηση[335] για την αναψηλάφηση της δίκης έγινε στις 16/03/2006 και αυτή εκ μέρους της Ζησιμοπούλου, με πληρεξούσιους τους Π. Τσιρίδη και Η. Αναγνωστόπουλο, η οποία επικαλέστηκε δύο νέα στοιχεία που έχουν ως εξής,

Α) Η μαρτυρία του Ηλία Βαφειάδη, γιου του συνηγόρου του Γρηγόρη Στακτόπουλου, Ιορδάνη Βαφειάδη. Ο Ηλίας Βαφειάδης στις 10 Μαΐου του 2004 αποκαλύπτει ότι πριν τη διεξαγωγή της δίκης του Στακτόπουλου, ο πατέρας του δέχθηκε επίσκεψη στο σπίτι από τον εισαγγελέα της έδρας, Παναγιώτη Κωνσταντινίδη. Μετά την αποχώρηση του τελευταίου ο Ιορδάνης Βαφειάδης ανέφερε,- «*Δεν θα τουφεκίσουν τον Γρηγόρη*». Η αποκάλυψη αυτή φανερώνει ότι ο Στακτόπουλος συγκατατέθηκε με την επίσημη λύση της υπόθεσης στηρίζοντας την επιβεβλημένη «ομολογία» προκειμένου να αποφύγει τη θανατική καταδίκη και να απαλλάξει τη μητέρα του από τις κατηγορίες που την ενοχοποιούσαν. Ο Ηλίας Βαφειάδης βεβαιώνει επίσης τα βασανιστήρια στα οποία υποβλήθηκε ο κατηγορούμενος στα κρατητήρια της Ασφάλειας προκειμένου να τον εξαναγκάσουν στην παραδοχή της ενοχής του και της συμμετοχής του σ' ένα φόνο που ήταν τελείως ξένος και τις φρούδες υποσχέσεις που του έταζαν ότι λίγο μετά την καταδίκη του θα έβρισκαν τρόπο να τον αφήσουν ελεύθερο. Εξάλλου, ο ίδιος ο Ιορδάνης Βαφειάδης, με επιστολή του στους συγγενείς του

---

[333] www.ieupdate.html
[334] www.esiemth.gr/ESH_GR/eshgrn03.html
[335] Αθανάσιος Καφίρης, *Υπόθεση Πολκ-Στακτόπουλου. Μία ανθρώπινη και δικαστική τραγωδία,* εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2008, σελ. 243

Στακτόπουλου τους είχε δώσει σαφείς εξηγήσεις ότι η απόφασή του να στηρίξει την υπεράσπιση στην παραδοχή της ενοχής του κατηγορημένου έγινε με γνώμονα τη σωτηρία του από τη θανατική ποινή[336].

Β) Η μαρτυρία του Γιώργου Παρίση, καπετάνιου του Δημοκρατικού Στρατού. Στο βιβλίο του, *Η νέα αργοναυτική εκστρατεία - Από το Δυρράχιο της Αλβανίας στ' ανατολικά παράλια του Μοριά*, πιστοποιεί το γεγονός ότι τη χρονική περίοδο διάπραξης της δολοφονίας του Πολκ, ο στρατηγός του Δημοκρατικού Στρατού, Ευάγγελος Βασβανάς, που καταδικάστηκε ερήμην ως φυσικός αυτουργός της δολοφονίας, βρισκόταν στα Πιέρια Όρη. Όπως επίσης υπογραμμίζει ότι και ο δεύτερος «δράστης» της δολοφονίας, Αδάμ Μουζενίδης, είχε πεθάνει πριν από τον Μάιο του 1948[337].

Το δικαστήριο του Αρείου Πάγου συγκροτήθηκε σε Συμβούλιο με αντιπρόεδρο τον Γ. Σαραντινό, εισηγητή τον Μ. Δέλτση, Αρεοπαγίτες τους Β. Λυκούδη, Ε. Νικολόπουλο και Α. Λίτινα, αντεισαγγελέα τον Β. Μαρκή και Γραμματέα την Π. Λάζιου. Οι δικαστές έκριναν για μία ακόμα φορά αναξιόπιστο το περιεχόμενο των μαρτυριών και με απόφαση 1024/07 απέρριψαν για τέταρτη φορά την αίτηση αναψηλάφησης[338].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9ο

Ι) ΤΑ ΑΝΑΠΑΝΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΟΛΚ ΠΟΥ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΣΚΕΥΩΡΙΑΣ

Παρακάτω θα γίνει αναφορά σε μία σειρά από ερωτήματα που οι τότε δικαστικές και ανακριτικές αρχές δεν μπόρεσαν να δώσουν απάντηση ή καλύτερα απέφυγαν να απαντήσουν στην προσπάθειά τους να αποπροσανατολίσουν τις έρευνες για τη δολοφονία ώστε να δώσουν τη δική τους εκδοχή στην υπόθεση και να κλείσει εκεί έχοντας βρει τελικά τους «πραγματικούς» ενόχους. Αλλά δεν ήταν μόνο οι ελληνικές αρχές που δεν ενδιαφέρθηκαν να απαντήσουν στα ερωτήματα-γρίφους, μαζί τους ήταν και οι αμερικανικές και οι βρετανικές αρχές. Δρομολογήθηκε μία συνεργασία μεταξύ ελλήνων, αμερικανών και βρετανών αξιωματούχων που ασχολήθηκαν με την υπόθεση, με αποτέλεσμα η έρευνα να απέχει από τα πραγματικά περιστατικά και τα αδιάσειστα υπαρκτά αποδεικτικά στοιχεία. Στόχος της συνεργασίας αυτής ήταν η εξιχνίαση της δολοφονίας να κρατηθεί μακριά από μία λύση που δεν θα συμβάδιζε με τα δεδομένα της εποχής του ψυχρού πολέμου και της έκρηξης του αντικομουνισμού.

Πρόκειται για ερωτήματα που αν ερευνηθούν-όπως όφειλαν αλλά τελικώς παρέμειναν στη σιωπή-οδηγούν στην ανακατασκευή της σκευωρίας των αστυνομικών και στην κατάρρευση της

---

[336] Εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ 25/02/2006, Μίνα Μουστάκα, «Η Χήρα του Γρηγόρη Στακτόπουλου, Θεοδώρα, προσφεύγει για 3η φορά στον Άρειο Πάγο, 57 χρόνια μετά την δίκη».

[337] Γιάννης Παρίσης, *Η νέα αργοναυτική εκστρατεία από το Δυρράχιο της Αλβανίας στ΄ ανατολικά παράλια του Μοριά,* εκδόσεις Φύλλα, Τρίπολη 2004, σελ. 18-19.

[338] Αθανάσιος Καφίρης, *Υπόθεση Πολκ-Στακτόπουλου. Μία ανθρώπινη και δικαστική τραγωδία,* εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2008, σελ. 243.

κακοστημένης αστυνομικής εκδοχής για τη λύση του εγκλήματος. Μετά από κάθε ερώτημα θα ακολουθούν σχόλια μου, σε μία προσπάθεια να δώσω την εύλογη ή τη λογική ή καμιά φορά την ολοφάνερη απάντηση σ' αυτά που δεν θέλησαν να απαντήσουν οι σκευωροί ή σ' αυτά που έδωσαν παραπλανητική ερμηνεία καθώς ταίριαζε καλύτερα με την εκδοχή τους περί «κομμουνιστικού κινδύνου».

1.Αν ο Πολκ είχε ήδη βρει τις επαφές του στην Αθήνα και είχε ήδη από την Αθήνα κλείσει ραντεβού στη Θεσσαλονίκη -όπως υποστηρίζει η επίσημη άποψη- τότε γιατί προοριζόταν για Καβάλα και γιατί ρωτούσε τους συναδέλφους του στην Θεσσαλονίκη αν έχουν επαφή με αντάρτες**;**

-Επειδή ο Πολκ προοριζόταν για την Καβάλα αλλά λόγω των πλημμυρών το αεροδρόμιο της Καβάλας παρέμενε κλειστό και έτσι αναγκάστηκε να πάει στη Θεσσαλονίκη όπου και προσπάθησε να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία αυτή με την πιθανότητα να βρει κάποιους που είχαν επαφές με τους αντάρτες που πιθανόν να τον έφερναν σε επαφή μαζί τους.

2.Γιατί από την Αθήνα δεν ειδοποίησαν τον Πολκ ότι το αεροδρόμιο της Καβάλας ήταν κλειστό λόγω πλημμυρών και έτσι δεν μπορούσε να μεταβεί εκεί παρά μόνο στο πιο κοντινό αεροδρόμιο, αυτό της Θεσσαλονίκης και γιατί μετά από τόσες άδειες που είχε ζητήσει ο Πολκ από το Υπουργείο για να ταξιδέψει στην Βόρεια Ελλάδα του τις αρνούνταν αλλά δέχτηκαν τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή να του παραχωρήσουν την άδεια**;**

-Ίσως σκόπευαν οι ιθύνοντες της σκευωρίας να οδηγήσουν έτσι αβίαστα τον Πολκ στη Θεσσαλονίκη και να βάλουν σε εφαρμογή το σχέδιο τους εναντίον ενός ενοχλητικού δημοσιογράφου που τους προξενούσε προβλήματα με τα άρθρα που δημοσίευε εναντίον τους. Για παράδειγμα ο Πολκ υπογράμμιζε το γεγονός ότι τα χρήματα της Αμερικανικής βοήθειας στην Ελλάδα δεν μοιράζονταν σωστά αλλά ξοδεύονταν για ιδιοτελείς σκοπούς, καυτηρίαζε την ελληνική κυβέρνηση και κατέκρινε την βρετανική και αμερικανική ιμπεριαλιστική τακτική στη Μέση Ανατολή.

3.Γιατί ο Ράντολ Κόουτ μετατέθηκε από τη Θεσσαλονίκη στο Όσλο της Νορβηγίας τρεις μέρες μετά την εξαφάνιση του Πολκ και όχι μόνο αυτός αλλά και η γραμματέας του και έτσι έκλεισε το Βρετανικό Γραφείο Πληροφοριών**;**

-Ίσως ο Ράντολ Κόουτ να έδωσε τελικά πληροφορίες στον Πολκ για επαφή με τους αντάρτες και μετά την εξαφάνιση του φοβήθηκαν μη τυχόν εμπλακούν στις ανακρίσεις και έτσι ανεχώρησαν προκειμένου οι βρετανικές αρχές στην Ελλάδα να αποφύγουν την οποιαδήποτε ανάμειξή στην υπόθεση.

4.Γιατί ο βρετανός αξιωματικός Μάρτιν λίγες μέρες μετά την εξαφάνιση του Πολκ, διέδωσε φήμες ότι στη Θεσσαλονίκη κυκλοφορούν ηγετικά στελέχη των ανταρτών**;**

-Πιθανώς προσπαθούσε με αυτό τον τρόπο να παραπλανήσει την έρευνα και να οδηγήσει προς άλλη κατεύθυνση τις υποψίες μακριά από τον συνάδελφό του Ράντολ Κόουτ, για παράδειγμα προς τους αντάρτες.

5.Γιατί κανείς δεν αναρωτήθηκε πως ο Βασβανάς κατόρθωσε να διαφύγει από τις ελληνικές αστυνομικές δυνάμεις που βρίσκονταν σε επιφυλακή στη Θεσσαλονίκη-λόγω εμφυλίου πολέμου και λόγω του γεγονότος ότι η Θεσσαλονίκη βρισκόταν κοντά στο αρχηγείο των ανταρτών-και να μπει στην πόλη**;**
-Προφανώς δεν τους συνέφερε να εξετάσουν ένα τέτοιο ενδεχόμενο αφού η έρευνα της Αστυνομίας κατευθυνόταν προς την πλευρά του κομμουνιστικού παράγοντα. Επομένως η εξέταση μίας τέτοιας «λεπτομέρειας» όφειλε να ξεχαστεί διαφορετικά θα δημιουργούνταν εμπόδια στην εφαρμογή της επιθυμητής εξιχνίασης.

6.Γιατί να σκοτώσουν τον Πολκ και όχι κάποιον άλλον αμερικανό δημοσιογράφο αν τον φόνο διέπραξαν οι Κομμουνιστές καθώς ήταν πολλοί εκείνοι οι αμερικανοί ανταποκριτές που ήθελαν να μεταβούν στα βουνά**;**
-Γιατί τελικά ο φόνος δεν ήταν πράξη των Κομμουνιστών από τη στιγμή που τα κέρδη από μία συνέντευξη του Πολκ με τον Μάρκο Βαφειάδη θα ήταν περισσότερα από αυτά που θα είχαν δολοφονώντας τον. Ίσως επειδή άλλοι είχαν συμφέρον από μία τέτοια δολοφονία και συγκεκριμένα από την δολοφονία του Πολκ. Αρχικά η Δεξιά και τα ακροδεξιά παρακλάδια της. Ήταν γνωστές οι απειλές του Πολκ εναντίον του Τσαλδάρη και εναντίον των βρώμικων παιχνιδιών των παρακρατικών οργανώσεων που πλούτιζαν από τα λεφτά της αμερικανικής βοήθειας που δεν εκπλήρωναν έτσι το σκοπό της αποστολής τους, όπως επίσης ο Πολκ γνώριζε πολλά για το παράνομο λαθρεμπόριο στο οποίο μετείχαν όχι μόνο παρακρατικές ομάδες που είχαν ξεφύγει από τον έλεγχο της κυβέρνησης αλλά και ανήθικοι κερδοσκόποι αμερικανοί και βρετανοί. Επιπρόσθετα ο Πολκ ετοίμαζε ένα βιβλίο στο οποίο ανέφερε όλες τις μεμπτές πράξεις των αμερικανών αξιωματούχων όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σ' άλλες χώρες της Ανατολής και συγκεκριμένα στην Παλαιστίνη.

7.Αν ο σκοπός της ταχυδρόμησης της ταυτότητας του Πολκ από τους δολοφόνους στο Γ΄ Αστυνομικό τμήμα ήταν η αναγνώριση του θύματος, όταν αυτό θα βρισκόταν, τότε γιατί έστειλαν μαζί και κάτι τόσο αθώο όσο και το διαφημιστικό φυλλάδιο της Παναμέρικαν, το οποίο ξεχάστηκε να αναφερθεί καθ' όλη την διάρκεια της διεξαγωγής τόσο της ανάκρισης όσο και της δίκης**;**
-Επειδή αυτός που ταχυδρόμησε την ταυτότητα του Πολκ στο Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα δεν ήταν ο Στακτόπουλος, ο οποίος γνώριζε πολύ καλά αγγλικά άρα δεν υπήρχε λόγος να το στείλει αλλά

κάποιος που τα είχε βρει τυχαία και δεν γνώριζε τη σημασία τους. Ίσως για αυτό και η Αστυνομία αποσιώπησε το γεγονός ότι μαζί με την ταυτότητα του Πολκ ήταν και το φυλλάδιο της Παναμέρικαν.

8.Αν τον φόνο του Πολκ διέπραξαν οι Κομμουνιστές τότε γιατί να μην πάρουν τα χρήματα και τα μπλοκ των επιταγών που ήταν στις τσέπες του αφού είχαν ανάγκη και το ελάχιστο ποσό**;**
-Επειδή δεν τον δολοφόνησαν οι Κομμουνιστές. Ήταν γνωστή η δεινή οικονομική τους κατάσταση, θα έπαιρναν όσα χρήματα έβρισκαν στις τσέπες του Πολκ, είχαν ανάγκη και το ελάχιστο χρηματικό ποσό.

9.Γιατί ο Πολκ δεν πήρε μαζί τη φωτογραφική του μηχανή -σχεδόν απαραίτητη για τη δουλειά του- παρά μόνο τις πυτζάμες του**;**
-Ίσως ο Πολκ ήξερε πως αυτό το ραντεβού δεν θα τον οδηγούσε σε επαφή με τους αντάρτες αλλά σε μία απλή συνάντηση με κάποιον που πιθανόν στο μέλλον μπορούσε να του εξασφαλίσει το ταξίδι του στον Μάρκο Βαφειάδη. Όσο για την αστυνομική εκδοχή που θέλει τον Πολκ να ρωτά τους συνωμότες τι να πάρει μαζί του και εκείνοι απαντούν, «τα απολύτως απαραίτητα, μόνο τις πυτζάμες», είναι τουλάχιστον ανυπόστατη. Ο Πολκ αν πήγαινε τελικά στον Μάρκο Βαφειάδη δεν θα έπαιρνε μαζί του τις πυτζάμες και θα παρέλειπε τη φωτογραφική του μηχανή, τα ρούχα για τον βραδινό ύπνο δεν ήταν απαραίτητα σ' αυτό το ταξίδι. Αυτή ήταν μία προσπάθεια της ανάκρισης να εξηγήσει γιατί μέσα από το δωμάτιο του Πολκ έλειπαν μόνο οι πυτζάμες και όχι κάτι άλλο πιο σημαντικό σε περίπτωση που ο Πολκ πήγαινε σε μία τόσο ιδιαίτερη αποστολή.

10.Γιατί ο Τζέιμς Κέλλις που ερευνούσε το ενδεχόμενο να έχει διαπράξει η Δεξιά ή κάποια παρακρατική ακροδεξιά οργάνωση τον φόνο και συνέλεγε στοιχεία προς αυτή την κατεύθυνση, ανακλήθηκε ξαφνικά τον Ιούλιο του 1948 από την Ελλάδα και από την υπόθεση Πολκ**;**
-Ο φόβος ότι θα μπορούσαν να βρεθούν, ύστερα από την έρευνα του Κέλις, στοιχεία που δεν θα συμφωνούσαν με την λύση του «κομμουνιστικού παράγοντα» που όλοι είτε επίσημα είτε ανεπίσημα είχαν αποδεχτεί και προωθούσαν από την αρχή της έρευνας, οδήγησαν στην άμεση ανάκλησή του δίχως ενημέρωση της επιτροπής Lippmann.

11.Γιατί η αστυνομία επέλεξε τον Στακτόπουλο για «αποδιοπομπαίο τράγο» και όχι κάποιον άλλο**;**
-Η Αστυνομία μετά την εύρεση του πτώματος του Πολκ προσπαθούσε απεγνωσμένα να βρει κάποιον να «φορτώσει» το έγκλημα. Όταν απέτυχαν οι προσπάθειες να ενοχοποιηθεί η Ρέα Πολκ ή η Έλεν Μάμας ή ο Κώστας Χατζηαργύρης, η λίστα του Κέλις που περιελάμβανε ανάμεσα στους άλλους πιθανούς υπόπτους και τον Στακτόπουλο, «της έλυνε τα χέρια». Κανένας «δικός» τους δεν θα κινδύνευε, το θύμα βρέθηκε και ήταν ο Στακτόπουλος. Αυτός μπορούσε να ενοχοποιηθεί εύκολα

καθώς γνώριζε αγγλικά**,** είχε συναντήσει τον Πολκ και είχε «ένοχο» παρελθόν(κομμουνιστική δράση). Ο Στακτόπουλος ταίριαζε απόλυτα στη εκδοχή περί «κομμουνιστικού παράγοντα».

12.Γιατί οι δύο γραφολόγοι που ανέλαβαν να εξετάσουν τα δείγματα γραφής του φακέλου σε αντιπαραβολή με το δείγμα γραφής της Άννας Στακτόπουλου, δεν ζήτησαν από την ίδια να τους δώσει ενώπιον τους δείγμα γραφής αλλά βασίστηκαν στα όσα τους έδειχνε η Αστυνομία**;** Και γιατί όταν διαπίστωσαν ότι τον αριθμό «3^{ον}» δεν τον είχε γράψει η Άννα Στακτόπουλου αλλά κάποιος άλλος, δεν ζήτησαν δείγμα γραφής από τον Στακτόπουλο για να βεβαιώσουν ότι τον έγραψε ο κατηγορούμενος.
-Αποτελεί γεγονός ότι οι γραφολόγοι δεν λειτούργησαν επαγγελματικά διαφορετικά θα έπαιρναν δείγμα γραφής των κατηγορουμένων ενώπιόν τους. Όμως κανείς τότε δεν ήταν σε θέση να αμφισβητήσει την κυβερνητικά κατευθυνόμενη αστυνομία έτσι οι γραφολόγοι αρκέστηκαν να πιστέψουν ότι τα δείγματα γραφής που τους παρουσίαζαν οι αστυνομικές αρχές ήταν πράγματι των κατηγορουμένων.

13.Γιατί ο Στακτόπουλος να έθετε σε κίνδυνο τη μητέρα του βάζοντάς την να γράψει τον φάκελο από τη στιγμή μάλιστα που υπεραγαπούσε την οικογένεια του και είχε αναλάβει την εξολοκλήρου προστασία της;
-Δεν ήταν ο Στακτόπουλος εκείνος που ταχυδρόμησε τον φάκελο στο Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα Θεσσαλονίκης. Ανάμεσα στις πολλές απίστευτες σκηνές της αστυνομικής λύσης της υπόθεσης είναι και αυτή που θέλει τον Στακτόπουλο να παρακαλεί τη μητέρα του να γράψει τον φάκελο. Ο Στακτόπουλος είχε θυσιάσει τη ζωή του για την οικογένειά του και δεν θα την έθετε ποτέ σ' έναν τέτοιο μεγάλο κίνδυνο.

14.Γιατί ο Στακτόπουλος να έδινε το δικό του στυλό και κονδυλοφόρο για να γράψει τη διεύθυνση η μητέρα του**;**
-Ο Στακτόπουλος δεν ήταν τόσο αφελής για να πράξει κάτι τέτοιο, αν ήταν πραγματικά εκείνος που ταχυδρόμησε τον φάκελο και αν αποφάσιζε να τον γράψει η μητέρα του, τότε μαζί με τον φάκελο θα αγόραζε από το περίπτερο και ένα στυλό.

15.Γιατί οι δολοφόνοι να δέσουν ένα τόσο συνεργάσιμο θύμα αφού αυτό θα μπορούσαν να το πράξουν και αφού το πυροβολήσουν**;**
-Στην προσπάθειά τους οι ανακριτικές αρχές να θολώσουν τις όποιες έρευνες διεξάγονταν γύρω από την επίλυση της δολοφονίας επινόησαν και τη σκηνή του δεσίματος από τη στιγμή που υποπτεύονταν ότι οι πραγματικοί δολοφόνοι έδεσαν το θύμα τους προκειμένου να το μεταφέρουν πιο εύκολα και να το πετάξουν στην θάλασσα ενώ το είχαν ήδη δολοφονήσει, υποψία όμως που δεν τους συνέφερε να

αποκαλυφθεί καθώς δεν ταίριαζε στη λύση που δρομολογούσαν. Ο Πολκ σύμφωνα με την επίσημη εκδοχή είχε δολοφονηθεί στο δρόμο για τους αντάρτες.

16.Γιατί ένας δημοσιογράφος του διαμετρήματος του Πολκ-που η εξυπνάδα και η επιφυλακτικότητά του ήταν σε τέτοιο βαθμό που πάντα καθόταν με το βλέμμα στραμμένο προς τις εισόδους των καταστημάτων-να επιτρέψει να του δέσουν εκτός από τα μάτια, τα πόδια και τα χέρια**;**
-Πρόκειται για μία ακόμα αδυναμία της κακοστημένης σκευωρίας. Ποτέ δεν θα ήταν δυνατό να επιτρέψει ο Πολκ -με τη γνωστή σε όλους επιφυλακτικότητα που τον χαρακτήριζε- να του δέσουν εκτός από τα μάτια, τα πόδια και τα χέρια δίχως να αναρωτηθεί τον λόγο αλλά αντιθέτως δίνοντας πρόθυμα την συγκατάθεσή του. Το δέσιμο των ματιών του Πολκ παραπέμπει στο γράμμα που βρήκαν στο δωμάτιο του, άλλωστε δε βρέθηκε ποτέ το μαντήλι που δήθεν χρησιμοποίησαν οι συνωμότες για να του δέσουν τα μάτια ενώ η συγκατάθεσή του για να του δέσουν χέρια και πόδια, παραπέμπει στο γεγονός ότι δεν βρέθηκαν ίχνη πάλης στο σώμα του.

17.Γιατί μετά από έρευνα της Αστυνομίας δεν έλαβαν υπόψη τους το γεγονός ότι ουδείς από το προσωπικό του κέντρου *Λουξεμβούργου* δεν είδε τον Στακτόπουλο να δειπνεί μαζί με τον Πολκ ούτε έλαβαν υπόψη τους το γεγονός ότι στο *Λουξεμβούργο* δεν είχαν ποτέ σερβίρει αστακό συνοδευόμενο από αρακά;
-Επειδή αποτελούσε ανατρεπτικό στοιχείο για την υπόθεση και θα τους δημιουργούσε αλυσιδωτά προβλήματα όπως άλλωστε συνέβη. Ο Στακτόπουλος δεν δείπνησε ποτέ μαζί με τον Πολκ στο κέντρο *Λουξεμβούργο* αλλά ούτε και κάπου αλλού όπως στο σπίτι του ίδιου που στην συνέχεια τον ανάγκασαν να ομολογήσει και ότι εκεί διαπράχθηκε η δολοφονία σε συνεργασία με τους κομμουνιστές συνεργάτες που παραφυλούσαν στην γειτονιά προκειμένου να δικαιολογήσουν το γεγονός ότι δεν εθεάθησαν εκείνο το βράδυ στο κέντρο. Όμως και αυτή η εκδοχή περί δείπνου και δολοφονίας του Πολκ στο σπίτι του Στακτόπουλου ήταν αβάσιμη και ούτε μπορούσε να στηριχθεί κατά κάποιο τρόπο από τη στιγμή που δεν έμενε μόνος αλλά μαζί με την οικογένειά του και κάθε βράδυ καθόταν ως αργά στο σπίτι του η θεία του μαζί με τον ανιψιό του. Έτσι θα αναγκάζονταν οι αρχές να ανακρίνουν όλα αυτά τα άτομα, οι απαντήσεις των οποίων δεν θα συμβάδιζαν με την εκδοχή που ήθελαν να δρομολογήσουν. Επιπρόσθετα το σπίτι του Στακτόπουλου απείχε αρκετά μέτρα από τη θάλασσα, πράγμα που δυσκόλευε τη μεταφορά ενός πτώματος που αιμορραγούσε. Επομένως και η δεύτερη εκδοχή του χώρου δολοφονίας υστερούσε σε βαθμό ίδιο με την πρώτη, πράγμα που οδήγησε τους δικαστές να μην τη λάβουν υπόψη τους δεχόμενοι ωστόσο την πρώτη εκδοχή και αγνοώντας ηθελημένα τα πραγματικά στοιχεία. Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνεται όχι μόνο από τις έρευνες της ελληνικής αστυνομίας αλλά και από τις έρευνες των αμερικανών δημοσιογράφων και αξιωματούχων ανάμεσα στους οποίους υπήρξε και ο υπέρμαχος της επίσημης λύσης, ο Φρέντερικ Άιρ. Ο τελευταίος

στο βιβλίο του, The Body in the harbor, στο κεφάλαιο Yankee G. Man, αναφέρει και μάλιστα σε δύο σημεία, ότι όχι μόνο στο κέντρο *Λουξεμβούργο* αλλά και σε κανένα άλλο κέντρο δεν πρόσφεραν αστακό συνοδευόμενο από αρακά[339].

18.Γιατί ο Στακτόπουλος να χρησιμοποιηθεί ως διερμηνέας μεταξύ του Πολκ και των Μουζενίδη και Βασβανά από την στιγμή που ο Μουζενίδης γνώριζε-αποδεδειγμένα-πολύ καλά και να μιλάει και να γράφει αγγλικά;

-Έπρεπε κατά κάποιο τρόπο να δικαιολογήσουν οι ανακριτικές αρχές την ανάμειξη και τη συμμετοχή του Γρηγόρη Στακτόπουλου από τη στιγμή που είχε επιλεχθεί ως το πλέον κατάλληλο θύμα για να του «φορτώσουν» τον φόνο και από τη στιγμή που πάνω στη δική του ομολογία θα στήριζαν την ενοχή των ανταρτών Μουζενίδη και Βασβανά και θα κατέληγαν έτσι στην επίσημη και επιθυμητή λύση της υπόθεσης. Η παρουσία του Στακτόπουλου επιβαλλόταν από την κατασκευασμένη αστυνομική σκευωρία για αυτό έπρεπε να του βρουν και έναν ρόλο στην υπόθεση.

19.Γιατί ο Πολκ δεν περίμενε πρώτα τον Στακτόπουλο να μιλήσει με το άτομο που βρισκόταν μέσα στη βάρκα που πήγε να τους πάρει, αφού ήταν ο διερμηνέας του, αλλά πήδηξε πρώτος μέσα και προέτρεψε ύστερα και τον Στακτόπουλο να το κάνει**;**

-Πρόκειται για μία ακόμη αδυναμία και αντίφαση της σκηνοθετημένης σκευωρίας που στην προσπάθειά της να αποδείξει τη φλογερή επιθυμία του Πολκ να συναντήσει τον αρχηγό των ανταρτών, ξεχνά να λάβει υπόψη της σημαντικά στοιχεία.

20.Γιατί να χρησιμοποιηθεί βάρκα για τη μεταφορά του Πολκ στους αντάρτες του Μάρκου Βαφειάδη, από τη στιγμή που δεν αποτελούσε το κατάλληλο μεταφορικό μέσο για ταξίδι προς την Πιερία και τους πρόποδες του Ολύμπου**;**

-Η επίσημη λύση της υπόθεσης ήταν γεμάτη κενά, ασάφειες, παραλογίες και σοβαρά λάθη. Στο ένα λάθος πίσω από το άλλο υπέκυπταν οι σκευωροί που είχαν αποφασίσει να δώσουν τέλος στην διαπόμπευση της Ελλάδος ανεξάρτητα από το όποιο κόστος. Άλλωστε αυτός ήταν και ο λόγος που παρά τις έρευνες δεν βρέθηκε ποτέ η βάρκα «Άγιος Νικόλαος». Αυτή η βάρκα δεν υπήρξε ποτέ, οι πραγματικοί δολοφόνοι του Πολκ, μάλλον δολοφόνησαν το θύμα τους στη στεριά και ύστερα το πέταξαν στη θάλασσα.

21.Γιατί η βάρκα γύρισε στην ακτή να κατεβάσει τον Γρηγόρη Στακτόπουλο ενώ ήταν ακόμη μέσα το πτώμα του Πολκ που αιμορραγούσε**;**

---

[339] Frederic Ayer, *The body in the harbor-Yankee G. Man-,* Henry Regnery Company editions, Chicago 1957, pg., 282,293.

-Πρόκειται για μία από τις πολλές παραλείψεις της σκηνοθετημένης σκευωρίας που επειδή ήταν τόσο πρόχειρη και κακοστημένη όχι απλά δεν ήταν ικανή να πείσει αλλά αναιρούσε η ίδια την ύπαρξή της και τους ισχυρισμούς της.

22.Αν ο Στακτόπουλος είχε φοβηθεί από τις απειλές των Κομμουνιστών συντρόφων του να κρατήσει το στόμα του «κλειστό» για τη δολοφονία διαφορετικά θα του «τίναζαν το σπίτι στον αέρα», τότε πως εξηγούνται οι έντονες προσπάθειες που κατέβαλε για να γράψει ένα άρθρο στην εφημερίδα «Μακεδονία» για την εξαφάνιση του Πολκ μόλις μία εβδομάδα πριν την ανεύρεση του πτώματος**;**
-Δεν θα ήταν ποτέ δυνατό για ένα άνθρωπο που είναι τόσο αναμεμειγμένος στην δολοφονία του Πολκ και δέχεται απειλές από τους αντάρτες, να πλησιάσει δύο φορές τη Ρέα Πολκ τις μέρες μετά την εξαφάνιση του συζύγου της, ζητώντας της βοήθεια για να γράψει ένα άρθρο για τον αγνοούμενο. Μία τόσο ενοχοποιητική, αψυχολόγητη και απερίσκεπτη πράξη εκ μέρους κάποιου που είχε παραστεί στην δολοφονία πρέπει να αποκλειστεί ως απίθανη.

23.Γιατί ο γιος του Τσαλδάρη πήγε στην Αμερική στις 19 Οκτωβρίου του 1948 να βρει τη Ρέα Πολκ όπου και προσπάθησε με απειλές να της αποσπάσει κάποια δήλωση ότι τον Πολκ σκότωσαν οι Κομμουνιστές**;**
-Η Ρέα Πολκ παρόλο που ήταν μακριά από την Ελλάδα, εξακολουθούσε να αποτελεί απειλή για τον Τσαλδάρη, ήξερε πολύ καλά τη συνέντευξη που είχε πάρει ο άντρας της μαζί του και τα όσα είχαν ειπωθεί, αν κάτι από αυτά αποκαλυπτόταν, τότε ο αρχηγός του Λαϊκού Κόμματος, ο Τσαλδάρης, θα σπιλωνόταν ανεπανόρθωτα και ίσως οι υποψίες για την έρευνα επεκτείνονταν και πέρα από την επίσημη λύση του «κομμουνιστικού παράγοντα» που ήθελαν να δρομολογήσουν. Έπρεπε επομένως να αποσπαστεί κάποια δήλωση για να είναι κατά κάποιο τρόπο κατοχυρωμένοι.

24.Γιατί όταν οι συγγενείς του Στακτόπουλου όρισαν ως δικηγόρο τον Ιορδάνη Βαφειάδη, ο Μουσχουντής και οι συνεργάτες του επιδόθηκαν σε απειλές και εκφοβισμούς εναντίον τους με διάφορα μέσα, όπως απειλητικά τηλεφωνήματα και παρακολούθηση**;**
-Ο Μουσχουντής φοβόταν τον ενδεχόμενο να αποκαλυφθεί η σκευωρία που είχαν σχεδιάσει εναντίον του Στακτόπουλου και της οικογένειάς του επομένως επιβαλλόταν η τρομοκράτηση τους.

25.Γιατί καθυστερούσαν σκόπιμα οι δικαστές να παραπέμψουν τον Γρηγόρη Στακτόπουλο και τη μητέρα του σε δίκη παρόλο που είχαν στην διάθεσή τους τις ομολογίες τους ήδη από τον Οκτώβριο του 1948;
-Επειδή γνώριζαν καλύτερα από τον καθένα πόσο ευάλωτες ήταν αυτές οι «ομολογίες» καθώς δεν μπορούσαν να απαντήσουν σε κρίσιμα ερωτήματα και άφηναν πολλά κενά επί της υπόθεσης. Επειδή

ακριβώς οι «ομολογίες» αυτές ήταν πλαστές, διάτριτες, συγκεχυμένες, ασαφείς και ανατρέψιμες από τα πραγματικά γεγονότα. Έπρεπε λοιπόν οι σκευωροί να ενισχύσουν τις «ομολογίες» αυτές με επιπρόσθετα στοιχεία εναντίον του Στακτόπουλου και αυτό έκαναν με την αποδοχή της κατάθεσης του Κοντομήτρου και άλλων ψευδομαρτύρων καθώς και προσώπων όπως της Άννα Μολυβδά και του Στυλιανού Μουζενίδη που δέχθηκαν απειλές και βασανιστήρια προκειμένου να προβούν σε ψευδείς καταθέσεις που ενίσχυαν τη λύση της υπόθεσης που από μόνη της δεν ήταν ικανή να πείσει.

26.Γιατί δεν αναφέρθηκε στη δίκη ότι οι συγγενείς του Αδάμ Μουζενίδη είχαν τελέσει δέηση στη μνήμη του, πολύ καιρό πριν την δολοφονία του Πολκ, δηλαδή σε καιρό πολύ ανυποψίαστο**;**
-Κάτι τέτοιο θα ανέτρεπε την επίσημη και επιθυμητή λύση να υποδείξουν ως ένοχους τους Κομμουνιστές. Για αυτό ύστερα από απειλές και τρομοκρατίες ανάγκασαν τον οικογενειακό κύκλο του Μουζενίδη να καταθέσει ψέματα και δέχτηκαν και την κατάθεση ψευδομαρτύρων χωρίς να τους αμφισβητήσουν έστω και προσποιητά για τον κόσμο που παρακολουθούσε τη διαδικασία.

27.Γιατί οι ανακριτές έκαναν δεκτή την κατάθεση του Νίκου Κοντομήτρου, ενός απλού γνωστού του Στακτόπουλου -που επειδή ακριβώς ήταν απλός γνωστός δεν θα γνώριζε και πολλά για τον κατηγορούμενο- και δεν αμφισβήτησαν τα όσα είπε ακόμη και όταν αποδείχτηκε ότι στην Κατοχή δεν υπήρχε κανένας αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού με το όνομα Μελιγδής, τον οποίο κατηγορούσε ότι σκότωσε ο Στακτόπουλος**;**
-Η κατάθεση αυτού του ψευδομάρτυρα συσχέτιζε τον Στακτόπουλο με ηγετικά κομμουνιστικά στελέχη παρουσιάζοντάς τον παράλληλα ικανό για την διάπραξη κάθε ειδεχθούς εγκλήματος. Με αυτό τον τρόπο ενίσχυε την σκευωρία εναντίον του Στακτόπουλου και έτσι οι ανακριτές όχι απλά έκαναν δεκτή μία κατάθεση άνευ αποδεικτικών στοιχείων αλλά ούτε αμφισβήτησαν με ερωτήσεις τα όσα κατέθεσε ο Κοντομήτρος.

28.Γιατί ενώ ο Βασβανάς, που είχε καταλήξει στο Πιτέστι στη Ρουμανία ως πολιτικός πρόσφυγας, ζητούσε επαναπατρισμό από τον Ιανουάριο του 1977 για να δικαστεί και να αποκαταστήσει το όνομά του, δεν του δόθηκε η άδεια εκ μέρους των ελληνικών αρχών, όπως άλλωστε όφειλαν[340]**;**
-Η εξιχνίαση της υπόθεσης είχε πια τελεστεί, όλες οι επίσημες αρχές είχαν αποδεχτεί τη λύση του «κομμουνιστικού παράγοντα», η επιστροφή του Βασβανά, θα έθετε σε κίνδυνο τα όσα με πολύ κόπο κατάφεραν να καλύψουν, επομένως δεν ενδιαφέρθηκαν να δώσουν την άδεια στον Βασβανά να γυρίσει στην Ελλάδα ενώ κανονικά θα έπρεπε να το πράξουν αμέσως, από τη στιγμή που η σύλληψη των ενόχων της δολοφονίας του Πολκ έδειχνε να τους απασχολεί ιδιαίτερα. Επομένως ο επαναπατρισμός των πολιτικών προσφύγων που είχαν καταφύγει στις χώρες του σοσιαλισμού δεν

[340] Vlanton Elias with Zak Mettger, *Who Killed George Polk-The Press covers up a death in the family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 155.

υπήρξε συλλογικός, ο Βασβανάς σε συνέντευξή του στο περιοδικό «Ταχυδρόμος» είχε δηλώσει την επιθυμία του να επιστρέψει στην Ελλάδα και να δικαστεί για την υπόθεση Πολκ, άδεια από τις αρχές δε δόθηκε ποτέ[341]. Ο Βασβανάς έμεινε εξόριστος στην Ρουμανία μέχρι το θάνατό του[342].

29.Στα ελληνικά πρακτικά της δίκης όταν ο δικαστής ρώτησε την Άννα Στακτοπούλου αν εκείνη έγραψε τον επίμαχο φάκελο προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα, έχει καταγραφεί ως απάντησή της μόνο η λέξη «μάλιστα» ενώ στα κείμενα του Γκίμπσον –που κρατούσε σημειώσεις από τη διεξαγωγή της δίκης- αναφέρεται πως η Άννα Στακτοπούλου «μετά από δισταγμό» είπε ότι είναι δικά της και πως την επόμενη μέρα της δίκης όταν ο δικαστής την ξαναρώτησε εκείνη είπε,

-«Δεν μοιάζουν πάρα πολύ, αλλά φαίνεται ότι εγώ έγραψα τον φάκελο».

Γιατί λοιπόν στα ελληνικά πρακτικά δεν καταγράφεται όλη αυτή η σκηνή αλλά μόνο η απάντηση «μάλιστα»*;*

-Η Άννα Στακτοπούλου αναγκάστηκε να ομολογήσει ότι τα γράμματα του φακέλου ήταν δικά της προκειμένου να «σώσει τον γιο της», όπως της έλεγε χαρακτηριστικά ο Μουσχουντής όταν την έβαζε να «ανεβοκατεβαίνει» τις σκάλες στη Γενική Ασφάλεια αλλά η αμφισβήτηση του γραφικού χαρακτήρα στον φάκελο θα οδηγούσε σε κατάρρευση του κατηγορητηρίου καθώς πάνω σε αυτό το ένα και μοναδικό ενοχοποιητικό στοιχείο στήριξαν την σκευωρία τους.

30.Γιατί ο Ο. Ντόνοβαν δεν σεβάστηκε την επιθυμία του Ουίλλιαμ Πολκ να καταγράψει μ' ένα μαγνητόφωνο τη διαδικασία της δίκης και γιατί είπε απειλητικά στον Ουίλλιαμ Πολκ ότι θα καταστρέψει τη καριέρα του αν συνεχίσει να «σκαλίζει» την υπόθεση της δολοφονίας του αδερφού του**;**

-Ίσως δεν ήθελε να καταγραφούν κάποια στοιχεία της δίκης που θα οδηγούσαν στην αμφισβήτηση της τελικής λύσης του «κομμουνιστικού παράγοντα» -που όλοι τελικά ήθελαν να προωθήσουν- αλλά και της δικής του προσπάθειας να οδηγήσει την Επιτροπή στην αποδοχή της. Άλλωστε αυτή η κασέτα θα μπορούσε να λειτουργήσει ως μελλοντικό εμπόδιο στην επιθυμία του Ο. Ντόνοβαν να αλλάξει τα στοιχεία κάποιων εγγράφων που αφορούσαν τη δίκη.

31.Γιατί η οικογένεια του Πολκ παρόλο που είχε τη δυνατότητα βάσει του νόμου να δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής εναντίον του Στακτόπουλου και της μητέρας του κατά τη διάρκεια της δίκης και να ρίξουν φως στην υπόθεση με τις ερωτήσεις τους τελικώς ο Ο. Ντόνοβαν τους καθυστέρησε και έχασαν έτσι την ημερομηνία για να δηλώσουν παράσταση;

---

[341] Περιοδικό «Ταχυδρόμος», «Βασβανάς: Δέχομαι να Δικαστώ για την υπόθεση Πολκ», Τεύχος 02/01/1975.

[342]Αθανάσιος Καφίρης, *Η υπόθεση Πολκ-Στακτόπουλου. Μία Ανθρώπινη και δικαστική τραγωδία,* εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2008, σελ. 151-152.

-Οι σκευωροί και όσοι εργάστηκαν για την κάλυψη της αλήθειας γνώριζαν εξαρχής την ανεπάρκεια του κατηγορητηρίου και τη δίκη παρωδία που εύλογα θα ακολουθούσε, έτσι έπρεπε να αποτρέψουν τις πολλές ερωτήσεις στις οποίες ο Στακτόπουλος δεν θα ήταν σε θέση να δώσει εξήγηση και οι οποίες θα οδηγούσαν πιθανώς σε αποκάλυψη της σκευωρίας. Το ρόλο του μεσολαβητή ανέλαβε ο Ο. Ντόνοβαν ο οποίος φρόντισε η οικογένεια Πολκ να χάσει τις προθεσμίες για δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής διαβεβαιώνοντας πως μία τέτοια πράξη δεν είναι αναγκαία από τη στιγμή που ο ίδιος και οι εκπρόσωποι της επιτροπής Λίπμαν ανέλαβαν να παρακολουθούν τη διαδικασία της διεξαγωγής της δίκης προσωπικά και θα εγγυούνταν εκείνοι την ομαλή και ορθή διεξαγωγή της.

32.Γιατί στο άκουσμα της επιθυμίας της Επιτροπής Newsmen να στείλει δικούς της αντιπροσώπους να αναλάβουν ιδιωτική έρευνα επί της υπόθεσης Πολκ, ολόκληρος ο αμερικανικός μηχανισμός συντονίστηκε για να αποθαρρύνει μία τέτοια προσπάθεια;

-Οι επίσημες αμερικανικές αρχές γνώριζαν την μονόπλευρη διεξαγωγή των ερευνών εκ μέρους των ελληνικών αρχών που έριχνε την ευθύνη της δολοφονίας στους κομμουνιστές. Όσο και αν δεν ήταν ορθή η διαδικασία διεξαγωγής των ερευνών έπρεπε να υποστηριχθεί καθώς ενοχοποιούσε το επιθυμητό στρατόπεδο. Η παρουσία ανεξάρτητων δημοσιογράφων που υποψιάζονταν την λανθάνουσα πορεία της εξιχνίασης της υπόθεσης θα αποτελούσε εμπόδιο στη δρομολόγηση της επιθυμητής λύσης επομένως έπρεπε να παρακαμφθεί.

33.Γιατί οι όποιες προσπάθειες για να γυριστεί στην Αμερική ταινία σχετική με την υπόθεση Πολκ δεν καρποφόρησαν;

-Τα πολιτικά συμφέροντα είχαν τον πρώτο λόγο στην δεκαετία του 1940. Η αμερικανική πολιτική έπρεπε να βγάζει προς τα έξω μία εικόνα συνοχής. Οι διαφορετικές ιδεολογίες και απόψεις δεν ήταν ανεκτές. Επομένως μία ταινία που θα παρουσίαζε μία διφορούμενη θέση πάνω στην δολοφονία του Πολκ θα έπρεπε όχι απλά να μην γυριστεί αλλά ούτε καν να συζητιέται. Για αυτό στο πρώτο άκουσμα των προσπαθειών του William Polk να έρθει σε επαφή με παραγωγούς του Hollywood κινητοποιήθηκε ο επίσημος αμερικανικός μηχανισμός και όλες οι αρμόδιες αρχές συντόνισαν τις ενέργειες τους για να αποκλείσουν μία τέτοια εξέλιξη. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση που η Επιτροπή Lippmann, το State Department, οι ανταποκριτές Burdett και Secondari του CBS και ο W. Donovan απέτρεψαν τον Jackson Leighter(παραγωγός του Hollywood που έβλεπε θετικά να γυριστεί ταινία βασισμένη στην υπόθεση Πολκ) να γυρίσει ταινία σχετική με την υπόθεση[343].

[343] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 231.

34.Γιατί ο Στακτόπουλος κρατήθηκε στην Ασφάλεια παράνομα για τέσσερα χρόνια μετά τη δίκη και καταδίκη του και όταν υπέβαλλαν αιτήσεις οι αδερφές του για τη μεταφορά του στις φυλακές, ο Μουσχουντής τις απειλούσε και τις τρομοκρατούσε**;**

-Ο φόβος ότι ο Στακτόπουλος «θα άνοιγε το στόμα του» και έτσι μπορούσε να αποκαλυφθεί η πλεκτάνη που είχαν στήσει εναντίον του ενώ η υπόθεση ήταν ακόμα νωπή, τους οδήγησε στην παράνομη κράτησή του στα κρατητήρια της Γενικής Ασφάλειας.

Τριάντα τέσσερα αναπάντητα ερωτήματα, ερωτήματα που μαζί με τις ασάφειες και τους παραλογισμούς της δίκης που έκαναν δεκτούς οι δικαστές, οδηγούν στην απόδειξη ότι ο μόνος που δεν ήταν ένοχος σ' αυτή την υπόθεση ήταν ο Στακτόπουλος και η οικογένειά του. Όλες οι άλλες επίσημες αρχές, ελληνικές, βρετανικές και αμερικανικές, φαίνεται πως είναι συνένοχοι στο έγκλημα. Χωρίς να μπορέσω με ακρίβεια να ενοχοποιήσω την ελληνική δεξιά και το παρακράτος, μπορώ να πω με σιγουριά ότι όλοι συνέβαλαν στην απόκρυψη των πραγματικών ενόχων και όλοι αποδέχτηκαν την παραπλάνηση της έρευνας που έκανε η Γενική Ασφάλεια Θεσσαλονίκης. Η όλη υπόθεση δείχνει τόσο τους Βρετανούς όσο και τους Αμερικανούς να εμπιστεύονται απόλυτα τον χειρισμό της υπόθεσης από την Ελληνική Αστυνομία και εκτός από αυτό δεν παρεμβαίνουν ποτέ στο έργο της –με εξαίρεση ελάχιστες περιπτώσεις, όπως αυτή που ο Ο. Ντόνοβαν ζητάει από τον Μουσχουντή να βρεθεί σύντομα ο ένοχος- και όταν κάποιος προσπάθησε να το κάνει, ο Κέλις, απομακρύνθηκε γρήγορα από την Ελλάδα, με την δικαιολογία ότι του ανατέθηκε άλλη αποστολή. Όλα τα παραπάνω αναπάντητα ερωτήματα, μας δείχνουν μία από κοινού συνεργασία των ελληνικών με των ξένων δυνάμεων στην Ελλάδα, για να οδηγηθεί η λύση στην απόδειξη ενόχου «κομμουνιστικού παράγοντα». Γιατί όχι λοιπόν αυτοί που σχεδίασαν την λύση για την δολοφονία του Πολκ να μην διέπραξαν και την δολοφονία του, αφού όλα τα στοιχεία οδηγούν σε ένα τέτοιο συμπέρασμα.

Οι Βρετανοί ύποπτοι λόγω του ρόλου του αξιωματικού τους, του Ράντολ Κόουτ,

Οι Αμερικανοί ύποπτοι λόγω του ρόλου του σύμβουλου της επιτροπής τους, του Ο. Ντόνοβαν,

Οι Έλληνες ύποπτοι λόγω του ρόλου των πολιτικών της, Τσαλδάρη, Μελά και Ρέντη και ένοχοι λόγω του ρόλου της Γενικής Ασφάλειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10ο

Ι) ΤΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΟΣΟΙ ΜΕΛΕΤΗΣΑΝ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΟΛΚ

Πολλές είναι οι εκδοχές γύρω από την ταυτότητα των δολοφόνων του Πολκ που έχουν υιοθετήσει όσοι έχουν ασχοληθεί με την υπόθεση. Όλες στηρίζονται σε στοιχεία που ανατρέπουν την επίσημη εκδοχή της υπόθεσης Πολκ, όλες συμφωνούν ότι ένοχοι δεν είναι οι Στακτόπουλος, Βασβανάς και Μουζενίδης αλλά διαφωνούν στο ποιος ή ποιοι τελικά διέπραξαν την δολοφονία ή από ποιο στρατόπεδο προέρχονταν χρησιμοποιώντας εικασίες για τα όσα πιθανώς συνέβησαν τον Μάιο του ’48 στη Θεσσαλονίκη.
Ενδεικτικά αναφέρομαι σε μερικές από αυτές προκειμένου στη συνέχεια να καταλήξω σ’ ένα συγκριτικό συμπέρασμα,

-Η Kati Marton υπέδειξε ως φυσικό αυτουργό τον παρακρατικό Μιχάλη Κουρτέση και ως ηθικό αυτουργό τον αρχηγό του Λαϊκού Κόμματος, Κωνσταντίνο Τσαλδάρη. Ο τελευταίος ανέθεσε την δολοφονία στον Κουρτέση εξαιτίας των απειλών του Πολκ εναντίον του, που αφορούσαν κρυφούς λογαριασμούς σε τράπεζα του εξωτερικού και χρήση των χρημάτων της αμερικανικής βοήθειας για ιδίον όφελος. Σύμφωνα με αυτή την εκδοχή η δολοφονία οργανώθηκε και εκτελέστηκε όπως αναφέρεται παρακάτω,[344]

Ο Πολκ δεν πήγε στην Θεσσαλονίκη επειδή είχε κλείσει εκεί ραντεβού από την Αθήνα προκειμένου να συναντήσει τον Μάρκο Βαφειάδη. Βρέθηκε εκεί τυχαία λόγω των πλημμυρών στο αεροδρόμιο της Καβάλας ή «έτσι τον άφησαν να πιστεύει».

Το Σάββατο στις 8 Μαΐου ο Πολκ είχε κανονίσει κάποια ραντεβού, τα οποία δεν φανέρωσε σε κανέναν και αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι απέρριψε κάποιες άλλες προτάσεις που του έγιναν από συναδέλφους του στην Θεσσαλονίκη για την ίδια μέρα.

Αν πραγματικά ο Πολκ πίστευε ότι τα μυστικά ραντεβού που είχε για το Σαββατοκύριακο θα τον οδηγούσαν στον Μάρκο Βαφειάδη τότε δεν θα έκλεινε ραντεβού για γεύμα τη Δευτέρα 10/5 με τον φίλο του Κόντον καθώς ένα τέτοιο ταξίδι και συνάντηση με τον αρχηγό των ανταρτών θα του έπαιρνε τουλάχιστον μία εβδομάδα. Άλλωστε είχε ζητήσει και από τη Ρέα Πολκ να τον βρει την Τετάρτη 12/5 για να πάνε μαζί στην Καβάλα.

Το Σάββατο το βράδυ ο Πολκ σ’ ένα δείπνο με αστακό και αρακά, συνάντησε τους σκευωρούς. Πρέπει να νόμιζε ότι ήταν Κομμουνιστές, αλλά στην πραγματικότητα ήταν πολύ πιθανό Έλληνες της Δεξιάς που του παρουσιάστηκαν σαν Κομμουνιστές που θα τον οδηγούσαν στον Μάρκο Βαφειάδη.

---

[344] Kati Marton, *The Polk Conspiracy, Murder and Cover-Up in the case of the CBS News Correspondent George Polk*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 170-174.

Άλλωστε ένας Έλληνας Δεξιός θα μπορούσε εύκολα να ξεγελάσει ένα ξένο και να τον κάνει να νομίζει ότι είναι Κομμουνιστής. Η υπόθεση αυτή διευκολύνεται και από το γεγονός ότι άτομα που ανήκαν στο στρατόπεδο της Δεξιάς είχαν κάποιο φίλο ή συγγενή και έτσι γνώριζαν τις συνήθειες και τους τρόπους των Κομμουνιστών, αυτή είναι άλλωστε και η φύση ενός εμφυλίου πολέμου. Όσο για το κίνητρο των Ελλήνων εκτελεστών της Δεξιάς, ο Πολκ είχε απειλήσει τον υπουργό τους ότι θα τον ξεσκεπάσει-σκάνδαλο με χρήματα σε τράπεζα της Αμερικής-όπως επίσης ο Πολκ θα έδινε την ευκαιρία στους μισητούς εχθρούς τους, τους Κομμουνιστές, να κάνουν γνωστή στην Αμερική τη δική τους εκδοχή για την διεξαγωγή του ελληνικού εμφυλίου πολέμου.

Το δείπνο πρέπει να πραγματοποιήθηκε σ' ένα ιδιωτικό χώρο, από τη στιγμή που κανείς δεν είδε τον Πολκ να δειπνεί εκείνο το βράδυ με κάποιον ή κάποιους άλλους. Ωστόσο ένα γεύμα αστακός σε συνδυασμό με αρακά ήταν σπάνιο για τους Έλληνες αλλά πολύ αγαπητό και γνωστό στους ξένους, όπως στους αμερικανούς και στους βρετανούς. Οι συνωμότες έκαναν τον Αμερικανό να νιώσει άνετα μαζί τους ώστε έφαγε το γεύμα του και κατανάλωσε και λίγο αλκοόλ. Ο Πολκ ποτέ του δεν έπινε πολύ, έτσι δεν μπορούσαν οι σκευωροί να τον μεθύσουν προκειμένου να πετύχουν τον σκοπό τους, αλλά μπορούσαν να του ρίξουν μέσα στο ποτό του ένα αργό αλλά δραστικό υπνωτικό.

Κατά τις 11 το βράδυ ο Πολκ επέστρεψε στο δωμάτιο του ξενοδοχείου και φόρεσε τις πυτζάμες του.

Δεν υπήρχε ένδειξη πάλης στο νεκρό πτώμα του Πολκ, άρα όταν έφτασαν οι συνωμότες στο δωμάτιο του Πολκ, το υπνωτικό που του είχαν ρίξει στο ποτό κατά τη διάρκεια του γεύματος πρέπει να είχε δράσει. Οι συνωμότες μετέφεραν το αδρανή -από το υπνωτικό- κορμί του Πολκ έξω από το δωμάτιο, παίρνοντας μαζί τους τα ρούχα του και τα παπούτσια του. Ωστόσο δεν ήταν αναγκασμένοι να πάνε μακριά, σε κάθε όροφο του ξενοδοχείου υπήρχαν μεγάλα καλάθια, όπου μέσα εκεί έριξαν τον Πολκ και μετά πήραν τον ανελκυστήρα και κατευθύνθηκαν προς την έξοδο του ξενοδοχείου που ήταν έρημη και τον οδήγησαν στο πίσω στενό που ήταν ήσυχα. Εκεί ήταν που έβγαλαν τις πυτζάμες από τον Πολκ και τον έντυσαν με τα ρούχα του που πήραν από το δωμάτιό του, αλλά σ' αυτό το σημείο οι συνωμότες έκαναν ένα σφάλμα, εκτός από τα ρούχα δεν πήραν τίποτα άλλο, όπως τα ξυριστικά του Πολκ την γραφομηχανή και την φωτογραφική του μηχανή, αντικείμενα που ποτέ δεν ξεχνά να πάρει ο Πολκ όταν πηγαίνει σε αποστολές τόσο σημαντικές όπως μίας τέτοιας συνάντησης.

Ξεφορτώθηκαν τις πυτζάμες του και στη συνέχεια με πιθανή χρήση σιγαστήρα στο όπλο τους, πυροβόλησαν με μία σφαίρα το πίσω μέρος του κεφαλιού του Πολκ. Αλλά και σ' αυτή την περίπτωση οι συνωμότες έκαναν και πάλι λάθος αφού καθώς φαίνεται πρέπει να πυροβόλησαν τον Πολκ πριν του φορέσουν το παλτό του, έτσι όταν βρέθηκε το πτώμα, μόνο η μπλούζα του Πολκ είχε στίγματα από αίματα, ενώ το μπουφάν του ήταν αλέκιαστο.

Στην συνέχεια έδεσαν με σχοινί τα πόδια και τα χέρια του Πολκ και μετέφεραν το πτώμα του μέσα από την έρημη οδό της πίσω πλευράς του ξενοδοχείου στον Θερμαϊκό κόλπο όπου και πέταξαν το

πτώμα του. Η ώρα ήταν πια μεσάνυχτα, ο δρόμος έρημος και έτσι κανείς δεν τους είδε εκείνο το βράδυ.

Πριν πετάξουν το πτώμα στη θάλασσα, έψαξαν τις τσέπες του και πήραν την ατζέντα και το σημειωματάριό του με το φόβο ότι ήταν πιθανό να είχε καταγράψει κάτι ο Πολκ σ' αυτά και να τους αποκάλυπτε. Όσο για την ταυτότητα του Πολκ και το φυλλάδιο της Παναμέρικαν, αυτά πρέπει να έπεσαν από τις τσέπες του Πολκ είτε την ώρα που οι συνωμότες έψαχναν τις τσέπες του είτε όταν πέταγαν το πτώμα του στην θάλασσα, σ' αυτό οφείλεται και η τυχαία ανεύρεσή τους στην παραλία.

Όταν το βιβλίο αυτό είδε το φως της δημοσιότητας, το κομμάτι που αφορούσε τους πιθανούς δολοφόνους προκάλεσε την οργισμένη αντίδραση του Τσαλδάρη ο οποίος κατέθεσε αγωγή εναντίον της Marton ενώ παράλληλα ζήτησε από τον Στέλιο Παπαθεμελή-που εντωμεταξύ είχε καταπιαστεί με την υπόθεση- να εκφραστεί δημοσίως εναντίον της Marton.[345]

Παράλληλα έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στην αμερικανική τράπεζα Chase National Bank, στην οποία υποτίθεται ότι ο Τσαλδάρης είχε καταθέσει σε λογαριασμό του εκεί το ποσό ύψους 25,000 δολαρίων, δεν απέδωσαν καρπούς. Το αποτέλεσμα των ερευνών στα αρχεία της τράπεζας δεν αποκάλυψε ποτέ κάποιον ονόματι Τσαλδάρη να έχει λογαριασμό εκεί.[346]

Η εκδοχή της Marton παρουσιάζει και πολλά άλλα προβλήματα,

Α) Γιατί οι δολοφόνοι άφησαν τον Πολκ να φύγει αφού του είχαν δώσει υπνωτικό; Πως ήξεραν πότε θα δρούσε το υπνωτικό; Πως μπορούσαν να διακινδυνέψουν το σχέδιο τους αφήνοντας τον αμερικανό να φύγει; Πως ήξεραν ότι ο Πολκ θα επέστρεφε στο ξενοδοχείο του και δεν θα πήγαινε κάπου αλλού μετά;

Β) Γιατί οι δολοφόνοι να απαγάγουν τον Πολκ μέσα από το ξενοδοχείο και να θέσουν σε κίνδυνο την οργανωμένη δολοφονία εάν κάποιος τύχαινε να τους δει;

Γ) Πως μπορεί να μην είδε κανείς τους δολοφόνους να σέρνουν το καροτσάκι εκτός του ξενοδοχείου από τη στιγμή που υπήρχε τουλάχιστον ένας υπάλληλος στο γραφείο μετά την είσοδο στο ξενοδοχείο και ένας Έλληνας αξιωματικός της αεροπορίας στην έξοδο του που φύλαγε τους αξιωματικούς που διέμεναν σ' αυτό από εχθρικές επιθέσεις εναντίον τους.

Δ) Πως μπορεί κανείς να μην είδε να κουβαλούν ένα νεκρό σώμα στην παραλιακή λεωφόρο για να το πετάξουν στην θάλασσα και πως μπορεί οι δολοφόνοι να ξεφορτώθηκαν τον Πολκ με ένα τόσο αφελή τρόπο;

Ε) Η αιτιολογία στην οποία στηρίζει η Marton την ταυτότητα των δολοφόνων δεν είναι επαρκή τόσο από έλλειψη στοιχείων όσο και από τα κίνητρα του ηθικού αυτουργού.

---

[345] Προσωπική συνέντευξη με κ. Σ. Παπαθεμελή, 23/01/2008.

[346] Άρθρο στις *Νέες Εποχές, Ιδέες και Τέχνες, Γράμματα, Πολιτισμός, Επιστήμες* του Στ. Ευθυμιάδη στις 3/5/1998, αρ. Φύλλου 12479, «Η αλήθεια για τον Πολκ. Νέες αποκαλύψεις για το ανεξιχνίαστο έγκλημα πενήντα χρόνια μετά την δολοφονία του αμερικανού δημοσιογράφου στη Θεσσαλονίκη».

-Ο Κώστας Χατζηαργύρης απέδωσε τη δολοφονία στους άγγλους και υπέδειξε ως ένοχο-δράστη αυτής τον Ράντολ Κόουτ. Η ενασχόληση του Χατζηαργύρη με την υπόθεση υπήρξε εντατική και επισταμένη καθώς η υπόθεση τον αφορούσε προσωπικά για δύο λόγους, ο πρώτος λόγος είναι γιατί ο Πολκ ήταν συνεργάτης και «*καλός του φίλος*» και ο δεύτερος γιατί οι αρχές προσπάθησαν να τον ενοχοποιήσουν και να του αποδώσουν κάποιο ρόλο στη δολοφονία μετατρέποντάς έτσι την υπόθεση για αυτόν σε «*αξέχαστη εμπειρία και πικρή ανάμνηση*»[347].

Σύμφωνα λοιπόν με τον Χατζηαργύρη ο Πολκ έφτασε στη Θεσσαλονίκη τυχαία καθώς ο αρχικός του προορισμός ήταν η Καβάλα της οποίας όμως το αεροδρόμιο ήταν κλειστό λόγω καιρικών συνθηκών. Έτσι εγκαταστάθηκε στο ξενοδοχείο Αστόρια και ήρθε σε επαφή με διάφορους συναδέλφους του. Εκεί ρώτησε κάποιους από αυτούς αν είχαν επαφές με τους αντάρτες και αν μπορούσαν να τον βοηθήσουν να συναντήσει τον Μάρκο Βαφειάδη ωστόσο οι απαντήσεις τους υπήρξαν αρνητικές. Τότε ο Πολκ αποφάσισε να στραφεί στον Κόουτ ο οποίος αποτελούσε το «*τμήμα μεταγωγών στο βουνό*», από εκεί έβρισκαν οι ενδιαφερόμενοι τις επαφές για τη μετάβαση τους στους αντάρτες[348]. Ο Κόουτ υπήρξε και το τελευταίο πρόσωπο που συνάντησε ο Πολκ πριν την εξαφάνισή του. Η εντολή για την δολοφονία του Πολκ δεν προήλθε απαραίτητα από τις επίσημες αρχές του Λονδίνου ούτε είχε απαραίτητα προσχεδιαστεί. Μπορεί ο Πολκ να υπήρξε απλά μία τυχαία επιλογή βρετανικής ομάδας που είχε αυτονομηθεί από το κέντρο λήψης αποφάσεων από το Λονδίνο και ενεργούσε αυτόβουλα καθώς τέτοιες δυνάμεις ήταν συχνό φαινόμενο μετά από την έκρηξη του Παλαιστινιακού[349]. Ίσως η ομάδα αυτή θεώρησε πως μία τέτοια δολοφονία θα προξενούσε προβλήματα στην Αμερική της οποίας η δύναμη είχε αρχίσει να ανατρέπει τα βρετανικά συμφέροντα στα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής και θα δυσχέραινε επίσης τις σχέσεις Η.Π.Α. και Ε.Σ.Σ.Δ. Η επιθυμία τους να προκαλέσουν αναταραχή μεταξύ Αμερικής και Σοβιετικής Ένωσης εξηγείται από το γεγονός ότι η τελευταία έβλεπε θετικά την κρίση που είχε ξεσπάσει μεταξύ Αγγλίας και Αμερικής καθώς μία τέτοια εξέλιξη μπορούσε να οδηγήσει σε συνεννόηση με τις Ηνωμένες Πολιτείες για έναν μεταξύ τους φιλικό διακανονισμό που θα ήταν σε βάρος των βρετανικών συμφερόντων. Παράλληλα μία τέτοια δολοφονία θα πίεζε τους Αμερικανούς γύρω από τις εξελίξεις του κυπριακού που ήταν στα πρόθυρα ανοιχτής κρίσης. Τα αίτια της δολοφονίας του Πολκ από τους βρετανούς ο Χατζηαργύρης τα παραλλήλισε με τα αντίστοιχα της δολοφονίας ενός άλλου αμερικανού, του Ουάσον, που διαπράχθηκε στα Ιεροσόλυμα περίπου την ίδια περίοδο. Για τον Χατζηαργύρη η υπόθεση Πολκ, «*μπαίνει καθαρά και στην ψηλή πολιτική, ανακατεύει όψεις της εσωτερικής ζωής στην Αμερική και καταπιάνεται με τον αγγλοαμερικανικό ανταγωνισμό που χρησιμοποιούσε τότε τον ελληνισμό σαν ένα από τα πιόνια του στη*

[347] Χατζηαργύρης Κώστας, *Η Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988, σελ. 7-9.
[348] ο.π., σελ. 51.
[349] ο.π., σελ. 244-247.

σκληρή του σύγκρουση για τον έλεγχο στα πετρέλαια και τις στρατηγικά ζωτικές θέσεις στη Μέση Ανατολή» [350].

Ο Χατζηαργύρης στηριζόμενος στο γράμμα του Πολκ προς τον συνεργάτη του Μαρόου που βρέθηκε στο δωμάτιο του στο Αστόρια, υποστήριξε πως στο σημείο που έγραφε για το πρόσωπο που θα τον έφερνε σε επαφή με άτομο που θα τον οδηγούσε τελικά στους αντάρτες, εννοούσε τους βρετανούς Μπάρμπερ και Κόουτ. Τους Μπάρμπερ τους γνώριζε το ζεύγος Πολκ από την Αθήνα καθώς κατοικούσαν και αυτοί στο Κολωνάκι και συνήθιζαν να βγαίνουν μαζί, από τότε είναι πιθανόν οι Μπάρμπερ να είχαν αναφέρει στον Πολκ πως ο πλέον κατάλληλος για να τον φέρει σε επαφή με τον αρχηγό των ανταρτών ήταν ο Κόουτ και με την ευκαιρία της άφιξής του στη Θεσσαλονίκη να θέλησε να εκμεταλλευτεί το γεγονός και να πλησίασε το βρετανό για να του δώσει πληροφορίες. Έτσι άλλωστε εξηγείται το γεγονός ότι το υλικό από το φάκελο αλληλογραφίας του Πολκ με την Columbia στο γραφείο του στην Αθήνα αφαιρέθηκε από τους Μπάρμπερ-πιθανώς ο Πολκ να τους κατονόμαζε ως πηγή του και να ενοχοποιούνταν-όπως επίσης έτσι εξηγείται και το γεγονός ότι μετά την ανακάλυψη του πτώματος του Πολκ το ζεύγος Μπάρμπερ σχεδόν «*απομόνωσε*» στο διαμέρισμά του τη Ρέα Πολκ, φιλοξενώντας τη, θα μπορούσε και να την ελέγχει και να την κατευθύνει[351].

Την εκδοχή του Χατζηαργύρη για την ενοχή του Κόουτ ενίσχυσαν και κάποια σοβαρά περιστατικά όπως,

-Ο διακαής αγώνας που κατέβαλλαν όλοι για να αποσιωπήσουν την ύπαρξη και τη δράση του Κόουτ άλλωστε αυτό ακριβώς το σκοπό εξυπηρετούσε και η εύρεση από τις ανακριτικές αρχές συνδέσμου στην Αθήνα, για να «*αποφύγουν τη μόνιμη οδό στη Θεσσαλονίκη*» που δεν ήταν άλλη από τον Κόουτ[352],

-Η ξαφνική μετάθεση-λίγο πριν την ανακάλυψη του πτώματος του Πολκ-του Κόουτ στο Όσλο της Νορβηγίας και η μετάθεση της γραμματέας του στην Αυστραλία με αποτέλεσμα να κλείσει το αγγλικό γραφείο πληροφοριών στη Θεσσαλονίκη,

-Η ιατροδικαστική εξέταση που έδειξε πως στο στομάχι του Πολκ βρέθηκε αστακός με μπιζέλια, συνδυασμός σπάνιος για τους Έλληνες αλλά ιδιαίτερα συνηθισμένος στους Βρετανούς[353].

-Η εύρεση του πτώματος του Πολκ στον Θερμαϊκό που δεν απείχε πολύ από το σπίτι του Κόουτ το οποίο βρισκόταν στην παραλιακή λεωφόρο Νίκης στον αριθμό 61[354].

-Τα μεταγενέστερα στοιχεία που ήρθαν στο φως ύστερα από τις αποκαλύψεις του Πανόπουλου-όπως αναφέρθηκε παραπάνω-που σε δηλώσεις του άφηνε υπόνοιες για τον ύποπτο ρόλο του Κόουτ[355].

---

[350] ο.π., σελ. 10-11.
[351] ο.π., σελ. 50.
[352] ο.π., σελ. 54-55.
[353] ο.π., σελ. 27.
[354] ο.π., σελ. 23.
[355] ο.π., σελ. 85-87.

-Ένα μεταγενέστερο πιθανό ανατρεπτικό στοιχείο που είδε το φως της δημοσιότητας στις 7 Μαρτίου του 1966 στην εφημερίδα Θεσσαλονίκης, «Μακεδονική Ώρα», το οποίο ανέφερε ότι τη ταυτότητα του Πολκ βρήκε τυχαία ο Ε.Μ. στη παραλία κοντά στο καφενείο Τριανόν, αυτός μαζί με τον Σ.Κ. ανέλαβαν την ταχυδρόμησή της προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα της Θεσσαλονίκης. Η ανεύρεση της ταυτότητας του Πολκ έγινε κοντά στο σημείο όπου ανέβηκε το πτώμα του Πολκ στην επιφάνεια[356].

Αυτή υπήρξε η εκδοχή του Χατζηαργύρη που εκφράζεται μέσα από το βιβλίο του, *Η υπόθεση Πολκ, ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα* η οποία στηρίχθηκε στη δικογραφία, σε στοιχεία που προέρχονταν από προσωπική εμπειρία και έρευνα, σε αρχεία των επίσημων υπηρεσιών-τουλάχιστον σ' αυτά που είχε πρόσβαση, σε αρχεία και σημειώσεις ανθρώπων άμεσα εμπλεκομένων στην υπόθεση, σε νέα στοιχεία που προέκυψαν μεταγενέστερα όταν «άνοιξαν τα στόματα των πρωταγωνιστών» και σε ιδιωτική ενασχόληση με την δολοφονία που κράτησε χρόνια μετά την επίσημη λύση της. Ένα βιβλίο με το οποίο όπως ο ίδιος αναφέρει στον πρόλογό του, «*εκπληρώνεται ένας πόθος που ένιωθε για εικοσιεφτά σχεδόν χρόνια*» αφού δολοφονήθηκε ο Πολκ.

Η δημοσίευση του βιβλίου αυτού είχε να ξεπεράσει πολλές δυσκολίες κυρίως λόγω του πολιτικού καθεστώτος την εποχή που ο Χατζηαργύρης αισθάνθηκε έτοιμος να προχωρήσει σε αυτή. Πιο συγκεκριμένα η χούντα των συνταγματαρχών το 1967 ακύρωσε τις όποιες επιθυμίες και χρειάστηκε να μεσολαβήσει αρκετό χρονικό διάστημα για να ωριμάσουν οι πολιτικές συνθήκες με την αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα για να πετύχει την πρώτη έκδοση το 1998[357].

Και παρόλο που μία τέτοια εκδοχή φαίνεται να προσιδιάζει περισσότερο στα όσα πραγματικά συνέβησαν δεδομένου ότι η εκδοχή του Χατζηαργύρη στηρίχθηκε σε υπαρκτές αποδείξεις, οι αποκαλύψεις του Ηλία Βλάντον στο βιβλίο που δημοσίευσε μαζί με την Μέτγκερ φαίνεται να ανατρέπουν κάποια στοιχεία στα οποία βασίστηκε, το πιο σημαντικό ανάμεσα σε αυτά ήταν η αμφισβήτηση της γνησιότητας του γράμματος που βρέθηκε στο δωμάτιο του Πολκ στο Αστόρια και απευθυνόταν στο φίλο του Marrow.

-Ο Ηλίας Βλάντον στηριζόμενος στα λεγόμενα της Σούλας Καράνθου, υποστήριξε πως δράστης της δολοφονίας ήταν μία ομάδα ακροδεξιών. Πιο συγκεκριμένα το χειμώνα του 1953 η Σούλα Καράνθου, κάτοικος Θεσσαλονίκης μετέβη στην αμερικανική πρεσβεία στην Αθήνα και ανέφερε ότι είχε να τους δώσει πολύ σημαντικές πληροφορίες για την δολοφονία του Πολκ δικαιολογώντας την παρατεταμένη αργοπορία της στο γεγονός ότι λόγω της κατάστασης που επικρατούσε τότε δεν τολμούσε να τα αποκαλύψει. Τα στοιχεία της Καράνθου φανέρωναν κάποια συνωμοτική δράση και κίνηση στο παρασκήνιο ενοχοποιώντας τον κάτοικο του διπλανού διαμερίσματός της, τον Ζήση Νίκτσα.

---

[356] ο.π., σελ. 22.
[357] ο.π., σελ. 7-8.

Την περίοδο της δολοφονίας του Πολκ, η Καράνθου ένα πρωί είδε τον Νίκτσα να βρίσκεται στον αποθηκευτικό χώρο των διαμερισμάτων τους και να βγάζει τη μικρή του βάρκα. Την ίδια μέρα αργά το βράδυ, άκουσε τη γυναίκα του Νίκτσα να του λέει ουρλιάζοντας και κλαίγοντας, «*που ήσουν*» και «*γιατί τον έκανες αυτό*». Το ίδιο βράδυ αργότερα η Καράνθου άκουσε να χτυπούν την πόρτα του διαμερίσματος του Νίκτσα και να του λένε, «*άνοιξε, εμείς είμαστε*», ωστόσο ο Νίκτσας προσποιήθηκε πως δεν ήταν μέσα και δεν τους άνοιξε. Όταν η Καράνθου έμαθε λίγες μέρες μετά ότι δολοφονήθηκε ο Πολκ, φοβήθηκε να πάει στην αστυνομία αλλά ανέφερε τις υποψίες της σ' ένα γείτονά της. Ο τελευταίος προφανώς μίλησε στον Νίκτσα για όσα του εμπιστεύθηκε η Καράνθου καθώς η ίδια αντιμετώπισε μετά εχθρική συμπεριφορά εκ μέρους του Νίκτσα. Μάλιστα λίγους μήνες αργότερα άρχισε να την παρενοχλεί έντονα και μία μέρα προσπάθησε να την μαχαιρώσει. Η Καράνθου έκανε αναφορά του περιστατικού στην αστυνομία αλλά δεν μοιράστηκε μαζί τους τις υποψίες της σχετικά με τον Νίκτσα καθώς δεν τους είχε εμπιστοσύνη. Επίσης ο Νίκτσας είχε αρχίσει να διαβεβαιώνει τους φίλους του και τους γείτονες ότι δεν ήταν μπλεγμένος στον φόνο του αμερικανού γιατί ο Μουσχουντής μεσολάβησε και τον «καθάρισε» από κάθε υποψία[358].

Τα στοιχεία μάλιστα εντυπωσίασαν και τον αμερικανό ανακριτή με αποτέλεσμα να διατάξει σχετική έρευνα όμως ο Νίκτσας είχε εντωμεταξύ εξαφανιστεί και το διαμέρισμα είχε εκκενωθεί με αποτέλεσμα η κατάθεση να οδηγηθεί στο αρχείο.

Ο Νίκτσας διατηρούσε σχέσεις με ακροδεξιά στοιχεία ήδη από την περίοδο της κατοχής και οι δραστηριότητές του αφορούσαν καταχρήσεις χρημάτων που θα αποδίδονταν στα θύματα της κατοχής. Με χρήματα που προέρχονταν από τέτοια πηγή και από άλλες παράνομες δραστηριότητες κατόρθωσε να ανοίξει μία ταβέρνα στη Νέα Κρίνη Θεσσαλονίκης με την ονομασία «Πίνδος» η οποία είχε γίνει στέκι ακροδεξιών και παρακρατικών. Ο Βλάντον κατά τη διάρκεια των ερευνών του απέσπασε στοιχεία για τη δράση του Νίκτσα από κάποιον παλιό καπετάνιο(η ονομασία καπετάνιος είχε προκύψει από φίλους του) που διέμενε στην περιοχή από το 1940 και ως εκ τούτου γνώριζε. Σύμφωνα με τον καπετάνιο(ο οποίος δεν θέλησε να αποκαλύψει το όνομά του στον Βλάντον) ο Νίκτσας ανήκε σε ομάδα «τραμπούκων» που αποτελείτο περίπου από 10 άτομα που πάντοτε έφεραν όπλο το οποίο δεν δίσταζαν να χρησιμοποιούσαν και γενικότερα ενεργούσαν ανάλογα με τις επιθυμίες τους δίχως να λογαριάζουν τις επιπτώσεις. Η παρέα αυτή των ακροδεξιών συνεργαζόταν στενά με τις αστυνομικές αρχές στις οποίες έδιναν αναφορά για τη ζωή όλων των τοπικών κατοίκων της περιοχής για αυτό το λόγο άλλωστε η αστυνομία ανεχόταν όλες τις παράνομες πράξεις αυτής της ακροδεξιάς ομάδας[359].

---

[358] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk-The Press covers up a death in the family,* Temple University Press T editions, Philadelphia 1996, pg. 183.
[359] ο.π., σελ. 184-185.

Τα μέλη των ακροδεξιών και παρακρατικών τότε οργανώσεων ήταν «μπασμένοι» σε κάθε είδους και μορφή λαθρεμπορίου, αρπαγής και κλεψιάς. Μελέτες των σχετικών αρχείων του State Department στις οποίες προέβη ο Βλάντον φέρνουν στην επιφάνεια άκρως διαφωτιστικά στοιχεία για αυτή τη δράση. Μάλιστα μέσα από αυτά τα αρχεία αποκαλύπτεται ότι ο Πολκ είχε στη διάθεσή του πολλά ενοχοποιητικά στοιχεία για παράνομη δράση στην Ελλάδα κάποιου αμερικανού λοχαγού που ονομαζόταν Λιούις Ρόμπερτ, τον οποίο έστειλαν εσπευσμένα πίσω στην Αμερική όταν η αμερικάνικη πρεσβεία συνειδητοποίησε τις υπόγειες παράνομες ενασχολήσεις του. Αυτός ο λοχαγός λειτούργησε και ως πληροφοριοδότης του Πολκ για τις άνομες πράξεις των παρακρατικών στην Ελλάδα. Επομένως ο Πολκ γνώριζε πολλά για τα ύπουλα παιχνίδια των παρακρατικών και όσων ξένων συνεργάζονταν μαζί τους. Γνώριζε ότι τα χρήματα για την ανοικοδόμηση της Ελλάδας δεν έφταναν στον σωστό παραλήπτη, ότι οι μεσολαβούντες μοιράζονταν μεταξύ τους τα χρηματικά ποσά, ότι δεν δίσταζαν να διακινούν ναρκωτικά και όπλα, ότι συνεργάτες τους στις παρανομίες ήταν κάποιοι διεφθαρμένοι ξένοι-βρετανοί και αμερικανοί-, ότι όλα τα εγκλήματα τους κουκουλώνονταν από τους τοπικούς χωροφύλακες οι οποίοι προσέφεραν πρόθυμα τις υπηρεσίες τους με ικανοποιητική «μίζα» σαν αντάλλαγμα. Ο Πολκ είχε στοιχεία και ονόματα που ενοχοποιούσαν μαυραγορίτες, λαθρέμπορους, διεφθαρμένους χωροφύλακες και ξένους, επομένως η «εξαφάνισή» του κρινόταν αναγκαία. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο εμπλέκονται οι παρακρατικοί και ο Νίκτσας[360].

Ο Πολκ όταν μετέβη στη Θεσσαλονίκη έκανε προσπάθειες μήπως μπορέσει να έρθει σε επαφή με τον αρχηγό των ανταρτών αλλά όταν όλες οι απαντήσεις υπήρξαν αποθαρρυντικές αποφάσισε να ασχοληθεί με το λαθρεμπόριο και το βαθμό ανάμειξης των Αμερικανών σε αυτό, ήδη είχε στη διάθεσή του ένα ικανοποιητικό αρχείο το οποίο μπορούσε να εμπλουτίσει με την παρουσία του και την ερευνά του στην Θεσσαλονίκη. Αρχίζει έρευνες στα κυκλώματα των παρακρατικών αναζητώντας αποδείξεις και τότε είναι που έρχεται σε επαφή με κάποιον ακροδεξιό από την παρέα του Νίκτσα. Το πρόσωπο αυτό διαπιστώνει ότι ο αμερικανός διαθέτει πολλά στοιχεία τα οποία μπορούν να ενοχοποιήσουν τον ίδιο και τη παρέα του και αναλαμβάνει έτσι να ενημερώσει σχετικώς τους ομοϊδεάτες του. Παίρνουν την απόφαση ότι ο Πολκ αποτελεί κίνδυνο και για αυτό πρέπει να τον εξαφανίσουν. Κλείνουν ραντεβού με τον Πολκ, τον συναντούν το βράδυ του Σαββάτου και τον πηγαίνουν στην «Πίνδο» όπου του προσφέρουν δείπνο με αστακό και αρακά. Κάποιος αναλαμβάνει να ρίξει υπνωτικό μέσα στο ποτό του Πολκ το οποίο δρα αποτελεσματικά. Τον μεταφέρουν στη βάρκα που τους έδωσε ο Νίκτσας, του δένουν πόδια και χέρια σε περίπτωση που η δράση του υπνωτικού παρέλθει πριν προλάβουν να τον δολοφονήσουν, απομακρύνονται αρκετά από την ακτή, τον δολοφονούν και στη συνέχεια πετούν το πτώμα του στη θάλασσα[361].

---

[360] Άρθρο στις *Νέες Εποχές, Ιδέες και Τέχνες, Γράμματα, Πολιτισμός, Επιστήμες* του Στ. Ευθυμιάδη στις 3/5/1998, αρ. Φύλλου 12479, «Η CIA, ο ακροδεξιός Νίκτσας, η χωροφυλακή και ο …αστακός. Αποκαλυπτικά στοιχεία για την (ανεξιχνίαστη) δολοφονία».

[361] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk-The Press covers up a death in the family,* Temple University Press T editions, Philadelphia 1996, pg. 185-7.

Η εκδοχή του Βλάντον ότι στον Πολκ χορηγήθηκε υπνωτικό βασίζεται στα λεγόμενα του Τσώνου που είπε στον Στακτόπουλο ότι μαζί με το τσάι έπινε και το «κονιάκ» που ήπιε και ο Πολκ και στο γεγονός ότι μόνο υπνωτισμένο θα μπορούσε να δεθεί το ψηλό σώμα του Πολκ από τη στιγμή που η καχυποψία του αμερικανού δεν θα του επέτρεπε να συναινέσει στο δέσιμο των ποδιών και των χεριών του[362]. Η καχυποψία του Πολκ επιβεβαιώνεται και από τα λεγόμενα της πρώτης γυναίκας του σε μία συνέντευξη που έδωσε στην Key Hill το 1978, *«...εάν τα φώτα έσβηναν σ' ένα εστιατόριο ο Πολκ θα βρισκόταν στη γωνία του τοίχου με παρατεταμένους τους αγκώνες του...είχε θάρρος αλλά ήταν πολύ καχύποπτος και πάντα σκεφτόταν το χειρότερο...»*[363].

Το γεγονός ότι το νερό της περιοχής έβγαζε αστακούς που ήταν πάντα διαθέσιμοι στο μενού της «Πίνδος» όπως επίσης το γεγονός ότι τα κομμάτια του αστακού που βρέθηκαν στο στομάχι του Πολκ ύστερα από τη νεκροψία σχεδόν αμάσητα δηλώνουν πιθανώς ότι ο Πολκ διαισθανόταν ίσως τον κίνδυνο ή ότι ίσως μπορούσε να συμβεί κάτι κακό και για αυτό δεν έφαγε αργά όπως άλλωστε συνήθιζε, λειτούργησαν ενισχυτικά στην εκδοχή του Βλάντον[364].

Ο Βλάντον ολοκληρώνει την εκδοχή του αναφέροντας ότι από τη στιγμή που οι παρακρατικοί συνήθιζαν να συνεργάζονται με τη Χωροφυλακή ανάλογα έπραξαν και με την δολοφονία του αμερικανού. Με την από κοινού τους συνεργασία παραβίασαν το δωμάτιο του Πολκ στο ξενοδοχείο, έψαξαν και πήραν διάφορα έγγραφα, σημειώσεις που ίσως τους ανέφερε και έτσι ενοχοποιούνταν, έγραψαν το γράμμα του Πολκ προς τον Marrow για να κατευθύνουν αλλού τις υποψίες, πλαστογράφησαν την υπογραφή του και έτσι απαλλάχθηκαν από πιθανή ανάμειξή τους στο φόνο βγάζοντας παράλληλα από τη μέση έναν ενοχλητικό δημοσιογράφο. Πιθανολογείται ότι ο σύνδεσμος μεταξύ της αστυνομίας και των ακροδεξιών ομάδων αυτής περιοχής ήταν ο αστυνομικός Ευθύμιος Καμουτσής[365]. Πρόκειται για τον αστυνομικό που πλησίασε τον Στακτόπουλο την ημέρα που γινόταν η μεταφορά του από τα κρατητήρια της Ασφάλειας στις φυλακές του Επταπυργίου και του είπε να μη μιλήσει σε κανέναν για όσα άκουσε, είδε και έγιναν μέσα στην Ασφάλεια[366].

Από τη πλευρά της η Ουάσιγκτον θεωρούσε ότι η καλύτερη λύση της υπόθεσης ήταν να αποδειχτούν ένοχοι οι Κομμουνιστές για αυτό και δεν έκανε καμία προσπάθεια σοβαρής ανάκρισης για την υπόθεση.

Τη θέση του Βλάντον ότι τόσο το γράμμα όσο και η υπογραφή, υπήρξαν πλαστά στηρίζεται στα εξής γεγονότα,

---

[362] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 65.

[363] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk-The Press covers up a death in the family,* Temple University Press T editions, Philadelphia 1996, pg. 186

[364] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk-The Press covers up a death in the family,* Temple University Press T editions, Philadelphia 1996, pg. 187.

[365] Πρόκειται για τον μετέπειτα αξιωματικό της Χωροφυλακής που το 1963 κατηγορήθηκε για παράβαση καθήκοντος στην υπόθεση της δολοφονίας του Γρ. Λαμπράκη (22/05/1963) και στην σχετική δίκη που ακολούθησε (27/12/1963) αθωώθηκε.

[366] ο.π., σελ. 187-188.

Ο δημοσιογράφος Ηλίας Βλάντον ερευνώντας την υπόθεση ζήτησε στις 8 Σεπτεμβρίου του 1977 από τον φημισμένο γραφολόγο της Αμερικής, Τσαρλς Άπελ, που είχε υπηρετήσει και στο FBI από το 1931-1948, να εξετάσει τη γνησιότητα της υπογραφής του Πολκ στο γράμμα που είχε βρεθεί στο δωμάτιο του το 1948 διαθέτοντάς του παράλληλα και δείγματα της υπογραφής του Πολκ. Η γραφολογική εξέταση του Άπελ υπήρξε κατηγορηματική, η υπογραφή του Πολκ στην επιστολή ήταν πλαστή και δεν είχε γραφεί σε γραφομηχανή "Hermes" που διέθετε ο Πολκ αλλά σε γραφομηχανή "Continental" γερμανικής κατασκευής. Σαν επιπρόσθετα ενισχυτικά στοιχεία του συμπεράσματος της επιστημονικής έκθεσης του Άπελ, ο Βλάντον τόνισε πως στην επιστολή του Πολκ προς τον Marrow υπάρχουν ανακρίβειες, γραμματικά και ορθογραφικά λάθη που δεν δικαιολογούνται παρά μόνο αν είχε γραφτεί από κάποιον που δεν είναι άριστος γνώστης της αγγλικής γλώσσας και που είχε στηριχθεί σε προηγούμενες επιστολές του Πολκ για να τη συντάξει, όπως για παράδειγμα σε επιστολές που είχαν αφαιρεθεί από τους φακέλους στο γραφείο του στην Αθήνα. Πιο συγκεκριμένα ο Βλάντον υπογραμμίζει ότι εξαιτίας της λανθασμένης προφοράς των λέξεων "script" και "trapeze" αυτές έχουν γραφεί στην επιστολή "stript" και "trapize", κάτι που δεν μπορεί να αποδοθεί σε λάθος κατά την δακτυλογράφηση, δηλαδή αντί των γραμμάτων "c" "e" να δακτυλογραφήθηκαν το "t" και "i" καθώς τα πλήκτρα αυτών των γραμμάτων είναι απομακρυσμένα στο πληκτρολόγιο της γραφομηχανής. Επίσης στην επιστολή έγινε χρήση των συντομογραφικών λέξεων "eye", "newyorkward" και "Newyork", κάτι που χρησιμοποιείται μόνο σε τηλεγραφήματα καθώς στις επιστολές γράφονται ολόκληρες και κανονικά οι λέξεις, "I", "Bound for New York" και "New York" αντίστοιχα. Στην επιστολή υπήρχαν επίσης διάσπαρτα πολλά λάθη στην δακτυλογράφηση κάτι ασυνήθιστο για τον Πολκ[367].

Τέλος, τρία ακόμη στοιχεία στην επιστολή αυτή οδηγούν στην αμφισβήτησής της[368],

-Το πρώτο είναι ότι αφού ο Πολκ δεν γνώριζε ελληνικά πως χρησιμοποίησε μία ελληνική φράση ότι θα έβγαζε τον Μάρκο «στον αέρα»;

-Το δεύτερο είναι ότι αφού ο Πολκ είχε ήδη αποφασίσει την επιστροφή με την σύζυγό του στην Αμερική στις 20 Μαΐου του 1948 έχοντας μάλιστα ήδη κάνει κράτηση θέσεων, γιατί αναφέρει στην επιστολή ότι θα επιστρέψει τέλη άνοιξης με αρχές καλοκαιριού;

-Το τρίτο είναι ότι όταν ο Πολκ έγραφε στην επιστολή ότι ενδιαφέρεται να φτάσει στο αρχηγείο του Μάρκου, "getting to the Markos headquarters", η χρήση του άρθρου "the" είναι αδόκιμη για την αγγλική γλώσσα ενώ είναι λογική για την ελληνική γλώσσα καθώς τα οριστικά άρθρα προηγούνται των κύριων ονομάτων σ' αυτή.

---

[367] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk-The Press covers up a death in the family,* Temple University Press T editions, Philadelphia 1996, pg. 163-164.

[368] ο.π., σελ. 274-275.

Η εκδοχή του Βλάντον πατάει πάνω σε στοιχεία που προέκυψαν ύστερα από έρευνες στα αρχεία του State Department καθώς και σε στοιχεία που δίνουν τουλάχιστον μία λογική εξήγηση σχετικά με τον τρόπο και το κίνητρο διάπραξης της δολοφονίας. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω ο Βλάντον απευθύνθηκε σε ονομαστό γραφολόγο ο οποίος απέδειξε το πλαστό της υπογραφής και του γράμματος του Πολκ που βρέθηκε στο δωμάτιο του, όπως επίσης απέδειξε ότι δεν γράφτηκε από την γραφομηχανή του Πολκ. Το δωμάτιο του Πολκ βρέθηκε σε μεγάλη ακαταστασία από τη Ρέα Πολκ κάτι που συνηγορεί κατά κάποιο τρόπο με την επιχειρηματολογία του Βλάντον σχετικά με την έρευνα των δολοφόνων στο δωμάτιό του για εξεύρεση πιθανών στοιχείων που να τους ενέπλεκαν. Τα αμάσητα κομμάτια αστακού που βρέθηκαν στο στομάχι του Πολκ συνηγορούν με την εκδοχή του Βλάντον ότι ο Πολκ γευμάτισε κάτω από συνθήκες που δεν του ενέπνεαν ασφάλεια άλλωστε ο Πολκ ύστερα από ατύχημά που είχε στο Β' παγκόσμιο πόλεμο όπου και υπηρετούσε ως πιλότος απέκτησε πρόβλημα στο γαστρικό χώρο κάτι που τον ανάγκαζε να τρώει μασώντας προσεκτικά. Το γεγονός ότι η περιοχή που βρισκόταν η ταβέρνα «Πίνδος» ήταν ακατοίκητη και μόνο κάτι καλύβες υπήρχαν διάσπαρτες, ενισχύουν τη δυσκολία ανεύρεσης των δολοφόνων από τη στιγμή που οι τελευταίοι έδρασαν ανενόχλητοι εξαφανίζοντας κάθε ίχνος.

Έχουμε επομένως μία εκδοχή που παρουσιάζει τη δολοφονία ως «έκτακτη» πράξη και όχι απόρροια κάποιας συνωμοσίας αριστερού ή δεξιού στρατοπέδου ή εντολής ξένων δυνάμεων. Ωστόσο δεν κατέστη δυνατό να αξιολογηθεί η αξιοπιστία της Σούλα Καράνθου από τη στιγμή που οι έρευνες για τα όσα κατέθεσε δεν πρόλαβαν να ξεκινήσουν και έκλεισαν ελλείψει Νίκτσα. Σχετικά με την Καράνθου, λίγους μήνες μετά από αυτή την αναφορά της στην Πρεσβεία, δεν μπόρεσε να εντοπιστεί, είχε εξαφανιστεί χωρίς να αφήσει στοιχεία νέας διεύθυνσης ενώ στον τηλεφωνικό κατάλογο της Θεσσαλονίκης δεν υπάρχουν καταχωρήσεις με το επίθετο Καράνθου ή Καράθου, υπάρχουν μόνο με το επίθετο Καραθάνου αλλά καμία με μικρό όνομα Σούλα.

-Ο Στέφανος Ξύδης, καθηγητής πολιτικών επιστημών και ιστορίας στο κολέγιο Χάντερ της Νέας Υόρκης και κάποτε συμφοιτητής του Χατζηαργύρη, σε μία μελέτη του με τίτλο, «Ποιος σκότωσε τον Πολκ» που δημοσιεύτηκε σε δεκατέσσερα άρθρα στην εφημερίδα Καθημερινή από τις 21/09/1975 έως τις 10/10/1975, δίνει τη δική του εκδοχή για το φόνο του Πολκ. Σύμφωνα με τον Ξύδη, ο Βρετανός Κιμ Φίλμπι που υπηρετούσε στην Κωνσταντινούπολη για λογαριασμό της Intelligence Service οργάνωσε τον φόνο παίρνοντας την εντολή από το Κρεμλίνο καθώς ήταν αρχισυνωμότης και διπλός πράκτορας. Ο Κιμ Φίλμπι ήταν και αυτός που έδωσε την εντολή στον Ράντολ Κόουτ[369].

Ο Κιμ Φίλμπι είχε διορισθεί το 1944 αρχηγός της αντικομμουνιστικής υπηρεσίας και κατείχε θέση – κλειδί στον τομέα της Βρετανικής αντικατασκοπίας. Ο ίδιος όμως είχε ιδεολογική συμπάθεια προς την

[369] Φοίβος Οικονομίδης, *Οι προστάτες, η αληθινή Ιστορία της αντίστασης,* εκδόσεις Ορφέας, Β΄ συμπληρωμένη έκδοση. Αθήνα 1985, σελ. 327-328.

Ε.Σ.Σ.Δ. και λειτουργούσε ως διπλός πράκτορας στέλνοντας σημαντικό αριθμό πληροφοριών στην Μόσχα από τη στιγμή που βρισκόταν στο επίκεντρο των βρετανικών μυστικών υπηρεσιών.
Ο Ξύδης συμμερίζεται και αυτός ότι η δίκη του Στακτόπουλου ήταν μία δίκη παρωδία και ότι αυτοί που καταδικάστηκαν για τον φόνο δεν ήταν οι πραγματικοί ένοχοι. Η δολοφονία δεν οργανώθηκε ούτε στην Αθήνα ούτε στη Θεσσαλονίκη αλλά στη Κωνσταντινούπολη που αποτελούσε την εποχή εκείνη σημαντικό κέντρο κατασκοπείας και όπου υπηρετούσε ο Φίλμπι, διπλός πράκτορας (μετέπειτα γνωστός ως πράκτορας των Σοβιετικών). Το κίνητρο της εντολής της δολοφονίας ήταν η επιθυμία των Σοβιετικών να προκαλέσουν προβλήματα στις σχέσεις Ελλάδας-Αμερικής μέσα στα πλαίσια του ψυχρού πολέμου. Η όλη επιχειρηματολογία στηρίζεται στο γεγονός ότι ο Πολκ είχε επισκεφθεί τον Φίλμπι στην Κωνσταντινούπολη τον Μάρτιο του 1948 όταν ταξίδευε για την Τεχεράνη. Τότε λοιπόν ήταν που συνέλαβαν και την ιδέα της δολοφονίας του, την οποία και πραγματοποίησαν όταν παρουσιάστηκε η κατάλληλη ευκαιρία. Η εντολή λοιπόν ακολουθεί τη διαδρομή Κρεμλίνο-Φίλμπι–Κόουτ, ο τελευταίος λαμβάνοντας την εντολή από τον ιεραρχικά ανώτερό του οργάνωσε και διέπραξε τη δολοφονία του Αμερικανού δίχως να προβεί σε ενημέρωση των επισήμων αρχών του Λονδίνου. Οι διπλωματικές βρετανικές αρχές με την είδηση του φόνου τάχθηκαν στο πλευρό του Κόουτ όταν αυτός έγινε το επίκεντρο για πιθανή συμμετοχή στη δολοφονία του Πολκ προκειμένου να μην εκτεθεί η βρετανική κυβέρνηση. Το Κρεμλίνο και ο Φίλμπι είχαν προβλέψει την αντίδραση των βρετανών και έτσι ενήργησαν αποφασιστικά καθώς η επιτυχία τους θα ήταν εξασφαλισμένη[370].

Ο καθηγητής Ξύδης αποδίδει την ευθύνη για τη διάπραξη του εγκλήματος στους Σοβιετικούς με την αιτιολογία ότι οι τελευταίοι λειτουργώντας μέσα στο ψυχροπολεμικό κλίμα αποφάσισαν την δολοφονία ενός αμερικανού στην Ελλάδα για να δημιουργήσουν προβλήματα στις σχέσεις των δύο χωρών. Ωστόσο προβαίνει στην καταγραφή μίας εκδοχής η οποία δεν στηρίζεται ιδιαίτερα σε υπαρκτά στοιχεία αλλά αποτελεί περισσότερο προϊόν συσχέτισης διαφόρων γεγονότων και εικασιών. Ιδιαίτερα στο σημείο που συσχετίζεται ο Φίλμπι με τον Κόουτ και την επίσκεψη του Πολκ στην Κωνσταντινούπολη.

-Ο Φοίβος Οικονομίδης υποδεικνύει τους Αμερικανούς ως τους δράστες της δολοφονίας με κύριο οργανωτή και συντονιστή τον Συνταγματάρχη και στρατιωτικό ακόλουθο στην Αθήνα, Χάρβι Σμιθ με την από κοινού συμμετοχή στρατιωτικών παραγόντων ελληνικής και βρετανικής προέλευσης.
Το κίνητρο της δολοφονίας του Πολκ από τον Σμιθ είναι η επιθυμία του τελευταίου να αποτρέψει τον αμερικανό να πάρει συνέντευξη από τον Μάρκο Βαφειάδη. Μία τέτοια συνέντευξη ήταν αντίθετη με τα συμφέροντα της Ουάσιγκτον καθώς οι αντάρτες του Δημοκρατικού Στρατού συνήθιζαν τότε να προβαίνουν σε δηλώσεις ειρήνης και συμφιλίωσης οι οποίες ανέτρεπαν τους σκοπούς του

[370] Στέφανος Ξύδης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* Εφημερίδα «Καθημερινή», φύλλα 21/09/1975-10/10/1975.

Πενταγώνου και του Λευκού Οίκου. Προτάσεις για τον τερματισμό των ένοπλων συγκρούσεων στις οποίες πολύ πιθανό να κατέφευγε ο αρχηγός των ανταρτών θα είχαν ευνοϊκή αντιμετώπιση από το Κογκρέσο που δεν είχε πειστεί ολοκληρωτικά για την αποτελεσματικότητα της στρατηγικής πολιτικής του Τρούμαν όπως επίσης θα γίνονταν ευμενώς δεκτές και από τους ακροατές του CBS news που έφταναν τότε περίπου τα 25 εκατομμύρια. Επομένως η μετάβαση του αμερικανού στον Μάρκο Βαφειάδη και η αναμετάδοση της συνέντευξης που θα είχε μαζί του έπρεπε να αποτραπεί.
Το στοιχείο που σύμφωνα με τον Οικονομίδη λειτουργεί επιβαρυντικά και ενοχοποιεί τον Σμιθ είναι ότι ο τελευταίος βρισκόταν στο ίδιο αεροπλάνο που μετέφερε τον Πολκ στη Θεσσαλονίκη, ότι διέμεινε και αυτός στο Αστόρια και ότι το δωμάτιό του συγκοινωνούσε με του αμερικανού δημοσιογράφου[371].

Η εκδοχή αυτή ρίχνει την ευθύνη για την απόφαση εκτέλεσης του Πολκ στους αμερικανούς οι οποίοι στα πλαίσια της επιβολής των αποικιακών τους σχεδίων και της επιτυχίας της εξωτερικής τους πολιτικής θεωρούν εύλογο να παρακάμψουν κάθε εμπόδιο ανεξαρτήτως προελεύσεως ή ιδιότητας. Προτεραιότητά τους είναι η επιτυχής ολοκλήρωση των σχεδίων τους κάτι που αυτόματα τους εξουσιοδοτεί να ενεργήσουν αποφασιστικά «βγάζοντας από τη μέση» κάθε εμπόδιο όποιο και αν είναι αυτό. Πρόκειται για εκδοχή που καταδεικνύει τους αμερικανούς ως τους κύριους αυτουργούς του φόνου του Πολκ εμπλέκοντας παράλληλα βρετανούς και έλληνες στρατιωτικούς στην εκτέλεσή του.
Ωστόσο η εκδοχή αυτή δεν λαμβάνει υπόψη της το γεγονός ότι η μονάδα στην οποία υπηρετούσε ο Σμιθ δεν συσχετιζόταν με τις μυστικές υπηρεσίες, επομένως ο χώρος προέλευσης και επιλογής του οργανωτή της δολοφονίας δεν είναι ιδιαίτερα λογικός.

-Ο Ουίλιαμ Πολκ χωρίς να υποδεικνύει κάποιον συγκεκριμένο για δράστη της δολοφονίας του αδερφού του αφήνει να εννοηθεί ότι όλοι είχαν όφελος από κάτι τέτοιο, εμπλέκοντας όχι μόνο τους Βρετανούς και τους επίσημους Έλληνες κυβερνητικούς αλλά και τους επίσημους Αμερικανούς. Όπως χαρακτηριστικά γράφει, ο αδερφός του γνώριζε πολλά τόσο για τη διαφθορά της τότε ελληνικής κυβέρνησης(το είχε άλλωστε εκφράσει με κάθε τρόπο μέσα από τη δουλειά του) όσο και για τα ύπουλα παιχνίδια ιμπεριαλιστικού και επεκτατικού χαρακτήρα Αμερικανών και Βρετανών. Πιο συγκεκριμένα έτσι όπως εκφράζει την άποψή του μέσα από το βιβλίο του, *«Ο George διερευνώντας άφοβα το σκοτεινό θέμα της επέκτασης της αμερικανικής δύναμης παγκοσμίως σκαλίζοντας αυτό που ίσως μπορεί να αποκαλεστεί το πιο δύσκολο και ιδιαίτερο πρόβλημα που είχε να αντιμετωπίσει η Αμερική στο δεύτερο μισό αυτού του αιώνα , τιμήθηκε με τον θάνατό του…»*[372].

---

[371] Φοίβος Οικονομίδης, *Πόλεμος, διείσδυση και προπαγάνδα,* εκδόσεις Ορφέας 1992, 2η έκδοση 2001, σελ. 10-11.
[372] William R. Polk, *Polk's Folly, An American Family History,* First Anchor Books editions, New York 2000, pg. 427-8.

Συγκρίνοντας τις παραπάνω εκδοχές σχετικά με το ποιος, που, πότε και γιατί δολοφόνησε τον Πολκ θα μπορούσε να ειπωθεί ότι παρόλο που μεταξύ τους δεν συμφωνούν σχετικά με την ταυτότητα του δολοφόνου υπάρχει μία αναμφισβήτητα κοινή παραδοχή του γεγονότος ότι δεν θεωρούν ως ενόχους αυτούς που η ελληνική δικαιοσύνη καταδίκασε το 1949 ούτε στρέφουν τις υποψίες τους προς την πλευρά των ελλήνων ανταρτών. Όλα τα στοιχεία ανεξάρτητα της τελικής επιλογής για το πρόσωπο του ή καλύτερα των δολοφόνων συνηγορούν στο ότι οι ύποπτοι για το έγκλημα πρέπει να αναζητηθούν ανάμεσα στους έλληνες ακροδεξιούς και παρακρατικούς καθώς και στις αμερικανικές και βρετανικές υπηρεσίες στην Ελλάδα σε συνεργία με τις ελληνικές αρχές.

Άλλωστε μετά την πάροδο τόσων ετών από την δολοφονία του αμερικανού δημοσιογράφου είναι αδύνατη η κατάδειξη συγκεκριμένου προσώπου ως ενόχου για τη διάπραξη αυτής. Στοιχεία που θα καταδεικνύουν συγκεκριμένα άτομα δεν μπορούν να βρεθούν γιατί πολύ απλά δεν υπάρχουν. Όμως υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία και μαρτυρικές καταθέσεις που αποδεικνύουν ότι δεν διέπραξε ο Στακτόπουλος την δολοφονία ούτε ο Βασβανάς και ο Μουζενίδης. «Σημασία πλέον δεν έχει ποιος δολοφόνησε τον Πολκ αλλά ποιος όχι»[373], όπως χαρακτηριστικά ανέφερε και ο κ. Στέλιος Παπαθεμελής.

ΙΙ) Η ΑΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΔΕΚΤΕΣ ΤΙΣ ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗΣ

Η απόλυτα μεθοδευμένη «ομολογία» του Γρηγόρη Στακτόπουλου και η στημένη δίκη που ακολούθησε αποτελεί πλέον γεγονός και παρόλο που η ελληνική δικαιοσύνη δεν τον έχει αθωώσει, ο Στακτόπουλος, όπως εύστοχα υπογραμμίζει ο κ. Παπαθεμελής, στην κοινή «περί δικαίου συνείδηση» είναι δικαιωμένος. Τα στοιχεία είναι πολλά και καταμαρτυρούν τη δικαστική πλάνη[374]. Η σύγκλιση όλων των αποδεικτικών σε συνδυασμό με τη πλήρη γνώση του υλικού γύρω από την υπόθεση λειτουργούν αθωωτικά υπέρ του. Άλλωστε πως θα μπορούσε ένας κρατούμενος που έχει καταδικαστεί σε ισόβια κάθειρξη να απολαμβάνει βόλτες στη θάλασσα, σε κέντρα και άφθονο καπνό στο καφενείο της ασφάλειας!

Γιατί λοιπόν η δικαιοσύνη αρνείται να πράξει το καθήκον της και να διορθώσει ένα δικό της λάθος τόσα χρόνια μετά;

Πιθανολογείται η αίτηση που έγινε το 1977 να μην μπορούσε να γίνει δεκτή από τους δικαστές λόγω πολιτικής πίεσης καθώς οι πολιτικές εξελίξεις ήταν σε κρίσιμη στιγμή ύστερα από τη δικτατορία των συνταγματαρχών και ελλόχευε ο φόβος μήπως μία τέτοια αποδοχή εξέθετε τη χώρα στην Αμερική[375].

---

[373] Προσωπική συνέντευξη με κ. Σ. Παπαθεμελή, 23/01/2008
[374] ο.π.
[375] ο.π.

Πιθανολογείται οι δικαστές λόγω συναδελφικής αλληλεγγύης και λόγω καλλιέργειας της ιδέας περί «δικαστικού αλάθητου» να μην ήθελαν να κάνουν δεκτή μία αίτηση που θα αποτελούσε προσβολή για τους συναδέλφους τους αλλά και αμφισβήτηση του έργου τους.
Επίσης πιθανολογείται πως η παραδοχή μίας τέτοιας αίτησης θα σήμανε την αναμόχλευση μίας χρονικής περιόδου της ελληνικής ιστορίας που κάθε άλλο παρά επιθυμητή θα μπορούσε να θεωρηθεί. Η αποδοχή της αναψηλάφησης πιθανώς να δρούσε αλυσιδωτά για άλλες υποθέσεις της συγκεκριμένης περιόδου που υπήρξαν «ύποπτες» για δικαστική πλάνη, πράγμα που θα ήταν πλήγμα για το γόητρο και την ακεραιότητα της ελληνικής δικαιοσύνης. Δεν μπορούσαν επομένως να προβούν σε μία αμφισβήτηση του έργου τους και μάλιστα από τα έσω με ό,τι αυτό συνεπάγεται[376].

Σ' αυτό το σημείο γεννάται το ερώτημα αν υπάρχει ελπίδα να γίνει αναψηλάφηση της δίκης του Γρηγόρη Στακτόπουλου. Αν υπάρχει πιθανότητα η ελληνική δικαιοσύνη να αποκαταστήσει το όνομα ενός αθώου, έστω και μετά θάνατο, αποκαθιστώντας ταυτόχρονα και το δικό της όνομα. Αν θα μπορέσει τελικά η ελληνική δικαιοσύνη να διορθώσει δικά της λάθη και να λειτουργήσει ελεύθερα και δημοκρατικά δίχως έξωθεν πιέσεις αποβάλλοντας τη ρετσινιά της ενοχής ή της συνενοχής της στην υπόθεση.
Θέλοντας να δώσω απάντηση θα συμφωνήσω με τη γνώμη του δικηγόρου κ. Π. Τσιρίδη ότι από τα ελληνικά δεδομένα δεν υπάρχει ελπίδα από τη στιγμή που όλα τα στοιχεία που έχουν έρθει στην επιφάνεια δεν έχουν γίνει δεκτά. Μόνο ένα κραυγαλέο αποδεικτικό στοιχείο που θα προέρχεται από τα αρχεία των Η.Π.Α. που δεν έχουν αποδεσμευτεί και αποχαρακτηριστεί θα μπορούσε να δώσει το έναυσμα για την αναψηλάφηση και να αποδείξει τη δικαστική πλάνη[377].

Άλλωστε πως μπορεί να υπάρξει ελπίδα από τη στιγμή που η απόδειξη της αθωότητας του Γρ. Στακτόπουλου θα σημάνει την κατάρρευση όλου του οικοδομήματος πάνω στο οποίο στήριξαν την ενοχή του ενοχοποιώντας αυτόματα τις τότε κυβερνήσεις της Ελλάδας, των Η.Π.Α. και της Βρετανίας που όχι μόνο έκαναν δεκτή μία ομολογία γεμάτη κενά και αντιφάσεις αλλά κατέβαλαν και κάθε δυνατή προσπάθεια να επικρατήσει σαν εκδοχή.
Στο πνεύμα αυτό κινήθηκαν και οι όποιες παραχωρήσεις των αρχών απέναντι στον κρατούμενο Στακτόπουλο που υπήρξαν από πριν λεπτομερώς μελετημένες και δεν ξέφευγαν ποτέ από τον σκοπό που ήταν η επικράτηση της επίσημης λύσης για τη διαλεύκανση του εγκλήματος. Βελτίωσαν τις συνθήκες κράτησής του, περιόρισαν την ποινή του, τον αποφυλάκισαν, του έδωσαν την ευκαιρία να ασκήσει ξανά το επάγγελμά του, όμως η επίσημη δικαίωσή του δεν πρόκειται να υπάρξει ποτέ.

Θα πρέπει ωστόσο να αναφερθεί ότι υπήρχαν εξέχοντα δικαστικά πρόσωπα μεταξύ των οποίων ο αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου, Αθανάσιος Καφίρης, που στήριξαν την αίτηση αναψηλάφησης που κατέθεσε η Ζησιμοπούλου. Ο Αθανάσιος Καφίρης, αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου, όταν

[376] Προσωπική συνέντευξη με κ. Π. Τσιρίδη, 12/02/2008.
[377] ο.π.

κατατέθηκε η τρίτη αίτηση αναψηλάφησης της δίκης, τον Δεκέμβριο του 2002, πρότεινε με εισήγησή του στο δικαστήριο να γίνει δεκτή η αίτηση της αναψηλάφησης, να ακυρωθεί η απόφαση της απόρριψής της και να παύσει οριστικά η ποινική δίωξη του Στακτόπουλου για συνεργεία σε φόνο[378]. Μάλιστα η εισήγησή του, 31 σελίδων, υπογράμμισε το γεγονός ότι τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν εναντίον του Στακτόπουλου δεν ήταν τίποτα παραπάνω από τις αντιφατικές ομολογίες στις οποίες εξαναγκάστηκε να προβεί ύστερα από τους βασανισμούς και τις απειλές που υπέστη στην ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κράτησής του. Επίσης έκρινε τα στοιχεία εναντίον των Μουζενίδη και Βασβανά ως μη αξιόπιστα[379].

Η απόρριψη της εισήγησής του Καφίρη από την πλειοψηφία του Ποινικού τμήματος του ανώτατου δικαστηρίου της χώρας, οδήγησε τον αντεισαγγελέα να δηλώσει παραίτηση από το δικαστικό σώμα[380].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11ο

Ι) Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξετάσουμε δύο εφημερίδες και το τρόπο με τον οποίο αυτές προσέγγισαν και παρουσίασαν τη δολοφονία του Πολκ, την ομολογία του Γρηγόρη Στακτόπουλου και τη δίκη αυτού και της μητέρας του.

Θα εξετάσουμε τη φιλοβασιλική-φιλοκυβερνητική εφημερίδα «Ακρόπολις» και πως αυτή παρουσιάζει μέσα από τα φύλλα της την υπόθεση Πολκ καθώς και την κεντρώα εφημερίδα «Το Βήμα». Θα γίνουν αισθητές οι ομοιότητες καθώς και οι διαφορές ανάμεσα στις δύο αυτές εφημερίδες στον τρόπο παρουσίασης της πολύκροτης υπόθεσης Πολκ. Θα δούμε πως μέσα από τον Τύπο καλλιεργείται, πλάθεται μία υπόθεση κατασκευής ενόχων. Σαφώς η εφημερίδα «Ακρόπολις» ως φιλοκυβερνητική είχε κάθε λόγο να επιθυμεί να ενισχύσει την εκδοχή της Αστυνομίας και αυτό θα γίνει αισθητό και από τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζει τα γεγονότα και τις εξελίξεις γύρω από την υπόθεση. Η δικής της προσέγγιση αποτελεί μία προσπάθεια ενοχοποίησης των Βασβανά, Μουζενίδη, Στακτόπουλο, Κ.Κ.Ε. και της Κομινφόρμ για την δολοφονία του Πολκ. Θα γίνει αισθητή η έλλειψη αμφισβήτησης της αστυνομικής εκδοχής γύρω από την υπόθεση Πολκ και η επιθυμία να παρουσιαστούν ως ένοχοι οι Κομμουνιστές.

---

[378]Αθανάσιος Καφίρης, *Η υπόθεση Πολκ-Στακτόπουλου, Μία ανθρώπινη και δικαστική τραγωδία,* εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2008, σελ. 213-230.

[379] Άρθρο, «Περιμένει (έστω και μετά θάνατον)την αθώωση», Εφημερίδα «Ποντίκι», φύλλο 23/11/2006.

[380] Άρθρο, «Ποιοι δεν θέλουν να βγει η αλήθεια», Εφημερίδα «Ριζοσπάστης», φύλλο 12/05/2007.

Από την άλλη πλευρά θα εξεταστεί και η κεντρώα εφημερίδα «Το Βήμα» που ενώ φαίνεται να αποδέχεται την επίσημη λύση της υπόθεσης Πολκ ωστόσο παρουσιάζεται περισσότερο μετριοπαθής διατηρώντας τις αναγκαίες αποστάσεις από την πλήρη υποστήριξη της, αποφεύγοντας παράλληλα να προβεί σε σχόλια υπέρ ή κατά της επίσημης λύσης.

Θα εξεταστούν τα φύλλα των δύο αυτών εφημερίδων σε αντιπαραβολή για την δολοφονία, την ομολογία και τη δίκη γύρω από την υπόθεση Πολκ.

«Το Βήμα»
Τρίτη 18/5/1948-Δολοφονία Πολκ

Στη πρώτη σελίδα της εφημερίδας αυτής, άρθρο με τίτλο, *«Παραμένει σκοτεινή η άγρια δολοφονία του αμερικανού δημοσιογράφου Πολκ-Πως ευρέθη το πτώμα του-Διάφοραι εκδοχαί»* και με μία φωτογραφία του Πολκ πριν την δολοφονία, αναφέρει την εύρεση του πτώματος στον Θερμαϊκό κόλπο καθώς και τον τρόπο δολοφονίας του, *«…έφερε τραύμα δια πυροβόλου όπλου εξ' επαφής κατά την μέσην ινιακήν χώραν του κρανίου με έξοδον της σφαίρας από το αριστερόν πτερύγιον της ρινός. Αι χείρες και οι πόδες ήσαν δεμένοι με συρματόσχοινο εις τρόπον όμως που να του επιτρέπεται να βαδίζη ελαφρώς και να κινή τας χείρας του…».*

Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται και το ανακοινωθέν της Γενικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης που από την πρώτη κιόλας στιγμή προσπαθεί να κατευθύνει τις υποψίες και τις έρευνες προς τους κομμουνιστές και να τους παρουσιάσει ως τους πιθανούς ενόχους διάπραξης δολοφονίας του Πολκ, *«…Η Αστυνομία έχει αποδείξεις ότι το θύμα επεζητεί να έλθει εις επαφήν μετά του Μάρκου ή μελών της ψευδοκυβερνήσεως του…Εις την Ελλάδα ο Πολκ επεδίωξε από της πρώτης στιγμής να έλθει εις επαφήν με τους κομμουνιστάς της Θεσσαλονίκης ίνα ούτοι τον αποστείλουν εις τας συμμορίας και εκείθεν επιτύχει να συναντήσει τον Μάρκον ή μέλη της κυβερνήσεως του προκειμένου να αντιληφθεί αυτοπροσώπως την κατάστασιν του ανταρτικού κινήματος…Σχετικώς με τας διαθέσεις του Πολκ εγνώσθη ότι ούτος εθεωρείτο μεν αριστερών φρονημάτων αλλά ήτο δεδηλωμένος αντικομμουνιστής. Δια τούτο και οι πρώτες υποθέσεις εστράφησαν εις την εκδοχή ότι λόγω των γνωστών του αντικομμουνιστικών διαθέσεών του, ο Πολκ εκρατήθη υπό των ενταύθα κομμουνιστών μετά των οποίων επέτυχε να έλθει ίσως εις επαφήν, εξετελέσθη υπ' αυτών και ερρίφθη εις την θάλασσαν…Το ότι το θύμα επεζήτησε να έλθη εις επαφήν μετά των κομμουνιστών και συμμοριτών είναι αποδεδειγμένο από όλας τας ενέργειας και τα διαβήματά του, διότι και εδώ μόλις έφθασε εζήτησε από τας αμερικανικάς και αγγλικάς υπηρεσίας διευκόλυνση να έλθη εις επαφήν μετά των συμμοριτών…».*

Στο ίδιο φύλλο της εφημερίδας, άρθρο με τίτλο, *«Οι αμερικανοί θα αναλάβουν επισήμως τας ανακρίσεις δια την δολοφονίαν του Πολκ»,* αναφέρεται στην εμπιστοσύνη που δείχνουν οι επίσημες αμερικανικές αρχές προς τις αντίστοιχες ελληνικές που έχουν αναλάβει τη διαλεύκανση του

εγκλήματος, *«…των επισήμων Αμερικανών και της μεγίστου μέρους της Αμερικανικής κοινής γνώμης ετονίζετο την συμπάθειαν προς την Ελλάδα και την εκτίμηση των προσπαθειών τας οποίας καταβάλλει η κυβέρνησις εις όλους τους τομείς της κυβερνητικής δράσεως ως και δια την διαλεύκανσιν της υποθέσεως Πολκ…».*

Αλλά αναφέρει και τις διαβεβαιώσεις της ελληνικής κυβέρνησης προς τους επίσημους αμερικανούς ότι θα πράξει τα δέοντα, *«…Αι έρευναι επί της στυγεράς δολοφονίας του Γεωργίου Πολκ συνεχίζονται δραστηρίως υφ' όλων των αρμόδιων Υπηρεσιών του Ελληνικού κράτους…».*

«Ακρόπολις»

Τρίτη 18/5/1948-Δολοφονία Πολκ

Με δύο φωτογραφίες του Πολκ στην πρώτη σελίδα αυτού του φύλλου της, η εφημερίδα «Ακρόπολις» με πρωτοσέλιδο άρθρο της, παρουσιάζει τους κομμουνιστές ως ενόχους για την δολοφονία του Πολκ, το άρθρο φέρει τον τίτλο *«Το στυγερόν έγκλημα της Θεσσαλονίκης- Οι Δολοφόνοι του Αμερικανού δημοσιογράφου Τζωρτζ Πολκ επεκυρήχθησαν αντί 25 εκατ. Δραχμών- Ο ατυχής Πολκ επεδίωκε να φθάση εις τον Μάρκον δια να έχει μίαν δημοσιογραφικήν επιτυχίαν. Αποκαλυπτική επιστολή του προς φίλο του. Τα πορίσματα των ανακρίσεων- Τον δολοφόνησαν οι Κομμουνισταί».* Το άρθρο αναφέρει-όπως και το αντίστοιχο άρθρο της εφημερίδας «Βήμα»-ότι ο Πολκ διακατεχόταν από αντικομμουνιστικές αρχές.

Το άρθρο αυτό κάνει επίσης αναφορά στα δύο γράμματα που βρέθηκαν στο δωμάτιο του Πολκ στο ξενοδοχείο «Αστόρια» τονίζοντας και μεταφέροντας σε μετάφραση όλο το γράμμα του Πολκ προς τον φίλο του Μαρόου και με βάση αυτό καταλήγει σ' ένα τριπλό συμπέρασμα που καταδεικνύει τους κομμουνιστές ως ενόχους για την δολοφονία του αμερικανού,

«1) Να εξαφανίσουν έναν επικίνδυνο επικριτή του έργου των(εννοεί των κομμουνιστών)

2) Να μην ανακοινώσει ούτος(ο Πολκ) με ποιους είχε έρθει εις επαφήν και

3) Να δημιουργηθεί αναταραχή της αμερικανικής κοινής γνώμης εις βάρος της Ελλάδας δια την έλλειψιν ασφάλειας κλπ.».

Τέλος με άλλο άρθρο του ίδιου φύλλου της εφημερίδας, με τίτλο, *«Τι προκύπτει από τας ανακρίσεις δια τον φόνον του αμερικανού δημοσιογράφου Τζωρτζ Πολκ»,* αναφέρει-όπως και το άρθρο της εφημερίδας «Το Βήμα»-ότι η επιθυμία του Πολκ να συναντήσει τους «συμμορίτας» είναι εξακριβωμένη, ο σκοπός του αυτός έγινε γνωστός από τις ενέργειες του στη Θεσσαλονίκη να έρθει σε επαφή με άτομα που θα τον μετέφεραν στον Μάρκο Βαφειάδη.

Τετάρτη 19/5/1948

Άρθρο της εφημερίδας με τίτλο, *«Ο Δημοσιογράφος Πολκ θύμα της ευπιστίας του προς τους κομμουνιστάς-Το έγκλημα εσχεδιάσθη εις Αθήνας;»,* προσπαθεί να στρέψει τις υποψίες για την εκτέλεση του αμερικανού στους αντάρτες καθώς υποστηρίζει ότι τη πίστη πως ο Πολκ δολοφονήθηκε από τους «συμμορίτες» συμμερίζονται όλοι οι φίλοι και οι συνάδελφοι του καθώς και ότι αυτή η εκδοχή αποτελεί κοινή παραδοχή και ότι πιθανόν η δολοφονία του Πολκ να είχε σχεδιαστεί από μέλη του Κ.Κ.Ε. στην Αθήνα όπου και του είχαν υποσχεθεί ότι θα τον φέρουν σε επαφή με τον αρχηγό των ανταρτών στη Θεσσαλονίκη, *«…το έγκλημα εσχεδιάσθη εις τας Αθήνας, οπόθεν αφίχθησαν δύο εκπρόσωποι, κομίζοντας εντολάς προς ενταύθα παρανόμου οργάνωσιν περί της δολοφονίας του Πολκ…».*

Πέμπτη 20/5/1948

Νέο άρθρο της εφημερίδας σ' αυτό το φύλλο της και με τίτλο *«Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΤΗΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ ΤΖΩΡΤΖ ΠΟΛΚ»,* αναφέρει πως η Αστυνομία είναι σε απόσταση αναπνοής από την αποκάλυψη των ενόχων καθώς κατέχει αδιάσειστα στοιχεία που *«…καταδεικνύουν πλήρως την ενοχήν της κομμουνιστικής ηγεσίας…».*

Τετάρτη 26/5/1948

Η εφημερίδα «Ακρόπολις» στο φύλλο της αυτό φιλοξενεί τις δηλώσεις του αμερικανού αξιωματικού Γκρίσγουωλντ σε άρθρο με τίτλο, *«Ο κ. Γκρίσγουωλντ αποδίδει χωρίς επιφύλαξιν την δολοφονίαν του Πολκ εις κομμουνιστάς. Το γεγονός ότι ήτο αμερικανός τον κατέστησε στόχον του εγκλήματος».* Σ' αυτό το άρθρο ο αμερικανός αξιωματικός αναφέρει τη βέβαιη πεποίθησή του ότι ο Πολκ υπήρξε θύμα των κομμουνιστών δίνοντας έτσι μία *«…αποστομωτική απάντησιν εις τους διάφορους κακής πίστεως ή απλώς αφελείς Αμερικανούς, οι οποίοι επιρρίπτουν τας ευθύνας δια την δολοφονίαν του Πολκ εις τους εθνικόφρονας Έλληνας και την ελληνικήν κυβέρνησιν…».*

«Το Βήμα»
Τρίτη 19/10/1948-Η ομολογία του Γρηγόρη Στακτόπουλου

Στο φύλλο αυτό με πολλά και εκτενή άρθρα γίνεται αναφορά στην ομολογία του Στακτόπουλου για τη δολοφονία του Πολκ, *«Διαλευκάνθη η δολοφονία του Γεωργίου Πολκ». «Τι απεκάλυψεν ο συλληφθείς Γ. Στακτόπουλος»-«Πλήρες φως εις ένα στυγερόν έγκλημα-Έγινε έργον κομμουνιστών συμμοριτών».* Στα άρθρα αυτά αναφέρεται ο τρόπος με τον οποίο ο Στακτόπουλος περιέγραψε τη δολοφονία του Πολκ, ότι δείπνησαν μαζί το βράδυ του Σαββάτου στις 8 Μαΐου περιμένοντας τη

βάρκα που θα τους οδηγούσε στον Μάρκο Βαφειάδη, ότι δολοφονήθηκε μέσα στη βάρκα από τον Μουζενίδη, ότι μαζί τους ήταν και ο Βασβανάς-περιγράφοντας όλη τη σκηνή με το δέσιμο των ματιών και των άκρων του Πολκ-, ότι τον διέταξαν να στείλει την ταυτότητα και το φυλλάδιο της Παναμέρικαν που βρήκαν στις τσέπες του Πολκ προς το Γ΄ Αστυνομικό τμήμα. Ότι ο Στακτόπουλος έβαλε τη μητέρα του να γράψει τον φάκελο προς το Γ΄ Αστυνομικό τμήμα. Ότι η διαγραφή του από το Κ.Κ.Ε. το 1940 ήταν εικονική και ότι ο ίδιος ο Στακτόπουλος είχε την πεποίθηση ότι τον φόνο σχεδίασε η Κομινφόρμ και εκτέλεσε το Κ.Κ.Ε. προκειμένου *«να ανακόψουν την εφαρμογή του Σχεδίου Μάρσαλ εις την Ελλάδα με διαμαρτυρίας εις την Αμερικήν εις βάρος της Ελλάδας».*

«Ακρόπολις»
15-16-19/10/1948 –Η Ομολογία του Γρηγόρη Στακτόπουλου

Η εφημερίδα «Ακρόπολις» σε τρία φύλλα της, στις 15,16 και 19/10/1948 αφιερώνει εκτενή άρθρα σχετικά με την δολοφονία του Πολκ έτσι όπως την ομολόγησε ο Γρηγόρης Στακτόπουλος.

Φυσικά η «Ακρόπολις» σε αντίθεση με «Το Βήμα» δεν παρουσιάζει απλά τα γεγονότα αλλά συνοδεύει τις εξελίξεις με σχόλια που καταδεικνύουν την ενοχή του Στακτόπουλου αλλά και με αναφορές που επιβραβεύουν το έργο της Γενικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης και συγκεκριμένα του ταγματάρχη Μουσχουντή.

Στις 15/10/1948 άρθρο με τίτλο, *«Η συγκλονιστική σκηνή της δολοφονίας του ατυχούς αμερικανού δημοσιογράφου-Οι τρεις συμμορίτες- Ο Βασβανάς και ο Μουζενίδης- Η επιβίβασις εις την λέμβον-Του έδεσαν τα μάτια, τα χέρια και τα πόδια-Τι είπε ο Πολκ- Η εκτέλεσις»,* αναφέρει όλη την προετοιμασία για την συνάντηση Πολκ-Στακτόπουλου με τους συμμορίτες που θα οδηγούσαν τον αμερικανό στον Μάρκο Βαφειάδη, το τι ακολούθησε στη βάρκα που οδήγησε τελικά στη δολοφονία, τις ενέργειες του Στακτόπουλου μετά τη διάπραξη του εγκλήματος-δηλαδή να στείλει την ταυτότητα του Πολκ προς το Γ΄ Αστυνομικό τμήμα μέσα σε φάκελο που έβαλε τη μητέρα του να τον γράψει-καθώς και το γεγονός ότι η δολοφονία είχε σχεδιαστεί στην Αθήνα.

Στο ίδιο φύλλο, άρθρο με τίτλο *«Πως διαλευκάνθη η δολοφονία του Πολκ- Η ομολογία- Καταληφθείς υπό νευρικής κρίσεως ωμολόγησεν»,* παρουσιάζει τον Στακτόπουλο εξαντλημένο από τις πολύωρες ανακρίσεις που έχοντας ήδη πέσει σε πολλές αντιφάσεις αναγκάζεται να ομολογήσει, *«…Εκ των αντιφάσεων εις τας οποίας είχε περιπέσει κατά τας επανειλημμένας ανακρίσεις του ο Στακτόπουλος, δεν έμενε πλέον αμφιβολία ότι ήτο αναμεμειγμένος εις το έγκλημα, εχρειάζετο δε μόνον η ομολογία του. Την 2αν Οκτωβρίου κληθείς εκ νέου προς ανάκρισιν ενώπιον του κ. Μουσχουντή, κατελήφθη από νευρικήν κρίσιν και ωμολόγησεν τα πάντα…εξαίρεται η συμβολή του ταγματάρχη Μουσχουντή εις την διαλεύκασιν της σκοτεινής αυτής υποθέσεως…».*

Στις 16/10/1948 άρθρο με τίτλο, *«Το Στυγερόν έγκλημα του Κ.Κ.Ε.- Τα αίτια της δολοφονίας του Πολκ θα προκαλέσουν βαθείαν αίσθησιν»,* αναφέρεται στις επίσημες δηλώσεις της Γενικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης για τον τρόπο οργάνωσης και εκτέλεσης της δολοφονίας του αμερικανού ανταποκριτή καθώς και για τους δολοφόνους όπως και τα κίνητρα αυτών.

Στις 19/10/1948, άρθρα της εφημερίδας επιβραβεύουν το έργο της Αστυνομίας για την αποκάλυψη των ενόχων και παραθέτουν εικόνες των Βασβανά, Μουζενίδη και Στακτόπουλου με σχόλιο, *«Οι εκτελεσταί της δολοφονίας του Πολκ».* Επίσης παρατίθενται φωτογραφίες με τα δεμένα πόδια του δολοφονημένου.

Άρθρο με τίτλο, *«Ποιοι εσχεδίασαν την δολοφονίαν του Πολκ εις Αθήνας; Οι Αμερικανοί επείσθησαν ότι τον φόνον εξετέλεσε το Κ.Κ.Ε.- Ο άθλος της χωροφυλακής Θεσσαλονίκης»,* αναφέρονται περισσότερες λεπτομέρειες τις οποίες παρέθεσε ο Στακτόπουλος στις τέσσερις αναθεωρημένες καταθέσεις του.

Στο ίδιο φύλλο της εφημερίδας άρθρο φέρει την φωτογραφία του ταγματάρχη Μουσχουντή με το σχόλιο, *«Ο ταγματάρχης της χωροφυλακής κ. Μουσχουντής, ο οποίος έπαιξε πρωτεύοντα ρόλο εις την αποκάλυψιν των δραστών της δολοφονίας Τζωρτζ Πολκ».*

Το άρθρο αυτό φέρει τον τίτλο, *«Πως ανεκαλύφθησαν οι δράσται της δολοφονίας του Πολκ. Τα ανακριτικά τεχνάσματα του κ. Μουσχουντή δια να αποσπάση τας ομολογίας του Στακτόπουλου και της μητέρας του»,* όπου υπογραμμίζεται ο καθοριστικός ρόλος του Μουσχουντή στην απόσπαση της ομολογίας του Στακτόπουλου, *«…Οκτώ ημέρες ο Στακτόπουλος ηρνείτο ότι είχεν επισκεφθή τον Πολκ στο ξενοδοχείο. Στην κατ' αντιπαράστασιν εξέτασιν με τους υπαλλήλους του «Αστόρια» όμως δεν μπόρεσε να κρυφθεί πλέον. Η κατηγορία των ήταν σαφής.*

-Αυτός είναι, είπαν και οι δύο.

Τον θυμόμαστε καλά.

-Εφάγαμε μαζί με τον Πολκ το Σάββατο, λέγει τότε ο Στακτόπουλος. Από τότε δεν τον ξαναείδα.

Ο διευθυντής της Ασφάλειας κ. Μουσχουντής όμως δεν είναι από τους ανθρώπους που απογοητεύονται εύκολα. Ώρες ολόκληρες έδειχνε τον φάκελο προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα, τον περιέχοντα την ταυτότητα του Πολκ,

-Ποιος γνωστός σου μπορεί να τον έγραψε; Τον ρωτούσε επίμονα.

Ο Στακτόπουλος προσεποιείτο ότι δεν αναγνωρίζει τον γραφικό χαρακτήρα.

-Θυμήσου…θυμήσου. Επέμενε ο Μουσχουντής ώρες ολόκληρες το επαναλάμβανε και σε μια στιγμή εξαντλημένος ο Στακτόπουλος εσκούπισε το μέτωπο του αφήνοντας ασυναίσθητα να του ξεφύγει η φράσις,

-Μην ανακατεύεται την μητέρα μου!

Η μητέρα του μία γυναίκα με δυναμισμό αντέταξε την ίδια επίμονη άρνηση. Αλλά είχε προδοθεί όχι μόνο από το γιο της αλλά και από τον ίδιο της τον εαυτό. Ο κ. Μουσχουντής της έδωσε περί τους εκατό

φακέλους προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα και την ρωτούσε για τον καθένα ξεχωριστά αν γνωρίζει τον γραφικό χαρακτήρα. Ηρνείτο σε όλους. Όταν της έδειξε και τον φάκελο που περιείχε την ταυτότητα του Πολκ προσεπάθησε να φανή το ίδιο ψύχραιμη. Αλλά το μαντήλι που είχε στα μαλλιά της έπεσε και θρόμβοι ίδρωτος γέμισαν το κούτελό της…Οι γραφολόγοι βεβαιώνουν την ταυτότητα του γραφικού χαρακτήρα. Η γρηά κλαίει. Ζητεί το εικόνισμα της Παναγίας, το σφίγγει στα χέρια της και λέει την αλήθεια.

-Ο Γρηγόρης με έβαλε να τον γράψω τη νύχτα του Σαββάτου 8 Μαΐου(λίγες ώρες μετά την δολοφονία του Πολκ).

Η κατάθεσίς της συντρίβει τον Στακτόπουλο. Τα γεγονότα τον βαρύνουν τόσο ώστε δεν χρειάζεται ούτε βία, ούτε υπόσχεσις, ότι η ομολογία του θα ελαφρύνει τη θέση του. Λέγει τα πάντα…».

Στο τέλος του ίδιο άρθρου παρατίθεται μία φωτογραφία με τον γραφικό χαρακτήρα,

«Προς

3^{ον} Το Τρίτο Αστυνομικόν

Τμήμα

Ενταύθα»,

Με σχόλιο, *«Ο φάκελος με τον οποίο ο Στακτόπουλος ταχυδρόμησε την ταυτότητα του Πολκ. Η διεύθυνσις εγράφη από την μητέρα του. Το στοιχείο τούτο αποτέλεσε τον μίτον δια την διαλεύκανσιν της σκοτεινής υποθέσεως».*

«Το Βήμα»

13-14-17-19-22/04/1949- Η Δίκη

Η εφημερίδα σε πέντε φύλλα της στις 13, 14, 17, 19 και 22/04/1949, παραθέτει εκτενή άρθρα σχετικά με την διεξαγωγή της δίκης του Γρηγόρη Στακτόπουλου και της μητέρας του.

Πιο συγκεκριμένα στις 13/04/1949 άρθρο που φέρει τη φωτογραφία του Στακτόπουλου και της μητέρας του να κάθονται στο εδώλιο των κατηγορουμένων και με τίτλο, *«Η πολύκροτος υπόθεσις του Στυγερού Εγκλήματος του Κ.Κ.Ε. -Ήρχισε χθες εις την Θεσσαλονίκην η δίκη των δολοφόνων του Γεωργίου Πολκ»,* αναφέρει την έναρξη της δίκης και την κλήρωση των ενόρκων. Ο πρόεδρος του δικαστηρίου γνωστοποιεί στον Γρ. Στακτόπουλο ότι κατηγορείται για φόνο και στην μητέρα ότι κατηγορείται για συνεργεία σε φόνο. Ο Γρηγόρης Στακτόπουλος, *«…έχει το ύφος συντετριμμένου ανθρώπου. Η κάτω σιαγών του τρέμει. Νομίζει κανείς είναι έτοιμος να κλάψει. Δύσκολα μπορεί να τον πλησιάσει κανείς. Οι φωτορεπόρτερ προσπαθούν να του πάρουν όσο το δυνατό περισσότερες φωτογραφίες. Αυτός όμως έχει πάντοτε το βλέμμα του χαμηλά και δεν τολμά να ανασηκώσει το κεφάλι…η μητέρα του φαίνεται πιο ψύχραιμη…».*

Στις 14/04/1949, άρθρο με τίτλο, *«Η Δίκη των δολοφόνων του Γ. Πολκ-Μία σοβαρά ομολογία του Στακτόπουλου»,* αναφέρει την εξέταση της ελληνοαμερικανίδας δημοσιογράφου Έλεν Μάμας και τις προσπάθειες του Στακτόπουλου να την ενοχοποιήσει εμπλέκοντάς την στην υπόθεση.

Στις 17/04/1949, άρθρο με τίτλο, *«Ο Στακτόπουλος είχε σχέση με συμμορίτες και κατασκόπους»,* αναφέρεται στην εξέταση του μάρτυρα Ν. Κοντομήτρου που κατηγορούσε τον Στακτόπουλο για την κομμουνιστική του δράση και για την διάπραξη της δολοφονίας ενός αξιωματικού του ελληνικού στρατού, του Μελιγδή.

Στις 19/04/1949, άρθρο με τίτλο, *«Ο Στακτόπουλος αφηγείται την τρομεράν σκηνήν της δολοφονίας του Πολκ»,* αναφέρει την απολογία του Στακτόπουλου, *«Κύριε Πρόεδρε, κύριε Εισαγγελεύ, κύριοι Σύνεδροι, Κύριοι ένορκοι. Ονομάζομαι Γρηγόριος Στακτόπουλος. Ήμουν κομμουνιστής του Κ.Κ.Ε. και διακηρύσσω ότι η Πατρίδα μου η Ελλάδα είναι αθώα του εγκλήματος του φόνου του Πολκ, που έχει αποδοθεί σ' αυτήν.*

Κατηγορώ και καταγγέλλω το Κ.Κ.Ε. και την Κομινφόρμ και την Μόσχαν ως δράστας του εγκλήματος. Αποκαλύπτω τους συνωμότας, οι οποίοι συνέλαβον την ιδέαν του φόνου του Πολκ, οργάνωσαν το έγκλημα και θέλησαν να το ρίψουν εις βάρος της Ελλάδας…».

Επίσης το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρει και την εξέταση του Καρλ Κόμπτον από το Κολέγιο Ανατόλια, του μοναδικού μάρτυρα υπεράσπισης στη δίκη του Στακτόπουλου.

Στις 22/04/1949, άρθρο με τίτλο, *«Ο Γρηγόρης Στακτόπουλος κατεδικάσθη εις ισόβια δεσμά-Η μητέρα του ηθωώθη»,* αναφέρει την ετυμηγορία των ενόρκων που απάλλαξαν την Άννα Στακτοπούλου από την κατηγορία για συνεργεία σε φόνο λόγω αμφιβολιών ωστόσο για τον Γρηγόρη Στακτόπουλο αποφάσισαν την ισόβια κάθειρξη καθώς τον έκριναν ένοχο για *«…συνεργεία εις τον φόνον του Γ. Πολκ εξ' ιδιοτελείας ως συμβοηθήσας εκουσίως, εν γνώσει και επίτηδες εις την κατάστρωσιν και εκτέλεσιν του εγκλήματος, κατόπιν δε παρέσχεν εις τους δράστας άσυλον εις την οικείαν του…».* Η ετυμηγορία δεν παραδέχεται τον Στακτόπουλο για αυτουργό. Οι Αδάμ Μουζενίδης και Ε. Βασβανάς που θεωρούνται ως οι αυτουργοί του εγκλήματος καταδικάζονται ερήμην τους σε θάνατο και λόγω της παράνομης κατοχής όπλου-με ακόμα δύο κατηγορίες που τους βαραίνουν-το δικαστήριο αποφασίζει και την δήμευση των περιουσιών τους.

«Ακρόπολις»
12-14-19-22/04/1949-Η Δίκη

Η εφημερίδα «Ακρόπολις» σε τέσσερα φύλλα της, στις 12, 14, 19 και 22/04/1949, φιλοξενεί εκτενή άρθρα που κάνουν αναφορές στην διεξαγωγή της δίκης.

Πιο συγκεκριμένα στις 12/04/1949 άρθρο με τίτλο, *«Ενώπιον του κακουργιοδικείου Θεσσαλονίκης αρχίζει σήμερον η δίκη δια την δολοφονίαν του Πολκ-Έκτακτα μέτρα προστασίας της ζωής του*

Στακτόπουλου. Πληροφορίαι ότι οι Κομμουνισταί πιθανόν να επιχειρήσουν να τον φονεύσουν», αναφέρεται στις κατηγορίες που βαραίνουν την οικογένεια του Στακτόπουλου καθώς και στις κατηγορίες που βαραίνουν τους Μουζενίδη και Βασβανά.

Επίσης αναφέρει τον κίνδυνο που διατρέχει ο Στακτόπουλος να εκτελεστεί από τους κομμουνιστές ύστερα από τις αποκαλύψεις και εξαιτίας αυτού, *«…τας τελευταίας ημέρας, έχουν ληφθεί περίξ του μεγάρου της ειδικής ασφάλειας έκτακτα μέτρα, σωρεία δε σκοπών έχει τοποθετηθεί γύρω από τα γραφεία. Εμελετήθη επίσης λεπτομερώς ο τρόπος της ασφαλεστέρας μεταφοράς του εις το κακουργιοδικείον προς πρόληψιν πάσης απόπειρας».*

Αναφορά γίνεται επίσης και στα ονόματα των ενδιαφερομένων-Ελλήνων και ξένων-που θα παρακολουθήσουν τη διαδικασία.

Τέλος υπογραμμίζεται και ο τρόπος με τον οποίο ο Στακτόπουλος περνά τις μέρες του στη Γενική Ασφάλεια Θεσσαλονίκης, μία αναφορά ιδιαίτερα ειρωνική προς τον κρατούμενο καθώς τον παρουσιάζει να καλοπερνάει προβάλλοντας παράλληλα μία αρνητική εικόνα για το πρόσωπό του, *«…Ο κύριος κατηγορούμενος της υποθέσεως, πρώην δημοσιογράφος Στακτόπουλος κατά τας πληροφορίας που έχομεν, είναι πολύ καλά εις την υγείαν του. Έχει ανακτήσει το παλαιόν του προκλητικό του ύφος, ξυρίζεται από τον κουρέα της Ασφάλειας καθημερινώς και καπνίζει διαρκώς…».*

Στις 14/04/1949, άρθρο με τίτλο, *«Το Στυγερόν έγκλημα του Κ.Κ.Ε.. Ο Στακτόπουλος επιβεβαίωσε εχθές το πόρισμα των ιατροδικαστών δια την δολοφονίαν του Πολκ. Η πλήρης νέων στοιχείων κατάθεσις της κ. Μάμας-Ο κατηγορούμενος προσπάθησε να την αναμείξει εις το έγκλημα-Η ιατροδικαστική έκθεσις. –Διατί έγινε ο φόνος»,* αναφέρεται στην ένορκη εξέταση της Έλεν Μάμας και στην προσπάθεια του Στακτόπουλου να την εμπλέξει στη υπόθεση ωστόσο η κατά αντιπαράσταση εξέταση των μαρτύρων απέδειξαν την ψευδορκία εναντίον της.

Στις 19/04/1949, άρθρο με τίτλο, *«Η μεγάλη Δίκη της Θεσσαλονίκης, ολόκληρος η αποκαλυπτική απολογία του Στακτόπουλου. Το στρατηγείο των συμμοριτών εσχεδίασε την δολοφονίαν του Πολκ και εχρησιμοποίησεν εμένα ως όργανον –Κλαίων απαντά εις τας ερωτήσεις του Δικαστηρίου. Απελογήθη την νύκταν και η μητέραν του»,* αναφέρεται διεξοδικά σ’ όλη την απολογία του Στακτόπουλου στο δικαστήριο για την διάπραξη της δολοφονίας του Πολκ.

Στις 22/04/1949, άρθρο με τίτλο, *«Ο επίλογος της μεγάλης Δίκης της Θεσσαλονίκης». Ο Γρ. Στακτόπουλος κατεδικάσθη εις ισόβια δεσμά, ενώ η μητέρα του απηλλάγη- Εις θάνατον ερήμην οι Μουζενίδης και Βασβανάς»,* αναφέρει την απόφαση των ενόρκων να καταδικάσουν τον Στακτόπουλο σε ισόβια κάθειρξη κρίνοντάς τον ένοχο για συνεργεία στη δολοφονία όπως επίσης ένοχο και για υπόθαλψη εγκληματιών, αθώωσαν λόγω αμφιβολιών την Άννα Στακτοπούλου ενώ ο πρόεδρος του δικαστηρίου κρίνοντας ένοχους τους Μουζενίδη και Βασβανά για αυτουργούς της δολοφονίας, τους καταδίκασε ερήμην τους σε θάνατο.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΟΛΚ

«Ακρόπολις»

Η εφημερίδα αυτή ως μία δεξιά, φιλοκυβερνητική-φιλοβασιλική εφημερίδα, είναι επόμενο να στηρίζει την επίσημη λύση στην υπόθεση Πολκ καθώς και τα όποια σενάρια και εκδοχές της Αστυνομίας. Το πόσο προκατειλημμένη είναι αποδεικνύεται ολοφάνερα και από το γεγονός ότι εξαίρει το έργο της Γενικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης όπως επίσης εξαίρει και τη σημαντική συμβολή του ταγματάρχη Μουσχουντή στη διαλεύκανση του εγκλήματος. Οι τακτικές ανακριτικές μέθοδοι του Μουσχουντή-σύμφωνα πάντα με την εφημερίδα-αποτελούν *«άθλο»* όπως επίσης και η υπομονή του ως ότου αποσπάσει την ομολογία του συλληφθέντος, υπήρξε «άξια θαυμασμού».

Σε όλη αυτή τη χρονική διάρκεια, ανεύρεση πτώματος-σύλληψη Στακτόπουλου-ομολογία Στακτόπουλου-δίκη, η «Ακρόπολις», καθίσταται το κύριο φερέφωνο του Λαϊκού Κόμματος, του Τσαλδάρη και του Μ. Αιλιανού(υπουργός Τύπου) που ωθεί την κοινή γνώμη σε αντικομουνιστική πορεία.

Όχι απλά υποστηρίζει την επίσημη λύση αλλά και διαστρεβλώνει τα πραγματικά γεγονότα ειδικά όταν τα άρθρα της αναφέρονται στη σκηνή ομολογίας του Στακτόπουλου και της μητέρας του σχετικά με το ποιος έγραψε τον φάκελο προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα.
Η παραποίηση της αλήθειας γίνεται αισθητή και στην περίπτωση που άρθρο της παρουσιάζει τον Πολκ ως *«αντικομμουνιστή» και «θαυμαστή των επιτευγμάτων του ελληνικού στρατού».* Φαίνεται πως ξεχνά τις έντονες επικρίσεις του Πολκ προς τον Ρέντη και το καθεστώς της Δεξιάς για τη διαφθορά και την ιδιοτέλεια που τους χαρακτήριζε.
Μία ακόμη διαστρέβλωση της αλήθειας γίνεται και στην περίπτωση που υπάλληλοι του νυκτερινού κέντρου «Λουξεμβούργου-σύμφωνα με το άρθρο-είδαν τον Πολκ μαζί με τον Στακτόπουλο το βράδυ του Σαββάτου(8/5/1948) να δειπνούν μαζί ενώ αποτελεί γεγονός ότι μετά από έρευνες του Κέλις αλλά και της ίδιας της αστυνομίας στο κέντρο δείχνοντας τις φωτογραφίες τόσο του Στακτόπουλου όσο και του Πολκ σ’ όλους τους υπαλλήλους, κανείς δεν θυμάται να τους είδε μαζί το βράδυ του Σαββάτου,

ούτε πρόσφεραν εκείνο το βράδυ αστακό με αρακά, που βρέθηκε στο στομάχι του Πολκ μετά την ανεύρεση του πτώματός του.

Τα άρθρα αυτής της εφημερίδας συμβάλλουν ενισχυτικά στην προβολή του Στακτόπουλου ως επικίνδυνου προσώπου με ένοχο παρελθόν αλλά και παρόν και ικανό να θυσιάσει τα πάντα στο βωμό της δημοσιογραφικής του καριέρας.
Ακόμη και μετά από όλα τα βασανιστήρια που είχε υποστεί ο Στακτόπουλος στα γραφεία της Γενικής Ασφάλειας-σαφώς η εφημερίδα δεν αναφέρει τίποτα από αυτά, οι ανακριτικές μέθοδοι της Αστυνομίας υπήρξαν αποδοτικές αλλά καθόλου βίαιες-η «Ακρόπολις» θέλει τον Στακτόπουλο να είναι *«φρεσκοξυρισμένος, να ξυρίζεται καθημερινώς από τον κουρέα της Ασφάλειας, να είναι καλά στην υγεία του, να ανακτά το προκλητικό του ύφος και να καπνίζει ασταμάτητα»,* οι αστυνομικοί επομένως συμπεριφέρονται σ' έναν «εγκληματία» με τον «καλύτερο τρόπο».

Οι τίτλοι της εφημερίδας στα πρωτοσέλιδα με έντονα και μεγάλα γράμματα, όπως, «ΤΟ ΣΤΥΓΕΡΟΝ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.», από την πρώτη κιόλας στιγμή της εύρεσης του πτώματος του Πολκ, προσπάθησαν να κατευθύνουν την κοινή γνώμη προς τους *«κομμουνιστάς-συμμορίτας»* ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να υποψιαστούν κρατικό ή παρακρατικό παράγοντα. Η «Ακρόπολις» πριν ακόμα υπάρξει κάποιος ύποπτος για την ανάκριση, παρουσιάζει την δολοφονία ως έργο των κομμουνιστών.

Η εφημερίδα υπήρξε ενήμερη των ανακριτικών εξελίξεων της αστυνομίας καθώς και ένθερμος υποστηρικτής των ποικίλων εκδοχών της. Κάθε νέο από την Αστυνομία αποτελούσε μία καυτή είδηση για την «Ακρόπολις» ενάντια των κομμουνιστών .

Μάλιστα προκειμένου να ενισχύσει την εγκυρότητα των αστυνομικών εκδοχών σε πολλά άρθρα της επικαλέστηκε τη γνώμη αμερικανών αξιωματούχων που είχαν την ίδια πεποίθηση με την Αστυνομία για τους ενόχους.

Η πρώτη υπόδειξη της εφημερίδας για δολοφόνους του Πολκ ήταν οι κομμουνιστές και μ' αυτή άλλωστε έκλεισε το θέμα στην κάλυψη της δίκης, χωρίς μία στιγμή να αμφισβητήσει τα αστυνομικά σενάρια ή να καταδείξει-έστω και με υπονοούμενα-ως πιθανή την αντίθετη εκδοχή, δηλαδή πιθανή συμμετοχή ή ευθύνη των δεξιών ή παρακρατικών στο έγκλημα ή κάποιων άλλων ξένων επίσημων αρχών στην Ελλάδα.

Για την «Ακρόπολις», όπως και για τις επίσημες αρχές-όχι μόνο τις ελληνικές αλλά και τις βρετανικές και τις αμερικανικές-, οι ένοχοι έπρεπε να αναζητηθούν στο περιβάλλον της αριστεράς, αυτοί ήταν οι μοναδικοί που είχαν και κίνητρο και σημαντικό συμφέρον από μία τέτοια δολοφονία.

Μέσα λοιπόν από ποικίλα άρθρα της με έντονους τίτλους που «στιγμάτιζαν» τους *«συμμορίτας»* και ενίσχυαν τα αστυνομικά σενάρια αναφέροντας ταυτόχρονα κολακευτικά λόγια για το «έργο» που πρόσφερε η Αστυνομία στην υπόθεση Πολκ, ο κατευθυνόμενος, από την επίσημη κυβέρνηση, Τύπος, κατηύθυνε με τη σειρά του την κοινή γνώμη προς την αποδοχή της λύσης «του κομμουνιστικού παράγοντα», ζυμώνοντας σιγά-σιγά αλλά και δραστικά την εικόνα των κομμουνιστών ως ενόχων, διανθίζοντας παράλληλα τα άρθρα της με ποικίλα λογοτεχνικά στοιχεία-όπως ακριβώς και οι αστυνομικές εκδοχές γύρω από την ομολογία του Στακτόπουλου-για παράδειγμα τη σκηνή που η μητέρα του Στακτόπουλου ζητά το εικόνισμα της Παναγιάς και ομολογεί ότι εκείνη έγραψε τον φάκελο αφού πρώτα είχε πέσει το μαντήλι που κάλυπτε το κεφάλι της και *«θρόμβοι ίδρωτος»* έγιναν φανεροί!!

«Το Βήμα»

Αντίθετα η εφημερίδα «Το Βήμα» παρόλο που και αυτή δείχνει με τα άρθρα της να αποδέχεται την επίσημη λύση, δεν υποστηρίζει με σχόλιά τις ποικίλες αστυνομικές υποθέσεις, απλά καταγράφει ως παρατηρητής τις εξελίξεις σύμφωνα με τις επίσημες ανακοινώσεις. Δεν επιθυμεί να προβάλλει μία αρνητική εικόνα του Στακτόπουλου αλλά και σε κανένα άρθρο της δεν επικρατεί η υπερβολή ούτε υπάρχει άρθρο της που να διαστρεβλώνει τα γεγονότα ως έχουν.

Σε αντίθεση με την «φλογερή» υποστήριξη που παρέχει η «Ακρόπολις» στην επίσημη λύση, «Το Βήμα» φαίνεται απλά να αποδέχεται την επίσημη λύση.

Πρόκειται περισσότερο για μία ουδέτερη στάση που δεν κλείνει ούτε προς τα αριστερά ούτε προς τα Δεξιά και για μία ουδέτερη καταγραφή των γεγονότων.

Άλλωστε και τα φύλλα της εφημερίδας «Το Βήμα» καθώς και τα άρθρα της που αναφέρονται στην υπόθεση, είναι σαφώς λιγότερα από τα αντίστοιχα της εφημερίδας «Ακρόπολις», όπως και οι τίτλοι των άρθρων της εφημερίδας «Το Βήμα» είναι λιγότερο επιβλητικοί, καταδεκτικοί και καταδικαστικοί από τους αντίστοιχους της «Ακρόπολις».

«Το Βήμα και Ακρόπολις»

Είναι επομένως αισθητές οι διαφορές ανάμεσα στις δύο αυτές εφημερίδες, στον τρόπο με τον οποίο επιθυμούν να παρουσιάσουν τις εξελίξεις γύρω από την υπόθεση Πολκ και τους ενόχους αυτής της δολοφονίας.

Διαπιστώσαμε την τοποθέτηση της εφημερίδας «Ακρόπολις» που από την πρώτη στιγμή της ανεύρεσης του πτώματος βάδιζε στον ίδιο δρόμο με αυτό της αστυνομίας και των ελλήνων

κυβερνητικών που ήθελαν υπεύθυνη την αριστερά για τη διάπραξη του φόνου ενώ στο «Βήμα» η πρώτη αντίδραση ήταν η παράθεση των ειδήσεων και όχι η παράθεση της εκδοχής περί κομμουνιστικής ενοχής.

Διαπιστώσαμε τη διαστρέβλωση της αλήθειας υπογραμμίζοντας μία-μία τις περιπτώσεις στα φύλλα της «Ακρόπολις» ενώ στο «Βήμα» δεν καταγράφηκε καμία προσπάθεια διαστρέβλωσης σε κάποιο από τα άρθρα της.

Διαπιστώσαμε σημεία υπερβολής και λογοτεχνικών παρεμβολών σε άρθρα της «Ακρόπολις» ενώ στο «Βήμα» υπήρξε λογική και περισσότερο επιστημονική και επαγγελματική η αντιμετώπιση των γεγονότων παρόλο που και αυτή φάνηκε να αποδέχεται την «επίσημη λύση».

Πίσω από τις προσπάθειες της «Ακρόπολις» να δημιουργήσει ένα κλίμα κομμουνιστικής απειλής και παράνομης συμμοριτικής δράσης κρύβονται πολιτικές σκοπιμότητες της εποχής και γίνεται αισθητή η κατασκευή ενόχων «κομμουνιστικού παράγοντα» μέσα από την αρθρογραφία τη σχετική με την υπόθεση Πολκ.

Η «Ακρόπολις» αγωνίζεται στο πλευρό της αστυνομίας για την αποδοχή της λύσης περί «κομμουνιστικού δακτύλου» καθώς η ειδησεογραφία της χαρακτηρίζεται από μία τάση να προδιαθέσει τους αναγνώστες προς την κατεύθυνση αυτή προετοιμάζοντας κατάλληλα το έδαφος με την δήθεν ύπαρξη πληθώρας αποδεικτικών στοιχείων που ενοχοποιούν την αριστερά. Η πολιτική ατζέντα στην «Ακρόπολις» διαμορφώνεται με βάση τις επιθυμίες των κυβερνητικών ταγών της εποχής με αποτέλεσμα να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για ένα γενικότερο αποπροσανατολισμό της κοινής γνώμης.

Το «Βήμα» μέσα από την αρθρογραφία του αποσκοπεί στην καταγραφή και παράθεση των εξελίξεων δίχως να καταπιάνεται με την ένθερμη υποστήριξη της επίσημης εκδοχής και δίχως να φανατίζεται για την πολιτική ταυτότητα των δολοφόνων. Σαφώς και αυτή η εφημερίδα αποδέχεται την επίσημη λύση δίχως παρεμβάσεις και δίχως υπονοούμενα που θα υποδείκνυαν ως πιθανούς δολοφόνους πρόσωπα διαφορετική πολιτικής προέλευσης από αυτή που δρομολογήθηκε ωστόσο απουσιάζουν οι υπερβολές, οι παραποιήσεις και η σύμπραξη για την απόσπαση της προσοχής των αναγνωστών και για την κατεύθυνσή τους προς μία συγκεκριμένη εκδοχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12ο

Ι) ΤΑΙΝΙΕΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΟΛΚ

Στην συνέχεια θα γίνει μία προσπάθεια προσέγγισης της υπόθεσης Πολκ μέσα από ταινίες κινηματογράφου που αναφέρονται σε αυτή. Πρόκειται για δύο ταινίες μυθοπλασίας μέσω των οποίων θα εντοπίσουμε τα στοιχεία εκείνα που συνηγορούν υπέρ του γεγονότος της αστυνομικής σκευωρίας

και εμπλοκής ξένων «προστατών» στην δολοφονία του αμερικανού δημοσιογράφου. Επίσης μέσα από αυτές τις δύο ταινίες θα γίνει προσπάθεια εντόπισης εκείνων των αποδεικτικών που λειτουργούν αθροιστικά για την απόδειξη της αθωότητας του Γρηγόρη Στακτόπουλου.

Οι ταινίες που θα εξεταστούν στα πλαίσια της έρευνας αυτής είναι, του Διονύση Γρηγοράτου, «Ο Φάκελος Πολκ στον αέρα» το 1987 και του Δήμου Θέου, το «Κιέριον» το 1967.

Αξίζει να σημειωθεί ότι-σε αντίθεση με την Ελλάδα-στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής η παραγωγή κινηματογραφικής ταινίας που να σχετίζεται με την υπόθεση Πολκ, τόσο λίγα χρόνια μετά τη διάπραξη του εγκλήματος όσο και αρκετά χρόνια αργότερα, δεν στάθηκε δυνατό να πραγματοποιηθεί καθώς κάθε φορά συναντούσε κωλύματα και απροσπέλαστα εμπόδια.[381]

Α) «*Ο Φάκελος Πολκ στον αέρα*»

Το 1988 η φιλμογραφία του Γρηγοράτου ξεχωρίζει με τέσσερα βραβεία στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης και πέντε κρατικά βραβεία για την ταινία φίξιον/ μυθοπλασίας, «Ο φάκελος Πολκ στον αέρα» [382].

Συντελεστές του έργου:

Σκηνοθεσία**:** Διονύσης Γρηγοράτος

Σενάριο**:** Διονύσης Γρηγοράτος

Διεύθυνση Παραγωγής**:** Πέτρος Ράπτης

Φωτογραφίες**:** Προκόπης Δάφνος

Έρευνα**:** Μιχάλης Κοσμίδης, Αλέξανδρος Λέννας

Μοντάζ**:** Βαγγέλης Γούσιας

Μουσική**:** Κωνσταντίνος Μυλωνάς

Σκηνικά-Κοστούμια: Δώρα Λελούσα-Παπαηλιοπούλου

Ερμηνευτές:

Αγάπη Μανούρα (Ηθοποιός), Μιχάλης Κοσμίδης (Ηχολήπτης), Βαγγέλης Καζάν (Μουσχουντής), Παύλος Κοντογιαννίδης (Εισαγγελέας), Άλκης Παναγιωτίδης (Wickam), Δημήτρης Πουλικάκος (Ayer), Κων/νος Τζούμας (Βασιλικός), Χρήστος Τζάγκας (πατέρας), Πάνος Χατζηκουτσέλης (Rankin), Κώστας Χατζούδης (Στακτόπουλος), Νίκος Χύτας (Πολκ), Κατερίνα Καραγιάννη (Μητέρα), Νίνα Γιαννίδη (Στακτοπούλου), Μάκης Πείθης (Ρέντης), Πάνος Κρανιδιώτης (Kellis),

[381]Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* Πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, σελ. 19.

[382]www.cineek.gr: Σύντομο βιογραφικό Γρηγοράτου: Γεννήθηκε στον Πειραιά και σπούδασε πολιτικές επιστήμες και κινηματογράφο.Το 1961 ίδρυσε την κινηματογραφική λέσχη Πειραιά της οποίας και υπήρξε καλλιτεχνικός διευθυντής ως το 1964. Την ίδια εποχή γράφει κριτικές κινηματογράφου σε φιλολογικά περιοδικά. Εργάζεται επίσης ως σκηνοθέτης και μοντέρ στα στούντιο ΑΝΖΕΡΒΟΣ. Από το 1965-1966 είναι μέλος της ομάδας «Ανεξάρτητα Επίκαιρα Ελληνική Ζωή», ενώ κατά τη διάρκεια της δικτατορίας σκηνοθετεί διαφημιστικά σποτ.

Νίκος Τσαρουχίδης (Ασφαλίτης Α΄), Olieg (Κόουτ), Don Coleman (Ο.Ντόνοβαν), Παντελής Κοντογιαννίδης (Αδελφός του Πολκ), Τάσος Πολυχρονόπουλος (Τσώνος), Κάπα Τσαλίνοβα (Υπηρέτρια), Άγγελος Γραμμένος (Ιατροδικαστής), Κώστας Ντίνου (Βαφειάδης), Χρήστος Σιμαρδάνης (Πουλαντζάς), Αντρέας Μοντέζ (Παρουσιαστής), Κώστας Στεφανάκης (Ασφαλίτης Β΄), Μιχάλης Γιαννάτος (Σπίουνος), Ναπολέων Καλής (Αστυνόμος Α΄), Μιχαήλ Θεοδώρου (Αστυνόμος Β΄), Θανάσης Χριστόπουλος (Πράκτορας), Αντώνης Βλησίδης (Βεκιάρης) , Ηλίας Κατέβας (Πρόεδρος Δικαστηρίου), Μάκης Νάκος (Γραμματέας Δικαστηρίου), Νίκος Χατζόπουλος (Σύνεδρος), Γεώργιος Κατσάρας (Μεσήλικας), Αλέξης Κολιόπουλος (Ένορκος)

Τραγούδησαν:

Βασίλης Βασιλόπουλος-«Ροζάνα»- και Σοφία Φιλιππίδου-«Η ζωή ξαναρχίζει για εμάς»-

Χρησιμοποιήθηκαν υλικά και ντοκουμέντα από τα εξής αρχεία

Κώστα Χατζηαργύρη, Βάσου Τσιμπιδάρου, Ηλία Δημητρακόπουλου, Στέλιου Παπαθεμελή, Γρηγόρη Παπαστεργίου, Γραφολογικό Ινστιτούτο, Υπουργείου Εξωτερικών και Εσωτερικών, National Archives of the U.S.A., James Kellis

Η υπόθεση της ταινίας

Η ταινία στρέφεται στο παρελθόν και έμμεσα καταδικάζει τη δολοπλοκία που στήθηκε από τις επίσημες ελληνικές, αγγλικές και αμερικανικές αρχές εναντίον του δημοσιογράφου Θεσσαλονίκης Γρηγόρη Στακτόπουλου προκειμένου να τον ενοχοποιήσουν για την δολοφονία του αμερικανού δημοσιογράφου George Polk με τη σύμπραξη αξιωματούχων της αστυνομίας της Θεσσαλονίκης, των Αθηνών και του Πειραιώς.

Η ταινία έχει αποσπάσει πέντε κρατικά βραβεία, σεναρίου, φωτογραφίας, ενδυματολογίας, μοντάζ και β΄ ανδρικού ρόλου και είναι διάρκειας 90 λεπτών.

Στην ταινία ένα νεαρό ζευγάρι, ένας ερασιτέχνης ηχολήπτης και μία ηθοποιός, που αποτελούν και τους πρωταγωνιστές του έγχρωμου μέρους της ταινίας, έχουν καταπιαστεί με την υπόθεση Πολκ και την ερευνούν αποσπώντας συνεντεύξεις από επιζώντες που αναμίχθηκαν στην υπόθεση Πολκ, όπως από τους δημοσιογράφους Β. Τσιμπιδάρο και Κώστα Χατζηαργύρη.

Ο νεαρός ηχολήπτης που έχει αναλάβει το ρόλο του ερευνητή γύρω από την υπόθεση Πολκ, παρουσιάζεται να έχει καταπιαστεί με τη συλλογή αποδεικτικών, την αναζήτηση των αιτιών και των κινήτρων και τον εντοπισμό των αναλογιών ανάμεσα στο τότε και στο τώρα συζητώντας με τα πραγματικά πρόσωπα που έχουν εμπλακεί ή συνδέονται με την υπόθεση.

Από την άλλη πλευρά βρίσκεται η ηθοποιός. Εκεί δηλαδή που τα αποδεικτικά δεν είναι επαρκή για να εξηγήσουν τις καταστάσεις, εκείνη βρίσκει παρηγοριά στο μύθο και αναλαμβάνει να υποδυθεί την Έλεν Μάμας, τη Ρέα Πολκ, την Άννα Στακτοπούλου, ακόμα και τον ίδιο τον Στακτόπουλο(σε αυτή τη περίπτωση χωρίς να αλλάζει την εμφάνισή της).

Η ταινία εξελίσσεται σε δύο χρόνους, το 1948(ασπρόμαυρο μέρος) και το 1987(έγχρωμο μέρος) ωστόσο η σκηνοθετική επιλογή εμπλέκει τις δύο εποχές σε ενιαία δράση.

Η μετάβαση από το έγχρωμο στο ασπρόμαυρο και το αντίθετο γίνεται με απόλυτη φυσικότητα αλληλοσυμπληρώνοντας την υπόθεση και εμπλέκοντας τα δρώμενα της εποχής με τις αποκαλύψεις των επιζώντων και τα μετέπειτα στοιχεία. Πρόκειται για ένα αφηγηματικό τέχνασμα που ενδυναμώνει την επιθυμία του σκηνοθέτη να αποκαλύψει τον τρόπο με τον οποίο κατασκευάστηκαν οι ένοχοι της υπόθεσης.

Στο ασπρόμαυρο η ταινία τοποθετείται χρονικά στο 1948 στη Θεσσαλονίκη επιδιώκοντας να κάνει αναπαράσταση των γεγονότων έτσι όπως τα γνωρίζουμε από τις ιστορικές πηγές. Εκεί πρωταγωνιστές είναι ο δολοφονημένος Πολκ(Νίκος Χύτας), ο κατηγορούμενος Γρηγόρης Στακτόπουλος(Κώστας Χατζούδης), η μητέρα του Στακτόπουλου(Νίνα Γιαννίδη), ο διευθύνων της χωροφυλακής Θεσσαλονίκης(Βαγγέλης Καζάν) και άλλοι.

Περνώντας σ' ένα άλλο θέμα της ανάλυσης της ταινίας θα εξετάσουμε όλες εκείνες τις σκηνές τόσο στο ασπρόμαυρο όσο και στο έγχρωμο μέρος που αποκαλύπτουν την τοποθέτηση του σκηνοθέτη και σεναριογράφου που άλλοτε άμεσα και άλλοτε έμμεσα εναντιώνεται στην επίσημη-κρατική «λύση» της υπόθεσης Πολκ.

Μέσα από αυτές τις σκηνές η ταινία ανακαλεί μία καθοριστική περίοδο της νεοελληνικής ιστορίας για να υπενθυμίσει το χρέος της δικαιοσύνης απέναντι στον Γρηγόρη Στακτόπουλο, που παραμένει ακόμη αδικαίωτος.

Οι σκηνές από το ασπρόμαυρο μέρος που αποκαλύπτουν αυτή την τοποθέτηση είναι οι παρακάτω,

Α) Η σκηνή όπου η μητέρα του Στακτόπουλου μπροστά από τον φάκελο κλαίει ενώ το χέρι του σκευωρού γράφει τον φάκελο δίπλα από το χέρι της Άννας Στακτόπουλου.

Β) Η σκηνή που ο Στακτόπουλος βρίσκεται στα χέρια των αστυνομικών της χωροφυλακής και ένας από αυτούς του λέει, «*Ρε μ…, δεν σου είπα να ξεχάσεις την πρώτη κατάθεση*».

Η σκηνή αυτή μας παραπέμπει στις τέσσερις αναθεωρημένες καταθέσεις που εξαναγκάστηκε να προβεί ο Στακτόπουλος προκειμένου η αστυνομική εκδοχή σκευωρίας εναντίον του να συμπληρώνει και να καλύπτει τα κενά της. Επίσης μας παραπέμπει και στην χρήση «βωμολοχιών» στις οποίες είχαν καταφύγει οι αστυνομικοί προκειμένου να ταπεινώσουν τον Στακτόπουλο και να τον εξευτελίσουν.

Οι σκηνές από το έγχρωμο μέρος της ταινίας που αποκαλύπτουν αυτή την τοποθέτηση είναι οι παρακάτω,

Α) Η σκηνή που ο ηχολήπτης βρίσκεται στο στούντιο και γράφει στον ηλεκτρονικό υπολογιστή τρία ονόματα, Στακτόπουλος, Κόουτ και Μίλερ, συλλογιζόμενος ότι ενώ και οι τρεις είχαν δει τον Πολκ πριν πεθάνει, μόνο ο Στακτόπουλος παρακολουθήθηκε από την αστυνομία.

Β) Η σκηνή όπου και πάλι ο ηχολήπτης στο στούντιο μονολογεί, *«Τίποτα δεν αποκλείει η δολοφονία να έγινε αλλού και να πετάχτηκε το πτώμα στη θάλασσα μετά».*

Γ) Η σκηνή όπου ο ηχολήπτης αναφέρει ότι ο Στακτόπουλος λόγω της συμμετοχής του στο ΕΑΜ αποτέλεσε εύκολο στόχο.

Δ) Η σκηνή με τον ηχολήπτη και την ηθοποιό που βρίσκονται μαζί στο στούντιο και συζητούν για τις αλληλοσυγκρουόμενες καταθέσεις του Στακτόπουλου.

Ε) Η σκηνή με τον ηχολήπτη και την ηθοποιό που συζητούν γύρω από την υπόθεση λέγοντας ότι *«Ένας δεύτερος Στακτόπουλος ανάγκασαν να γίνει η Άννα Μολυβδά».*

Στ) Ο ερευνητής συναντά τον Στέλιο Παπαθεμελή και τον Βαγγέλη Καραμιχάλη. Ο πρώτος ασχολήθηκε με την υπόθεση Πολκ ως μετέπειτα εκπρόσωπος του Στακτόπουλου και ο δεύτερος είναι ο γιος εκείνου που έγραψε τον φάκελο *«Προς τον Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα».* Ο πατέρας του ήταν εκείνος που έγραψε τον φάκελο ύστερα από παράκληση ενός φίλου του, του Μπάμια Ευθύμη που βρήκε τυχαία στην παραλία την ταυτότητα του Πολκ. Ο Μπάμιας Ευθύμης έχει ήδη ομολογήσει στον εισαγγελέα πως εκείνος βρήκε την ταυτότητα και την πήγε στον φίλο του Καραμιχάλη που του έγραψε τον φάκελο *«Προς το Γ΄ Αστυνομικό Τμήμα»* και ύστερα τον έριξε χωρίς γραμματόσημο στο γραμματοκιβώτιο κοντά στον Λευκό Πύργο.

Η) Η σκηνή όπου ο Βάσος Τσιμπιδάρος αναφέρει στον ηχολήπτη ότι ο Στακτόπουλος έμεινε 1461 ημέρες στο δωμάτιο της Ασφάλειας Θεσσαλονίκης και δεν μεταφέρθηκε στην φυλακή(υπήρχε ο κίνδυνος μήπως ο Στακτόπουλος μιλήσει).

Ενισχυτικά στοιχεία που προσφέρει η ταινία επί της υποθέσεως Πολκ από το έγχρωμο μέρος και συνηγορούν στην αθωότητα του Στακτόπουλου,

- Οι έρευνες του ηχολήπτη σε μαγείρους του εστιατορίου Λουξεμβούργου-έστω και μετά από χρόνια- σχετικά με τον τρόπο μαγειρέματος του αστακού. Σύμφωνα λοιπόν μ' αυτούς η παράδοση του μαγειρέματος του αστακού επειδή τον κάνουν πάντα βραστό, τον σερβίρουν ή με λαδολέμονο ή με μαγιονέζα και ποτέ με μπιζέλια.

Άρα ο Πολκ τον αστακό με τα μπιζέλια δεν τον έφαγε στο κέντρο Λουξεμβούργου-έτσι όπως ανάγκασαν τον Στακτόπουλο οι αστυνομικοί να ομολογήσει- αλλά κάπου αλλού, καθώς δεν συνηθίζεται στην ελληνική κουζίνα να προσφέρεται με μπιζέλια.

- Ο Γρηγόρης Παπαστεργίου(μετέπειτα εκπρόσωπος του Στακτόπουλου) πληροφορεί τον ηχολήπτη ότι ο Βασβανάς μετά τη λήξη του εμφυλίου κατέφυγε στο εξωτερικό, σε σοσιαλιστική χώρα ως πολιτικός πρόσφυγας. Όταν είχε μία τηλεφωνική επικοινωνία μαζί του, στις 22/1/1977 ο Βασβανάς του ανέφερε ότι η τελευταία φορά που επισκέφτηκε τη Θεσσαλονίκη ήταν το Φεβρουάριο του 1947, οπότε και πήγε για τελευταία φορά στο βουνό. Από τότε δεν πήγε ποτέ ξανά στην Θεσσαλονίκη. Την εποχή που σκοτώθηκε ο Πολκ, ο

Βασβανάς ήταν μακριά από την Θεσσαλονίκη, στα Πιέρια Όρη, μάλιστα υποστήριξε πως υπήρχαν Έλληνες μάρτυρες που θα μπορούσαν να επιβεβαιώσουν το γεγονός αυτό. Επίσης του ανέφερε πως έγγραφα στοιχεία στα αρχεία του Δημοκρατικού στρατού αποδείκνυαν πως ήταν στο βουνό και τον Μάιο του ΄48 και μετά.

Σχετικά με τον Μουζενίδη ο Παπαστεργίου πληροφορεί τον ηχολήπτη ότι και για αυτόν μίλησε ο Βασβανάς που τον συνάντησε για τελευταία φορά το 1945 σ' ένα κομμουνιστικό συνέδριο στην Αθήνα. Μέχρι που πέθανε ο Μουζενίδης δεν τον ξαναείδε ο Βασβανάς. Επίσης ο Βασβανάς τον διαβεβαίωσε ότι τον Μάρτιο του 1948 στο ύψωμα Κρούσια, ανατολικά του Κιλκίς, έγινε μία αεροπορική επιδρομή εναντίον του στρατού κατά την οποία σκοτώθηκε ο Μουζενίδης, δηλαδή πριν την δολοφονία του Πολκ. Αυτό το γεγονός, επιβεβαιώνει και η γυναίκα του Βασβανά που ήταν μαζί με τον Μουζενίδη στην αεροπορική επιδρομή.

- Οι πληροφορίες που δίνει ο δημοσιογράφος Ηλίας Δημητρακόπουλος στον ηχολήπτη.

Ο δημοσιογράφος αυτός ζει στην Αμερική και έχει μελετήσει τα σχετικά με την υπόθεση Πολκ αρχεία. Βάση αυτής της μελέτης προέκυψαν τα εξής στοιχεία,

Α) Ένα χρόνο πριν την δολοφονία του Πολκ, ο εργατικός σύμβουλος της Αμερικάνικης πρεσβείας ο Simson δέχεται την επίσκεψη του Κώστα Στέου(κομμουνιστής εργατικός ηγέτης) που τον ειδοποιεί ότι η ακροδεξιά στην Ελλάδα πιθανότατα να δολοφονήσει αμερικανό προκειμένου να δικαιολογήσουν τη λήψη αυστηρών μέτρων εναντίον της αριστεράς. Ο Simson ανήσυχος μετά από αυτή την πληροφορία ειδοποιεί αμέσως τον πρέσβη Λόυντ Χέντερσον που ήταν διευθυντής των υποθέσεων του υπουργείου εξωτερικών στην Ουάσιγκτον.

Β) Πολύ μεγάλη ανησυχία στην Αμερική αν οι ανακρίσεις έβγαζαν ότι ακροδεξιό στοιχείο δολοφόνησε τον Πολκ. Θα ήταν πολύ πιθανό να διακοπεί η στρατιωτική βοήθεια της Αμερικής προς την Ελλάδα, απόρροια της Διακήρυξης του Δόγματος Τρούμαν.

- Η δεύτερη εκδοχή του δημοσιογράφου Βάσω Τσιμπιδάρου(φίλου του Στακτόπουλου) για τους πιθανούς δολοφόνους του Πολκ που αναφέρει στον ηχολήπτη της ταινίας,

Ένα γράμμα με ημερομηνία 18/5/1953 προς τον Τσιμπιδάρο που έλεγε τα εξής,

«Στην περιοχή Καραμπουρνάκι την εποχή της δολοφονίας του Πολκ, άτομο ονομαζόμενο Παπαθανασίου, δημοδιδάσκαλος, Ταγματασφαλίτης. Συνοδός του ήταν πάντοτε κάποιος Λεωνίδας, καταγόμενος από τα Γιαννιτσά, κακοποιό στοιχείο. Την 6^{ην} προς την 7^{ην} Μαΐου την οικία του Παπαθανασίου επικρατούσε μεγάλη ανησυχία. Το πήγαινε-έλα στην οικία του διήρκησε περίπου 1 ώρα. Κατά την ώρα ταύτην ένα ταξί έφτασε έξω από την οικία του και κατήλθον εξ' αυτού μερικά άτομα και εισήλθαν στην οικία του. Ο Λεωνίδας τρέμων την ώρα εκείνην πήγε στο αποχωρητήριο της οικίας Παπαθανασίου και κοιτούσε από το παράθυρο το ταξί όπου και βρισκόταν ένα άτομο μέσα. Μετά μπήκαν όλοι στο ταξί και ανεχώρησαν. Μετά από λίγες ημέρες και ο Παπαθανασίου και ο Λεωνίδας εξαφανίστηκαν από την περιοχή».

Σύμφωνα με τον Τσιμπιδάρο ήταν και αυτό ενδεικτικό ότι έπρεπε να στραφεί η ανάκριση και προς τους παρακρατικούς μήπως έβρισκαν κάποιο στοιχείο.

Συμπερασματικά αξίζει να σημειωθεί ότι η ταινία μυθοπλασίας του Γρηγοράτου αποτελεί μία έξοχη αναπαράσταση της υπόθεσης Πολκ με ισχνές διαφοροποιήσεις ή παρεκκλίσεις από τα πραγματικά γεγονότα έτσι όπως άλλωστε είναι γνωστά και από την αντίστοιχη βιβλιογραφία. Η σπανιότητα των καλλιτεχνικών και των λογοτεχνικών παρεμβολών και η εμπλοκή χρήσης στοιχείων ντοκιμαντέρ δηλαδή οι συνεντεύξεις από τους επιζώντες και αληθινούς πρωταγωνιστές της υπόθεσης καθιστούν την ταινία μία σημαντική ιστορική πηγή άντλησης βασικών στοιχείων σχετικώς με την υπόθεση Πολκ και σημαντικών πληροφοριών.

Στην αληθοφανή απεικόνιση της εποχής συνεισφέρει η χρήση αρχειακού υλικού από τους επιζώντες πρωταγωνιστές της υπόθεσης και από όσους μετέπειτα ασχολήθηκαν μ' αυτή όπως ο Τσιμπιδάρος, Χατζηαργύρης, Δημητρακόπουλος, Παπαθεμελής και Κέλις.

Η ταινία αποτελεί μία διαμαρτυρία ενάντια στην αμαύρωση της αλήθειας και ένα έξοχο παράδειγμα για τον τρόπο κατασκευής ενόχων και ενοχοποιητικών στοιχείων εκ μέρους των αστυνομικών αρχών.

Β) *«Κιέριον»*

Μία ασπρόμαυρη ταινία του Δήμου Θέου, διάρκειας 92 λεπτών, που απέσπασε το βραβείο καλύτερης καλλιτεχνικής ταινίας και το βραβείο καλύτερου πρωτοεμφανιζόμενου σκηνοθέτη με ειδική μνεία για τον Ανέστη Βλάχο στο φεστιβάλ Θεσσαλονίκης το έτος 1974[383].

Το «Κιέριον» αποτέλεσε θύμα της λογοκρισίας της χούντας των συνταγματαρχών. Ενώ τα γυρίσματα είχαν αρχίσει από το 1967, τελικά κυκλοφόρησε και παίχτηκε για πρώτη φορά εφτά χρόνια αργότερα, το 1974 στο φεστιβάλ Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για την πρώτη ξεκάθαρη πολιτική ταινία του ελληνικού κινηματογράφου μετά το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου που αποτέλεσε μία σύγχρονη μεταφορά της υπόθεσης Πολκ. Υπήρξε μία από τις πλέον ξεχωριστές ταινίες του ελληνικού κινηματογράφου.

Συντελεστές του έργου[384]

Σκηνοθεσία: Δήμος Θέου

Σενάριο: Κώστας Σφήκας και Δήμος Θέου

Μοντάζ: Ε. Σερντάρης

Φωτογραφία: Γιώργος Πανουσόπουλος και Συράκος Δανάλης

Μουσική: Μάνος Λοΐζος

---

[383] www.cinemainfo.gr/cinema/theory/prepublish/dimostheos/index.html: Σύντομο Βιογραφικό του Δ.Θέου: Γεννήθηκε στα Άγραφα Καρδίτσας το 1935. Σπούδασε κινηματογράφο στη σχολή Σταυράκου και άρχισε να καταπιάνεται στο χώρο αναλαμβάνοντας βοηθός σκηνοθέτη, διευθυντής παραγωγής και ενασχόληση με το θέατρο. Το 1963 ανέλαβε σε συνεργασία με τον Φ. Λαμπρινό την σκηνοθεσία της μικρού μήκους ταινίας, «Εκατό ώρες του Μάη».

[384] www.book.culture.gr/pressdetailsasp?ID=128

Ερμηνευτές:

Ανέστης Βλάχος, Κώστας Σφήκας, Ελένη Θεοφίλου, Σταύρος Τορνές

Δήμος Σταρένιος, Ελένη Ξανθάκη

Η υπόθεση της ταινίας

Είναι μία ασπρόμαυρη -στο σύνολό της- ταινία μυθοπλασίας που σε αντίθεση μ' αυτή του Γρηγοράτου δεν αναπαριστά την υπόθεση Πολκ αλλά την αναπλάθει με διαφορετικούς πρωταγωνιστές και διαφορετικούς ρόλους διαφοροποιώντας παράλληλα και την πλοκή της υπόθεσης μεταφερόμενη μάλιστα στη δεκαετία του 1960. Ωστόσο το πνεύμα της ταινίας είναι ανάλογο της υπόθεσης Πολκ καθώς και του τρόπου με τον οποίο οι επίσημες κρατικές αρχές κατασκεύαζαν ενόχους και έβρισκαν εξιλαστήρια θύματα. Είναι ανάλογο της αναπαράστασης των επίσημων βασανισμών και ανακριτικών μεθόδων, της ξενοκρατίας, των καταδοτών και των παρακρατικών.

Η όλη δράση της ταινίας εκτυλίσσεται τη περίοδο που τα φοιτητικά κινήματα στη δεκαετία του '60 προσπαθούν να δράσουν μέσα στην παρανομία κυνηγημένα από τις αστυνομικές αρχές. Πρωταγωνιστές της ταινίας αυτής είναι ο δημοσιογράφος Αίμος Βαγενάς(που τον υποδύεται ο Ανέστης Βλάχος), ο αμερικανός ερευνητής των καρτέλ πετρελαίου της Μέσης Ανατολής και φίλος του Αίμου, George Morgan, ο αρχηγός μίας επαναστατικής φοιτητικής ομάδας ο Leo Zhadic και άλλοι.

Η πλοκή της ταινίας έχει ως εξής, ο δημοσιογράφος Βαγενάς λαμβάνει ένα τηλεγράφημα που τον πληροφορεί ότι ο φίλος του Μόργκαν φτάνει στην Αθήνα ύστερα από τις έρευνές του στη Μέση Ανατολή για τα καρτέλ των πετρελαίων. Ο Βαγενάς συναντά τον Μόργκαν στο αεροδρόμιο και τον μεταφέρει στο ξενοδοχείο του. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής συζητούν γύρω από τις έρευνες του Μόργκαν ο οποίος εμφανίζεται να γνωρίζει πολλά στοιχεία που ενοχοποιούν την πολιτική των Αμερικανών στη Μέση Ανατολή και πως αυτό επηρεάζει την πολιτική τους στην Ελλάδα. Μάλιστα ο Μόργκαν αναφέρει στον Βαγενά ότι πρόκειται να συναντήσει κάποιο αμερικανό ονόματι Goss. Χωρίζουν και ανανεώνουν το ραντεβού τους για το επόμενο βράδυ στη λέσχη «Ρινόκερος».

Εντωμεταξύ στα πλαίσια των δημοσιογραφικών του καθηκόντων ο Βαγενάς συναντά εκπροσώπους των φοιτητικών κινημάτων, οι οποίοι ωστόσο αδυνατούν να του εμπιστευθούν και το παραμικρό στοιχείο.

Το βράδυ που είχε οριστεί η συνάντηση Βαγενά-Μόργκαν, ο τελευταίος δεν πηγαίνει ποτέ σ' αυτό το ραντεβού και ο Βαγενάς είχε αρχίσει να ανησυχεί καθώς τα στοιχεία που είχε στα χέρια του ο Μόργκαν θα μπορούσαν να προκαλέσουν σκάνδαλο αν αποκαλύπτονταν και έτσι πολύ πιθανό να κινδύνευε η ζωή του από αυτούς που θα έθιγε η αποκάλυψη της έρευνάς του.

Παράλληλα παρεμβάλλονται σκηνές από τις συζητήσεις μίας φοιτητικής ομάδας που προτείνουν στο πιο δραστήριο μέλος τους, τον Leo Zhadic, να σταματήσουν για λίγο τη δράση τους και να φύγει

ο τελευταίος από το καταφύγιό τους καθώς ελλόχευε ο κίνδυνος να τον ανακαλύψει η αστυνομία και να τον συλλάβουν.

Το βράδυ της εύρεσης του πτώματος του Μόργκαν η αστυνομία εισβάλλει στην κρυψώνα του Zhadic και ακολουθεί έρευνα.

Το ίδιο βράδυ το τηλέφωνο χτυπά στο σπίτι του Βαγενά, είναι από την εφημερίδα που εργάζεται και τον πληροφορούν για τον θάνατο του Μόργκαν και ενώ ο Βαγενάς ετοιμαζόταν να πάει στην εφημερίδα, αστυνομικοί χτυπούν την πόρτα του και τον συλλαμβάνουν.

Από εκείνη τη στιγμή και μετά αρχίζει η λίγο ως πολύ γνωστή διαδικασία κατασκευής ενόχων από τις επίσημες κρατικές αρχές και η δημιουργία ενός πλαστού αστυνομικού σεναρίου που στοχεύει στην εύρεση «αποδιοπομπαίων τράγων» για να καλύψουν δικά τους εγκλήματα, όπως ακριβώς συνέβη και στην υπόθεση Πολκ.

Στοιχεία της ταινίας που παραπέμπουν στην υπόθεση Πολκ:

1) Ο δολοφονημένος δημοσιογράφος Μόργκαν ονομάζεται George και όπως και ο George Πολκ έτσι και αυτός είχε κάνει έρευνα για τα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής και είχε συλλέξει πολλά στοιχεία για την ενοχοποίηση της πολιτικής των Αμερικανών και των Βρετανών στην περιοχή.
2) Στο στομάχι του δολοφονημένου Μόργκαν βρέθηκε αστακός με μπιζέλια ενώ το πτώμα του βρέθηκε στη θάλασσα όπως ακριβώς συνέβη και στην περίπτωση του Πολκ.
3) Οι δύο συλλήψεις (του Zhadic και του Βαγενά) στις οποίες προέβη η αστυνομία βασίστηκαν σε φανταστικά και πλαστά/κατασκευασμένα στοιχεία όπως και στην περίπτωση του Στακτόπουλου. Για παράδειγμα στήριξαν την ενοχοποίηση του Zhadic στο γεγονός ότι ήταν Εβραίος και είχε λόγο να δολοφονήσει τον Μόργκαν λόγω των σχέσεων του τελευταίου με τους Άραβες, σύμφωνα κιόλας με τις εντολές από την σιωνιστική οργάνωση στην οποία δήθεν ανήκε ο Zhadic. Στήριξαν την ενοχοποίηση του Στακτόπουλου στο γεγονός ότι ήταν κομμουνιστής και είχε λόγο να δολοφονήσει τον Πολκ καθώς μία τέτοια δολοφονία θα εξέθετε την επίσημη κυβέρνηση στην Αμερική και έτσι θα σταματούσε η Αμερικανική βοήθεια προς αυτή, σύμφωνα κιόλας με τις εντολές που δήθεν είχε λάβει ο Στακτόπουλος από την Κομινφόρμ.

Βλέπουμε έτσι πόσο πολύ ταιριάζουν τα αστυνομικά σενάρια μεταξύ τους και πόσο εύκολο υπήρξε να κάνουν υποθέσεις και να κατασκευάζουν στοιχεία για την ενοχοποίηση ατόμων που έδιναν την ιδανική λύση στις υποθέσεις ενώ ταυτόχρονα πρόσφεραν «υψηλές υπηρεσίες» καθότι οι πραγματικοί ένοχοι (υψηλά πρόσωπα) απέφευγαν την τιμωρία.

4) Οι σκηνές που προβάλλουν τους δύο συλληφθέντες(Zhadic και Βαγενά)να υφίστανται βασανιστήρια από την αστυνομία προκειμένου να προχωρήσουν σε μία κατάθεση πραγμάτων

που ποτέ δεν διέπραξαν, παραπέμπει στα βασανιστήρια που υπέστη ο Στακτόπουλος από τους αστυνομικούς της χωροφυλακής Θεσσαλονίκης μέχρι να του αποσπάσουν την «ομολογία».

5) Η εμπλοκή του αμερικανού Goss στην δολοφονία του Μόργκαν και η φυγή του από την Ελλάδα αμέσως μετά την ανεύρεση του πτώματος παραπέμπει στην εμπλοκή του βρετανού Κόουτ στην υπόθεση Πολκ και στην φυγή του από την Θεσσαλονίκη για το Όσλο λίγες μέρες πριν την ανεύρεση του πτώματος του Πολκ στη θάλασσα.
6) Η σύλληψη του δημοσιογράφου Βαγενά έγινε αιφνιδιαστικά και μόλις τον μετέφεραν στην αστυνομία, τον έκλεισαν σ' ένα υπόγειο οπότε και άρχισε η ανάκριση «τρίτου βαθμού». Κάτι ανάλογο συνέβη και στον Στακτόπουλο με αιφνιδιαστική μεταφορά στην αστυνομία και με απαράδεκτη συμπεριφορά απέναντί του από την πρώτη κιόλας στιγμή της σύλληψής του.

Συμπερασματικά θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο σκηνοθέτης επικαλείται μία κλασσική περίπτωση σκευωρίας που όχι μόνο παραπέμπει στην υπόθεση Πολκ(λόγω των κοινών στοιχείων που προαναφέρθηκαν) αλλά παράλληλα προσιδιάζει και σε κάθε άλλη περίπτωση που σχετίζεται με την εμπλοκή «υψηλών προσώπων» σε υποθέσεις ανεξιχνίαστων πολιτικών δολοφονιών.

Κύριος στόχος της ταινίας είναι να κατορθώσει να αποκαταστήσει το ειδικό ιστορικό και ιδεολογικό βάρος των εξιλαστήριων πολιτικών θυμάτων του παρελθόντος στο παρόν και να αρθρώσει το λόγο και την διαμαρτυρία τους ως μία προσπάθεια απεικόνισης των πραγματικών γεγονότων που μπορούν να κρύβονται πίσω από τα πλαστά και αληθοφανή επίσημα στοιχεία.

Γ) <u>Σύγκριση των δύο ταινιών μυθοπλασίας</u>

Με βάση τα όσα προηγήθηκαν στις αναλύσεις των δύο ταινιών θα μπορούσαμε να καταλήξουμε σε κάποια συγκριτικά συμπεράσματα ομοιοτήτων και διαφορών.

Αρχικά πρέπει να σημειωθεί ότι πρόκειται για δύο ταινίες μυθοπλασίας που ωστόσο του Γρηγοράτου αναπαριστά την υπόθεση Πολκ ενώ του Θέου την αναπλάθει μεταφέροντάς τη στη σύγχρονη δράση.

Στην ταινία «Ο φάκελος Πολκ στον αέρα», γίνεται χρήση συνεντεύξεων των επιζώντων κάτι που φέρνει την ταινία αυτή πιο κοντά στα πραγματικά διαδραματισθέντα γεγονότα σε σύγκριση με την ταινία «Κιέριον». Ωστόσο το «Κιέριον» προσέγγισε μία πολιτική υπόθεση με ένα τελείως ξεχωριστό και πρωτοποριακό τρόπο δίνοντας μία άλλη διάσταση στα ιστορικά δρώμενα της εποχής.

Στο σημείο εκείνο που θα μπορούσε να ειπωθεί ότι συμφωνούν απόλυτα και οι δύο ταινίες είναι η ιδεολογική τοποθέτηση και ερμηνεία την οποία επιχειρούν όπως και τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουν. Η κατασκευή των ενόχων, οι αστυνομικοί σκευωροί και η κακοστημένη τους εκδοχή, η

επιλογή των θυμάτων, η διαφθορά, η εμπλοκή ξένων δυνάμεων -Αμερικανών και Άγγλων- είναι στοιχεία που δεν λείπουν από όλες τις σκηνές και των δύο ταινιών.

Τέλος και οι δύο ταινίες μέσα από συγκεκριμένες σκηνοθετικές επιλογές προσπαθούν να καταστήσουν φανερό τον τρόπο κατασκευής πλαστών στοιχείων εκ μέρους των δυνάμεων εξουσίας σε περιόδους πολιτικών ανωμαλιών και να δώσουν έμφαση στην παράλογη τακτική των αστυνομικών αρχών να επιλέγουν άτομα που πληρούν κάποιες προϋποθέσεις προκειμένου να τους ενοχοποιήσουν για εγκλήματα που άλλοι έχουν διαπράξει. Η επιλογή ιδανικών εξιλαστήριων θυμάτων και ο αποπροσανατολισμός της ερευνητικής διαδικασίας για τη διαλεύκανση των υποθέσεων με την παράλληλη κατασκευή των κατάλληλων πιστοποιητικών και των απαραίτητων ενοχοποιητικών στοιχείων εναντίον των θυμάτων, αποτελούν χαρακτηριστικά που γίνονται αισθητά καθ' όλη τη διάρκεια και των δύο ταινιών.

Στο σύνολό τους πρόκειται για δύο έξοχες κινηματογραφικές ταινίες πολιτικού περιεχομένου που ενώ παρουσιάζουν δράση σε διαφορετικό χρόνο, κατορθώνουν να αναπαραστήσουν με ακρίβεια τον πολιτικό, κοινωνικό και όχι μόνο απόηχο της εποχής τους με τις απαραίτητες λεπτομέρειες που συμβάλουν στην ολοκληρωτική και σαφέστερη απόδοση του επικρατούντος κλίματος.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι πολιτικές σκοπιμότητες της περιόδου του ελληνικού εμφυλίου πολέμου καθώς και η επιρροή ξένων παραγόντων, Αμερικανικών και Βρετανικών, στο πλαίσιο του ψυχρού πολέμου και η επιθυμία διατήρησης, προώθησης και επέκτασης των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, υπήρξαν καθοριστικοί παράγοντες για την εξέλιξη και διαμόρφωση της επίσημης λύσης της υπόθεσης Πολκ που ύστερα από μία δίκη παρωδία έγινε ισάξια της υπόθεσης Ντρέιφους με τη σημαντική διαφορά ότι στην περίπτωση Πολκ η δικαιοσύνη δεν έχει κατορθώσει εδώ και 60 ολόκληρα έτη να διορθώσει ένα δικό της λάθος και να αποκαταστήσει έτσι -έστω και μετά θάνατο- το όνομα της οικογένειας Στακτόπουλου.

Δεδομένου ότι η δολοφονία του αμερικανού δημοσιογράφου George Polk διαπράχθηκε σε περίοδο κοινωνικοπολιτικής ανωμαλίας όπου τα αντικομμουνιστικά αισθήματα είχαν τον πρώτο λόγο και η αντικομμουνιστική υστερία δέσποζε στο στρατόπεδο των Δυτικών Συμμάχων, δεν πρέπει να μας παραξενεύει η επίσημη εξιχνίαση της υπόθεσης που δρομολογήθηκε από τις τότε επίσημες κρατικές αρχές. Αυτό όμως που σήμερα γεννά ερωτηματικά αλλά και έντονη δυσφορία είναι η εμμονή των δικαστών να απορρίπτουν τις αιτήσεις για την αναψηλάφηση της δίκης του Στακτόπουλου.

Η Ελληνική Δικαιοσύνη οφείλει ενώ παράλληλα έχει και την ηθική υποχρέωση να αποβάλλει τις όποιες πιθανές πολιτικές πιέσεις που τη δεσμεύουν και ακυρώνουν την ανεξαρτησία της και να κινήσει τις διαδικασίες για την επανάληψη της δίκης του Στακτόπουλου από τη στιγμή μάλιστα που τα αποδεικτικά στοιχεία υφίστανται και οδηγούν στην ανατροπή της δικαστικής απόφασης που επιβλήθηκε το 1949 καθώς αποκαλύπτουν τη κακοστημένη σκευωρία εναντίον του.

Μία αστυνομική σκευωρία οργανώθηκε υπό την καθοδήγηση και συμμετοχή ξένων και ελλήνων επίσημων αξιωματούχων της εποχής εναντίον της οικογένειας του Στακτόπουλου που καταστράφηκε και το όνομά της αμαυρώθηκε ενάντια σε κάθε κανόνα λογικής ενώ η υπόθεση Πολκ παραμένει μία ανεξιχνίαστη υπόθεση του 20^{ου} αιώνα για να μας υπενθυμίζει την εξουσιαστική δύναμη των σκευωρών, την προτεραιότητα των πολιτικών συμφερόντων και την εσκεμμένη δικαστική πλάνη.

Η αναψηλάφηση της δίκης και η άρση της δικαστικής απόφασης του ’49 κρίνονται αναγκαίες καθώς το δικαστήριο πρέπει να βασίσει τη διεξαγωγή της διαδικασίας πάνω στα πραγματικά στοιχεία και ντοκουμέντα, σ’ αυτά που η δημοσιογραφική και ιστορική έρευνα έφεραν στην επιφάνεια και όχι σ’ αυτά που κατασκεύασαν οι σκευωροί της δεκαετίας του ’40.

Άλλωστε η αποκατάσταση της οικογένειας Στακτόπουλου θα σημάνει ταυτόχρονα και την αποκατάσταση του ονόματος της ελληνική δικαιοσύνης αποδεικνύοντας παράλληλα την ανεξαρτησία της από τις άλλες δύο εξουσίες.

Η πρόσφατη απόρριψη της αίτησης για αναψηλάφηση το 2007, μαζί με τις προηγούμενες τρεις απορρίψεις, δημιουργούν κλίμα απογοήτευσης για την κριτική ικανότητα των δικαστών και συναισθήματα απαισιοδοξίας για την τύχη μίας νέας αίτησης ωστόσο η ελπίδα να επέλθει η κάθαρση σε αυτή την ανθρώπινη τραγωδία πρέπει να παραμείνει ζωντανή καθώς η μεταθανάτια δικαίωση του Στακτόπουλου θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη προς το έργο της ελληνικής δικαιοσύνης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ:

Βουλτεψής Γιάννης, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002

Βούρβαχης Ελευθέριος, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;- μία πολιτική δολοφονία και δικαστική πλάνη,* Πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003

Βουρνάς Τάσος, *Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδας-Ο εμφύλιος*, εκδόσεις ΑΦΩΝ ΤΟΛΙΔΗ Ο.Ε., Αθήνα 1981

Γιανουλόπουλος Γιάννης, *Ο Μεταπολεμικός Κόσμος, Ελληνική και Ευρωπαϊκή Ιστορία (1945-1963),* εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1992

Γρηγοριάδης Σόλωνας, *Δεκέμβρης-Εμφύλιος 1944-1949 (Συνοπτική Ιστορία)*, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Κ. Καπόπουλος, Αθήνα 1989

Γυφτόπουλος Δ., *Μυστικές αποστολές στην εχθροκρατούμενη Ελλάδα,* εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα-Ιωάννινα 1990

Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση 1991

Ζαφειρόπουλος Δ., *Αντισυμμοριακός Αγώνας 1945-1949,* Αθήνα 1956

Καφίρης Αθανάσιος, *Η υπόθεση Πολκ-Στακτόπουλου. Μία Ανθρώπινη και δικαστική τραγωδία,* εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2008

Οικονομίδης Φοίβος, *Πόλεμος διείσδυση και προπαγάνδα,* εκδόσεις Ορφέας, Αθήνα 1992, 2η έκδοση 2001

Οικονομίδης Φοίβος, *Οι προστάτες, η αληθινή Ιστορία της αντίστασης,* εκδόσεις Ορφέας, Β΄ συμπληρωμένη έκδοση, Αθήνα 1985

Παρίσης Ιωάννης, *Η νέα αργοναυτική εκστρατεία από το Δυρράχιο της Αλβανίας στ΄ ανατολικά παράλια του Μοριά,* εκδόσεις Φύλλα, Τρίπολη 2004

Στακτόπουλος Γρηγόρης, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο Σ. Παπαθεμελής, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση, 1988.

Χατζηαργύρης Κώστας, *Η Υπόθεση Πολκ. Ο ρόλος των ξένων υπηρεσιών στην Ελλάδα,* εκδόσεις Ειρήνη ε.π.ε., Αθήνα 1988

Χατζόπουλος Αχιλλέας, *Οι προστάτες 1943-1949*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1977

Τα Μεγάλα Ιστορικά Αινίγματα της Εποχής μας, 15ος τόμος -Σύγχρονη Ελλάδα, εκδόσεις Αλέξανδρος, Αθήνα.

ΞΕΝΗ:

Frederic Ayer, *The body in the harbor,* Henry Regnery Company editions, Chicago 1957

Heinz Richter, *British intervention in Greece: From Varkiza to civil war, February 1945 to August 1946,* London, Merlin Press, 1986

Marton Kati, *The Polk Conspiracy, Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk,* Farrar, Straus and Giroux, New York 1990

Kenneth Matthews, *Memories of a Mountain War Greece: 1944-1949, Murder in Salonica Bay,* Longman editions 1972

Mazower Mark, *Στην Ελλάδα του Χίτλερ η εμπειρία της κατοχής,* εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1994

Papastratis Procopis, *The British policy towards Greece during the Second World War,* Cambridge University Press, Cambridge 1984

Polk William, *Polk's Folly, An American Family History*, First Anchor Books editions, New York 2000

Vlanton Elias with Zak Mettger, *Who Killed George Polk-The Press covers up a death in the family,* Temple University Press, Philadelphia 1996

ΤΑΙΝΙΕΣ:

Γρηγοράτος Διονύσιος, «Ο Φάκελος Πολκ στον αέρα», 1988

Θέου Δήμος, «Κιέριον», 1967

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ:

www.book.culture.gr/pressdetailsasp?ID=128

www.cineek.gr

www.cinemainfo.gr/cinema/theory/prepublish/dimostheos/index.html

www.dlib.nyu.edu:8083/tamwagead/servlet/SaxonServlet?source=newsmwn.xml&sty

www.esiemth.gr/ESH_GR/teuxos3.html

www.esiemth.gr/ESH_GR/eshgrn03.html

www.ert-archives.gr , Ενημερωτική Εκπομπή με θέμα, *Μαρτυρίες. Μίδας 614. Μυστικός πόλεμος στην Κατοχή,* χρονολογία παραγωγής 1991

www.hri.org/cgi-bin/brief?/news/greek/mperg/1998/98-03-01.mperg.html

www.hri.org/news/greek/kosmos/1998html

www.hri.org/MPA/gr/bios/kirkos.html

www.livepedia.gr

www.poulantzas.gr

www.rizospastis.gr

www.tanea.gr

www.xatzikostas.gr

ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ 1948-1949:

Εφημερίδα, «Ακρόπολις», Αθήνα
(Δολοφονία) α.α. 7560, κα. 010167
-18/5/1948
-19/5/1948
-20/5/1948
-26/5/1948

(Ομολογία) α.α. 7561, κα. 010168
-15/10/1948
-16/10/1948
-19/10/1948

(Δίκη) α.α. 1341, κα. 010.071
-12/4/1949
-14/4/1949
-22/4/1949

Εφημερίδα, «Βήμα», Αθήνα
(Δολοφονία) α.α. 6735, κα. 038.143
-18/5/1948
-28/5/1948
-30/5/1948

(Ομολογία) α.α. 7296, κα. 038141
-19/10/1948

(Δίκη) α.α. 7298, κα. 038.143

-13/4/1949

-14/4/1949

-17/4/1949

-19/4/1949

-22/4/1949

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ:

Περιοδικό «Ταχυδρόμος», «Βασβανάς: Δέχομαι να Δικαστώ για την υπόθεση Πολκ», Τεύχος 02/01/1975

Στέφανος Ξύδης, «Ποιος σκότωσε τον Πολκ;», Εφημερίδα «Καθημερινή», φύλλα 21/09/1975-10/10/1975

Άρθρο Βάσο Τσιμπιδάρου στον Ελεύθερο Τύπο, φύλλο 16 Απριλίου 1983

Άρθρο στις *Νέες Εποχές, Ιδέες και Τέχνες, Γράμματα, Πολιτισμός, Επιστήμες* του Στ. Ευθυμιάδη στις 3/5/1998, αρ. Φύλλου 12479, «Η αλήθεια για τον Πολκ. Νέες αποκαλύψεις για το ανεξιχνίαστο έγκλημα πενήντα χρόνια μετά την δολοφονία του αμερικανού δημοσιογράφου στη Θεσσαλονίκη»

Μίνα Μουστάκα, «Η Χήρα του Γρηγόρη Στακτόπουλου, Θεοδώρα, προσφεύγει για 3η φορά στον Άρειο Πάγο, 57 χρόνια μετά την δίκη», Εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» 25/02/2006

Άρθρο, «Περιμένει(έστω και μετά θάνατον) την αθώωση», Εφημερίδα «Ποντίκι», φύλλο 23/11/2006

Άρθρο, «Ποιοι δεν θέλουν να βγει η αλήθεια», Εφημερίδα «Ριζοσπάστης», φύλλο 12/05/2007

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ:

Magazine “Time”, Article, *“Time Capsule 1949. The Year in Review, as reported in the pages of TIME”*

Magazine “More”, May 1977

Magazine “New York Times”, Article, *“Death in Salonika Bay: Who Pulled the Trigger?”*, September 19, 1977

ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ:

Προσωπική συνέντευξη με τον βουλευτή, κ. Σ. Παπαθεμελή, 23/01/2008.

Προσωπική συνέντευξη με τον δικηγόρο, κ. Π. Τσιρίδη, 12/02/2008.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Στακτόπουλος γεννήθηκε στην Τραπεζούντα του Πόντου το 1910 οπότε μετά την καταστροφή στη Μικρά Ασία το 1922, εγκαθίσταται στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Αθήνα. Τον επόμενο χρόνο πέθανε ο πατέρας του και η οικογένεια μετακόμισε μόνιμα στη Θεσσαλονίκη. Η μητέρα του, Άννα Στακτοπούλου, αδυνατώντας να θρέψει τέσσερα παιδιά, τον μικρότερο αδερφό του Γρηγόρη Στακτόπουλου και τις δύο αδερφές του, έστειλε τον Γρηγόρη Στακτόπουλο σε ορφανοτροφείο[385].

Λόγω των σπουδών του στο Κολέγιο Ανατόλια της Θεσσαλονίκης-πρόκειται για ένα γυμνάσιο υπό αμερικανική διεύθυνση που είχε τη φήμη του καλύτερου σχολείου της πόλης-ο Στακτόπουλος γνώριζε καλά την αγγλική γλώσσα και ήταν περιζήτητος μεταφραστής και διερμηνέας. Είχε αποφοιτήσει το έτος 1930 με βαθμό «Λίαν καλώς».

Ο Στακτόπουλος ως ο μεγαλύτερος εναπομένοντας άντρας της οικογένειας, ο μικρότερος αδερφός του Στακτόπουλου είχε πεθάνει κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, και σεβόμενος την ελληνική παράδοση, στήριξε οικονομικά όλη του την οικογένεια. Ζούσε μαζί με την μητέρα του και τις δύο του αδερφές για τις οποίες εργαζόταν σκληρά προκειμένου να τις σπουδάσει και να τις ζήσει. Αγαπούσε πολύ την οικογένειά του. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε ο Στακτόπουλος θυσίασε τις δικές του ανώτερες σπουδές και είχε εργαστεί για λογαριασμό πολλών εργοδοτών διαφόρων πολιτικών πεποιθήσεων, αριστερών και δεξιών αλλά και ξένων. Άρχισε δουλεύοντας στην συντηρητική τοπική εφημερίδα «Φως» πριν από τον πόλεμο όπου και συνέχισε μετά την επίταξη της εφημερίδας από τους Γερμανούς κατά την διάρκεια της Κατοχής. Οι Γερμανοί μετά την είσοδό τους στην πόλη έκλεισαν όλες τις εφημερίδες εκτός από το «Φως» που χρησιμοποίησαν για προπαγανδιστικούς λόγους. Ο Στακτόπουλος δεν είχε άλλη επιλογή από το να διατηρήσει τη δουλειά του για να ζήσει την οικογένειά του. Αργότερα είχε εγγραφεί στο ΕΑΜ και στο Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος προκειμένου να μεταφράζει εκπομπές του BBC και να τις δίνει στην κομματική εφημερίδα «Λαϊκή Φωνή»-όπως ο ίδιος ισχυρίζεται το έκανε για να βρει δουλειά και να συντηρήσει την οικογένειά του-και αργότερα τον διέγραψαν λόγω «*έλλειψης ενδιαφέροντος*», κατά την αιτιολογία του κόμματος. Την ίδια περίοδο έπιασε δουλειά στη Βρετανική Υπηρεσία Πληροφοριών ως μεταφραστής των τηλεγραφημάτων του

[385] Ελευθέριος Βούρβαχης, *Ποιος σκότωσε τον Πολκ;,* πρόλογος Αντώνης Ρουπακιώτης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2003, 23.

Reuters τα οποία διαβάζονταν στις πόλεις και στα χωριά που τότε δεν είχαν άλλες πηγές πληροφόρησης. Την εποχή που ο Πολκ ήταν στη Θεσσαλονίκη, ο Στακτόπουλος δούλευε στην Κεντρώα εφημερίδα «Μακεδονία». Είχε αποκτήσει τη φήμη ενός ιδιαίτερα αξιόλογου δημοσιογράφου Θεσσαλονίκης ενώ παράλληλα ήταν ένας από τους ελάχιστους που γνώριζαν πολύ καλά αγγλικά[386].

Εργάστηκε για λογαριασμό εργοδοτών διαφόρων πολιτικών αποχρώσεων, δίχως να χαρακτηρίζεται από ακραίες πολιτικές πεποιθήσεις ή προκαταλήψεις, κατά τη γνώμη των συναδέλφων του, άνθρωπος που «*άλλαζε συχνά εργοδότες και δουλειές, αλλά με αθώα κίνητρα*». Δεν έπινε και κάποιες φορές μπέρδευε τα λόγια του ως απόρροια ενός αυτοκινητιστικού δυστυχήματος που του είχε προκαλέσει κάποιο νευρολογικό πρόβλημα[387].

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΣΑΛΔΑΡΗ ΜΕ ΤΗΝ ΡΕΑ ΠΟΛΚ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Κατά τη διάρκεια του δείπνου, ο Αθανάσιος Τσαλδάρης της είπε, *«Θα σου πω κάτι αλλά μετά θα το ξεχάσουμε τελείως».* Της ανέφερε τις εξελίξεις της λύσης της υπόθεσης Πολκ στην Ελλάδα και μετά έφτασε στο επίμαχο σημείο, *«Θα ήσουν πρόθυμη να κάνεις μία δήλωση ότι δέχεσαι την επίσημη λύση της υπόθεσης;».* Και αμέσως άλλαξε θέμα.

Μετά το τέλος του δείπνου, της πρότεινε να πάνε να συναντήσουν κάποιους κοινούς τους γνωστούς σ' ένα μπαρ. Εκεί τους περίμεναν κάποιοι Έλληνες γνωστοί τους. Ο Αθανάσιος Τσαλδάρης κάθισε με τη Ρέα Πολκ σ' ένα τραπέζι,

-*«Αγαπάς την Ελλάδα;».* Την ρώτησε.

-*«Αγαπάω τον ελληνικό λαό».* Αποκρίθηκε εκείνη.

-*«Θα ήσουν πρόθυμη να βοηθήσεις την Ελλάδα, γιατί η υπόθεση του Πολκ όπως γνωρίζεις την συγκλόνισε».*

-*«Δεν με ενδιαφέρει. Ο άντρας μου δολοφονήθηκε».*

-*«Ο άντρας σου Ρέα πήρε αυτό που ήθελε. Ζήτησε να δει τους Κομμουνιστές και τους είδε».*

-*«Σε παρακαλώ, σταμάτα να μιλάς για αυτό. Δεν μπορώ να το αντέξω…ή να σκεφτώ για εκείνον…ότι είναι νεκρός».*

-*«Αλλά πρέπει να το συνειδητοποιήσεις, είναι νεκρός, Νεκρός, Νεκρός. Χιλιάδες Έλληνες σκοτώνονται κάθε μέρα. Αλλά μάλλον δεν ενδιαφέρεσαι για την Ελλάδα άλλο πια. Ο άντρας σου σε έμαθε να μισείς την Ελλάδα. Τότε έχεις μία δικαιολογία να μην θες να βοηθήσεις».*

-*«Όχι, όχι».* Διαμαρτυρήθηκε εκείνη, *«Δεν είναι αυτός ο λόγος».*

-*«Αν δεν βοηθήσεις τότε θα είσαι προδότης των δικών σου»,* τη διέκοψε λέγοντάς της.

---

[386] Elias Vlanton with Zak Mettger, *Who Killed George Polk, The Press Covers Up a Death In the Family,* Temple University Press, Philadelphia 1996, pg. 76-77.

[387] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 196-7.

Εκείνη συνέχισε,

-*«Ο άντρας μου αγαπούσε τους ανθρώπους παντού. Προσπαθούσε πάντα να βοηθήσει τους ανθρώπους που δεν είχαν δύναμη. Αλλά δεν αντέχω να διαβάζω εφημερίδες. Δεν μπορώ να δω καμία ιστορία σχετικά μ' αυτή την υπόθεση».*

-*«Ναι αλλά δεν μπορείς να κάνεις διαφορετικά. Πρέπει να κάνεις μία δήλωση ότι οι Κομμουνιστές σκότωσαν τον Πολκ, αν αυτό είναι που πιστεύεις. Ή ότι δεν το έκαναν, αν έτσι αισθάνεσαι, αλλά αν διαβάσεις εφημερίδες, θα δεις το φανερό ότι οι Κομμουνιστές το έκαναν. Γιατί να τον σκοτώσουμε εμείς, υπήρχαν πολλοί άλλοι δημοσιογράφοι που έγραφαν χειρότερα για την Ελλάδα».*

-*«Δεν με ενδιαφέρει. Απλά σταμάτα. Αν ήξερες μόνο πόσο δυστυχισμένη είμαι. Αν είχα όπλο θα σκότωνα μόνη μου τον εαυτό μου».*

-*«Αν συμφωνήσεις να κάνεις μία δήλωση, θα σε πάρω μαζί μου στην Ουάσιγκτον, έχω ένα φίλο εκεί, μπορεί να σου δώσει ένα γεμάτο όπλο. Όμως είναι πολύ πιο εύκολο από ότι νομίζεις, μπορείς απλά να πηδήξεις έξω από το παράθυρο… Όταν ο αδελφός μου πέθανε, δεν έριξα ούτε ένα δάκρυ. Αλλά όταν πηγαίνω πίσω στην Ελλάδα, κάθε φορά που βλέπω αυτή τη γη, το πιστεύεις ή όχι, κλαίω».*

Στην επιστροφή μέσα στο ταξί η Ρέα Κοκκώνη δεν αντάλλαξε κουβέντα με τον Αθανάσιο Τσαλδάρη. Όταν έφτασαν στον κοιτώνα του πανεπιστημίου, βγαίνοντας από το ταξί του είπε,

-*«Δεν πρόκειται ποτέ να κάνω κάποια δήλωση».*

Εκείνος την έπιασε από τα μαλλιά λέγοντάς της,

-*«Χρειάζεται να ταρακουνηθείς προκειμένου να ανακτήσεις τις αισθήσεις σου».*

-*«Άσε με να μιλήσω με τους φίλους μου να δω τι πιστεύουν εκείνοι».* Του είπε, για να την αφήσει.

-*«Ναι οι φίλοι σου…ο αδελφός του Πολκ και κάποιοι άλλοι σαν αυτόν…Ήξερα ότι θα τους μιλούσες έτσι και αλλιώς. Ξέρεις…μπορώ να γράψω στις εφημερίδες ό,τι θέλω σχετικά με αυτή μας την συνάντηση. Μπορώ να γράψω ότι κοιμήθηκες μαζί μου…ή ότι είπες ότι δεν ενδιαφέρεσαι πια για την Ελλάδα…ό,τι θέλω και μπορώ να βρω και στοιχεία για αυτά»* [388].

ΟΙ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΗΤΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΓΚΙΜΠΣΟΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΑΡΣΑΛ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΩΝ ΣΕ ΔΙΚΗ

Παρακάτω ακολουθεί η παράθεση αποσπασμάτων των εμπιστευτικών και απόρρητων επιστολών που φανερώνουν την αδυναμία στήριξης της ενοχής των κατηγορουμένων με βάση την ομολογία τους και τα υπάρχοντα κατασκευασμένα αποδεικτικά στοιχεία.

- Όταν στις 14/02/1949 ο εισαγγελέας εφετών, Κωνσταντινίδης, αναφέρει στον Γκίμπσον ότι μία δίκη που να στηρίζεται σε νομικά και όχι πολιτικά στοιχεία δεν ήταν δυνατό να προχωρήσει τουλάχιστον

[388] Kati Marton, *The Polk Conspiracy Murder and Cover-Up in the case of CBS News Correspondent George Polk.*, Farrar, Straus and Giroux, New York 1990, pg. 289-291.

προς στιγμή καθώς το μόνο αποδεικτικό στοιχείο ήταν οι ομολογίες των κατηγορουμένων η επιστολή του Γκίμπσον προς τον Μάρσαλ έχει ως εξής,

«Ο εισαγγελεύς των Εφετών εδήλωσε ότι πρακτικά η μόνη απόδειξη εναντίον του Μουζενίδη και του Βασβανά ήταν η ομολογία του Στακτόπουλου, και ότι πρέπει να αποκτηθούν περαιτέρω πληροφορίες, ώστε η δίκη να μην μπορεί να αντικρουσθεί ως προς τα πραγματικά περιστατικά…Εδήλωσα ότι μία επιμήκυνση της χρονικής περιόδου πριν από την διεξαγωγή της δίκης θα είχε μία πολύ κακή επίδραση στον Τύπο και στο κοινό στις Η.Π.Α. και ότι θεωρούσα ουσιώδες η δίκη να γίνει όσο το δυνατό ταχύτερα. Εδήλωσα ότι οι πρόσφατες ανακρίσεις, μολονότι μεγάλης αξίας, απλώς επιβεβαίωναν την ομολογία του Γρηγόρη Στακτόπουλου, και ότι περαιτέρω έρευνα δεν είχε τόση σημασία ώστε να καθυστερηθή η δίκη για αυτόν τον σκοπόν…Ο εισαγγελεύς των Εφετών εδήλωσε ότι αναγνωρίζει ότι η δίκη πρέπει να διεξαχθή μέσα στο εγγύς μέλλον, εξαιτίας της κοινής γνώμης, και ότι αφού συσκεφθή με τις δικαστικές αρχές της Θεσσαλονίκης, θα με εφοδιάσει με μία επίσημη δήλωση για την ημερομηνία της δίκης, το απόγευμα της Τρίτης, 15 Φεβρουαρίου» [389].

- Στις 15/02/1949, ο Γκίμπσον απογοητεύθηκε επειδή ο Κωνσταντινίδης δεν ήταν σε θέση να του αναγγείλει την ημερομηνία έναρξης της δίκης. Έτσι η αναφορά του προς τον Μάρσαλ επισημαίνεται αυτή τη φορά όχι απλά ως εμπιστευτική-confidential-όπως οι προηγούμενες αλλά και ως απόρρητη-secret-καθώς σ' αυτή αποκαλύπτεται η παρέμβαση του στην εκτέλεση του δικαστικού καθήκοντος μίας άλλης χώρας,

«Αριθ. 16

ΑΠΟΡΡΗΤΗ

Θεσσαλονίκη, Ελλάς, 16 Φεβρουαρίου 1949

Θέμα: Διαβίβαση Μνημονίου Συνομιλίας με τον Π. Κωνσταντινίδη, Εισαγγελέα Εφετών, σχετικά με την ημερομηνία της δίκης για την δολοφονία του Πολκ.

ΕΝΤΙΜΟΤΑΤΟΝ

ΥΠΟΥΡΓΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Κύριε,

Έχω την τιμή να αναφερθώ στην εμπιστευτική αναφορά του Προξενείου υπ' αριθ. 15, της 16ης Φεβρουαρίου 1949, και να διαβιβάσω ένα μνημόνιο συνομιλίας, της 15ης Φεβρουαρίου 1949, με τον Εισαγγελέα Εφετών σχετικά με την ημερομηνία διεξαγωγής της δίκης για την υπόθεση δολοφονίας Πολκ.

Ο Εισαγγελεύς των Εφετών ήταν απολογητικός για το γεγονός ότι η δίκη δεν έχει διεξαχθή, και επιθυμούσε να εξηγήσει και πάλι τους λόγους για να δείξει ότι η δίκη δεν μπορεί να γίνει πριν από τον Μάιο του 1949, και εξεδήλωσε καθαρά την έλλειψη εμπιστοσύνης του στο να κατηγορήση την υπόθεση από έδρας.

---

[389] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 130-133.

Είμαι της γνώμης ότι ο Εισαγγελεύς των Εφετών θα προσπαθήση να εξασφαλίσει μία αναβολή της δίκης, για την οποία έχει δηλώσει ότι θα γίνει περί τα τέλη Μαρτίου ή αρχές Απριλίου. Μολονότι πιστεύω ότι αυτό μπορεί να υπερνικηθή, είναι ουσιώδες να διατηρήται στενή επαφή με τον Εισαγγελέα Εφετών σχετικά με μία τέτοια κίνηση. Πιστεύω ότι ορισμένες δηλώσεις ή ενέργειες των κορυφών της δικαιοσύνης στην Αθήνα, επέφεραν την παρούσα αλλαγή στην στάση του Εισαγγελέως Εφετών. Στον παρόντα χρόνο κατέχεται από φόβο σχετικά με την ικανότητα της κατηγορούσης αρχής να εξασφαλίση μία δίκη[390].

Υμέτερος με σεβασμό

(Υπογραφή)

Ράλεϊ Α. Γκίμπσον

Αμερικανός Γενικός Πρόξενος.

Φάκελος 231

Συνημμένα: Μνημόνιο Συνομιλίας

- Στις 22 Φεβρουαρίου του1949 μία νέα επιστολή του Γκίμπσον εκθέτει και πάλι τον εισαγγελέα και τα ελλιπή αποδεικτικά στοιχεία για την στήριξη της κατηγορίας σε δίκη,

«Ο Εισαγγελεύς των Εφετών δεν έχει εμπιστοσύνη, είτε στην ικανότητά του να χειρισθή την δίκη, είτε στο αποδεικτικό υλικό που βρίσκεται στην διάθεση της κατηγορούσης αρχής, και θα ήθελε να κάμη κάτι για να κερδίση κι άλλο χρόνο» [391].

Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ COATE ΠΡΟΣ ΤΟ FOREIGN OFFICE

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ

E. H. Peck, Esq. 12 Αυγούστου 1949
Southern Dept
Foreign Office,
Whitehall, S. W. 1.

Αγαπητέ μου Πεκ,

---

[390] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 134-135.

[391] Γιάννης Θ. Βουλτεψής, *Τζωρτζ Πολκ-Χρέος για την αλήθεια, έρευνες και ντοκουμέντα,* Πρόλογος Χρήστος Πασαλάρης, εκδόσεις Προσκήνιο-Άγγελος Σιδεράτος, Αθήνα 2002, σελ. 144.

Καθ' υπόδειξη σου, σου στέλνω, για το αρχείο, μία περιγραφή της επίσκεψης του Τζορτζ Πολκ στο τμήμα του Τύπου του Βρετανικού Γενικού Προξενείου στη Θεσσαλονίκη, αφού θεωρείται η τελευταία επίσημη επίσκεψη του προ του θανάτου του.

Απ' όσο ενθυμούμαι, ήλθε στα γραφεία μας το πρωί της 8ης Μαΐου 1948 για μία σύντομη ενημέρωση γύρω από την κατάσταση στη Βόρεια Ελλάδα. Την ώρα που ετοιμαζόταν να μας αφήσει, γύρισε και, σαν από παρόρμηση της στιγμής, με ρώτησε αν μπορούσα να του δώσω πληροφορίες σχετικά με τον καλύτερο τρόπο μετάβασής στο στρατό των ανταρτών. Αυτό αρνήθηκα να το κάνω. Η εντύπωση που μου έδωσε ήταν περισσότερο ενός ενθουσιώδους νεαρού αμερικανού σπουδαστή σε αναζήτηση περιπετειών παρά ενός ώριμου και έμπειρου ανταποκριτή, και θεώρησα καθήκον μου να τον αποτρέψω από ένα τέτοιο εγχείρημα.

Πολλοί ξένοι ανταποκριτές είχαν επισκεφθεί το Τμήμα Τύπου μας και αρκετοί είχαν έλθει με μία παρόμοια παράκληση ή με περιγραφές του πως είχαν επιτύχει μια τέτοια μετάβαση μόνοι τους, Περιττό να αναφέρω ότι ποτέ δεν μετέδιδα τέτοιες πληροφορίες από παλιούς σε επίδοξους «ανταρτοθήρες». Ωστόσο θα πρέπει ίσως να αναφέρω εδώ ότι σε μία περίσταση, λίγο καιρό πριν από την επίσκεψη του Πολκ, ήμουν έτοιμος να παραβώ αυτή την αρχή στην εξαιρετική περίπτωση ενός αμερικανού δημοσιογράφου, ο οποίος είχε επιδείξει τόσο θάρρος και ψυχραιμία στα κατορθώματά του με τον Ελληνικό Εθνικό Στρατό που είχα κάθε λόγο να πιστεύω ότι η απόφασή του να επισκεφθεί τους αντάρτες ήταν όχι μόνο ειλικρινής αλλά και αμετάκλητη. Η πρόθεσή μου να θέσω στην διάθεσή του τις πληροφορίες που κατείχα, υπαγορευόταν, αρκετά δικαιολογημένα πιστεύω, από την επιθυμία μου να μειώσω τον σοβαρό κίνδυνο που ήταν έτοιμος να διατρέξει. Ωστόσο η ανάγκη να αποκαλύψω αυτές τις πληροφορίες δεν παρουσιάστηκε ποτέ γιατί μετατέθηκε σ' άλλη χώρα και δεν μπόρεσε ποτέ να εκπληρώσει το σχέδιο του. Επειδή ο Πολκ έδειξε να πειράχτηκε από την άρνησή μου, σκέφτομαι μήπως είχε κατά κάποιο τρόπο πληροφορηθεί την πρόθεση του συναδέλφου του κι είχε ίσως ελπίσει ότι θα μπορούσα να πεισθώ να εξετάσω την περίπτωσή του υπό το ίδιο φως.

Θα θυμάσαι ότι τότε επέκειτο η μετάθεσή μου κι ότι τα νέα για τις εξελίξεις που ακολούθησαν το θάνατο του Πολκ τα πληροφορήθηκα μόνο από τις στήλες των εφημερίδων. Τα παραπάνω αποτελούν επομένως όλα όσα γνωρίζω προσωπικά επί της υπόθεσης[392].

Δικός σου πάντα,

Ράντολ Κόουτ

[392] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 509-510.

Η ΕΤΥΜΗΓΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΝΟΡΚΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥΣ ΓΡΗΓΟΡΗ ΚΑΙ ΑΝΝΑ ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ

«*ΝΑΙ είναι ένοχος ο αυτός ως άνω κατηγορούμενος Γρηγόριος Στακτόπουλος του ότι ενώ άλλοι, υπό κοινού συμφέροντος κινούμενοι συναποφάσισαν την εκτέλεσιν της επομένης αξιόποινου πράξεως και ένεκα ταύτης συνομολογήσαντες προς αλλήλους αμοιβαίαν συνδρομήν κατά τας νυκτερινάς ώρας της 8ης Μαΐου 1948 εν Θεσσαλονίκη, εκ προμελέτης απεφάσισαν και εσκεμμένως εξετέλεσαν ανθρωποκτονίαν κατά του Γεωργίου Πολκ, δημοσιογράφου, υπηκόου των Η.Π.Α., πλήξαντος αυτόν δια πυροβόλου όπλου, περιστρόφου, πλήρους πυρίτιδος και σφαιρών εξ απολύτου επαφής εις την μεσότητα της ινιακής χώρας και εκ των όπισθεν, εξ ου τραύματος ως μόνης ενεργού αιτίας επήλθεν ο θάνατος αυτού, ούτος, αν και δεν ημπορεί να θεωρηθεί ως αυτουργός κατά το άρθρο 56 του Ποιν. Νόμου εις το ανωτέρο αδίκημα του φόνου, συνήργησε όμως, κατά τον αυτόν ως άνω τόπον και χρόνον εν γνώσει και επίτηδες εις το παρά των ως άνω αυτουργών πραχθέν κακούργημα του φόνου Γεωργίου Πολκ, πριν τούτο εκτελεστή, ενώ εξετελείτο και αφού εξετελέσθη, δους εις τους ανωτέρω αυτουργούς, εν γνώσει της μελετώμενης πράξης του ως άνω φόνου, εκουσίως τόπον διατριβής και υποδείξας και παραχωρήσας εις αυτούς ακιρόν και θέσιν χάριν προπαρασκευής και εκτελέσεως ταύτης, συμβοηθήσας ωσαύτως τους άνω αυτουργούς εις εκτέλεσιν της ως ανωτέρω αξιοποίνου πράξεως δ' αγγελιών, κατασκοπειών και δι' άλλου πλάγιου τρόπου και δεχθείς εν γνώσει και εξ' ιδιοτέλειας εις την οικίαν του και κρύψας και αποκρύψας τους ανωτέρω αυτουργούς*» [393].

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΛΙΠΜΑΝ

«*…Ο Πολκ δολοφονήθηκε εσκεμμένα για πολιτικούς λόγους, ενώ εργαζόταν ως ξένος ανταποκριτής πάνω σ' ένα θέμα μεγάλου ενδιαφέροντος για τον αμερικανικό λαό…Εκτός από μερικά χαρτιά που έλειπαν, ο Πολκ δεν είχε πέσει θύμα ληστείας. Η ταυτότητά του ταχυδρομήθηκε στην Αστυνομία της Θεσσαλονίκης. Ήταν κατά συνέπεια, σαφές ότι ο φόνος δεν αποτελούσε πράξη μεμονωμένου δολοφόνου αλλά σπείρας και ότι οι δολοφόνοι επιθυμούσαν όχι να συγκαλύψουν αλλά να επισύρουν την προσοχή στο έγκλημα.*

[393] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 365-367.

Αποδείχτηκε επίσης ότι ο Πολκ δολοφονήθηκε ενώ προσπαθούσε να φτάσει στο αρχηγείο των ανταρτικών δυνάμεων…

…Η Ελληνική Κυβέρνηση ισχυρίστηκε εξαρχής ότι ο Πολκ είχε δολοφονηθεί από τους Κομμουνιστές προκειμένου να δυσφημιστεί η Ελληνική Κυβέρνηση στα μάτια του αμερικανικού λαού. Οι Κομμουνιστές ισχυρίστηκαν εξαρχής ότι είχε δολοφονηθεί από πράκτορες της Δεξιάς, επειδή ήθελαν να κλείσουν το στόμα ενός επικίνδυνου επικριτή και να αποθαρρύνουν άλλους αμερικανούς δημοσιογράφους…

…Η επιτροπή και ο σύμβουλος της ήσαν της άποψης ότι το έγκλημα δεν μπορούσε να λυθεί επαγωγικά-δηλαδή επιχειρώντας να καθοριστεί ποιοι είχαν να κερδίσουν περισσότερα από τη δολοφονία του Πολκ. Η επιτροπή κατέληξε στο αμετάκλητο συμπέρασμα ότι η υπόθεση μπορούσε να διαλευκανθεί μόνο με μία δημόσια ακροαματική διαδικασία…Δύο μέλη του προσωπικού της Αμερικανικής Πρεσβείας ανέλαβαν να παρακολουθήσουν τις ελληνικές ανακρίσεις καθημερινά. Ανάλογες εντολές στάλθηκαν στον Ράλεϊ Γκίμπσον, Γενικό Πρόξενο στην Θεσσαλονίκη…Η επιτροπή και ο σύμβουλός της απέσπασαν χαλύβδινες εγγυήσεις από τις ελληνικές αρχές ότι αν και όταν γινόταν η δίκη, η υπόθεση θα εκδικαζόταν σε πολιτικό δικαστήριο και όχι σε στρατοδικείο και ότι δεν θα ήταν κεκλεισμένων των θυρών, ώστε να μπορέσει να καλυφθεί πλήρως από τον αμερικανικό Τύπο και τη ραδιοφωνία…

…Το βούλευμα που εκδόθηκε στις 14 Μαρτίου του 1949, κατηγορούσε τα ακόλουθα άτομα για διάφορους βαθμούς συνεργίας στον φόνο: Ευάγγελο Βασβανά, Αδάμ Μουζενίδη, Γρηγόριο Στακτόπουλο και τη μητέρα του τελευταίου, Άννα Στακτοπούλου. Ο Στακτόπουλος και η μητέρα του ήταν ήδη υπό κράτηση. Εντάλματα εκδόθηκαν για την σύλληψη του Βασβανά και του Μουζενίδη, κομμουνιστές και οι δύο στις ανταρτικές δυνάμεις του στρατηγού Μάρκου, αλλά ποτέ δεν συνελήφθησαν.

Η δίκη έγινε τον Απρίλιο του 1949, ενώπιον τριών δικαστών και 12 ενόρκων. Η οικογένεια Στακτόπουλου εκπροσωπήθηκε από δικηγόρους και οι διαδικασίες ήταν σύμφωνες με τις απαιτήσεις της ελληνικής νομοθεσίας και δικονομίας. Ο Γρηγόριος Στακτόπουλος κρίθηκε ένοχος της μίας κατηγορίας για συνεργία στη δολοφονία και καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη. Η μητέρα του αθωώθηκε. Το δικαστήριο έκρινε τον Βασβανά και τον Μουζενίδη ενόχους ως αυτουργούς της δολοφονίας…

…Ο Στρατηγός Ο. Ντόνοβαν παρακολούθησε όλες τις συνεδριάσεις του δικαστηρίου και ενημέρωσε την επιτροπή ότι η δίκη διεξήχθη με ικανοποιητικό και έντιμο τρόπο και η υπεράσπιση είχε κάθε ευκαιρία να αναπτύξει τις θέσεις της. Ενημέρωσε επίσης την Επιτροπή ότι κατά τη γνώμη του τα στοιχεία που επέφεραν την καταδίκη του Στακτόπουλου θα είχαν οδηγήσει και αμερικανούς ενόρκους σε ανάλογο συμπέρασμα. Τις κρίσεις του στρατηγού Ο. Ντόνοβαν για όλα αυτά τα κρίσιμα σημεία φαίνεται πως συμμερίστηκαν οι αμερικανοί ανταποκριτές που κάλυψαν την δίκη» [394].

[394] Έντμουντ Κήλυ, *Φόνος στον Θερμαϊκό, Ύπατοι, Πραίτορες και Τύπος στην Υπόθεση Πολκ*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1991, σελ. 499-507.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΕΛΙΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ ΤΟ 1977

«Δεν είμαι σε θέση να ξέρω ποιος δολοφόνησε τον Πολκ. Οι πληροφορίες που είχα τότε ήταν ότι ακροδεξιά στοιχεία παρενέβησαν στις συνεννοήσεις του Κόουτ και αυτά θα πρέπει να είναι υπεύθυνα για την δολοφονία του Πολκ. Όταν διάβασα τα Πρακτικά του Δικαστηρίου διαπίστωσα πολλές αντιφάσεις στην κατάθεση του Στακτόπουλου και στην αγόρευση του Γενικού Εισαγγελέα σε σχέση με τα στοιχεία που είχα συγκεντρώσει στην ανάκρισή μου. Για παράδειγμα αναφέρω ότι η πληροφορία πως ο Πολκ το προηγούμενο βράδυ της εξαφάνισής του είχε γευματίσει σε μικρό παραθαλάσσιο εστιατόριο δεν νομίζω ότι είναι ακριβής. Πήγα τότε ο ίδιος με την φωτογραφία του Πολκ στο μικρό αυτό εστιατόριο και κανείς από τους σερβιτόρους δεν τον θυμόταν, όπως ότι και εκείνο το βράδυ δεν είχαν προσφέρει αστακό με αρακά που βρέθηκε στο στομάχι του Πολκ μετά την νεκροψία.

Μία άλλη σοβαρή ένδειξη είναι η βιαστική αναχώρηση του Κόουτ και της γραμματέας του, τρεις μέρες μετά την εξαφάνιση του Πολκ.

Η εντύπωσή μου είναι ότι έγινε προσπάθεια να καλυφθεί ο πραγματικός ένοχος ή ένοχοι…μου είχαν συστήσει να τραβηχτώ από την υπόθεση δύο πράκτορες της Αμερικανικής Υπηρεσίας Πληροφοριών…

...Αρχικά είχα δεχτεί τις απόψεις των τοπικών ερευνητών, οι οποίοι ισχυρίζονταν ότι οι Κομμουνιστές διέπραξαν την δολοφονία αυτή. Μετά όμως από έρευνα ημερών, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι κατέβαλλαν προσπάθεια να συγκαλύψουν τους πραγματικούς δράστες του εγκλήματος. Και αυτή η προσπάθεια καταβαλλόταν τόσο από τις ελληνικές όσο και από τις βρετανικές και αμερικανικές αρχές…

…Από το 1974 που επανεξέτασα το υλικό μου αλλά και το υλικό άλλων ερευνών κατέληξα στην στέρεα πεποίθηση ότι η δίκη του Στακτόπουλου υπήρξε μία προσπάθεια κουκουλώματος των πραγματικών συνθηκών» [395].

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΣΤΟΝ ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΥ

«*…με φώναξαν και με ανέβασαν απάνω στο γραφείο του Τσαπόσκ-διοικητής της Γενικής Ασφάλειας-. Ήταν μέσα και ο Κροντήρης-ο αρχηγός ομάδας διώξεως κομμουνισμού-. Στο γραφείο βρισκόταν και ο*

[395] Γρηγόρης Στακτόπουλος, *Υπόθεση Πολκ, η προσωπική μου μαρτυρία*, Πρόλογος Π. Κανελλόπουλος, Επίμετρο στ. Παπαθεμελή, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Γνώση-Μαρτυρίες, Αθήνα 1988, σελ. 370-375.

‘‘Στραβός’’- αρχηγός της αμερικανικής αποστολής για την αστυνομία-. Από έξω ήταν οι ξένοι ανταποκριτές με τις μηχανές τους. Όταν μπήκα μέσα με παρουσίασε ο Κροντήρης.

-Ο ‘‘Γιάννης’’, τους είπε. Και γύρισε σε εμένα,

-‘‘Η θέση σου είναι δύσκολη’’, μου είπε. ‘‘Την εκτέλεση δεν την γλιτώνεις, έχουμε στοιχεία, ο Στακτόπουλος λέει ότι εσύ του έδωσες την εντολή για τον φόνο Πολκ’’.

-‘‘Είναι ψέματα, να με φέρετε σε αντιπαράσταση με τον Στακτόπουλο’’.

Τότε μπήκε στην μέση ο Αμερικανός,

-‘‘Τώρα μιλάς με εμένα. Άμα δεχτείς πως εσύ έδωσες την εντολή, τότε ξεμπλέκεις από όλες τις υποθέσεις’’.

-‘‘Δεν έχω καμία σχέση με αυτή την ιστορία και ούτε ξέρω και ούτε έχω δει ποτέ μου αυτόν τον Στακτόπουλο, δεν με ενδιαφέρει’’.

-‘‘Εσύ φτάνει να παραδεχτείς ότι έδωσες την εντολή και έχεις τον λόγο μου θα απολυθείς αμέσως και αν δεν με πιστεύεις, ορίστε εδώ είναι το διαβατήριό σου για την Αργεντινή’’.

Και πραγματικά μου έδειξε ένα διαβατήριο με την φωτογραφία μου. Του απάντησα κατηγορηματικά,

-‘‘Αυτό δεν γίνεται’’.

Εκείνη την στιγμή δεν ξέρω πως άνοιξε η πόρτα και μπήκαν μέσα οι ξένοι ανταποκριτές,

-‘‘Αυτός είναι ο Γιάννης’’, είπαν και άρχισαν να με φωτογραφίζουν.

Τότε εγώ μη ξέροντας πώς να αντιδράσω τους είπα,

-‘‘Αν είστε τίμιοι άνθρωποι δεν πρέπει να το κάνετε αυτό, δεν έχω καμία σχέση με την υπόθεση’’. Ύστερα έδιωξαν τους δημοσιογράφους…»[396].

[396] Τάσος Βουρνάς, *Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδας-Ο Εμφύλιος*, εκδόσεις ΑΦΩΝ ΤΟΛΙΔΗ, Αθήνα 1981, σελ. 199-200.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ